

БИБЛИЯДАН ЧУРУКТАРЛЫГ ЧУГААЛАР

Библия окулгазының институту
Москва
2014

БИБЛИЯДАН ЧУРУКТАРЛЫГ ЧУГААЛАР

Борислав Арапович чыып тургускан

Редакция коллегиязы: М. Васильева, А. Десницкий, Е. Калинина,
Н. Манзиенко (кол редактор), А. Сучилина

Очулдурукчу: Н. Куулар

Шажынчы редактор: В. Войнов

Редактор: М. Күжүгет

Ийиги, эде кылган үндүрүлгө

ISBN 978-5-93943-195-8

© Институт перевода Библии, 2014

Чуруктарны ажыглаарын чөпшээрээннер:

© United Bible Societies, 1994

© Standard Publishing. All rights reserved

© Palphot, Herzlia, Israel; Pictorial Archive

© Near Eastern History, Est. All rights reserved

Кызылдың болгаш Тываның епискову Феофанның эге сөзү

«Библиядан чуруктарлыг чугааларнын» тыва дылда чаарттынган үндүрүлгезиниң чырыкче үнгени-биле бо ажылдың хүндүлүг үндүрүкчүлеринге, Ыдыктыг Бижилгениң тыва дылче очулдурукчуларынга, Библия очулгазының институтунуң ажылдакчыларынга болгаш хүндүлүг номчукчуларга байыр чедирдим.

Бо ном орус дылга көстүп келген үезинден бээр, чаңгыс эвес катап үнген болгаш, ол үениң шылгалдазын эрткен деп чугаалап болур. Ном тодаргай, сонуурганчыг, чечен-мерген дыл-биле бижиттинген, көрүштүг чараш чурук каасталгалыг, школага-даа, өг-бүлеге-даа номчуурунга кончуг эки таарышкан. Ынчангаш үндүрүкчүлерниң тыва дылче очулдуары-биле ылап-ла бо номну чүге шилип алганы илдең-дир.

Амгы үеде Россияның чоннарындан чүгле санныг-ла чоннун төрөөн дылында Библияның долу очулгазы бар болуп турар. Тыва чонда ол очулга бар. Библияны очулдуар дээш хөй чылдың ажылының соонда, Номнун 2011 чылда тыва дылга көстүп келгенин кайгамчык чүүл болгаш Бурганның авыралы кылдыр хүлээп көөр мен. Бо хүнде бичии уруглар база тыва дылга Ыдыктыг Бижилге-биле таныжар аргалыг болганы дээш Бургандан келир өөрүшкү-биле өөрүп тур мен. Чажындан-на Бурганның Сөзү-биле таныжар арга — чүгле христианнарга эвес, а Ыдыктыг төөгү-биле харылзаалыг кижилер бүрүзүнге ажыкдузалыг болгаш өөрүшкүлүг болуушкун боору чугаажок. Чечен чогаалды номчуурун болгаш делегейниң уран чүүлүнүн уран-чечен болгаш хөгжүмнүг шылгараңгай чогаалдары-биле таныжарын дамчыштыр Библия-биле харылзаа тудар арга улуста база бар. Уран чүүлдүн мастерлерин боттарының ажилдарын чогаадырынче хей-аыг киирген хөй сюжеттерниң үндезинин ылап-ла библейжи тоожулалдар тургузуп турар болгай. «Библиядан чуруктарлыг чугааларны» тыва дылга номчууру чүгле ону хамыктың мурнунда адрестеп үндүрген номчукчулар — бичии уругларга эвес, а улуг улуска — ада-иелерге, башкыларга, Библия-биле бодунун

таныжылгазын чаа эгелеп турар бүгү улуска база ажык-дузаны чедирер боор деп бүзүрээр мен.

Бо номну үндүрер дээш ажилдааннарже, а ол ышкаш ооң бүгү чүткүлдүг номчукчуларынче Бурганның ачы-буянын кыйгырып тур мен.

Дээрги-Чаяакчывыс Иисус Христостуң алгыш-йөрээли бистиң шуптувуска доктаар болзун!

Феофан, Кызылдың болгаш Тываның епископу

ИНСТИТУТТУҢ ЭГЕ СӨЗҮ

Хүндүлүг номчукчулар!

Силерниң мурнунарда – «*Библиядан чуруктарлыг чугааларның*» чаа, эде кылган үндүрүлгези. 1983 чылда бо номнун орус дылда бирги үндүрүлгези *Детская Библия* деп ат-биле үнген. Соонда барып ол үндүрүлгени 38 дылче очулдургаш, сес миллион ажыг экземпляр ниити тираж-биле парлаан. Тыва дылга номнун бирги үндүрүлгези 2001 чылда үнген.

Эң баштай *Детская Библияны* бичии номчукчулар хереглээр кылдыр үндүрген турган. Ынчалзажок бир-тээ, улуг улус база ону хаая эвес ажыглап турар боорга, 1990 чылдан бээр, бо ном калбак номчукчу хереглезин дээн немелделерлиг үнүп турар апарган. Ол чылдагаан-биле ном тыва дылда «Бичии уругларга Библия» эвес, а «Библиядан чуруктарлыг чугаалар» деп аттыг.

Библейжи тоожулалдарның боттарынче кирер бетинде, Библия дээрге чүл ол дугайында каш сөстөн чугаалаалы. Ону хаая эвес Номнарның ному дээр. Чүгө?

Бирээде, кол чүүл болза, Библия – анаа ном эвес-тир. Ол болза улуска чугаалаан Бурганның Сөзү-дүр, ынчангаш Библияны Ыдыктыг Бижилге деп адаар. Ынчалза-даа ындыг ат Библияны тургузарынга кижиниң киржилгези чок дээни ол эвес-тир. Ону Ыдыктыг Сүлдениң салдары-биле Бурганның медээчилери, ыдыктыг ырлар бижикчилери, Христостун элчиннери бижип турган... Ам бис оон арыннарындан чүгле Бурганның берген Ажыдышкынын эвес, а ол Ажыдышкынны хүлээп алгаш, кадагалап, биске медээлеп берген кижилерниң дириг үннерин дыңнап турар бис. Библияда бүгү айтырылгарга белен харыылар чок, ынчаарга ында Бурган биле кижиниң харылзааларынын дугайында база Бургандан адырлы берген кижиниң Олче катап эглип кээп боору орук дугайында кол чүүлдү чугаалап каан.

Ийиде, Библияны бүгү делегейде өске кандыг-даа номдан хөй номчуп база очулдуруп турар. Кажан парлаар станок чогааттынган соонда, анаа парлаан баштайгы ном ылап-ла Библия болган.

Бөгүн Библия дугайында чүнү-даа дыннаваан улусту чүгле делегейниң эң озалааш булуннарындан тып ап болур. Библияны азы ооң аңгы кезектерин дыка хөй дылдарже очулдурган. Христианнар Библияны боттарының бүзүрелинин үнер дөзү кылдыр база бүгү амыдыралынга удуртулга кылдыр көрүп турарлар. Шажын-чүдүлгеден ырак улус безин библейжи сюжеттер болгаш овор-хевирлерже үргүлчү эргилип турар. Кандыг-даа музейге бис Авраам, Давид, Мария Кыс, Христосту уранчыдып көргүскен библейжи темаларга чуруктар болгаш скульптуралар-биле таваржы бээр бис. Хөй сөстөр болгаш чечен домактар Библияның арыннарындан делегейниң дылдарынче кире берген.

А үште, Номнарның ному – Библия – шынап-ла аңгы-аңгы үелерде бижиттинген элээн хөй номнардан тургустунган. Библия хемчээл талазы-биле дең эвес ийи кезекке хувааттынар: Эрги Чагыг-керээ болгаш Чаа Чагыг-керээ.

ЭРГИ ЧАГЫГ-КЕРЭЭНИҢ номнары Христостун Төрүттүнериниң оранчок мурнунда эрте-бурунгу еврей дылда болгаш кезик-чамдыызы-биле арамей дылда бижиттинген. Эрги Чагыг-керээниң тоожулалы өртемчейниң эң эгезинден бээр үени санап хемчээп, Бурганның канчаар делегейни чаяганының дугайында база кижиниң канчаар Бургандан адырылгаш, бодунуң амыдыралын Ол чокка тургузарын дээрэ деп санаанының дугайында төөгүп турар. Ынчалза-даа Бурган кижини Бодунуң ынакшылы болгаш сагыш салыышкыны чок арттырбаан. Оон дилег кылган улуска Ол кезээде харыылап чораан. Чер-делегейниң бүгү чоннарының аразындан Бурган чангыс чонну, Израильди, шилип алгаш, ооң-биле керээ чарып алган. Бурганның шилип алган чонунуң төөгүзү Эрги Чагыг-керээниң кол темазы болур.

Эрги Чагыг-керээже янзы-бүрү номнар кирип турар. Чамдыктары Израильдиң төөгүзүнүң, ооң баштыңчыларының болгаш медээчилериниң дугайында, өске чоннарның болгаш бурунгу шагның өндүр-улуг болуушкуннарының дугайында тоожуп турар. Ындыг номнарны төөгүлүг дээр. Өске номнарже – өттүр билген медеглелдиглеринче – чонну бодунуң Бурганынга шынчызын кадагалаарынче кыйгырып, келир үелерниң ужуру билдинмес болуушкуннарының дугайында чугаалап турган медээчилерниң чалбыыштыг сойгалалдары болгаш баш бу-

рунгаар чугаалары кирип турар. Эрги Чагыг-керээде поэтиктиг номнар, чижээлээрге, Ыдыктыг ырлар ному, база бар; ол ышкаш бурунгу шагның мерген угаанныгларының бодалдарын биске дамчыткан арыннарлыг номнар (чижээлээрге, Угаадыглыг чугаалар) бар.

Эрги Чагыг-керээни элээн каш чүс чылдар дургузунда аңгы-аңгы авторлар бижип келген, ынчангаш ооң номнары болганчок-ла бирээзи өскезинге дөмей эвес. Ынчалза-даа олар чангыс, кол чүүлге чангыс аай: бир эвес чүгле кижини боду Бургандан ойтала-вас болза, Бурган кижини кажан-даа кагбас.

ЧАА ЧАГЫГ-КЕРЭЭ Христостун Төрүттүнгенинин I чүс чылының ийиги чартыында эрте-бурунгу грек дылга бижиттинген. Ооң тоожуп турар болушкуннары: Бурганның Оглу Иисус Христостун төрүттүнгени, өөредилгези, өлүмү болгаш катап дирилгени база Ооң үндезилеп тургусканы христиан ниитилелдин баштайгы базымнары онзагай уткалыг. Ол болушкуннарның кол утказын Буянның Медээ бижикчизи Иоанн каш сөске мынча деп илереткен: «Аңаа бүзүрөөн кижини бүрүзү өлбөзүн, харын мөңгө амыдыралдыг болзун дээш, Бурган Бодунун эр чангыс Оглун берипкен. Ооң бо делегейиниң улузунга ынакшылы ол хире болган-дыр» (*Иоанн 3:16*).

Ол дугайында медээ шынап-ла Буянның Медээ болган, гректээрге, «Евангелие» деп дыңналыр. Чаа Чагыг-керээниң баштайгы дөрт ному — делегейиниң бүгү христианнынарының кол номнары — ылап-ла ынчалдыр адаттынып турар, чүгө дээрге оларда Иисус Христостун чер кырынга амыдыралының дугайында чугаалап, Ооң өөредиин илередип турар. Оларны Иисустун өөреникчилери Матфей, Марк, Лука болгаш Иоанн бижээн. Дараазында номну, Элчиннерниң Ажыл-чорудулгазын, эмчи болур Лука бижээн. Ында баштайгы христианныр дугайында база оларның аңгы-аңгы хоорайлар болгаш чурттарга бүгү делегейиниң христиан ниитилелин тургузуп, Христоска бүзүрелдин үрезинин тарып турганының дугайында төөгүп турар.

Чаа Чагыг-керээже оон ынай Павел элчинниң болгаш чамдык өске элчиннерниң (тодаргайлаарга, Иисус Христостун Буянның Медээни суртаалдаары-биле айбылап чорудупкан өөреникчилеринин) Чагаалары кирген. Оларда бүзүрелге болгаш христиан кижини канчаар амыдыраар ужурлуунга хамааржыр сургаалдар бар.

Бөгүн-даа, барык ийи муң чыл эрткенде, Чагаалар эргижиревээн база бистиң үжилеривисти хөй чүвеге өөредип каап шыдаар.

Чаа Чагыг-керээниң сөөлгү ному, Иоаннга Ажыдыышкын (гректээрге, «Апокалипсис»), – өттүр билип медеглээн уткалыг. Ында үе-шагнын төнчүзүнүн, төөгүнүн төнчүзүнүн дугайында чугаалап турар. Ол ном идегел-биле долдунган: кижилерни кандыг-даа айбыл-халаптар хөмө ап турза, Бурганның доктаатканы келир үеде олар соксай бээр. Бо делегей буурап дүжер, ону солуп, эки болгаш мөңгө делегей тургустунар, ону Библияда «чаа дээр болгаш чаа чер» (*Ажыдыышкын 21:1*) деп адаан.

«Библиядан чуруктарлыг чугаалар» деп номувуста библейжи сөзүглелдерни катаптап чугаалаан черлер болгаш дорт цитаталар бар. Ыдыктыг Бижилгениң цитаталаан азы катаптап чугаалаан сөзүглелдеринче айтыгларны үзүндү бүрүзүнүн төнчүзүндө азы скобкаларда киирген.

Бо номну чыып тургусканнарның мурнунга турган сорулга белен эвес болган. Библиядан кандыг үзүндүлерни шилип аарыл? Чүнү кызырарыл, а чүнү номчукчуларга бүрүнү-биле саналдаарыл? Шилилге кайы хире чедимчелиг болганын бис түңней албас бис. Кандыг-даа болза, бо үндүрүлге силерниң долу Библиядан тып аарынар эртине-байлактың чүгле бичии кезээн сыңырып турар. Тыва дылче очулдурган «Библиядан чуруктарлыг чугаалар» хөй улуска Бурганның Сөзүнче орукка – бүгү амыдыралында ооң-биле чоруп болур орукка баштайгы базым апаар боор деп идегеп турар бис.

Библия очулгазының институтунуң ажылдакчылары

ЭРГИ ЧАГЫГ-КЕРЭЭ

Өртемчейниң чаяаттынганы

Эң эгезинде чүү-даа чок турган – чүгле дүмбей караңгы. Чаңгыс-даа чырыткы чырывас, ай, сылдыс чок орай дүне ындыг карангы болур. Ынчан ол дүмбей караңгыны көрүпкү дег дээр-даа, чырык-даа, үнүштер-даа, дириг амытаннар-даа турбаан чүве-дир. Ынчалза-даа Бурган бүгү чүве кезээ-мөңгедө ынчаар турарын күзевээн, ынчангаш Ол бо делегейни чаяап каан. Чүү-даа чүве боду ала-чайгаар тыптып келбес: ооң өндүр улуг болгаш мерген угааныг Чаяакчызы бар. Ол бисти долгандыр турар аянашкаанга болгаш чараш-кааска бүргеткен делегейни хевирлеп каан. Бурган Бодунуң сөзү-биле делегейни канчаар чаяап турганын Библияда тодарадып бижээн.

Эң эгезинде Бурган дээр биле черни чаяап каан.

Черниң ужу-бажы билдинмес, ээн турган. Дүп чок далай кырынга дүмбей турупкан; а сугнуң кырында Бурганнын Сүлдези ужуп турган.

«Чырык чырып келзин» – деп, Бурган чугаалаан. Ынчан чырык көстүп келген.

Бурган чырыкты экизинип көргөн. Оон чырыкты дүмбейден ангылап каапкаш,

дүмбейни «дүн» деп, а чырыкты «хүн» деп адап каан. Кежээ дүшкен, даң аткан: бирги хүн ол болган.

Оон Бурган мынча дээн: «Суг ортузунга бопурук дээвиир тывылзын, ынчангаш ол сугну сугдан аңгылазын».

Бурган бопурук дээвиирни чаяап кааш, ооң адаанда турар сугну ооң кырында турар сугдан аңгылаан. Шак-ла ындыг апарган. Бопурук дээвиирни Бурган «дээр» деп адап каан. Кежээ дүшкен, даң аткан: ийиги хүн ол болган.

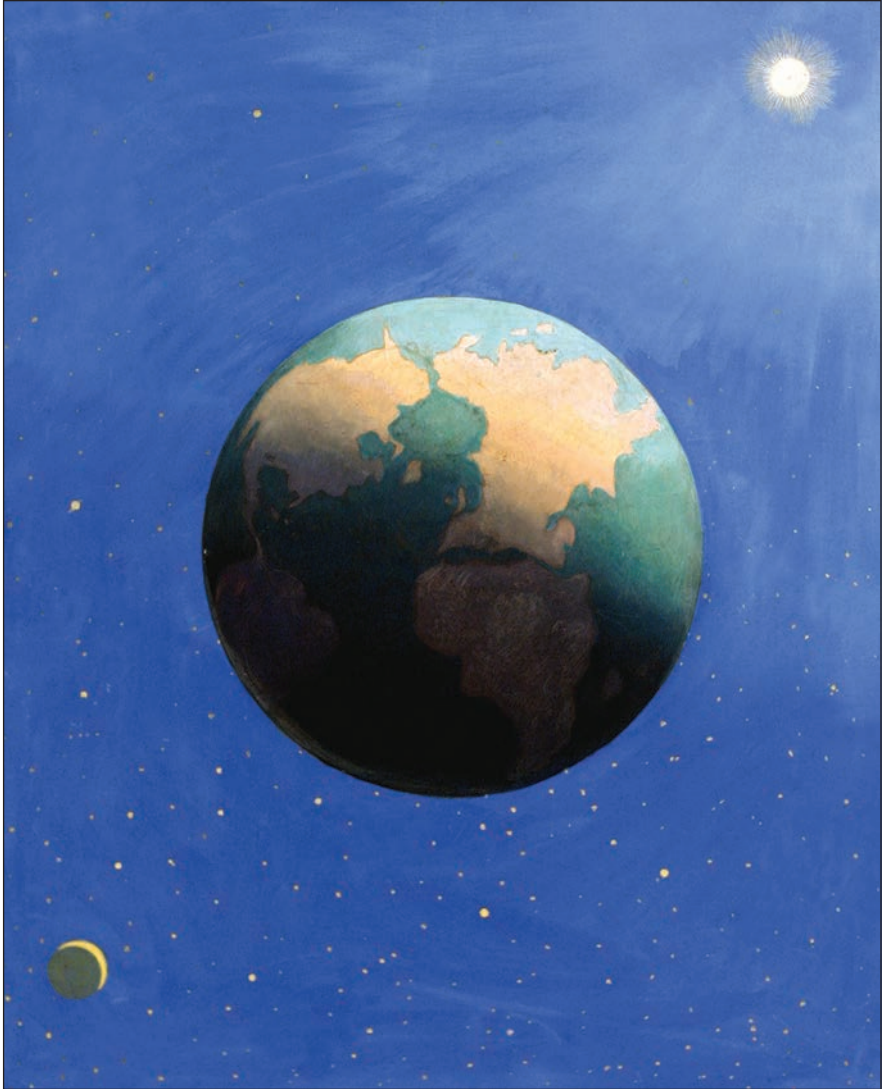
Оон Бурган мынча дээн: «Дээрниң адаанда суглар чаңгыс черге чыгылып келзин, оон кургаг чер тывылзын». Шак-ла ындыг апарган.

Бурган кургаг черни «чер» деп, а чыылган сугларны «далайлар» деп адап каан. Ол бүгүнү Бурган экизинип көргөн.

Оон Бурган мынча дээн: «Чер кырынга үрезинниг үнүштерниң база чимистиг ыяштарның бүгү хевирлери өзүп үнзүн, оларның шупту янзылары таразын». Шак-ла ындыг апарган. Чер үрезинниг үнүштерни база чимистиг ыяштарны өстүргөн, оларның янзылары тарап эгелээн. Ол бүгүнү Бурган экизинип көргөн.

Кежээ дүшкен, даң аткан: үшкү хүн ол болган.

ЭГЕ ДӨС 1:1–13

Өртемчейниң чаяаттынганы

(уланчызы)

Оон Бурган мынча дээн: «Дүннү хүнден аңгылаар база үелер, хүннер, чылдар демдеглээр чырымалдар дээрге турзун; олар черни дээрден чырыдар чырыткылар болзун». Шак-ла ындыг апарган.

Бурган ийи дээди чырымалды – хүндүскү үени башкара-ры-биле улуг чырымалды, дүнеки үени башкара-ры-биле биче чырымалды – чаяап каан. Сылдыстарны база немей чаяаган.

Бурган оларны черни чырытсын дээш, дүн биле хүннү баш-карбышаан, чырык биле дүмбейни аңгылазын дээш, дээрге салып каан. Ол бүгүнү Бурган экизинип көргөн.

Кежээ дүшкен, даң аткан: дөрткү хүн ол болган.

Оон Бурган мынча дээн: «Сугга энмежок дириг амытаннар тывылзын, черниң кырында бопурук дээрге куштар ушсун».

Бурган далайга улуг амытаннарны, сугга янзы-бүрү дириг амытаннарны база аңгы-аңгы чалгынныг куштарны чаяа-ган. Ол бүгүнү Бурган экизинип көргөн.

«Далай-сугга өзүп-көвүденер-ле, а куштар черге өзүп-көвү-дезиннер» – деп, Бурган йөрээген.

Кежээ дүшкен, даң аткан: бешки хүн ол болган.

Оон Бурган мынча дээн: «Янзы-бүрү дириг амытаннар: мал-маганның, аң-меңниң, соястаарларның аңгы-аңгы ук-саалары чер кырынга тывылзын». Шак-ла ындыг апарган.

Янзы-бүрү дириг амытаннар: мал-маганның, аң-меңниң, соястаарларның уксааларын Бурган чаяаган. Ол бүгүнү Бур-ган экизинип көргөн.

Бүрүн Күчүлүг Чаяакчының сөзү-биле чаяаттырган чер амыр-дыш биле кайгамчык чараш-каасты тынып чыткан. Ын-чалза-даа чаяалга ам-даа төнмээн болган. Бурган кижилерни база, олар бо кайгамчык чараш делегейге чурттап, боттарының Чаяакчызы-биле харылзаалыг болзуннар дээш, чаяап каар деп шиитпирлээн.

ЭГЕ ДӨС 1:14–25

Баштайгы кижилерниң чаяаттынганы

Ооң соонда Бурган мынча дээн: «Бистин овор-хевири-вис-биле, Биске дөмейлештир кижии амытанны чаяап каалы; ол далай-сугнуң амытаннарын, дээрниң куштарын, мал-маганны, соястаарларны – черниң бүгү дириг амытаннарын чагырып, бүгү бөмбүрзекке тергиидеп чорзун».

Бурган Бодунуң овор-хевири-биле, Бодунга дөмейлештир кижии амытанны – эр биле кыс кижини чаяап каан.

Алгап-йөрээвишаан, Бурган оларга мынча дээн: «Өзүп-көвүденер, черниң кырын ээлеңер, далай-сугнуң амытаннарын, дээрниң куштарын, соястаарларны болгаш черниң бүгү-ле дириг амытаннарын чагырып тергииденер».

«Бо-дур, силерге Мен бүгү үрезинниг үнүштерни, үрезинни тарыыр чимистиг ыяштарны бердим: олар силерге чем болур – деп, Бурган чугаалаан. –

А черниң бүгү дириг амытаннарынга база дээрниң куштарынга, чер кырында аң-меңге Мен бүгү-ле ногаан үнүштерни чем кылдыр бердим». Шак-ла ындыг апарган.

Ынчан Бурган Бодунуң чаяап кааны бүгү чүвезин көөрге, шуптузу аажок таарымчалыг болган. Кежээ дүшкен, даң аткан: алдыгы хүн ол болган.

Шак ынчалдыр дээр биле черни база оларда бүгү чүвелерни аайлаштыр боттандырып төндүргөн.

Чедиги хүнге чедир Бурган Бодунуң ажил-херээн дооскан.

Ынчан Ол чедиги хүннү алгап-йөрээп, «ыдыктыг» деп чарлаан, чүге дээрге ол хүн Бурган Бодунуң бүгү ажил-херээн дооскаш, дыштанган.

Бурган кижилерни чараш болгаш аас-кежиктиг кылдыр чаяап каан. Олар боттарының Чаяакчызынга болгаш бот-боттарынга ынак турганнар. Эр кижиниң ады Адам, а кыс кижиниң – Ева турган.

Бурган чаяап кааны черин, кижилер ону ажаап-карактазын дээш, оларга берген. Адам биле Еваны алгап-йөрээп кааш, Дээрги-Чаяакчы чөөн чүкте Эдем дээр черге дываажан сесерлиин тарып өстүргөш, оларны аңаа чурттадып каан. Бурган оларга ук сесерликти камгалап-кадагалаарын база болбаазырадырын дааскан.

ЭГЕ ДӨС 1:26–31; 2:7–22

Адам биле Еваны дываажандан үндүр сывыртааны

Ынчалза-даа Адам биле Ева Бурганны тооп дыңнавайн барган. Бурган ынчангаш оларны дываажандан үндүр сывыртапкан. Ол бүгү мынчаар болган.

Дээрги-Чаяакчы Адам биле Евага барык бүгү ыяштарнын чимизин чиирин чөпшээрээн, чүгле сесерликтин ортузунда турар «эки-бакты билип алырының ыяжының» чимизин чиирин хоруп каан. Бир эвес ол айтышкынны үрээр болза, олар өлүр дээрзин Бурган чугаалаан.

Эрлик — Бурганга удурланыр бук — Адам биле Еваны чок кылыр деп шиитпирлээн. Бир катап ол Евага чылан хевирлиг чедип келгеш, мынча дээн:

«Сесерликте кандыг-даа ыяштан чимистерни чиирин Бурган силерге хоруп каан дээр, ол ылап-ла шын бе?»

«Бис кандыг-даа ыяштан чимистерни чип болур бис — деп, Ева харыылаан. — Чүгле сесерликтин ортузунда турар ыяштын чимизин чип болбас дээрзин Бурган биске чугаалаан. Аңаа дээп безин болбас, оон башка өлүр бис.»

«Чок, өлбес силер — деп, чылан чугаалаан. — Бир эвес ол ыяштан чимистерни чиптер болзуңарза, бурганнар дег, эки-бакты угааптар, караанар ажык апаарыңарны Бурган билгеш, хоруп турар-дыр».

Ева көөрге, ол ыяштын чимистери чемге тааржыр, аянныг көстүр, билиг бээрин азап турар болгаш, боттарынче тыртып турар болган. Ева ыяштан чимисти үзе тыртып алгаш, чипкен, ашаа Адамга-даа чимисти ап бээрге, ол база чип алган.

Бурган Адамга мынча дээн: «Херэеженнин сөзүн тооп дыңнааш, мээң чиирин хоруп турганым чимисти чиген сен. Сээн хайың-биле чер каргаттырар! Бүгү назыныңда чилчиң үзүлдүр ажылдап чорууруң черден аыш-чем, кат-чимис тып чип чурттаар сен. Чер сеңээ тенниг чадан ыяштар өстүрүп бээр, а сен ховунун сигени-биле чемненир сен. Ынчангаш дерин төп чорааш, чем тып чиир сен. Сөөлүңде барып бодунуң-на келген чериңче эглип чоруй баар сен; довурак-доозундан тывылган сен, довурак-доозунче катап-ла шилчий бээр сен». Дээрги-Чаяакчы Адам биле Еваны дываажанның сесерлиинден үндүр сывыртапкан, олар оон ыңай ынаар ээп кээп шыдавайн барганнар.

Баштайгы кижилерниң бачытче киргени ынчалдыр болган.

ЭГЕ ДӨС 3:1–23

Каин биле Авел

Адам биле Ева ийи оолдуг турган чүве-дир. Оларның бирээзи болур Авел хойжу кижиге, а ооң акызы Каин тараачын кижиге турган.

Бир катап Каин бодунуң дүжүдүнүң кезиин Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр эккеп берген. Авел база Дээрги-Чаяакчыга өргүлүн — бодунуң өөр малының эң баштайгы хураганнарын эккеп берген. Дээрги-Чаяакчы Авелди болгаш ооң өргүлүн хүлээп алган, а Каинни болгаш ооң өргүлүн хүлээп албаан. Каин дыка хорадаан, ооң арны хөлүө берген. «Чүгө ажына бердин? Арның канчап хөлүйүп калды? — деп, Дээрги-Чаяакчы Каинден айтырган. — Бир эвес эки чүө кылып турар болзунза, бажың көдүр. А бир эвес эки чүө кылбайн турар болзунза, эргин аксында бачыт кедеп чыдар. Ол сени бодунуң айынче кириксеп турар-дыр, ынчалза-даа сен ону чагырар ужурлуг сен».

Ындыг-даа болза, Каин дунмазынга адааргалды чажырып алган. А оон, кажан алышкылар ховуга турда, Каин Авелче халдааш, ону өлүрүп каан. Чер Авелдин ханы-биле кызыл мыңгы апарган.

Дээрги-Чаяакчы Каинни бачыды дээш кезедип, ону чер кырынга тояап чоруур ойлаттырган кижиге кылып каан.

ЭГЕ ДӨС 4:2–12

Суг халавы. Нойнуң бажың-хемези

Уүс-чүс чылдар эрткенде, чер кырынга Адам биле Еваның салгалы болур улус чурттай берген. Эгезинде оларның хөйү Бурганны ханы хүндүлөп, Аңаа бараан болуп турган, ынчалза-даа чоорту Бурганның күзел-соруун үрөп эгелээннер. Чүглө Ной дээр дың чаңгыс кижиге Бодунуң Чаяакчызынга шынчы бооп артып, Ооң күзел-соруун күүседип турган. Пётр элчин Нойну «шынның суртаалчызы» деп адап каан (*Пётрнуң 2-ги чагаазы 2:5*). Бурганның Сүлдези Нойнуң чүрээнге чурттап турган.

Дээрги-Чаяакчы чер кырында улустуң кедергей үрелип-булгананын, оларның бодалдары болгаш чүректери багай чүвеже уланганын, кым-даа Бурганга шынчы чурттавайн турарын көрүп каан. Бурган ынчан мынча дээн: «Чер кырында чаяап кааным кижилерниң шуптузун узуткап каар мен, чүгө дээрге оларны бодарадып каанымга хараадап тур мен».

А Ной Бурганның ээ көрнүүшкүнүн чедип алган. Бурган Нойга мынча дээн: «Черде чурттап турар кижилерниң амыдыралын үзүп каар мен, чүгө дээрге оларның каржы-бак үүлгедиглери чер кырын долган-дыр. Оларны узуткап каар мен, олар-биле кады — бүгү черни база. А сен быжыг кипарис ыяш-биле бажың-хемеден кылып ал. Аңаа аңгы-аңгы кезектерден үзүктөп кылгаш, ишти-даштын чук-биле чаап аар сен. А Мен черже суг халавын чорудупкаш, дээр адаанда бүгү-ле тынныг чүвени узуткап каар мен. Чырык черде чурттап турар амылыг чүве шуптузу өлүп каар. Сээң биле Мээң аравыста дугуржулга чарып тур мен. Сен бажың-хемеге оолдарың, кадайың база кенээттериң-биле кады олуруптар сен».

ЭГЕ ДӨС 6:5–18

Суг халавының эгези

III ой Бурганның анаа айыткан бүгү чүвезин кылган. Бажың-хеме белен апарганда, Дээрги-Чаяакчы Нойга мынча дээн: «Өг-бүлөңни эдертип алгаш, бажың-хемеге олурувут. Бо-ла бүгү кижилерниң аразында Мээң мурнумга чөптүг-шынныг кижичи чаңгыс сен деп көрүп тур мен. Арыг дириг амытаннарның чеди-чеди эжеш эр-кыс бүгү хевирлеринден алгылап ал. Оон ыңай арыг эвес дириг амытаннарның бир эжеш эр-кыс хевиринден, янзы-бүрү дээрниң куштарының база чеди-чеди эжеш эр-кыс хевирлеринден ап ал. Оларның уксаалары чер кырынга артып калзыннар. Чеди хонгаш, Мен черже чаъс чагдырар мен, ол дөргөн дүн-хүннүн дургузунда кудуп кээр, ынчалдыр Мен чер кырында чаяап каан бүгү чүвелеримни узуткап каар мен».

Ной Дээрги-Чаяакчының анаа айыткан бүгү чүвезин кылган. Ол бажың-хемеже кадайы, оолдары болгаш кенээттери-биле кадды кире бергеш, чеди-чеди эжеш арыг амытанны база бир-бир эжеш арыг эвес амытанны ап алган. Олар шупту кирип кээрге, Дээрги-Чаяакчы Боду оларның соондан бажың-хемениң эжиин хаапкан. Чеди хонганда, чаъс-чайык кудуп эгелээн, дөргөн дүн-хүн дургузунда үзүк чок чагган. Суг улгатса-улгатса, бажың-хемени көдүрүптерге, ол суг кырынга салдап чорупкан. Үер аажок күштүг болуп, бедик даглар безин суг адаанче кире берген база чер кырында бүгү амылыг чүвелер кырлып калган: кижилер-даа, мал-маган-даа, соястаарлар-даа, куштар-даа — чүү-даа артпайн узуткаттынган. Чүгле Ной болгаш ооң-биле кадды бажың-хемеге чораан амытаннар дириг арткан.

ЭГЕ ДӨС 7:1–23

Суг халавының соксааны

Үер чүс бежен хүн үргүлчүлээн. Бурган ынчан Нойну болгаш оон-биле кады бажың-хемерге чораан бүгү дириг амытаннарны бодап келген. Бурган черже хат чорудуптарга, дээрден чаъс чагбастап, суг чоорту сыыгап эгелээн. Нойнун бажың-хемези Арарат дагга доктаай берген. Дөртен хонук эрткенде, Ной бажың-хемениң соңгазын ажыдыпкаш, сугнун черден соглу бергенин билип алыр дээш, кускунну салып үндүрүпкен. Кускун дескинип ужуп чоруп, эеп кээп-ле турган, чүге дээрге чер ам-даа кургап кагбаан. Ооң соонда Ной көге-буганы салып үндүрүпкен. Көге-буга база бажың-хемеден Нойже эеп келген, чүге дээрге суг чер кырын шыппышаан хевээр болган. Чеди хонук эрткенде, Ной көге-буганы бажың-хемеден катап база салып үндүрүпкен. Кежээ дүшкенде, көге-буга аксында чаа үнген олива бүрүзү тудуп алган олче эеп келген. Үер соксаанын Ной ынчалдыр билип алган.

Ной база бир чеди хонук манааш, көге-буганы катап база салып үндүрүптөргө, куш ам эеп келбейн барган. Ынчан Ной бажың-хемени ажыдыпкаш, чер кыры кургаг дээрзин көрүп каан. Бурган Нойга: «Кадайың, оолдарың база кенээттериң-биле кады бажың-хемеден үнүп кел. Дириг амытаннарның шуптузун — куштарны, мал-маганны, соястаарларны, өскелерни-даа база үндүрүп кел: олар чер кырын ээлезин, өзүп-көвүдезин» — дээн.

ЭГЕ ДӨС 7:24–8:17

Челээш болгаш Бурганның кижиге-биле чагыг-керээзи

ИИой болгаш оон өг-бүлезин бажын-хемеден үнүп келгеш, хамык дириг амытаннар болгаш куштарны салып үндүрүпкеннер. Дириг амытаннар черни бир кылдыр тарай берген, куштар тарай ужа берген.

Ной даштардан өргүл салыр бедигээш тудуп алган. Оон арыг дириг амытаннар болгаш куштарның бүгү хевирлерин эккеп алгаш, оларның чамдызын Бурганга өргүпкен. Нойнуң өргүлү Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг болган, ынчангаш Бурган: «Моон соңгаар кижилерниң хайының ужун черге каргыш салбас мен. Оларның бодап аныяандан тура каржы-бак чүүлдерге угланган-даа болза, Мен, суг халавы чорудуп турганым дег, моон соңгаар амылыг чүвөлөр кырбас мен. Чер турар-ла болза, тарылга болгаш дүжүт ажаалдазы, изиг болгаш соок, чай болгаш кыш, дүн болгаш хүн төнчү чок болур» деп шиитпирлээн.

Бурган Нойну болгаш оон оолдарын алгап-йөрээп, мынча дээн: «Мен силер-биле болгаш силерниң салгалдарынар-биле, бажын-хемеден дүжүп келген куштар, аннар, мал-маган – черле черниң бүгү амылыг амытаннары-биле керээ кылып тур мен. Силер-биле мындыг керээ чарып тур мен: моон соңгаар суг халавы бүгү амылыг чүвөлөрни узуткавас, чер кырын хоозуратпас. Силер-биле болгаш бүгү амылыг чүвөлөр-биле Мээң мөңгө шагда чарган керээмниң бадыткалы бо-дур: Мен Бодумнуң ча-челээ-жимни черниң чурттакчылары-биле Мээң керээмниң демдээ кылдыр булуттарда азып кагдым. Кажан Мен дээрге булуттарны чыыптарымга, орта челээш көстүп кээр. Ынчан Мен Бодумнуң силер-биле болгаш бүгү-ле амылыг амытаннар-биле чарган керээмни бодап келгеш, силерни узуткаар суг халавы черле болдурбас мен. Булуттарда челээш көстүп кээрге, ону көрүп кааш, Мен черниң чурттакчылары-биле Бодумнуң мөңгөде чарган керээмни бодап кээр мен. Ол дээрге черде чурттап турарлар-биле Мээң кылган керээмниң демдээ-дир».

ЭГЕ ДӨС 8:18–22; 9:8–17

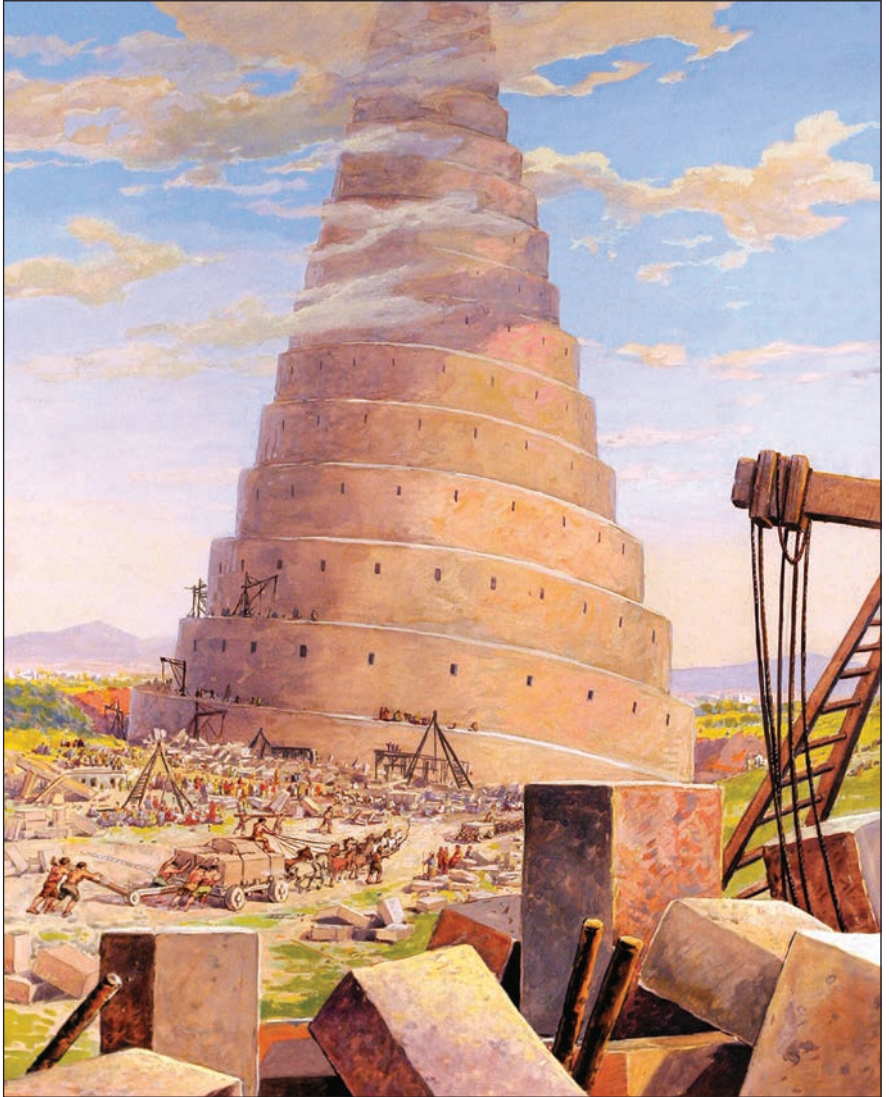
Вавилон суургазы

Ийнуң оолдары хөй үре-салгалдыг болган болгаш, чер-де-легейнин бүгү чоннары суг халавының соонда олардан тарап көвүдээн чүве-дир. Чүгле суг халавының соонда-даа, кижилер экиживээн болган.

Ол үеде бүгү чер кырынга чаңгыс дыл туруп, бүгү улус аңаа чугаалап турган. Бир катап улус кады чыгып келгеш, бот-боттарынга мынча дээннер: «Хоорайдан тудуп алыылыңар, бедии дээрге чедип турар суургадан база. Чырык черге ис чок тарай бербези-биле, бис адывысты ынчаар алдаржыдып аар бис». Кижилерниң тудуп турар хоорайын база суургазын көөр дээш, Дээрги-Чаяакчы черже дүжүп келген. Ынчан Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Шупту чаңгыс дылдыг, чаңгыс аай чон-дур. Бо дээрге оларның ажил-херектериниң чүгле эгези-дир. Олар чүнү кылыр деп бодап алырыл, ооң шуптузун ыяап-ла чедип алырлар-дыр. Бо дораан черже дүшкеш, бот-боттарын билчип шыдавас кылдыр оларның дылдарын холуп кааптаалы». Ол черни ынчалдыр-ла Вавилон азы «холууру» деп адап каан.

Дээрги-Чаяакчы кижилерни бүгү чер кырынга тарадыпкан, олар боттарының хоорайын ынчалдыр-ла тудуп шыдавааннар.

ЭГЕ ДӨС 11:1–9

Авраам

Бо чурукта Аврамны чуруп көргүскен. Сөөлзүредир Бурган ону Авраам деп адап каан, очулдуарга, «эндерик хөй чоннарнын адазы» дээни ол. Авраам Дээрги-Чаяакчыга кызыгаар чок бүзүрээр, Аңаа бердинген база Ону дыңнаар кижиге турган. Бурган ону Бодунун өңнүү деп адап алган. Дээрги-Чаяакчы биске база Бижилгеде мынча дээн: «Мээң силерге айтыышкын кылдыр берген чүүлүмнү сагып чоруур болзуңарза, Мээң эш-өөрүм боор силер» (*Иоанның бижээни Буянынг Медээ 15:14*).

Бир катап Дээрги-Чаяакчы Авраамга мынча дээн: «Бодуннун чуртун, аймаан биле чоок төрелдеринни каапкаш, Мээң айтып бээрим черге чорувут. Ынчан Мен сенден өндүр улуг чонну бүдүрүп каар мен. Сеңээ ачы-буян хайырлааш, сээң адынны алдаржыдып каар мен; сенден кезээде ачы-буян тараар. Сени алгаар улуска Мен ачы-буян хайырлаар мен, а сени бак сөглээн-нерге — каргыш салыр мен; чер кырында хамык аймактар сени дамчыштыр ачы-буян алыр».

Авраам Дээрги-Чаяакчынын аңаа чугаалаан аайы-биле кылган. Ол бодунун кадайы Сараны, бодунун акызынын оглу Лотту эдерткеш, кады чыып алганнары бүгү эт-хөрөңгизин ап алгаш база оларга хамааржып турган бүгү улусту эдерткеш, олар-биле кады Дээрги-Чаяакчынын аңаа айтып берген чери болур Ханаанче чорупкан.

Олар ханаан черге чедип келген. Аңаа, Морэ деп дуб ыяштыг черге, Дээрги-Чаяакчы Авраамга көстүп келгеш: «Бо черни Мен сээң үре-салгалыңга бээр мен» — дээн.

ЭГЕ ДӨС 12:1–7

Авраам биле Лот

Авраам болгаш ону эдерип келген улус Дээрги-Чаяакчының оларга айтып бергени ханаан черге бар чытканнар. Вефил хоорайның чоок-кавызынга келгеш, анаа доктааганнар.

Авраам аажок бай кижиге турган. Ооң алдын-мөңгүнү, дыка хөй мал-маганы бар чүве-дир. Ооң дунмазы Лот база майгыннарлыг, шээр болгаш бода малдыг турган. Эт-хөреңгизиниң хөйүнден оларга кады чурттаары дакпыш апарган. Оларның кадарчыларының аразынга алгыш-кырыш эгелээн. Ынчан Авраам Лотка мынча дээн: «Бистиң аравыска база сээң кадарчыларың биле мээң кадарчыларым аразынга алгыш-кырыш турбас ужурлуг, чүге дээрге бистер төрөл улус-тур бис. Сээң мурнунда чер чок эвес. Менден аңгыланып алзыңза кандыгыл? Бир эвес сен солагай талазынче баар болзуңза, мен оң талазынче барайн; а бир эвес сен оң талазынче баар болзуңза, мен солагай талазынче барайн».

Лот долгандыр турар черни шинчилеп көргөн. Иордан хемниң шынаазы аажок дүжүткүр, эки сугаттыг чер дээрзин ол көрүп каан. Лот бодунга ол черни шилип ап, Авраамдан аңгылангаш, бодунуң майгыннарын Содом хоорайга чедир тарай тип алган. Ук черлерниң чурттакчылары аажок каржы-дошкун болгаш Дээрги-Чаяакчыга удур хөй бачыт үүлгедир улус болган.

ЭГЕ ДӨС 13:1–18

Авраамга Бурганның аазаашкыны

III от аңгыланып алган соонда, Авраамга Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Долгандыр көрүп көрөм. Ам бо турган чериден сонгу, мурнуу, чөөн, барыын чүктерже көр. Көрүп турар черлериңни Мен сеңээ болгаш сээң салгалыңга мөңгеде бээр мен. Сээң салгалыңны черниң элезин-довураа дег хөй санныг кылып каар мен; черниң элезининиң санаттынмазы дег, сээң салгалың база санаттынмас хөй болур».

Авраам Мамре деп дуб ыяштыг чер чанынга турумчуп чурттай берген. Аңаа ол Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедигээш тудуп алган.

Элээн болганда, Дээрги-Чаяакчы Авраамга катап база көс-түүшкүннү чорудуп: «Мен — сээң дозуг-камгалалың-дыр мен. Сээң шанналың дыка улуг болур-дур» — дээн. Авраам Аңаа: «Дээрги-Чаяакчы, Дээргим! Мен ажы-төл, үре-салгал чок болганымда, меңээ чүнү-даа бээринге, канчаар деп мен? Сен меңээ ажы-төл хайырлаваан болганыңда, аалымда кул кижиге мээң салгакчым болур-ла ыйнаан» — деп харыылаан. Ынчан Дээрги-Чаяакчы Авраамга: «Чок, ол кул кижиге сээң салгакчың болбас; сээң салгакчың бодуннуң үрөңден тыптып бодараар» — дээн. Дээрги-Чаяакчы оон Авраамны майгындан үндүрүп эккелгеш, мынча дээн: «Өрү дээрже көр! Шыдаар болзунза, сылдыстарны сана. Ол хире эмге-тикчок хөй салгалдыг болур сен!»

Авраам Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөй бээрге, Ол ону актыг-шынныг деп санаан.

Оон ыңай Бурган Авраамга мынча дээн: «Моон соңгаар сээң кадайыңны Сара эвес, а Сарра деп адаар. Ол сеңээ оол божуп бээр кылдыр, Мен аңаа ачы-буян хайырлаар мен. Мээң хайырлаан ачы-буянымдан хөй-ле чоннарны ол бодарадыр. Ооң үре-салгалыңдан хааннар үнер».

ЭГЕ ДӨС 13:14–16; 15:1–6; 17:15–16

Бурганның үш төлээзиниң Авраамга келгени

Бир катап, дүштеки дунааргай изиг үезинде, Авраам бодунуң майгынының эжииниң аксынга олурган. Хенертен ол бодунуң мурнунда турар үш эр кижини көрүп каан. Олар болза Дээрги-Чаяакчының чорудупканы төлээлер-дир деп билип кааш, Авраам оларны хүлээп ап, аьш-чем белеткеп берген. Олар чемненип доозупканда, бирээзи Авраамга: «Мен келир чылын бо-ла үеде сенээ катап чедип кээр мен. Сээн кадайың Сарра ынчан оолдуг болур» — дээн. Ол сөстөрни дыңнап кааш, Сарра иштинде каттырып: «Кыраан меңээ күзенчиг өөрүшкү болур деп бе? Дээрги ашаам база кырган болгай» деп боданган.

А Дээрги-Чаяакчы Авраамга: «„Кырып калган мен, уруг божуп кайын шыдаар мен“ деп Сарраның чоп каттырып турары ол? Дээрги-Чаяакчының шыдапас чүвези бар деп бе? Келир чылын бо-ла үеде Мен сенээ чедип кээр мен, ынчан Сарра оолдуг болур» — дээн.

Айтып каан үезинде Дээрги-Чаяакчы Бодунуң азаашкынын күүсеткен, чүге дээрге Ол Бодунуң аксы-сөзүнге кезээде шынчы база Ооң кылып шыдавазы чүү-даа чүве чок.

ЭГЕ ДӨС 18:1–19; 21:1–3

Содом биле Гоморра хоорайларның өлүмү

өрт хоорай – Содом, Гоморра, Адма болгаш Севоим – дээрден от-биле узуткаттырган. Ол хоорайларның чурттакчыларының самыраашкыны болгаш дыка хөй өске аар бачыттары Дээрги-Чаяакчыны килеңнедипкен. Кажан Бурган Содом узуткаттырар дээрзин Авраамга чугаалаарга, Авраам Оон ол бачыттыг хоорайны өршээрин чаннып дилээн. Дээрги-Чаяакчы Авраамга бир эвес хоорайдан оода-ла он актыг кижиги тыптыр болза, ону узуткавазын аазаан. Ынчалза-даа Содомдан он безин актыг кижиги тыгбылбаан.

Оон мындыг чүве болган. Содомга Лот дээр актыг кижиги бодунуң кадайы болгаш ийи уруу-биле кады чурттап турган. Бурган ол хоорайже кижиги хевирлиг ийи төлээзин чорудупкан чүве-дир. Ол таварылга кезээликтей болган. Экииргек Лот оларны, Бурганның төлээлери-дир деп билбейн-даа, бажыңыңга хүлээп алган.

Олар удуп чыдып четтикпээнде-ле, Содом хоорайның бүгү эр чурттакчылары, улуг-аныяа чок, Лоттуң бажыңын бүзээлеп келгеннер. Олар Лотту кыйгырып алгаш: «Сээң бажыңыңга хонар дээш келген улус кайыл? Оларны биске үндүрүп бер» – деп турганнар. Лот боду үнүп келгеш, эжиин хаап кааш, мынча дээн: «Ха-дунма, бо улус-биле багай чүве кылбайн көрүнер, олар мээң бажыңымда келген болгай» – дээн. Содомчулар Лотту иткилеп, эжиин үрээр дей бергеннер. Ынчан Бурганның төлээлери Лотту бажыңче киир тыртып алгаш, эжиин дээктеп алганнар. А бажың эжиинде чыгылып келген улустуң карактарын, улуг-аныяа дивейн, согурартыпканнар. Бурганның төлээлери Лотка мынча дээннер: «Бо хоорайны бис узуткап кааптар бис, чүге дээрге ооң чурттакчыларының бужар үүлгедиглери Дээрги-Чаяакчыга билдингир апарган». Олар Лотту, ооң кадайын болгаш ийи уруун холдарындан чедип алгаш, хоорайдан үндүрө бергеннер. Бурганның төлээлериңиз бирээзи Лотка: «Хая көрүнмейн, дагже үне бер, оон башка өлгениң ол» – дээн.

Хүн үнүп, чер кырын чырыда бергенде, Лот Сигор хоорайжыгашка чедип келген. Ол өйдө Дээрги-Чаяакчы дээрден Содом биле Гоморраже оттуг чаъс кудупкаш, ук хоорайларны болгаш оларның чоок-кавызын бүрүнү-биле үрегдеп каапкан база хоорайларның чурттакчыларын, черде өзүп үнген бүгү чүвени узуткап каапкан. А Лоттуң соо-биле бар чыткан ооң кадайы хая көрүнүпкеш, дус көжээ бооп хуула берген.

ЭГЕ ДӨС 19:1–26; ЫДЫКТЫГ ХООЙЛУНУ КАТАПТААНЫ 29:23

Авраамның Исаакты өргүлгө салганы

Авраамга Бурганның үш төлээзи келгеш барган соонда, бир чыл эрткенде, Сарра оол уруг божуп алган. Авраам ону Исаак деп адап каан.

Исаак өзүп келгенде, Дээрги-Чаяакчы Авраамның бүзүрелин болгаш бердингенин шенээр деп шиитпирлээн. Бурган аңаа: «Эр чаңгыс ынак оглуң Исаакты алгаш, Мориа деп черже аппар. Ону ында дагларның кайы-бирээзинге Меңээ өргүл кылдыр сал. Каяа дээрзин Мен айтыптар мен» – дээн.

Бурганның айыткан чүвезин күүседире Авраамга берге-ле болган. Ынчалза-даа ол Дээрги-Чаяакчыга удур чаңгыс сөс-даа чугаалаваан. Авраам эртен эрте тургаш, бүрүн өрттедир өргүлгө хереглээр ыяжын оонактап чарып, элчигенге чүдүргөш, бодунуң ийи чалчазы биле оглу Исаакты эдерткөш, Дээрги-Чаяакчының айыткан черинче чорупкан.

Исаак ачазының кандыг өргүл кылырын билбес болгаш, оон: «Ачай! От биле ыяшты көрүп тур мен, а өргүп өрттедир хураган кайыл?» – деп айтырган. Авраам: «Өргүп өрттедир хураганны Бурган Боду билип хайырлаар» – деп харыылаан.

Бурганның айтып берген черинге чедип келгеш, Авраам чалчаларын адаанга каапкаш, өргүл салыр бедигээш кылып алган. Ыяжын белеткеп салгаш, ол Исаакты хүлээш, бедигээшке салып алган. Ынчалза-даа ол өйдө Дээрги-Чаяакчының төлээзи ону дээрден мынча деп кыйгырган: «Авраам! Авраам! Оглуңче холуң көдүрбейн көр, аңаа кандыг-даа хора чедирбе. Чүгө дээрге сээң Бургандан коргарыңны, Мен дээш чаңгыс оглуңну безин хараадавааныңны ам билир мен. Сенээ ачы-буянны бажын ажыр хайырлаар мен. Сээң үре-салгалыңның саны дээрниң сылдыстары дег, далай эрииниң элезининиң саны дег хөй болзун. Сээң үре-салгалың дайзыннарыңның чер-чуртун өнчү кылдыр алып болзун. Мээң сөзүмнү тооп дыннааның дээш, сээң үре-салгалың дамчыштыр чырык черде бар-ла чоннар ачы-буян алып».

ЭГЕ ДӨС 22:1–18

Ревекка

лээн үе эрткен. Авраам кырып калган, а ооң оглу Исаак улгады берген. Бир катап Авраам шынчы кулун кел дээш, аңаа бодунун төрөөн чурту болур Месопотамияже баргаш, оортан Исаакка кадай эк-кээрин дужааган. Кул кижиге доп-дораан Месопотамияже, Авраамнын дунмазы Нахорнуң чурттап турганы хоорайже, чорупкан.

Ук хоорайга чедип келгеш, ол кижиге Дээрги-Чаяакчы Исаакка баш удур көрдүнгөн кыска таваржы бээринге аңаа дузалашсын дээш мөргүп эгелээн: «Дээрги-Чаяакчы Бурганым! Бөгүн ол кысты меңээ уткуй чорудуп, мээң дээргим Авраамга энерелден хайырлап, мээң чоруум чогуур кылдыр кылып көр. Бо-дур, мен хоорайнын уругларынын суг узуп аар кудуунуң чанында тур мен. Мен оларнын бирээзинге: „Сээң донгандан суг ижип аарын чөпшээреп көр“ – дээр мен. Бир эвес ол: „Ижип алыңар. Силернин тевелеринерни база суггарып каайн“ – деп харыылаар болза, Бодунуң чалчан Исаакка кадай кылдыр шилип бергениң уруг ол болур. Мээң дээргим Авраамга энерел көргүскениң-ниң демдээ ол болгай аан».

Ол мөргүлүн чугаалап четтикпээнде-ле, кудук чанынга Ревекка дээр кайгамчык чараш кыс көстүп келген. Ол бодунуң донгазынга сугну дол-дур узуп алгаш, дедир чорупкан. Авраамнын кулу аңаа халып чеде бергеш: «Сээң донганда суундан бичииден ижиртип көрөм» – дээн. Кыс: «Ижип алыңар, дээрги» – деп харыылаан. Суун аңаа ижирткеш, кыс: «Мен ам силерниң тевелеринерниң шуптузунуң суксунун хандырап сугдан узуп берейн» – дээн. Кул кижиге Дээрги-Чаяакчы Боду ооң чоруун чогуудуп берген ирги бе деп шынзыгарын күзеп, демги кыстың ооң тевелеринге суг узуп берип турарын ыт чок кайгап көрүп турган. Оон ол кыстан: «Чугаалап көрөм, сен кымнын уруу сен? Сээң ачанның бажыңында биске хонуп аар хостуг чер тыптыр бе?» – деп айтырган. Ревекка ол Авраамнын дунмазы Нахорнуң оглу Батуилдин уруу болурун харыылаан. Ону дыңнааш, кул кижиге Дээрги-Чаяакчыга мөгейгеш, бодун дорт-ла Авраамнын дунмазынын бажыңынче эккелгени дээш Ону алдаржыткан.

Батуилдин бажыңынга келгеш, кул кижиге ында турган бүгү улуска Авраамнын ону бодунуң дың чаңгыс оглунга кадай тып эккелзин дээш төрөөн черинче, бодунуң төрелдеринче канчаар айбылап чорудупканын чугаалап берген. Ада-иези уруун кый деп алгаш: «Бо кижиге-биле кады чоруурун чөпшээрежир сен бе?» – деп айтырып-тырлар. Ревекка чөпшээрешкен. Ооң бүгү өг-бүлөзи база чөпшээрелин бергеш, Ревекканы алгап-йөрээгеш, салып чорудупкан.

ЭГЕ ДӨС 24:1–60

Исаак биле Ревекка

Ревекка биле Авраамның кулу тевелер мунуп алгаш, үр чоруп-чоруп, адак соонда оларны Исаактың манап турганы чуртка чедип келгеннер.

Кежээликтей Исаак ховуже үнүп келгеш, ооң душтуунуң кел чытканы кош тевелер чоокшулап оарарын көрүп каан. Ревекка база Исаакты көрүп кааш, теvedен дүжүп келген. Ол кыс кулдан: «Бо кымыл?» — деп айтырган. Демгизи: «Ол дээрге мээң дээргим-дир» — деп харыылаан. Кулу Исаакка болган бүгү чүвени чугаалап берген.

Ревекка Исаактың кадайы апарган. Дээрги-Чаяакчы оларга Исав болгаш Иаков деп адап каан ийи оолду хайырлаан. Олар ийистер турган, чүгле Исав Иаковту мурнай төрүттүнген, ынчангаш улуг оглу болган.

Оолдар өзүп келген. Исав мергежилдиг аңчы, хову-шөл кезиир кижиги, а Иаков — томаанныг, өгден үнмес кижиги болган. Исаак Исавка ынак турган, чүге дээрге Исавтың эккеп турганы аң-куш эъди ачазынга таарышкан, а Ревекка Иаковка артык ынак болган чүве-дир.

ӘГЕ ДӨС 24:63–67; 25:24–28

Иаковтуң ачазының йөрээлин алганы

Ушпа кырган апаргаш, Исаак барык согурарып калган. Өлүр бетинде ол бодунуң улуг оглу Исавты алгап-йөрээксей берген. Исаак оглун кый деп алгаш, ол аңаа аң эьдинден ынак чемин белеткеп берзин дээн. Ооң соонда ачазы оглун алгап-йөрээп каар бооп аазаан.

Ревекка ону дыңнааш, Иаковту кый депкеш, бүгү чүүлдү аңаа чугаалап берген. Авазы Исав эвес, а Иаков ачазынга йөрээттирзин деп аажок күзээн. Ынчангаш Ревекка Исаакты мегелептер деп шийтпирлээн. Кажан Исав ховуже аңнап чоруптарга, Ревекка Иаковка кодан малдан ийи анай эккелдирип алгаш, эьдинден Исаактың ынак чемин белеткеп каан. Оон Исавтың каас-коя хевин ап алгаш, Иаковка кедиртип берген. А Исавтың мага-боду аажок дүккүр боорга, бир эвес караа четпес ачазы ону суйбай берзе канчаар дээш, Иаковтуң холдары биле мойнун анай кештери-биле ораап берген.

Ревекканың белеткээни чемни ап алгаш, Иаков ачазынче кирип келгеш: «Мен улуг оглунар Исав-тыр мен. Силерниң чугаалааныңар ёзугаар хамык чүвени кылдым, ачай. Ковайып олуруп алгаш, мээң эккелгеним аң эьдин чип, мени алгап-йөрээп каап көрүңерем» — дээн. Ачазы аңаа: «Менче чоокшулап чедип келем, оглум. Мен суйбап көрейн, ылап-ла мээң оглум Исав сен бе азы чок бе?» Иаков ачазынга чеде бээрге, ол ону суйбап көргеш: «Үнү, үнү Иаковтуу, а холдары, холдары Исавтыгы» — дээн. Исаак Иаковту танываан, чүге дээрге оглунуң анай кештери-биле ораап каан холдары ийис акызынын холдары-биле дөмей болган. Ооң соонда ачазы чемни ап бээрин айыткан. Чемненип дооскаш, Исаак оглу Иаковка йөрээл сөстөрүн чугаалаан.

Шак ынчаар Иаков меге арга-биле Исавка баш удур көрдүнгөн йөрээлди алган. Исав ол дээш дунмазын көөр хөннү чок апаргаш, ону өлүрүп каар деп шийтпирлээн.

ЭГЕ ДӨС 27:1–41

Иаковтуң дүжү

Ынак оглу Иаковту Исавтың өлүрер бодап алганын Ревекка билип каан. Иаковка ол дугайында чугаалааш, авазы аңаа Месопотамияда Лаван дээр даайынче дезе бергеш, Исавтың килеңи намдагыжеге чедир, элээн өйде орта чурттап турарын сүмелээн.

Исаак Иаковтуң чоруурунуң бетинде ону бодунче кый деп алгаш, оларның чурттап турганы ханаан черниң кыстарындан кадай албайн, ооң авазының чурту болур Месопотамиядан душтук тып алырын аңаа айтып чагаан. Оон ол оглун йөрээп, мынча дээн: «Күчүлүг Бурган сеңээ ачы-буян хайырлап, сеңээ болгаш сээн үре-салгалыңга Авраамга бергени дег ачы-буянны дамчыдып берзин. Ынчан сен өскээртен келген кижини бооп чурттап турган черинни, Бурганның Авраамга берген черин, өнчү кылдыр алып сен». Оон Иаков Месопотамияже чорупкан.

Иаковтуң оруу хөй хүннер уламчылаан. Бир катап ол ажык дээр адаанга хонуп, даш сыртангаш, шуут-ла черге удуп чыдып алган. Бурган олче кайгамчык дүш чоруткан. Иаков дүжүндө дээрге чедип турар чада көрүп каан. Бурганның төлээлери олап үнүп, дүжүп турган. Дээрги-Чаяакчы чаданың үстүңгө туруп алгаш, Иаковка мынча дээр болган: «Мен Дээрги-Чаяакчы, сээн өгбөң Авраамның база ачаң Исаактың Бурганы-дыр мен. Сээн чыдар черинни Мен сеңээ болгаш сээн үре-салгалыңга өнчү кылдыр берип тур мен. Мен сээн-биле кады мен, каяа-даа чорзунза, Мен сени камгалаар мен».

Оттуп келгеш, Иаков: «Дээрги-Чаяакчы ылап-ла бо черде бар-дыр, а мен ону билбейн чораан-дыр мен! Бо дээрге дээрлерже эжик, Бурганның бажыңы-дыр» – дээн. Оон Иаков сыртанып удуп чыткан дажын ап алгаш, ооң-биле болган чүүлдүн тураскаалы кылдыр тургузуп кааш, мынча дээн: «Бир эвес Бурган мээң-биле кады болза, каяа-даа чорумда, мени камгалап, аыш-чем база хеп хайырлап чоруур болза база мен адамның аалынче тайбын ээп кээр болзумза, ынчан Дээрги-Чаяакчы мээң база Бурганым болур. Тураскаал кылдыр салып каан мээң бо дажым Бурганның ыдыктыг чери болур. Меңээ хайырлааның өнчүнүң онгу кезээн Сеңээ берип өргүүр мен, Бурган».

ЭГЕ ДӨС 27:41–46; 28:1–5, 10–22

Иаковтуң Рахил-биле ужурашканы

Иаков Месопотамияже бар чыткаш, адак соонда хөй кайгамчык эки одар-белчиирлиг черге чедип келген. Ол аксын улуг даш-биле بازیрып каан кудук чанынга келген. Сүрүг малдар суг ижер дээш чыгып кээрге, кадарчылар дашты андара идипкеш, оон катап база дуглай салып каар турганнар.

Кудук чанында суг ижип келген үш кодан хой турган. Иаков кадарчылардан: «Нахорнуң оглунун оглу Лаванны билир силер бе?» – деп айтырган. «Билир бис. А ооң уруу Рахил мал кадарып бо кел чор» – деп, демгилери харыылааннар. Ол өйде Рахил кудукче кадарганы кодан хою-биле чоокшулап кел чыткан. Хойлар ооң ачазы, Иаковтуң даайы Лаванны турган.

Рахилди көрүп кааш, Иаков кудукта дашты андара идипкеш, ооң хойларынга сугну ижирткен. Оон ол Рахилди ошкап кааш, өөрүшкүден ыглай каапкаш, Лаванның кыс дуңмазының оглу болурун чугаалаан. А Рахил ону дыңнап кааш-ла, аалынче халып чоруткаш, ол бүгүнү ачазынга дыңнаткан. Иаковтуң дугайында дыңнап кааш, Лаван аңаа уткуй үне халып кээп, ону кужактап, ошкап-чыттагылааш, бажыңынче киире берген.

Иаков даайы сугга чурттап артып калгаш, ооң кадарчызы бооп ажилдай берген. Иаков Лаван аңаа Рахилди кадай кылдыр берзин дээш, чеди чыл ажилдап берген. Ол чеди чыл Иаковка каш хонук ышкаш сагындырган – Рахилге ол хире ынак турган. Лаван бодунуң ийи уруун – Лия биле Рахилди аңаа кадай кылдыр берген. Орта, Месопотамияга, Иаков он бир оолдуг, бир кыстыг, а сөөлзүредир, Ханаанга келгеш, база бир оолдуг болган.

Иаков дыка бай кижиге апарган. Ол майгыннарга бодунуң кадайлары, ажы-төлү-биле кады чурттап турган. Ол хөй эр, кыс кулдарлыг, ол ышкаш дыка хөй малдыг: хой, тебе болгаш элчинниг турган.

ЭГЕ ДӨС 29:1–28

Иаковтуң Бурган-биле хүрешкени

Бир катап Дээрги-Чаяакчы Иаковка Месопотамиядан чоруй баргаш, бодунуң төрөөн черинче, Ханаан чуртче, чана бээрин айыткан. Иаков бодунуң кадайлары, ажы-төлүн эдерткеш, бар-ла эт-хөреңгизин чыып алгаш, орукче үнүпкен. Исав аңаа ам-даа килеңнеп турар бе азы чок бе дээрзин билбес болгаш, Иаков ону тайбыңчыдары-биле, акызынче хөй белек-селек чорудар деп шиитпирлээн.

Иаковтуң кожу төрөөн черинче орук ара хемге чедип келген. Хамык төрөөннерин Иаков хемниң өске эриинче сүстүрүп кежирип алган, а боду дужунда эрикке чааскаан артып калган. Аңаа бир-ле Кижин оон-биле хүрежип эгелээш, даң хаяазынга чедир хүрешкеш, Иаковтуң дөңмээниң чүзүн кемдедип каан. Даң бажында ол Кижин: «Мени салывыт. Даң адып келген-дир» — дээн.

Иаков: «Мени алгап-йөрээвээн шаанда, Сени салбас мен» — дээн. «Адың кымыл?» — деп, ол Кижин айтырган.

«Иаков» — деп, ол харыылаан.

«Моон сонгаар сээң адың Иаков эвес, а Израиль болур. Чүгө дээрге сен Бурган-биле-даа, кижилер-биле-даа тутчуп тургаш, тиилээн-дир сен» — деп, ол Кижин чугаалаан.

Иаков: «Адыңны адап берем» — дээн.

А Ол: «Мээң адымны айтыргаш канчаар сен?» — дээш, Бодун адап бербээн. Ынчангаш Иаковту алгап-йөрээп каан.

ЭГЕ ДӨС 32:9–31

Иаков биле Исавтын эптежиپ алганы

У анаан черже чоокшулап келгеш, Иаков көөрге, аңаа уткуй Исав болгаш ооң-биле кады дөрт чүс кижиге кел чыткан. Ынчан Иаков улунун мурнунче үнгеш, акызынга чеди каттап черге чедир мөгөйгөн. Исав дуңмазынга халып келгеш, ону куспактаптарга, олар ийилээн ыглажыпканнар. Оон Иаковтуң кадайлары, ажы-төлү болгаш чалчалары чедип келгеш, Исавка мөгөйгөннер.

Исав Иаковтан: «Сен менче чүү дээш ынча хөй белек чорудуп чыттың?» — деп айтырган.

Иаков: «Силерни моон сонгаар менче килеңневезин дээш» — деп харыылаан.

Исав: «Мээң бодумнуң мал-маганым эндерик-ле болгай, дуңмам. Сээни бодунга арткай аан» — дээн.

Иаков: «Чок, бир эвес менче ээ көрнүп турар болзунарза, мээң силерге эккелген белээмни хүлээп ап көрүнер, чүге дээрге Бурган менче ээ көрнүп, меңээ шупту чүвени берген-дир» — деп удурланган. Иаков оон ээрежи чаннырга, Исав белекти хүлээп алган.

Оон Исав аал-оранынче чана берген, а Иаков ханаан черде Сихем хоорайның чанынга чурттап арткан. Ол кезек шөл садып алгаш, аңаа майгынын тип алган. Иаков аңаа Дээрги-Бурган-Чаякчыга алдар болдуруп, өргүл салыр бедигээш тудуп каан.

Иаковтуң бодунун акызындан Месопотамияже дезип бар чыткаш, көргени кайгамчык дүшке Бурганның ону йөрээген сөстери ынчалдыр чогууп бүткен. Дээрги-Чаякчы аазаан бүгү чүүлүн олче чорудуп берген, а Иаков ол дээш Аңаа өөрүп четтирерин утпаан.

ЭГЕ ДӨС 33:1–20

Иосиф – Иаковтун ынак оглу

Инчангаш Иаков катап база ханаан черге чурттай берген. Борта Рахилдин база бир оглу, Вениамин, төрүттүнген. Ам Иаков он үш уруглуг: он ийи оолдуг (Рувим, Симеон, Левий, Иуда, Дан, Неффалим, Гад, Асир, Иссахар, Завулон, Иосиф болгаш хеймери болур Вениамин) болгаш Дина дээр кыстыг апарган. Шупту оолдарындан Иаков Иосифке артык ынак турган, чүге дээрге ол оглу Иаков кырый бергенде төрүттүнген чүве-дир.

Иосиф он чеди харлыында акылары-биле кады хой кадарып турган. Иосиф акыларының үүлгеткен багай чүве бүрүзүн ачазынга чугаалаптар болган. Бир катап Иаков Иосифке дыка чараш өң-баазын хеп белекке берген. Акылары ачазы Иосифке арткан оолдарындан артык ынаан билип кааш, дуңмазын көөр хөңнү чок апарганнар.

ЭГЕ ДӨС 37:1–4

Иосифтин дүштери

Бир катап Иосиф дүш дүжээш, ону кады төрөөннеринге чугаалаан. Ол акыларынга мынча дээн: «Мээң дүжүмнү дыннап көрүңер даан. Бир-ле шөлге бис моожалар баглап турар бис. Хенертен мээң баглаан моожам ковайып келгеш, дорт туруп аарга, силерниң моожаларыңар долгандыр тургулапкаш, мээң моожамга мөгейип турар чорду».

Акылары аңаа: «Сен бисти хааннап, бисти чагырар деп бодап турар кижиге сен бе?» — деп харыылааннар. Ынчангаш Иосифти оон-даа артык көөр хөңнү чок апарганнар.

Иосиф база бир дүш дүжээш, ону акыларынга чугаалаан: «Мен ам база дүш дүжөдим. Ында хүн, ай база он бир сылдыс меңээ мөгейип турдулар».

Ол дүжүн ачазынга база акыларынга чугаалап бээрге, ачазы ону: «Ол чүү ындыг дүштер дүжөп турар кижиге сен? Бис шупту: мен, аваң база сээң акы-дуңмаларың сеңээ барып, черге чедир мөгеер улус бис бе?» — деп кончаан.

Акылары аңаа ажынып-хорадаан, а ачазы ол бүгүнү сактып алган.

Бир катап, кажан Иосифтин акылары аал-оранындан ырак черге малын кадарып турда, Иаков оларны барып көргөш, кадыкшылын билип алгаш, харыызын эккелзин дээш Иосифти айбылап чорудупкан. Иосиф орукче өөрүшкүлүг үнүпкен.

Акыларын тып алгыжеге чедир, Иосиф ховуга үр чоруп келген. Олар ону ырактан-на эскерип кааш, Иосиф чоокшулап келгенде, ону өлүрүп каар деп шийтпирлээннер. «Дүш көөр киживис бо кел чор — деп, бот-боттарынга олар хорадап чугаалап турганнар. — Ону өлүрүп кааш, кандыг-бир оңгарже октапкаш, араатан аң тудуп чипкен дээр-дир че. Ооң дүштери канчаар бүдерин ынчан көргөй-ле бис».

ЭГЕ ДӨС 37:5—20

Алышкыларның Иосифти кулданыгже садыпканы

Алышкыларның эң улуу болур Рувим Иосифке удур кара сагыш дугайында дыңнап кааш, ону камгалап, ачазынче дедир чорудуптар деп шиитпирлээн. Ынчангаш Рувим дуңмаларын Иосифти өлүрбейн, а чүгле оңгарже октаптар кылдыр көгүдүп эгелээн. Олар Рувимни тооп дыңнаан. Кажан Иосиф чедип кээрге, алышкылар ооң каас-коя өң-баазын хевин ужулгаш, ханы оңгарже октапканнар.

Хенертен олар Египетче бараан сөөртүп бар чыдар садыгжылар чини көрүп кааннар. Алышкыларның бирээзи болур Иуда Иосифти садыгжыларга садыптарын саналдаан. Шуптузу чөпшээрешкеш, чиң оларның чаны-биле эртип бар чыдырда, садыгжыларга боттарының дуңмазын садыпканнар.

Садыгжылар Иосифти Египетче алгаш чорупканнар. А алышкылар анай дөгергеш, ооң ханы-биле Иосифтиң хевин чаап кааннар. Ол хепти ачазынга эккелгеш: «Бис бо хепти тып алдывыс. Танып көрүңерем, силерниң оглуңарның хеви-дир бе азы өске-дир бе?» — деп айтырганнар. Ону танып кааш, Иаков: «Мээң оглум Иосифти-дир. Араатан аң ону тудуп чипкени ол-дур. Иосиф үзерлеттирген-дир!» — деп мунгарап чугаалаан. Оолдары ону мегелепкен деп билбээн ада бодунуң ынак оглунуң ажыын ажып, часкараар аргажок ыглап-сыктап турган.

ЭГЕ ДӨС 37:21–35

Иосиф — хаанның дүжүмедииниң бажыңында ажыл-агый эргелекчизи

Бадыгжылар Египетке келгеш, Иосифти египет хаан — фараоннун камгалакчыларының даргазы ызыгууртан дүжүметке садыпканнар. Иосиф үргүлчү Дээрги-Чаяакчыга мөргүүр боорга, Ол бүгү чүүлдерге аңаа дузалажып турган. Ынчангаш кулданыгга турда-даа, Иосифтин кылып турганы кандыг-даа херекке чедимче аңаа таваржыр болган.

Иосифтин Потифар дээр дээргизи ооң кылып турары бүгү чүвөгө Дээрги-Чаяакчы чедиинскини хайырлап турарын эскерип каан. Потифар Иосифти бодунун бажыңының ажыл-агый эргелекчизи кылдыр томуйлап, бодунда бар-ла чүвезин аңаа хайгаарадып каан. Иосифти дээш Бурган хаанның дүжүмедииниң аал-оранынга ачы-буянны хайырлаан. Иосиф ооң бажыңын бүрүнү-биле угаанныг эргелеп-башкарып турган, а ооң дээргизи чүү дээш-даа ажаанзырып көрбээн.

Иосифтин арын-шырайы, дурт-сыны дыка көрүштүг турган. Потифарның кадайы аңаа ынакшый берген болган. Ол болза өске бурганнарга чүдүүр, Дээрги-Чаяакчыны, Ооң айтыышкыннарын билбес херэежен болгаш, Иосифти чоокшулажып холбажырынче көгүдүп эгелээн. А Иосиф ойталап, дээргизиниң кадайынга: «Мээң дээргим бодунга хамааржыр бүгү чүвезин меңээ дагзып каан. Чүгле силерге — ээмниң кадайынга дээринден аңгыда, мында меңээ чүнү-даа кылырын хоруваан. Мен ындыг улуг бачытты Бурганга удур канчап кылыр мен?» — дээн.

Потифарның кадайы бодун тоовайн барган Иосифтен өжээн негээр деп шиитпирлээн. Ол ону бодунун ашааның мурнунга нүгүлдөп, Потифарга: «Сээң биске эккелгениң еврей кул мени куду көөр деп турду. Кажан мен алгырып эгелээримге, ол хевин мээң чанымга каапкаш, үнө халып чоруй барды» — дээн. Иосифтин дээргизи ол сөстөрни дыңнап кааш, килеңнеп, Иосифти хаанның хоругдаттырганнарын сугар кара-бажынга олуртуп каан.

ЭГЕ ДӨС 39:1–20

Иосиф кара-бажында

Ынчалза-даа кара-бажыңга безин Дээрги-Чаяакчы Иосифти кагбайн, аңаа дузалажып турган. Бурган кара-бажың даргазын Иосифче ээ көрнүр кылып каарга, демгизи ону бүгү хоругдаттырганнарның башкарыкчызы кылдыр томуйлаан. Кара-бажың даргазы боду чүнү-даа хайгаарап көрбөстээн, чүгө дээрге Иосифке бүрүнү-биле бүзүрээр турган. А Иосиф Бурганга идегеп турган, ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Иосифтин кылган бүгү чүвезинге чедимчени хайырлап келген.

Иосифтин турганы кара-бажыңга хаанның ийи дүжүмедин база хоругдап каан чүве-дир. Оларның бирээзи ооң мурнунда хаанның кундагазынче арага кудуп, ооң столунга бараан болуп турган. Ону кундага тудукчузу дээр чүве-дир. Өскези хаанның столунче аыш-чем салып турган. Ону аыш-чем салыкчызы дээр чүве-дир. Хаанның мурнунга буруудааш, ийилээн кара-бажыңче киргеннери ол.

Бир катап кундага тудукчузу биле аыш-чем салыкчызы дүштер дүжээш, оларның утказын тайылбырлап чадап кааннар. Иосиф оларга: «Дүштүң тайылбыры Бургандан кээр эвес чүве бе? Меңээ дүштеринерни чугаалап беринер» – дээн. Кундага тудукчузу дүжүн баштай чугаалаан. Ол үш адырлыг виноград сывы дүжээн болган. Оон ол сып чечектелген, а үр болбайн, каттары быжа берген. Ол кижини каттарны чыып алгаш, оларның чулуун фараоннун кундагазынче сы тудупкаш, аңаа тудускан болган.

Иосиф кундага тудукчунун дүжүн ол дораан тайылбырлап берген: «Ол дүштүң утказы бо-дур: үш адыр дээрге үш хүн-дүр. Үшкү хүнде фараон сени өрү көдүрер – сени албан-хүлээлгенче эгидер. Сен фараоннун кундагазын, мооң мурнунда дег, ооң холунга тутсур сен. Ынчан сен мени сактып келгеш, моон үндүрүп ап көрөм».

Оон аыш-чем салыкчызы база бодунун дүжүн чугаалап берген. Ол бодунун бажында үш тавак турар кылдыр дүжээн болган. Эң үстүндө тавакты янзы-бүрү хаан чеми-биле долдурган, а куштар ону соктап чип турган.

Ону дыннап алгаш, Иосиф: «Ооң утказы мындыг-дыр. Үш тавак дээрге үш хүн-дүр. Үшкү хүнде фараон сени „өрү көдүрер“ – сени шаажылал ыяжыңга азып каар. А куштар сени соктап чиир-дир» – дээн.

Үш хонганда, Дээрги-Чаяакчының Иосифке ажыткан бүгү чүвези ылапты-биле боттанган. Ынчалза-даа кундага тудукчузу Иосифтин дугайында олчаан сагынмайн барган.

ЭГЕ ДӨС 39:21–23; 40:1–22

Иосифтин фараоннун дүштерин тайылбырлааны

Бир катап фараон дүш дүжээн. Ол бодун хем эринде турар кылдыр дүжөп-тир. Хенертен хемден семис-чаагай чеди инек үнүп келгеш, кулузунга оьттап эгелээн. Оон хемден арган-дорган өске чеди инек үнүп келгеш, семис-чаагайларын чиптер болган. Ооң соонда фараон оттуп келген. Ол катап база удуй бергеш, өске дүш дүжээн. Чаңгыс сыптан чаагайы аажок чеди тараа бажы үнүп келген. А оон оларның чанынга кургап калган, чеми бичии чеди тараа бажы үнүп келгеш, чаагайы аажок тараа баштарын чиптер болган.

Фараон оттуп келгеш, дүвүрөп үнген. Ол Египеттин хамык мерген угаанныг кижилерин кыйгырткаш, оларга бодунун дүштерин чугаалап берген, ынчалза-даа кым-даа дүштерни тайылбырлап шыдаваан.

Ынчан кундага тудукчузу кара-бажыңга бодунун база аьш-чем салыкчызының дүштерин тайылбырлап берген Иосиф дээр бир аныяк еврей кижини сактып келген. Кундага тудукчузу бүгү чүве ол Иосифтин чугаазын ёзугаар ылап бүткен дээрзин фараонга чугаалаан. Фараон ол дораан Иосифти келдиртипкеш, кажан ону эккээрге, аңаа: «Сени дүштерниң утказын эки билир кижидеп дыннадым» — дээн. А Иосиф: «Ол дээрге мен эвес-тир мен. Фараоннун ачы-буянын эккээр харыыны Бурган бээр» — деп харыылаан. Фараон аңаа ийи дүжүн чугаалап берген. Иосиф мынча дээн: «Бурган чүнү кылыр деп турарын фараонга сагындырган-дыр. Чеди семис инек дээрге чеди чыл-дыр, чеди чаагай тараа бажы дээрге база чеди чыл-дыр. Оларның соондан келген чеди арган, чудангы инек биле бичии чемниг, кургап-кадып калган чеди тараа бажы дээрге аш-чуттуг чеди чыл-дыр. Фараоннун ийи катап дүжээни дээрге Бурганның ыяк шиитпирлээнинин бадыткалы-дыр. Удавас Бурган сөзүн күүседир».

Оон Иосиф фараонга дүжүткүр чеди чылдың дургузунда Египетке дүжүт курлавырын чыыр мерген угаанныг башкарыкчыдан томуйлаарын сүмелээн.

ЭГЕ ДӨС 41:1–36

Иосиф – бүгү Египеттин башкарыкчызы

 араоннуң сеткили Иосифтин ооң дүштерин канчаар тайылбырлааны дээш ханган. Ол бодунуң дүжүметтеринге: «Бо кижиге дег Бурганның сүлдезин эдилээн өске кижиге тыптыр деп бе?» – дээн. Оон Иосифке: «Бурган сеңээ бо бүгүнү ажыдып берген болганда, сенден угаан-сарыылдыг болгаш мерген кижиге чок-тур. Сен мээң ордумга эң-не кол кижиге боор сен, мээң бүгү чонум сээң сөзүнү дыннаар. Хаан болгаш, чүгле мен сенден улуг эргелиг боор мен. Сени мен бүгү Египеттин башкарыкчызы кылдыр томуйлап тур мен» – дээн.

Оон фараон холундан танмалыг билзээн ужулгаш, Иосифтин салаазынга суп берген. Ол аңаа каас-коя хепти кедиргеш, мойнунга алдын каасталга азындырып берген. Иосифти фараоннуң адаанда эргелиг кижиге хамааржыр чуузага олуртуп алгаш, аңаа сөгүрүүрүн шупту улуска дужааган.

Иосиф ындыг бедик байдал ээлеп алган дораан-на, бодунга дааскан хүлээлгелерни күүседип кирипкен. Элбек дүжүттүг чылдарда Иосиф, кажан дүжүт чок чылдар дүжерге, Египеттин чону аштап өлбозин дээш, шыгжамырларже тарааны курлавырлап чыып турган.

ЭГЕ ДӨС 41:37–48

Аш чеди чыл

Уеди чыл эрткенде, бүгү чер-делегейге аш эгелээн. Шупту чурттарның улузу Иосифтен тараа садып аар дээш Египетче чедип кээп эгелээн, чүге дээрге ол Египеттиң хамык хоорайларынга тарааның элбек курлавырларын кылып каан болган.

Кажан Иаков Египетте тараа бар деп билип каанда, ынаар он оглун тараа садып алыры-биле чорудупкан. Чанынга чүгле хеймер оглу Вениаминни арттырып алган.

Иосиф бүгү Египеттиң черинге чагырыкчылап турган болгаш, чоннуң шуптузунга тарааны чогуу-на ол садып турган. Ооң акылары анаа чедип келгеш, черге чедир мөгөйгеш, оларга тараадан садарын дилээннер. Иосиф бодунун акыларын танып каан, а демгилери ону танываан. Иосифти садыпканы үеден бээр, олар ооң дугайында чүнү-даа дыңнавааннар база ол ам кайы хире бедик албан-дужаал ээлеп турарыл деп каразывааннар.

А Иосиф оларны танываан бооп баажыланыпкаш, оларга: «Бо черниң кошкак талаларын билип алыр дээш келген шивишкиннер-дир силер» — деп чугаалаан. А алышкылар олар ак сеткилдиг кижилер, чаңгыс аданың оолдары, аалында артып калган биче дунмазы база бар улус бис деп турганнар. Иосиф оларны хоругдап каарын дужааган. Үш хонгаш, ол алышкыларга: «Бир эвес силер шынчы улус болзунарза, силерниң бирээнер кара-бажыңга артып калзын. А артканнарыңар аштап турар өг-бүлелеринерге тарааны чедирип бергеш, бодунарның сөзүнерниң бадыткалы кылдыр хеймериңерни менээ эккелинер. Ынчан силерниң чугаанар бадыткаттына бээр — бо чуртче кара сагыш чок келгениңерге бүзүрей бээр мен» — дээн.

Алышкылар ону дыңнааш, бот-боттарыңга: «Дунмавыска удур кылган бачыдывыс ужун бис мындыг хинчекке таварышкан-дыр бис. Ооң сагыш-сеткилиниң мунгаралын көрүп турган хиревисте-ле, канчаар-даа чаннырга, ону кээргеведивис чоп» — дишкеннер. Иосиф оларның чугаазын билип турар деп, алышкылар каразываан, чүге дээрге ооң-биле очулдурукчу дамчыштыр чугаалажып турган чүве-дир. А Иосиф оларның сөстөрүн дыңнааш, өске өрээлче үне бергеш, ыглай каапкан. Ээп келгеш, ол акыларының бирээзи болур Симеонну Египетке арттырып каарын, а артканнарының шоодайларын тараа-биле долдургаш, оларны аал-ораныңче салып чорудуптарын дужааган.

ЭГЕ ДӨС 41:54–57; 42:1–25

Иосифтин акыларынга ажыттынганы

Уанып келгеш, Иосифтин акылары олар-биле чүү болганын чугаалап бергеннер. Иаков олар-биле кады Египетче хеймер оглу Вениаминни – кыраан назынында адак сөөлгү хөөн чазаар кижизин чорударындан шиитпирлии-биле ойталаан.

Ынчалза-даа удавайн алышкыларның Египеттен эккелген тараазын өг-бүлелери төндүр чиптерге, Иаков катап база оларны ынаар айбылап чорудуп: «Ам база ынаар баргаш, биске аыш-чемден садып эккелинер» – дээн. А оолдары ачазынга Египеттин чагырыкчызы оларга хеймер дунмазы чокка келбезин дужааган болгай деп харыылааннар. Иаков Вениаминни үр-ле салып чорудар хөңнү чок болган. Ынчалза-даа аш кедерей бээрге, Иаков оларны катап база ынаар айбылап чорудуп: «Күчүлүг Бурган ол кижини силерге ээ көрүндүрүп, Вениаминни-даа, ол черде артып калган Симеонну-даа силер-биле кады салып чорудуптар кылдыр энерелден көргүзөр болзун» – дээн.

Ынчангаш алышкылар Египетке Вениамин-биле кады чедип келгеннер. Иосиф Вениаминни көрүп кааш, өске өрээлче үне бергеш, ыглай каапкан. Оон, арнында карааның чажын чуп каапкаш, Иосиф алышкыларга хөй аыш-чемден салырын чалчаларынга дужааган. А алышкылар, оон чүге ындыг алдар-хүндүнү оларга көргүзүп турарын билбес болгаш, эпчоксуна бергеннер.

Элээн болганда, Иосиф оон ыңай сеткил-хөңнүн туттунар харык чок апарган. Ол ишкирнип ыглай каапкаш, акыларынга: «Мен Иосиф-тир мен. Ачам ам-даа дириг бе?» – дээн. Эпчоксунган акылары чүнү-даа харыылап шыдавааннар. Ынчан Иосиф оларга: «Менче чоокшулап келинер» – дээн. Олар чоокшулап кээрге, Иосиф мынча дээн: «Мен силерниң Египетче садып чорудупкан дунмаңар Иосиф-тир мен. Ынчалза-даа силер ам мунгараванар, мени бээр садыпканынар дээш боттарыңарны чектевенер. Чүге дээрге Бурган мени силерниң амы-тыныңарны камгалазын дээш бээр чорудупканы ол-дур. Силер эвес, а Бурган мени бээр эккелгеш, мени фараоннуң бажын билир кижини – оон бүгү ордузунун эргелекчизини, бүгү египет черниң чагырыкчызы кылып кааны ол-дур. Дүрген барып ачамга: „Силерниң оглуңар Иосиф мынча дидир: ‘Мени Бурган бүгү египет черниң чагырыкчызы кылып кагды. Саадавайн, дүрген меңээ чедип келинер. Силерге бүгү-ле чүве таарымчалыг болур. Ам-даа беш чыл иштинде аш-чут уламчылаар болгай’“ – деп чугаалаңар». Ынча дээш, Иосиф Вениаминни кускаптапкаш, ыглап бадырыпкан. Оон ол ыглап-сыктавышаан, акыларының шуптузун ошкап-чыттап турган.

ЭГЕ ДӨС 42:36–38; 43:1–34, 45:1–15

Иосифтин ачазы-биле ужурашканы

Иосифке акылары, дунмазы кээп чораан деп дыннааш, фараон оларга орукка чиир аыш-чем курлавыры, оларнын боттарынга, ажы-төлүнге болгаш ачазынга, идик-хеп болгаш тергелер берзин деп дужааган. Фараон оларнын дөгerezин Египетке көжүп кээри-биле чалаан.

Ээп келгеш, алышкылар Иаковка Иосиф дугайында бүгү чүвени чугаалап бергеннер. Иаков ооң ынак оглу Иосиф дириг деп база ол ону көрүп болур деп дыннааш, өөрүп-байырлап, оглу-биле ужуражыр дээш Египетче чоруурун шийтпирлээн. Оон соонда Бурган Иаковтуң дүжүнге мынча дээн: «Иаков! Мен сээң ачанның Бурганы-дыр мен. Кортпа, Египетче чорувут. Сенден ол черге улуг чонну чаяап каар мен. Сээң-биле кады Египетче чоруптар мен. Оон дедир база үндүрүп каар мен».

Иаков бодунуң бүгү ажы-төлү, уйнуктары болгаш бүгү эт-хөреңгизи-биле Египетче чорупкан. Иосиф чуузазын белеткээш, оларга уткуштур үнүпкен. Ачазын көрүп кааш, ол ону куспактапкаш, өөрүшкүден үр-ле ыглап турган.

Фараон Иосифке төрелдери чедип келген деп дыннап кааш, ону бодунче кый деп алгаш, аңаа: «Ачаң болгаш акыларың сеңээ чедип келген-дир. Бүгү Египеттин чери сээң мурнунда-дыр. Оон эң-не эки булуңунга ачанны болгаш акыларыңны чурттадып каг» – дээн.

Иосиф бодунуң төрээнеринге Египеттин черинин эки дээн кезин ээлеп чурттаар кылдыр бергеш, оларны аыш-чем болгаш эргежок чугула бүгү чүүлдер-биле үргүлчү хандырып турган.

Иаков Ханаан черже чанмайн, Египетке артып калган. Өлүр бетинде, ол Иосифтин оолдары Манассия биле Ефремни, а оон бодунуң өске оолдарын йөрээп каан. Иаков өлгөн соонда, оолдары оон мөчү-сөөгүн ханаан черже аппараткаш, Иаковтуң оларга чагааны ёзугаар, оон өгбелеринин чанынга, Авраам биле Сарраны, Исаак биле Ревекканы орнукшуткан чер болур Махпела деп шөлде чевег-куйга ажаап кааннар.

ЭГЕ ДӨС 45 – 50

Израиль чоннуң Египетке кулданыгже киргени

Хөй чылдар эрткен. Иаков болгаш ооң оолдары дөгере чок болганнар.

Кажан Иаков Месопотамиядан ханаан черже орукка Бурган-биле хүрешкенде, Дээрги-Чаяакчы ону алгап-йөрээгеш, аңаа Израиль деп, очулдуарга, «Бурган-биле тутчур» дээн уткалыг, чаа ат тывыскан. Ынчангаш Иаковтуң үре-салгалы болур еврей чонну амдыгаа чедир Израиль деп адап турар.

Ол аразында Египетке мерген угаанныг Иосиф болгаш ооң эки херектериниң дугайында чүнү-даа билбес чаа фараон чагыра берген. Ол фараон израиль чоннуң дыка хөй санныг болгаш күштүг апарганын көрүп каан. Ынчан ол бодунуң чонунга мынча дээн: «Израильчилерге удур кандыг-бир кажар аргадан тып көрээли. Оон башка дайын үнер болза, олар бистиң дайзыннарывыска каттыжып, биске удур тура халышкаш, чуртувустан чоруй баарлар».

Фараон ажил башкарыкчылары томуйлап каарга, олар аар-берге ажилдар кылыр кылдыр израильчилерни албадап турганнар. Ынчалза-даа израильчилерни дарлаан тудум, олар улам өзүп-көвүдөп турган. Ынчангаш египетчилер оларны оон артык каржызы-биле албадап ажилдадып, оларның амыдыралын аргажок аар-берге кылып каарын кызыдып турганнар.

Ынчалза-даа Бурган Бодунуң чонунуң уё-човуур, алгы-кышкызын дыңнап кааш, аңаа хосталганы чорудуп берген.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 1:6–14

Аргаан хааржакта чаш төл

Тараон израиль чоннуң шыладанчыг ажилдардан кошкар туржук, харын-даа улам өзүп-көвүдөп, күш кирип турарын билип каан. Ол ынчан чаа төрүттүнген израильчи оолду-ла хемче октаар деп дужаал үндүргөн.

Бир израиль херээжен оол уруг божуп алган. Ол оглун үш ай чажырып келген, ынчалза-даа ону оон ынай чажыраы болдунмас апаарга, кулузундан хааржак аргып алгаш, ону чук-биле чагаш, чаш төлүн ынаар суккаш, Нил хемнин эриинде кулузунга чажырып каан. А херээженниң уруу дунмазы-биле чүү болурун ырактан хайгаарап турган.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 2:1–4

Моисей фараоннун уруунда

л өйдө фараоннун уруу бодунун чалча кыстары-биле кадды хемге эштир дээш чедип келген. Хенертен ол кулузун аразында аргаан хааржакты көрүп кааш, бодунун чалчазы кыска ону эккээрин дужааган.

Аргаан хааржакты ажыдыпкаш, фараоннун уруу ыглап чыдар чаш төлдү көрүп каан. Ол бо-даа израильчилернин чаш уруу-дур деп билип каан. Фараоннун уруу ону кээргей бергеш, бодунга ап алгаш, азырап аар-дыр деп шиитпирлээн. Ынчан оолдуң угбазы чедип келгеш, даңгынага чаш төлдү эмзирип бээр кижичерек бе деп айтырган. Фараоннун уруу эмзирер кижичерек дээш, кажан ол уруг бодунун авазын эккээрге, аңаа: «Бо чаш төлдү ап алгаш, меңээ эмзирип өстүрүп бер, ол дээш сеңээ төлөп бээр мен» — дээн. Демгичерээжен бодунун оглун ап алгаш, эмзирип өстүрүп каан. Оол өзүп кээрге, авазы ону фараоннун уруунга эккеп бээрге, ол ооң оглу дег апарган. Фараоннун уруу ону Моисей деп адап алган.

Моисей фараоннун ордузунга өзүп-доругуп, египет кижичылдыр кижизиттинген, ынчалза-даа ол израиль чонга хамааржырын кажан-даа утпайн чораан. Улгадып келгеш, Моисей еврейлер аразынга баргаш, израильчилерни кайы хире каржы дарлап турарын билип алган. Бир катап Моисей египет кижиниң еврей кижини эттеп турарын көрүп каан. Килеңнээн Моисей египет кижини өлүргеш, ооң мөчү-сөөгүн элезинге хөөп каан.

Дартазында хүндүс Моисей ийи еврей кижичокшуп-кыржып турарын көрүп каан. Ол еврейлернин бирээзинден: «Эжиңни чүгө эттеп тур сен?» — деп айтырган. Демгизи: «Кым сени бистиң даргавыс болгаш шииткекчивис кылып каан чүвөл? Египет кижини өлүрүп кааның дег, мени база өлүрер бодап тур сен бе?» — деп харыылаан. Ынчан Моисей корга бергеш, «Үүлгеткен херээмниң билдингир апарганы ылап-тыр» деп боданган. Фараон болган чүүл дугайында дыңнап кааш, Моисейни өлүрер деп барган, а Моисей оон Мадиян черже десе берген. Аңаа ол Бурганның бараалгакчызы Иофор дээр кижичиле ужуражы бергеш, ооң өг-бүлезинге чурттап артып калган. Иофор бараалгакчы Моисейге бодунун уруу Сепфораны кадай кылдыр берген.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 2–3

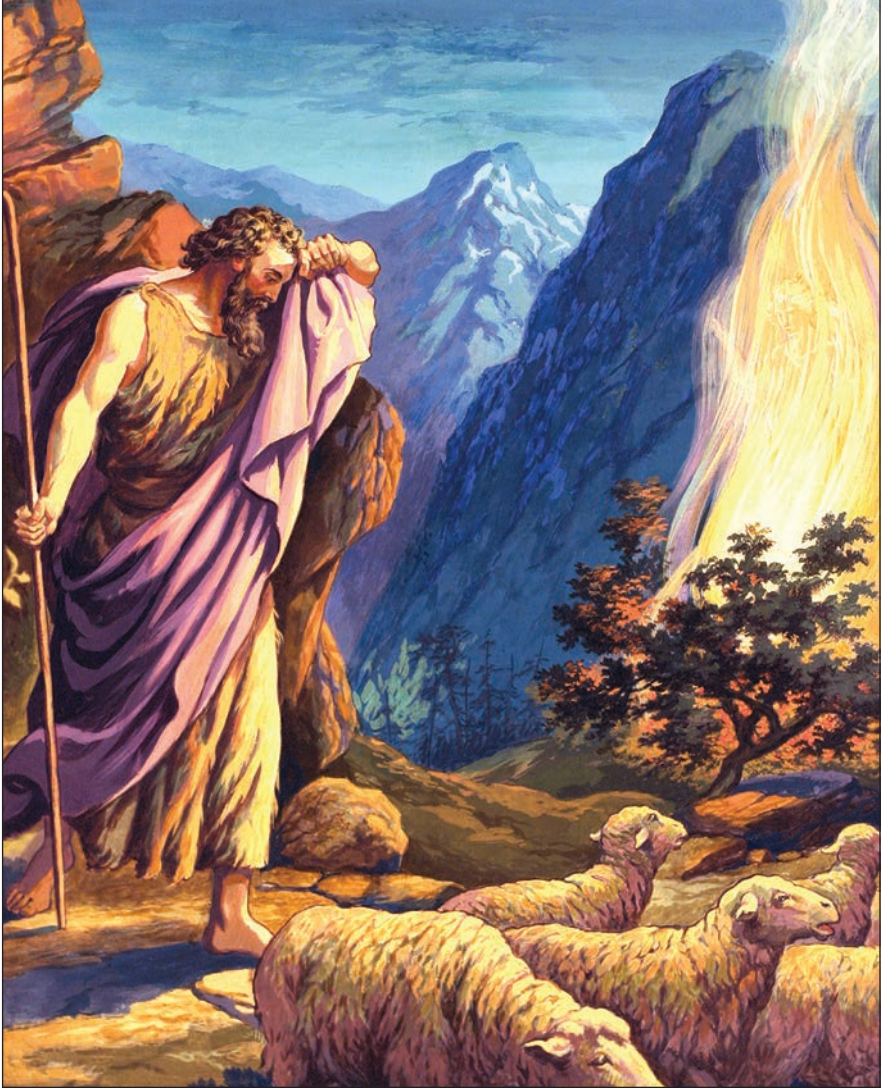
Хып турар тенниг чадаң ыяш

Моисей үр чылдарда бодунуң каты Иофорнун хоюн кадарып келген. Бир катап ол коданни ээн ховуже ырадыр сүргеш, Бурганның даа Хоривке чеде берген. Аңаа Моисейге Дээрги-Чаяакчының төлээзи көстүп келген: Моисей көөрге, бир-ле чадаң ыяш чалбыышталдыр хып турар, ынчалза-даа өрттенмес болган. Ынчан Моисей: «Бо чүү ындыг онза болуушкунул, чүге бо чадаң ыяш өрттенмейн турары ол, барып көөр-дүр» деп боданган. Моисей чоокшулап кээрге, Дээрги-Чаяакчы хып турар чадаң ыяш иштинден: «Моисей! Моисей! Бээр чоокшулава. Будунда кеткен идиин уштуп ал. Базып турар чериң ыдыктыг чер-дир. Мен дээрге сээң ада-өгбөнниң Бурганы-дыр мен — Авраамның Бурганы, Исаактың Бурганы болгаш Иаковтуң Бурганы-дыр мен» — деп кыйгырган. Моисей Бурганче көөрүндөн корткаш, арнын дуглапкан.

Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Мээң чонумнуң Египетте кайы хире хинчектенип чоруурун көрдүм. Египетчилерниң дарлалындан ооң човууртап чоруурун дыннадым. Мен ооң аарышкы-човаланын билир мен. Чонумну египетчилерден камгалаар дээш, бо черден үндүрүп, сүт биле ары чигири агып чыдар үнүш-дүжүткүр, делгем черже эдертип аппаар дээш бадып келдим. Израиль чоннуң уё-човууру Мээң кулаамга дынналы берди база египетчилерниң оларны канчаар дарлап турарын көрдүм. Ынчангаш Мен сени фараонче айбылап чорудуп тур мен. Барып, Мээң израиль чонумну Египеттен үндүрө бер».

Ынчалза-даа Моисей чайгыла берген. Ол бодун ындыг өндүр улуг сорулганы күүседиринге төлептиг эвес кылдыр санап турган. Моисей Бургандан: «Фараонга барып, израиль чонну Египеттен үндүрө бээр хире кым мен мен?» — деп айтырган. А Бурган: «Мен сээң-биле кады болур мен» — деп харыылаан.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 3:1–12

Моисей биле Аарон фараоннун мурнунда

Кажан Дээрги-Чаяакчы Моисейге фараон Бурганнын чонун салып чорудупсун деп негезин дээш, ону фараонче айбылап чорудуп тур мен дээрге, Моисей: «О, Дээргим! Мен чевен, сөскүр эвес кижинен. Чорудуп болуруң өске кижиден айбылап көрөм» — деп харыылаан. Ынчан Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Сээң Аарон дээр акың бар эвес чүве бе? Мен ооң чеченин билир мен. Мен сенээ-даа, акыңга-даа чүнү чугаалаарын айтып бээр мен база чүнү кылырыңарны өөредир мен. Аарон сээң орнунга чон-биле чугаалажыр кижинен болур. Ынчангаш ол сээң аксың дег болур, а сен аңаа Бурган дег болур сен».

Ооң соонда Моисей биле Аарон фараонга чеде бергеш, мынча дээннер: «Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы: „Мээң чонумну ээн кургаг ховуга Меңээ тураскааткан байыр-найыр кылыр кылдыр салып чорудувут“ — деп тур». А фараон: «Дээрги-Чаяакчы деп кымыл ол? Чүге мен Ону тооп дыннаар, израиль чонну салып чорудар ужурлуг кижинен? Дээрги-Чаяакчыны-даа билбес мен, Израильди-даа салбас мен. Моисей биле Аарон, чүге чонну ажил-херектеринден чардыктырып тур силер? Дагдынган ажылыңар кылыңар» — деп харыылаан.

Дээрги-Чаяакчы хөй-ле бадыткал демдектери болгаш кайгамчык чүүлдерни фараонга көзүлдүр кылган, ынчалза-даа фараон чөрүү апарып, Бурганнын чонун салып чорударын күзевейн турган.

Дээрги-Чаяакчының тос коргунчуг кеземчези бүгү египет чонга таварышкан: Нил хемниң суу хан кылдыр хуула берген, бөзүр-пагалар египет черни бүрүнү-биле шыва апкан, доозун хүлчүктер бооп хуула берген, Египетке эндерик хөй ызырар сээктер тывылган, улусту болгаш мал-маганны ириңнелир болгаш оюлганнаар ийи коргунчуг хамчык аарыг кырып турган, долу чаап, мөөң шартылаа бүгү египет черге тарап, ону куругладыпкан; адак соонда Египет бүрүнү-биле дүмбей караңгыже шымны берген. А фараон улам-на чөрүү апарып, кеземчелерден боду хинчектенип турза-даа, израиль чонга чоруурун черле чөпшээрэвээн. Моисей биле Аарон ынчан аңаа эң сөөлгү, онгу кеземче-биле кыжанып эгелээң.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 4–10

Хураганның ханы болгаш онгу кеземче

араон бүгү өндүр улуг кайгамчык чүүлдер болгаш Бурганның кеземчезин көрүп-даа турза, ооң чүрээ чымчаваан. Ынчан Моисей мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы мынча деп тур: Дүн ортузунда бүгү Египетти өттүр таварып эртер мен. Фараоннун дүжүлге салгаар дун оглундан эгелээш, тараа дээрбелээр кул херээженниң дун оглунга чедир – Египетте өг-бүлелерниң дун оолдарының шуптузу база мал-маганның дун төлдериниң дөгөрези – өлүп кырлыр».

А бүгү израиль чонга Дээрги-Чаяакчы Моисейни дамчыштыр өг-бүлө бүрүзү ол дүне кадык, четпес-дудуу эвес анай-хураганын дөгөрип аарын дужааган. Анай-хураганның отка хаарган эьдин израильчилер ол дүне ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далган болгаш ажыг оьт холуу-биле кады чиир ужурлуг турган. Бурган бүгү израильчилерге дөгөргөн анай-хураганның ханы-биле бажыңнарының эжиктериниң кастыктары болгаш кырыкы доора ыяштарын чаап аарын дужааган. Дээрги-Чаяакчы: «Силерниң чурттап турар бажыңнарыңар эжиинде чагган хан тускай демдек болур: ону көрүп кааш, силерни оюп эрте бээр мен, Египеттиң чонун чылча шаап турумда, ол өлүмнүг халап силерге хора чедирбес» – дээн.

Израиль чон Бурганның айтышкынын күүсеткен. Дүне египетчилер, анаада дег, удуп чыдып алганнар, а дүн ортузунда оларның бүгү дун оолдары чок апарган. Дүне када шупту улус – фараон боду, ооң хамык дүжүметтери, бүгү Египет – туруп келген; Египетке кыпсынчыг ыы-сыы эгелээн, чүге дээрге кижилебээн бажың чок болган.

Ол үеден эгелээш, Дээрги-Чаяакчы израильчилерге Пасха дээр байырлал доктааткан. Пасха (еврейлээрге, «песах») деп сөс «оюп эртер» дээн уткалыг – Дээрги-Чаяакчы египетчилерни кезедип тура, израильчилерниң бажыңнарын оюп эрте берген. Чылдың-на ол байырлалда израильчилер боттарының хосталганын сактып, хураган эьди болгаш ажыткы-биле хөөтпээн хаарган далган чиир ужурлуг турган.

ХОСТАЛЫШКЫН 11; 12:1–17, 30

Дээрги-Чаяакчының израильчилерни Египеттен үндүргени

л-ла дүне фараон Моисей биле Ааронну кыйгырткаш: «Че, силер-даа, израиль чон-даа мээң чонум аразындан үнүп чорунар! Барып, меңээ чугаалап турганыңар дег, Дээрги-Чаяакчыга бараан болуңар! Чугаалап турганыңар дег, шээр-даа, бо-да-даа малыңарны сүрүп алыңар. Баргылаңар! Ол ышкаш мени йөрээп калыңар» — дээн.

Египетчилер израильчилерни дүрген чоруй барзын дээш далаштырып: «Оон башка бис шуптувус өлүр бис!» — деп турганнар.

Израиль чон Египеттин кызыгаарынче чорупкан — олар, бичии уругларны болгаш херээжен кижилерни санаваска, алды чүс мун хире чадаг эр кижини бооп турган. Олар-биле кады Египеттен өске аймак-сөөктүг дыка хөй улус, а ол ышкаш шээр болгаш бода малдың аажок улуг коданы үнүп чорупкан.

Олар Египеттен үнүп тура, ажиткы-биле хөөтпээн далган хаарып алганнар: Египетти далаш кадында каар ужурга тава-рышкаш, олар боттарыңга орукка чиир аыш-чем белеткээр чай чок болганнар.

Израиль чоннуң Египетке чурттаан үези дөрт чүс үжен чыл болган.

Бурган израиль чонну ээн ховулап Кызыл далайже баар орук-биле баштап алгаш чорупкан. Чүгле Дээрги-Чаяакчы Бодунун чонун кайнаар эдертип бар чыдарын билир турган. Бурган хүндүс булут чагы-биле орук айтып, а дүне от чагыдан чырыдып, оларның мурнунга чоруп орган. Кажан булут чагы доктаарга, израильчилер майгыннарын тарадыр тиккеш, дыштанып ап, а кажан ол шимчеп үнерге, оруун уламчылап турганнар. Хүндүс боорга, булут чагы, дүн дүжерже, от чагы Бурганның чонундан черле ыравас болган.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 12:31–40; 13:20–22

Израиль чоннуң Кызыл далайны кешкени

Израильчилерниң Египеттен чүгле боттарының Бурганынга өргүл кылыр дээш эвес, а ам кажан-даа дедир ээп келбес дээш үнүп чорупканын фараон билип каан. Ынчан ол бүгү аьттыг шерии-биле, дайынчы тергелери-биле база бүгү аг-шерии-биле оларны сүрүп чорупкан.

Израильчилер Кызыл далайның эриинге чедип келгеш, оон ыңай дезип чоруур чери чок турда, египетчилер оларны сүрүп чедип эгелээн. Мурнунда далайны база артындан чоокшулап олар египетчилерни көрүп кааш, Бурганның чону Моисейге хыйланып, ол, ээн кургаг ховуга өлзүннер дээш, оларны Египеттен үндүрүп эккелген-дир деп турган. А Моисей оларга: «Кортпанар, деспейн турунар, ынчан Дээрги-Чаяакчының силерни бөгүн канчаар камгалаарын көөр силер, а ам көрүп турарыңар египетчилерни моон сонгаар кажан-даа көрбес силер. Дээрги-Чаяакчы силерниң талаңарга чаалажыр-дыр, ынчангаш оожургаңар» — деп харыылаан.

Бурган Моисейге холун далайже углай сунуптарын чугаалаан. Кажан Моисей холун сунуптарга, Дээрги-Чаяакчы далайның сугларын күштүг чөөн чүк шуурганы-биле сывырып чорудупкаш, дүннү өттүр далайның кезии израильчилерниң мурнунга кургаг чер апаар кылдыр кылыпкан: суг оларның мурнунга орук чайлап берген дег болган. Израиль чон далайлап кургаг черлеп дег чорупкан, а далайның суу оларның ийи талазынга ханалаштыр турупкан.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 14:5–22

Египет аг-шеригниң Кызыл далайга өлүмү

Египетчилер, израиль чонну сүрерин уламчылап, база-ла орук чайлап берген далайның орнунче кире бергеннер. Эрте эрте Дээрги-Чаяакчы тергелерниң дугуйларын үреп каапкаш, бүгү египет турлагны аймаарадыпкан, ооң уржуу-биле олар арай деп шимчеп чоруп турганнар. Ону көргөш, египетчилер бот-бот-тарынга: «Израильчилерден дезээли! Дээрги-Чаяакчы олар дээш биске удур чаалажып тур!» — деп барганнар.

Кажан Бурганның бүгү чону далайның ортузу-биле кургаг чер-леп дег эрте бээрге, Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Холуңну далайже углай сунувут, суг дедир агып келгеш, египет тергелерни болгаш аьттыг шеригни хөме апсын» — дээн. Моисей Дээрги-Чаяакчының айыткан аайы-биле кылырга, далайның суу бодунуң туружунче эглип келгеш, египетчилерниң шуптузун сугга дүжүрүп өлүргөн.

Дээрги-Чаяакчы ол хүн Бодунуң чонун ынчаар камгалап каан. Израильчилер египетчилерни тиилээн Бурганның өндүр улуг күжүн көргөннер. Чон Дээрги-Чаяакчыдан коргуушкунга алзып, Ооң чалчазы Моисейге бүзүрөй берген. Моисей ынчан бүгү чон-биле кады өндүр улуг Камгалакчыны алдаржыдып, байырлыг ырны ырлажы берген:

Дээрги-Чаяакчы — мээң күчү-күжүм-дүр, Ону алгап ырлаар мен. Дээрги-Чаяакчы, Сээн холуң күчү-күжү-биле алдаржыды, ооң-биле дайзынны чылча шаптын. Алдарыңның өндүр бедии-биле Сеңээ удур тура халаан улусту базып кагдын. Дээрги-Чаяакчы, бурганнар аразында Сээң-биле эннежир кым барыл?! Сен дег ындыг — ыдыкты-биле өндүр бедик, макталга төлептиг база кайгамчык чүүлдер чаяп турар — өске кым барыл?! Дээрги-Чаяакчы кезээ мөңгедө хааннаар!

ХОСТАЛЫШКЫН 14:23–31; 15:1–18

Дээрден баткан манна

Израильчилернин Син деп ээн кургаг ховуга узун оруу эгелээн, Дээрги-Чаяакчы оларны баштап чораан. Ынчалза-даа удавайн бүгү чон Моисей биле Ааронга хомудап, бо ээн кургаг ховуга аштап өлүрүнге көөрде, Дээрги-Чаяакчының холундан Египетке өлүрү оларга дээре турган-дыр деп хыйланып эгелээн.

Моисей чонга: «Дээрги-Чаяакчы силерниң Аңаа хомудап, хыйланганыңарны дыңнап каан-дыр. А бисте чүү боор, биске эвес, Дээрги-Чаяакчыга хомудап, хыйланганыңар ол-дур» — дээн. Оон Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Мен израиль чоннуң хомудап, хыйланганын дыңнап кагдым, оларга: „Кежээки имиртинде эът чиир силер, а даарта эртен тоттур далган-тараа чиир силер, ынчан Мени силерниң Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар деп билип алыр силер“ — деп дамчыт» — дээн.

Кежээликтей эндерик өөр матпадактар израиль турлагга хонуп алган. Оларны тудуп аары белен болуп, чон оларның амданныг эьдин сагышка киир тоттур чип ап шыдаан. А эртенинде бүгү улус турлагны долгандыр шалың дүшкенин көрүп каан. Шалың эсти бергенде, чер кырынга хыраа ышкаш тараа артып калган. Ол болза Дээрги-Чаяакчының Бодунуң чонунга бергени дээрнинң далган-тараазы болган. Израильчилер ол далган-тарааны «манна» деп адап алган. Ооң амданы ары чигири чаап каан боовага дөмей болган. Дээрги-Чаяакчы ол маннаны бир хүнде чииринге чеже херегил, ол хирени чыып алырын айыткан. А бир эвес кандыг-бир кижини оон хөйүнү чыып алган болза, артканы дүннү өттүр үрелип каар болган. А алдыгы хүнде Бурган ийи хүнде чиир маннаны чыып аарын айыткан, чүге дээрге чедиги хүн Дээрги-Чаяакчының доктаатканы амыр-дыш хүнү турган болгаш, ол хүнде кым-даа ажил-херектерниң кандызын-даа кылбас турган. Чүгле алдыгы хүнде ийи хүнде чиир дээш чыгган манна үрелбес болган.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 16:1–31

Моисейниң сугну хаядан аксып үндүргени

Кажан израильчилер Рефидим деп черге чедип кээрге, ында ижер суг чок болган. Чон хорадап, Моисей оларга ижер суг берзин деп негеп эгелээн. Моисей оларга: «Чүге хорадап, мээң-биле алгыжып тур силер? Чүге Дээрги-Чаяакчыны шенеп тур силер?» – деп харыылаан. Оон Моисей Бурган аңаа дузалазын дээш мөргүп эгелээн. Ынчан Дээрги-Чаяакчы аңаа хаяны даянгыыш-биле хаптарын дужааган. Моисей Бурганның аңаа чугаалаанын ёзугаар кылырга, хаядан суг ага бээрге, бүгү чон суксунун хандырып алган.

Моисей ол черни «Масса болгаш Мерива» деп адап каан, ону очулдуарга, «шенелде болгаш алгыш-кырыш» дээн, чүге дээрге израильчилер аңаа алгыш-кырыш үндүрүп, Дээрги-Чаяакчыны шенеп: «Дээрги-Чаяакчы бистиң аравыста бар бе азы чок бе?» – дижип турган.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 17:1–7

Он айтышкын

Моисей Бурганның шилип алганы, Аңаа шынчы болгаш Ону тооп дыннаар кижии боорга, Дээрги-Чаяакчы ону дамчыштыр чон-биле чугаалажып турган.

Израиль чон Синай дагның чанынга турлагжып туруп алганда, Моисей дагже үне берген. Орта Дээрги-Чаяакчы аңаа улуг эвес калбак даштар берген. Оларда Бурганның чонунун сагыыр ужурлуу Он айтышкынны бижээн болган:

Мен дээрге сени кул болуп чорааның Египеттен үндүрө берген Бурганың Дээрги-Чаяакчы-дыр мен. Сеңээ Менден өске кандыг-даа бурганнар турбазын.

Бодунга дүрзү-бурган кылба; өрү дээрде, куду чер кырында болгаш чер адаа сугда чоруур чүвениң кандыг-даа чурук-дүрзүзүн кылба.

Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның адын хей черге адава; Дээрги-Чаяакчының адын хей черге адап турар кижини Ол кеземче чок арттырбас.

Амыр-дыш хүнүн ыдыктап, утпайн чор. Алды хүн дургунда ажилдап, янзы-бүрү ажил-херектерин кыл. А чедиги хүн – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараалгаткан амыр-дыш хүнү-дүр.

Ачаң биле аваңны хүндүлөп чор, ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турары чер кырынга амыдыралың узаар.

Кижии өлүрбө.

Кады чурттаан эжинге өскерилбө.

Оорлава.

Өске кижиге удур меге херечилел кылба.

Өске кижиниң аал-оранын алыксава; өске кижиниң кадайын, ооң эр, херээжен кулдарын, ооң бугазын, ооң элчигенин – өске кижиде бар чүү-даа чүвени алыксава.

ХОСТАЛЫШКЫН 20

Алдын бугажык

Дээрги-Чаяакчы Моисей-биле Синай дагга хөй хүннерде чугаалажып келген. Израильчилер Моисейниң үр ээп келбейн турарын көргөш, Ааронга келгеш: «Бисти баштаар бургандан кылып бер че. Бисти Египеттен үндүрүп эккелген Моисей дээр кижиниң канчап барганын билбес-тир бис» — дээннер.

Аарон ынчан оларга: «Кадайларыңарның, оолдар-кыстарыңарның кулактарында алдын сыргаларны ужулгаш, меңээ эккеп беринер» — деп чугаалаан. Олар анаа алдын сыргалар эккеп берген, а Аарон оларны ап алгаш, ол алдындан бугажык шуткааш, ону кески-биле аян киир хевирлеп алган. Бугажыкты көрүп кааш, израильчилер: «Израиль чон, сээң бурганың бо-дур! Сени египет черден үндүрүп эккелген бурган бо-дур!» — деп алгыржып турганнар. Даартазында олар эртен эрте туруп келгеш, бугажыкка өргүл эккеп салып, ону боттарының дээргизи деп турганнар. Оон чон ижип-чип, шимээнниг хөглөп эгелээн.

А Дээрги-Чаяакчы Моисейге даг кырынга мынча дээн: «Дагдан дүрген дүш, сээң египет черден үндүрө берген чонуң самырап ат болду. Олар Мээң айтып бергеним оруктан дүргени кончуг соора барганнар-дыр». Бурган ол чөрүү, хай билбес чонну узуткап каар бодаан, ынчалза-даа Моисей Оон ээрежип дилеп эгелээн: «Дээрги-Чаяакчы, Сээң килеңиң чонунга удур кыптыкпазын! Сен бо чонну египет черден күштүг холуң-биле үндүрүп эккелдиң чоп. Египетчилер: „Бурган израильчилерни Египеттен кара сагыштыгы-биле, дагларга өлүрүп каар дээш база чырык чер кырынга амылыг арттырбас дээш үндүрүп эккелген-дир“ — деп хыы ханып чугаалавазын. Кыптыгып турар килеңинни чайладып көрөм, Бодуннун чонунну узуткаарындан ойталап көрөм».

Дээрги-Чаяакчы Моисейниң кызып дилээнин тооп дыңнааш, Бодунуң чонунга онаар дээни яланы күш чок болдурган.

А Моисей килеңнээш, калбак даштарны черже октап, буза шаап каапкан. Оон ол алдын бугажыкты отка өрттедипкеш, хүл-гүлештир чууруп, сугже тогладыр чажыпкан, а израильчилерге ол сугну албадап ижиртип турган.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 32:1–20

Ужуражылга майгыны

Моисей израиль турлагдан ырадыр майгын тиккеш, ону Ужуражылга майгыны деп адап алган. Дээрги-Чаяакчыны сураглаан киж и бүрүзү ынаар чедип кээп турган.

Кажан Моисей Ужуражылга майгынынче бар чыдырда, бүгү чон туруп кээр: киж и бүрүзү бодунуң чадырының эжиинин аксынга туруп алгаш, ол Ужуражылга майгынынче киргигеже чедир, Моисейниң соондан хайгаарап көөр турган. А Моисей Ужуражылга майгынынче кире бээрге, дээрден булут чагы баддып келгеш, майгынче кирер черге туруп алыр турган. Ол үеде Дээрги-Чаяакчы Моисей-биле чугаалажыр болган. Бүгү чон Ужуражылга майгынынче кирер черде турар булут чагыны көргеш-ле, туруп кээр — киж и бүрүзү бодунуң чадырының эжиинин аксынга мөгөөр турган.

Дээрги-Чаяакчы Моисей-биле, эжи-биле ышкаш, удур-дедир көржүп алгаш, чугаалажыр болган. А кажан Моисей турлагже эеп кээрге, ооң аныяк дузалакчызы Нуннуң оглу Иисус Ужуражылга майгынындан өскээр барбайн артып каап турган.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 33:7–11

Ыдыктыг өргээ-майгынны тудар дээш салган өргүл

Бир катап Дээрги-Чаяакчы Моисейни дамчыштыр Бодунун чонунга өске Ужуражылга майгыны тударын дужааган. Аңаа израильчилер Бурганга өргүл эккеп салып болур база Бурган орта доктаамал турар турган.

Моисей бүгү израиль чонга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчынын чугаалаан айтыышкыннары бо-дур. Дээрги-Чаяакчыга бээр онза өргүл белектеринден чыып алынар. Эки туразы-биле өргүл белээн салып турар кижиги бүрүзү Дээрги-Чаяакчыга дараазында белектерден: алдын, мөңгүн, хүлөр; көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөр, ак лён, өшкү дүгү, кызыдыр будаан кошкар кежи, тахаш дээр дириг амытанның кежи; акация ыяжы; чырыткыже кудар олива үзү, бараалгакчыларны шилип чаар үс кылырынга база айдызаарда ажыглаар чаагай чыттыг чүүлдер; оникс дээр үнелиг даштар болгаш эфодка база ыдыктыг хапчыгашка быжыглаар үнелиг даштардан эккеп берзин. Шыдаар кижиги бүрүзү чедип келгеш, Дээрги-Чаяакчынын ыдыктыг чер дээш кылзын деп айыткан бүгү чүвезин кылзын. Силерниң араңарда уран-шевер улус чедип келгеш, Дээрги-Чаяакчынын дужааганы бүгү чүвени белеткеп кылзын».

Моисейни дыңнааш, израильчилер херектиг бүгү чүвени эккеп эгелээннер. Улус сеткилиниң айбызы-биле чедип кээп, Ужуражылга майгынын тудуп тургузарынга, ооң хамык хереглелдеринге болгаш ыдыктыг хептер даараарынга херек бүгү чүвени Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр эккеп берип турган. Күзөөн бүгү улус — эр-даа, херэежен-даа улус чедип кээп, Дээрги-Чаяакчыга өргүл белээ кылдыр алдынын: билзектерни, сыргаларны, ызырткыларны, билектээштерни болгаш өске-даа алдын каасталгаларны эккеп берген. Бодунда көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөр, ак лён, өшкү дүгү, кызыдыр будаан кошкар кештери болгаш тахаш кештери бар улус ол чүүлдерин эккеп берип турган. Мөңгүн азы хүлөр бериксөөн улус оозун Дээрги-Чаяакчыга өргүл белээ кылдыр эккеп берип турган. Бодунда акация ыяжы бар улус оозун майгынга чүнү-даа кылырынга ажыглазын дээш эккеп берип турган.

ХОСТАЛЫЫШКЫН 35:4–29

Ужуражылга майгынын ыдыктааны

Ужуражылга майгынын долгандыр узуну 50 метр болгаш дооразы 25 метр дуглаглыг иштики шөл турган. Иштики шөлдү чes-биле шап каан адагаштарда аскан көжегелер-биле долгандыр дуглаан. А майгын боду узуну 15 метр, дооразы 5 метр болгаш бедии 5 метр дорт-булуңчук хевирлиг турган. Кирер чери чөөн талазында болган.

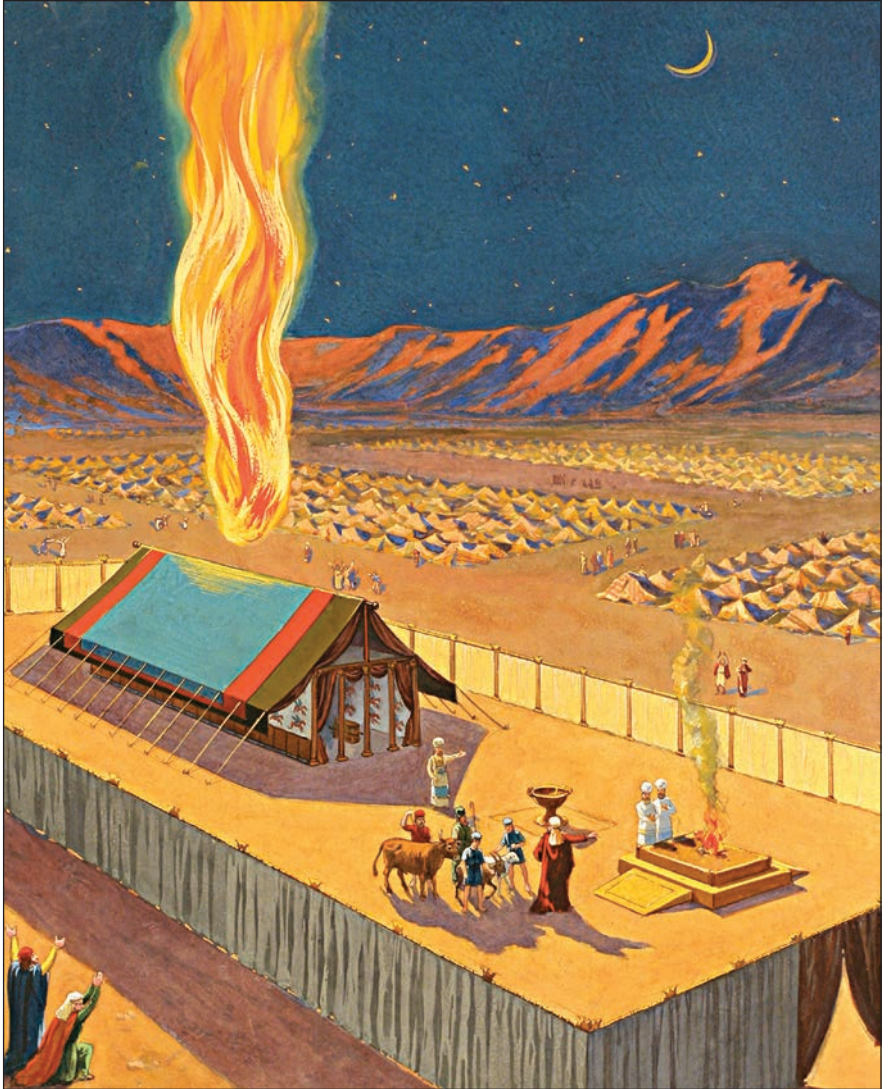
Ужуражылга майгынының ишти ийи кезектен бүткен. Ыдыктыг чер дээр бирги кезээнің хемчээли улуг, а ында чагай чыттыг чүүлдер айдызаар алдын бедигээш турган. Бедигээштиң чанында кырында он ийи хлеб салган алдын ширээ тургузуп каан. Ол хлебтерни «саналдаан хлебтер» азы «ыдыктаан хлебтер» деп адаар чүве-дир. Майгынның ол-ла кезээнге чеди деңниг алдын чырыткы турган. Ийиги, иштики кезээн биргизинден көжеге-биле аңгылап каан. Ында алдын ыдыктыг аптара — кырынга ийи алдын херувим дүрзүзүн тургускан аптара турган. Ооң иштинде Он айтышкынны бижээн калбак даштар шыгжаттынып чыткан. Ыдыктыг аптара турар ол кезек черни Эң ыдыктыг чер деп адаан.

Ыдыктыг черже чүгле Бурганның бараалгакчылары кирерин, а Эң ыдыктыг черже — чүгле дээди бараалгакчыга чылда чаңгыс катап кирерин чөпшээрээн турган.

Ужуражылга майгынын тудуп каанда, Моисей ону болгаш аңаа бараан болушкун кылыр ужурулг бараалгакчыларны ыдыктап каан. Ооң соонда Бурганның өндүр чырыы ону бүргей апкан база булут Ужуражылга майгынын бүрүнү-биле хөме дуглапкан. Дүнелерде майгынны дуглаан булут иштинге от кывар турган. Булут Ужуражылга майгынын үргүлчү шыва ап келген. Булут майгынның кырындан бедидир өрү көдүрлүр болза, Бургандан бадыткал демдээ ол болур чүве-дир. Ону көргөш, израиль чон Ханаан дээр кайгамчык эки черже көжүп үнүптер турган.

Ужуражылга майгынын Библияда оон ыңай «Ажыдышкын майгыны» болгаш «Чыыш майгыны» деп адап турар, чүге дээрге чон ону долгандыр Бурганга бараан болуру-биле чыгып турган.

ХОСТАЛЫШКЫН 40:17–38

Хайгыылчылар Ханаанда

Адак соонда израильчилер ханаан черге чоокшулап келгеннер. Олар Фаран ховузунга турлагжып алганнар. Моисей оортан Ханаанче он ийи израильчини чорудупкаш, оларга мынча деп чагаан: «Негев деп ээн кургаг ховуну таварып эртинер, ол черниң кандызын топтап көрүнер; ында кандыг чон чурттап турарын, оон күштүүн азы кошкаан, оларның чурттап турар хоорайларының кандызын көрүп билип алыңар. Ол черниң чимистерин бээр эккээрин оралдажыңар». Он ийи хайгыылчы орукче үнүп чорупкан. Олар ханаан черни дөртөн хонук шинчип көргөннер. Дедир ээп кээрге, олар гранаттар, фи́га чимистери болгаш өске-даа чимистер, а ол ышкаш аажок улуг – ийи кижии мергеге аскаш, көдүрүп чоруур виноград салбаа эккелгеннер. Хайгыылчылар ол дээрге ылап-ла «сүт биле ары чигири агып чыдар» чурт-тур, ынчалза-даа ында чон аажок күштүг-дүр база быжыглаттынган улуг хоорайларда чурттап турар-дыр деп дыңнатканнар. «Бис ол чонга удур тулчуп шыдававс бис, чүге дээрге олар бистен күштүг-дүр!» – дижир болганнар.

Хайгыылчылар ханаан черниң дугайында меге медээлер тарадып, Бурган оларга дузалаар бооп аазаанын утгупкаш, израильчилерге коргуушкун өөскүдүп турганнар. Чүгле ийи хайгыылчы, Нуннуң оглу Иисус биле Халев, Дээрги-Чаяакчыга шынчы болуп, чонну коргударын күзевээннер. Халев: «Баргаш, ол черни эжелеп алыр ужурлуг бис, чүге дээрге ону эжелеп ап шыдаар бис» – деп турган. Ынчалза-даа чон оларны дыңнаар хөңнү чок болган. Шупту улус ыглап-сыктап, оларны Египеттен үндүрө бергени дээш, Моисей биле Ааронну чемелеп эгелээн. Оон олар бот-боттарынга: «Өске баштыңчыдан шилип олуртуп алгаш, Египетче дедир чоруй бараалы» – дишкеннер. А Нуннуң оглу Иисус биле Халев хептерин ора соп каапкаш, мынча дээннер: «Бир эвес Дээрги-Чаяакчының сеткилинге кирер болзувусса, Ол бисти демги черге чедирип каар, сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черни биске бээр-дир ийин. Чүгле Дээрги-Чаяакчыга удур үймээн үндүрбөнер база ол черниң чурттакчыларындан кортпаңар, чүге дээрге бис оларны аыш-чем дег сыырыптар бис: оларда ам камгалал чок болгай, а Дээрги-Чаяакчы бистиң талавыста-дыр. Олардан кортпаңар!»

Моисей биле Аарон чоннуң үймээнчи сөстөрүн дыңнааш, муңгарай бергеннер. Израильчилерниң чөрүүзүн болгаш бүзүрел чогуң көөрү оларга аарышкылыг болган. Дээрги-Чаяакчы ынчан

Моисейге: «Бо чон Мени кажанга дээр херекке албазыл? Оларнын аразынга эндерик көскү демдектер көргүзөримге-даа, олар Меңээ чежеге дээр бүзүревезил?» – дээн. Оон Дээрги-Чаяакчы оларны узуткап кааш, чаа чонну Моисейниң бодундан укталыр кылып каарынга беленин чугаалаан. Ынчалза-даа Моисей израильчилерниң аажок улуг бачыдын өршээрин, Аңаа чаннып тургаш, дилеп алган. Бурган Моисей дээш үймээнчи чонну катап база өршээген. Ындыг-даа болза, бүзүрел чогу дээш кеземче кылдыр израильчилерге азап каан ханаан черже оларның чүгле чаа салгалы кирип, аңаа чурттаар дээрзин чугаалаан. А хыйланган салгалдын улузундан чүгле Нуннуң оглу Иисус биле Халев Ханаанче, Дээрги-Чаяакчыга шынчы бооп артканы дээш, кирер дээн.

САННАР 13:1–34; 14:1–30

Корах, Дафан болгаш Авироннун үймээн үндүргени

Дээрги-Чаяакчы бүгү израиль чонга Моисейни тооп дыңнап, ооң чугаалаан аайы-биле кылырын дужааган, чүге дээрге Ол Боду Моисейни шилип алгаш, бүгү чоннун бажынга салып каан. Ынчалза-даа бир катап израиль турлагга тура халышкын үнген. Корах, Дафан болгаш Авиронга баштаткан ийи чүс бежен кижиге Моисейге удур тура халышкан. Олар оон ыңай анаа чагыртыр хөңнү чок болуп, Моисей бодун өскелерден өрү көрүп турар деп, ону буруудадып турганнар.

Ону дыңнап кааш, Моисей, Дээрги-Чаяакчының анаа айытканын ёзуугаар, бүгү израиль чонга Корах, Дафан болгаш Авироннун чадырларындан ырай бээрин база оларның эт-севинге дегбезин дужааган. Оон Моисей мынча дээн: «Бо бүгү ажил-херектерни кылзын дээш мени Дээрги-Чаяакчының айбылап чорутканын, ол бүгүнү бодумнун турам-биле кылбайн турарымны бадыткаар чүүл бо-дур: бо улус, шупту өске улус ышкаш, анаа өлүм-биле өлүр болза, шупту улустун чайлап шыдавазы төнчү оларга база таваржыр болза, мени Дээрги-Чаяакчы айбылап чорутпаан болур. А бир эвес Дээрги-Чаяакчы кайгамчык чүүлдер көргүзөр болза — чер, аксын аазадыпкан дег, бо улусту база оларга хамааржыр бүгү чүвени ажырыптар болза, олар диригге-ле алды оранче кире бээр болза — олар Дээрги-Чаяакчыны дора көргөн дээрзин билип аар силер».

Моисей ол сөстөрни чугаалаары билек, демги улустун адаанда чер оюлгаш, оларны болгаш Корахтын аалында бүгү улусту, оларның хамык бажың-балгады болгаш эт-хөренгизи-биле кады, ажырыпкан. Олар диригге-ле боттарынга хамааржыр бүгү чүвени-биле кады алды оранче кире бергеннер. Чер оларны хөөп алган, олар чок болганнар. Долгандыр турган бүгү израильчилер демгилерниң алгы-кышкызын дыңнап кааш, чер оларның боттары база ажырыптарындан корткаш, халчып ыңай болганнар. А арткан ийи чүс бежен үймээнчиже Дээрги-Чаяакчы дээрдэн от өөскүдүптерге, олар база чок болганнар.

САННАР 16:1–3, 23–35

Чес чылан

Эн кургаг ховуга оруун уламчылап бар чыткаш, израиль чон катап база сорук чокталып, Бурган биле Моисейже хыйланып эгелээн: «Бисти Египеттен чүге үндүрүп эккелдинер, ээн кургаг ховуга өлзүн дээш бе? Мында аьш-чем-даа, суг-даа чок-тур, а бо ческинчиг аьш-чем хөңнүвүске дээпти». Ол хыйланыы дээш Дээрги-Чаяакчы израильчилерже оларны шап турар хоранныг чыланнар салыптарга, олар өлүп-хорап эгелээн. Ынчан хөй улус Моисейге келгеш: «Дээрги-Чаяакчыга болгаш сенээ удур чүве чугаалап, бачыт үүлгеттивис. Ол чыланнарны бистен ырадыр кылдыр Дээрги-Чаяакчыга мөргүп көрөм» – дээн.

Моисей чон дээш мөргүп эгелээрге, Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча деп харыылаан: «Бодуңга чылан дүрзүзүнден кылып алгаш, ону тук сывынга бедидир быжыглап ал. Чыланга шактырган кижн бүүрүзү ынаар көрүпкеш, амылыг артар». Моисей чес чылан дүрзүзү кылып алгаш, ону тук сывынга бедидир быжыглап каан. Чылан кижини шапкан болза, ол кижн чес чыланче көрүпкеш, амылыг артып каап турган.

САННАР 21:4–9

Валаам медээчи болгаш Бурганның төлээзи

Бир катап израильчилер Иордан хемниң чөөн талазынга, Иерихон хоорайдан ырак эвеске турлагжып алганнар. Ол черлерге моавтар чурттап турган. Израильчилер аажок хөй боорга, моавтар корга берген. Моавтарның хааны Валак элчилер айбылап чоруткаш, Валаам медээчини сүрдүрүпкен. Хаан оларга медээчиге мынча денер деп дужааган: «Египеттен бир чон үнүп келгеш, чер кырын шыва апты, ол ам мээң чанымда туруп алды. Дүрген чедип кээп көр, меңээ дузалап, бо чонну каргап көр, чүгө дээрге ол бистен күштүг-дүр. Канчап билир, ынчан ону тиилээр харыктыг бооп, черимден үндүр сывырыптарымны. Сээң йөрээп каан кижинге йөрээл доктаарын, каргап каан кижинге каргыш доктаарын билир-ле болгай мен».

Валаам орукче үнүпкен. Ол бодунуң кыс элчигенин мунуп алгаш, ийи чалчазы-биле кады бар чыткан. Хенертен элчиген орукта холунда хылыштыг турар Бурганның төлээзин көрүп кааш, оруктан шөлче ээй берген. Валаам кыс элчигенни орукче киирип аар дээш хап-соп эгелээн. А элчиген катап база Бурганның төлээзин көрүп кааш, черге чыда дүшкен, а медээчи ону ыяш-биле улдай берген.

Ынчан Дээрги-Чаяакчы кыс элчигенни чугаа-сөстүг кылып каарга, ол кижини үнү-биле: «Мен сеңээ багай чүнү кылдым, чүү дээш мени хап-соктуң?» — дээн. Дээрги-Чаяакчы Валаамның карактарын ажыдыптарга, ол база хылыш туткан Бурганның төлээзин көрүп каан. Валаам доңгая кээп дүшкеш, анаа сөгүрөөн. Бурганның төлээзи Валаамга: «Элчигенни чүү дээш хап-соктуң? Мен сеңээ удур туржур дээш чедип келдим, чүгө дээрге сээң бо орууң мээң мурнумга бак бооп турар-дыр» — дээн. Валаам төлээге: «Бачыт үүлгеткеним шын-дыр, сээң мени доктаадып, орукта турарыңны билбээн-дир мен; бир эвес мээң бо чоруум сээң сеткилинге таарышпас болза, чана берейн» — деп харыылаан. Дээрги-Чаяакчының төлээзи Валаамга: «Бо улус-биле кады чорувут, чүгле мээң сеңээ чугаалаан сөстөрүмни чугаалаар сен» — дээн.

Моавтар оларга чедип келген Валаам израильчилерни каргап, оларже айыыл-халап ыдар боор деп манап турганнар. А Валаам: «Бурган Израильди каргавас-тыр. Мен канчап каргаар мен? Бир эвес Дээрги-Чаяакчы оларга айыыл-халап күзевес болза, мен канчап Израильче айыыл-халап ыдар мен?» — дээн. Ынчангаш Валаам, Израильди каргаар орнунга, ону үш катап йөрээп каан.

САННАР 22:3–35; 23:7–20

Нуннуң оглу Иисус – Моисейниң салгакчызы

Моисей аажок кырый бээрге, Бурган ол удавас өлүп каар деп чугаалаан. Өлүр бетинде Моисей Дээрги-Чаяакчыдан Бурганның чонунуң бажынга салып каар салгакчыдан аңаа томуйлап бээрин дилээн – ынчан олар кадарчызы чок хойлар дег болбас.

Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Нуннуң оглу Иисусту – эрес-дидим кижини – кыйгыртып алгаш, бодуннуң холуңну аңаа дегзип каг. Ону Элеазар бараалгакчының база бүгү ниитилелдин мурнунга тургускаш, олар көрүп турда, аңаа чонну баштаар даалгадан бер. Бүгү израиль ниитилел ону тооп дыңнаар кылдыр, бодуннуң эрге-чагырганны ооң-биле үлеш. Иисус шиитпир үндүрерде, Элеазар бараалгакчының мурнунга туруп алзын, демгизи ынчан урим деп херексел дузазы-биле Дээрги-Чаяакчының шиитпирин айтырып, ажыдып берзин. Иисус болгаш бүгү израиль чон чүнү-даа кылыр дээнде, Элеазарның сөзүн ёзугаар кылзын». Моисей Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааганын ёзугаар кылган.

Нуннуң оглу Иисус дээрге Бурган израиль чонга Ханаанче киреринге дузалаар деп бүзүрээр ийи хайгыылчының бирээзи турган. Олар ынчан чонну сорук кирип: «Дээрги-Чаяакчы бистиң-биле-дир, бо черниң чурттакчыларындан кортпаңар!» – деп турганнар. Оон бээр хөй үе эрткен. Израиль чон ээн кургаг ховуга дөртен чыл көжүп келген. Ол үе дургузунда Египеттен үнген бүгү улуг израильчилер өлүп калгаш, оларга аазаан Ханаан черни көрбейн барганнар. Бүгү чүве Бурганның мынча дээни ёзугаар болган: «Менче хыйланып турганыңар дээш маңаа кырлып каар силер. Иефоннийниң оглу Халев биле Нуннуң оглу Иисустан аңгыда, силерниң кайыңар-даа силерни чурттадып каар бооп дангыраглап турган черимче кирбес. „Дайзыннарга олча-тывыш болу бээр улус-тур“ деп турган ажы-төлүңерни Мен ынаар кирире бээр мен, олар силерниң тоовааныңар черге чурттай бээр. Бо черни шинчип көрүп турганыңар дөртен хүннүн саны-биле бачыттарыңар дээш дөртен чыл дургузунда – бир хүн дээш-ле бир чыл – кеземче көөр силер, Мээң силерге удур болу бергеним деп чүл ол дээрзин ынчан билип аар силер».

САННАР 14:29–30, 34; 27:12–23

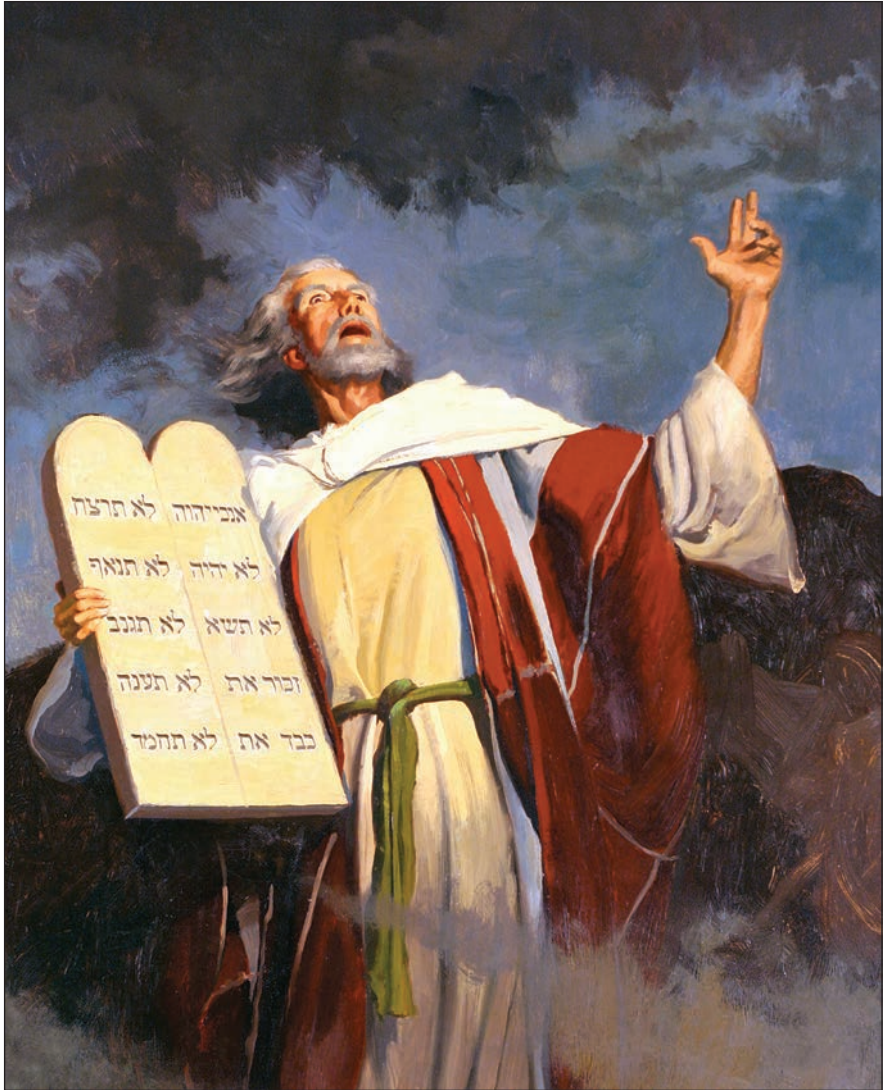

Салгакчыларга чагыг: Дээрги-Чаяакчыны уттуп болбас!

Моисей чонну мынча деп сургап турган: «Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге дужааганын ёзугаар кылырын кызыдыңар, оң-даа, солагай-даа талаже өскээр барбанар. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге эдерерин айыткан оруу-биле чоруңар, ынчан амы-тынның артар силер, силерге эки-чаагай болур база ээлеп чурттаар черинерге узун назы назылаар силер. Дыңна, Израиль, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс — дың чаңгыс Дээрги-Чаяакчы-дыр! Бодуңнун Бурганың Дээрги-Чаяакчыга бүгү-ле чүлдү-чүрээнден, бүгү-ле сеткил-сагыжыңдан, шыдаар-ла шаандан ынак бол».

Моисей израильчилерге Дээрги-Чаяакчының олар дээш Египетке болгаш ээн кургаг ховуга көш үезинде кылганы бүгү өндүр улуг бадыткал демдектери болгаш кайгамчык чүүлдер дугайында үре-салгалыңга чугаалап берип чоруурун чагып каан. Ол оон ыңай оларга Бурганның айтышкыннары, хоойлулары болгаш дүрүмнерин күүседир кылдыр база израильчилерниң ээн кургаг ховуга Бурганны шенеп турганы дег, Дээрги-Чаяакчыны шеневес кылдыр бичии уругларын өөредип каарын айыткан. Моисей оларга: «Ынчан кул болуп чорааныңар Египеттен силерни үндүре берген Дээрги-Чаяакчыны уттуп алдыңар халак. Чүгле Дээрги-Чаяакчы Бурганыңардан коргуп чоруңар, чүгле Аңаа бараан болуңар. Өске бурганнарны — силерни долгандыр чурттап турар чоннарның бурганнарын эдербеңер. Чүге дээрге силерниң Бурганыңар — чон аразында турар Дээрги-Чаяакчы — хүннээчел Бурган болгай. Ынчаар болзуңарза, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның килени силерге удур кыптыгып, Ол силерни чырык чер кырыңга амылыг арттырбас. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге айтып-чагаан айтышкыннарын, доктаалдарын болгаш дүрүмнерин ыяк сагыңар. Дээрги-Чаяакчының мурнунга чөптүг, эки чүведен кылыңар».

ЫДЫКТЫГ ХООЙЛУНУ КАТАПТААНЫ 5:32–33; 6:4–25

Өргүл

Мзраильчи кижиге бүрүзүнгө Моисей мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ хуваап берип турар черинге чедип келгеш, ону эжелеп ап, анаа чурттай бергеш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турары черден ажаап аарын, черниң беримчези баштайгы дүжүттүң шуптузун чыып ап, аргаан хаар-жакче бир кезиин суп ал. Оон Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның Бодунун ат-алдары анаа турумчузун дээш шилип алыр черинче чорувут. Ол үеде ында турар бараалгакчыга чеде бергеш: „Дээрги-Чаяакчының биске бээр бооп ада-өгбевиске даңгыраглаан черинче кирип келгенимни бөгүн Дээрги-Чаяакчы Бурганымын мурнунга херчилеп тур мен“ — деп чугаала. Ооң соонда эккелген өргүлүннү Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга салып кааш, Анаа сөгүрүп, мөгөөр сен.

Оон Бодунуң ыдыктыг черинге бараан болзун дээш Бурганың шилип алганы левиттер-биле база аранарда чурттап турар даштыкы улус-биле кады Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ болгаш сээң өг-бүлөңгө хайырлааны шупту ачы-буяны дээш өөрүп-хөглө. Оннуң бир кезеэн чыыр хуусаа болур үшкү чыл санында-ла бүгү дүжүдүндөн — хевир бүрүзүндөн-не оннун бир кезеэн аңгылап алгаш, левит кижиге, даштыкы кижиге, өскүс кижиге болгаш дулгуяк херэеженге бээр сен, олар ону сээң хоорайларыңга тоттур чип чурттазын.

Бөгүн Дээрги-Чаяакчы Бурганың шак ол дүрүм, хоойлуларны күүседирин айтып-чагып тур: оларны бүгү чүлдү-чүрээндөн, бүгү сеткил-сагыжыңдан сагып, күүсет. Сен бөгүн Дээрги-Чаяакчыга Ол — сээң Бурганың дээрзин, Ооң оруктары-биле чоруунну, Ооң дүрүмнери, хоойлулары болгаш айтышкыннарын сагырыңны, Ооң сөзүн тооп дыңнаарыңны азап чугаалаан сен. Дээрги-Чаяакчы база, сеңээ чугаалап турганы дег, Ооң улуг үнелиг өңчү-хөрөңгизи чон болуруңну, Ооң шупту айтышкыннарын сагыыр ужурлуунну бөгүн сеңээ азап, медеглээн. Ол сени Бодунуң чаяганы бүгү өске чоннардан өрү көдүрүп каарын, мактал-хүндүнү, алдар-атты, өндүр-чаагай чорукту сеңээ хайырлаарын база, Ооң чугаалап турганы дег, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның ыдыктыг чону болуруңну азап, медеглээн».

ЫДЫКТЫГ ХООЙЛУНУ КАТАПТААНЫ 26:1–19

Моисейниң өлүмү

Дээрги-Чаяакчы Моисейге Моавтың ховуларында Иерихон хоорайның джунда турар Нево дагже үне бээрин дужааган. Дээрги-Чаяакчы Моисейге ооң анаа өлүрүн чугаалаан. Кажан Моисей дагже үнүп кээрге, Дээрги-Чаяакчы анаа ханаан черни бүрүнү-биле көргүскен. Ук чер дугайында Ол Авраам, Исаак болгаш Иаковка чугаалап, ону оларның үре-салгалынга бээр бооп дангыраглаан турган. Дээрги-Чаяакчы: «Ол чер бо-дур. Мен сеңээ ону көөр арганы бердим, ынчалза-даа сээң будун ынаар киир баспас» – дээн.

Дээрги-Чаяакчының чалказы Моисей анаа Ооң чугаалаанын ёзугаар мөчээн. Ону Бет-Фегор хоорайның джунда шынаада, моав черде хөөржүткен база ооң чевээ кайда дээрзин бөгүнге чедир кым-даа билбес. Моисей 120 харлыгында мөчээн, өлүрүнге чедир ооң карааның шоозу баксыраваан, күш-шыдалы сулараван. Израиль чон Моавтың ховуларынга Моисейниң ажыын ажып, үжен хүн ыглап-сыктап келген. Оон бээр Израильге Моисей ыш-каш Бурганның медээчизи кажан-даа турбаан. Дээрги-Чаяакчы ооң-биле удур-дедир көржүп, таныжар турган. Ол ону египет черже – фараонга, ооң дүжүметтеринге база бүгү египет чуртка удур бадыткал демдектери болгаш кайгамчык чүүлдер кылзын дээш – чорудупкан. Чүгле Моисей ындыг быжыг холдуг турган, чүгле ол ындыг коргунчуг чүүлдерниң шуптузун, бүгү израиль чон көрүп турда, кылып шыдаан.

А Нуннуң оглу Иисус Моисей анаа холдарын дээскен соонда, мерген угаанга бүргедипкеш, Моисейниң соон салгаар кижии апарган. Израиль чон анаа чагыртып эгелээш, бүгү чүвени Дээрги-Чаяакчы Моисейни дамчыштыр оларга канчаар дужааганыл, ынчаар кылып турган.

ЫДЫКТЫГ ХООЙЛУНУ КАТАПТААНЫ 34:1–12

Раавтың хайгылчыларны камгалааны

Моисейниң өлүмүнүң соонда, Дээрги-Чаяакчы Нуннун оглу Иисуска мынча дээн: «Мээң чалчам Моисей өлүп калды. Ам сен бүгү израиль чон-биле кады бо Иордан хемни кеже бер — Мээң бо чонга берип турарым чуртче чоруптунар. Силерниң буттарынар базар кандыг-даа черлерни, Моисейге аазаным ёзугаар, Мен силерге бериптер мен. Бүгү назыныңда сенээ удур кым-даа туржуп шыдавас болур. Моисей-биле кады чорааным ышкаш, сээң-биле база кады болур мен. Мен сени кагбас мен, сенден ойталавас мен. Чүгле кадыг-быжыг болгаш кончуг эрес-дидим бол. Мээң чалчам Моисейниң сенээ чагааны хоойлуну бүрүнү-биле сагыбырын утпа. Ол хоойлудан оң-даа, солагай-даа талаже чайгылбас болзунза, сээң орууң каяа-даа ак болур».

Израильчилер удавас эжелеп алып ужурлуг турганы ханаан черже улам-на чоокшулап кел чытканнар. Быжыглаттынган улуг хоорай Иерихоннун ханалары көстүп келген. Нуннун оглу Иисус ол хоорайже ийи израильчини хайгыылдадып чорудупкан. Олар Иерихонга чедип келгеш, Раав дээр херээжен кижиниң бажыңыга хонар дээш доктааганнар. Иерихоннун хааныга хоорайже израиль турлагдан хайгылчылар келгеш, Раавтың бажыңында доктааганын дыңнадыпкан. Хаан чалчаларыңа хайгылчыларны барып тудуп хоругдаарын дужааган.

Раав Бурганның израильчилер дээш кылган кайгамчык чүүлдериниң дугайында дыңнаан болгаш, Иерихон израильчилерге аазаттынган черде турар болганда, Дээрги-Чаяакчы хоорайны оларга бериптер деп бүзүрээр турган. Ынчангаш ол херээжен, Бурганга идегеп, келген хайгылчыларны чажырыпкан, а хаанның чалчаларыңа олар оон кежээликтей чоруй барган дээн. Ынчан чалчалар Иерихондан Иордан хемче баар орук-биле хайгылчыларны сүрүп чорупканнар. Дүн дүшкенде, Раав израильчилерни хоорай ханазында турган бодунуң бажыңының соңгазын дамчыштыр хендир-биле бадырыпкан. Раав оларга, боттарының сүрүкчүлеринге таварышпазы-биле, дагже үне бергеш, аңаа үш хонук чаштып турарын айыткан.

НУННУҢ ОГЛУ ИИСУС 1:1–7; 2:1–16

Иордан хемни кешкени

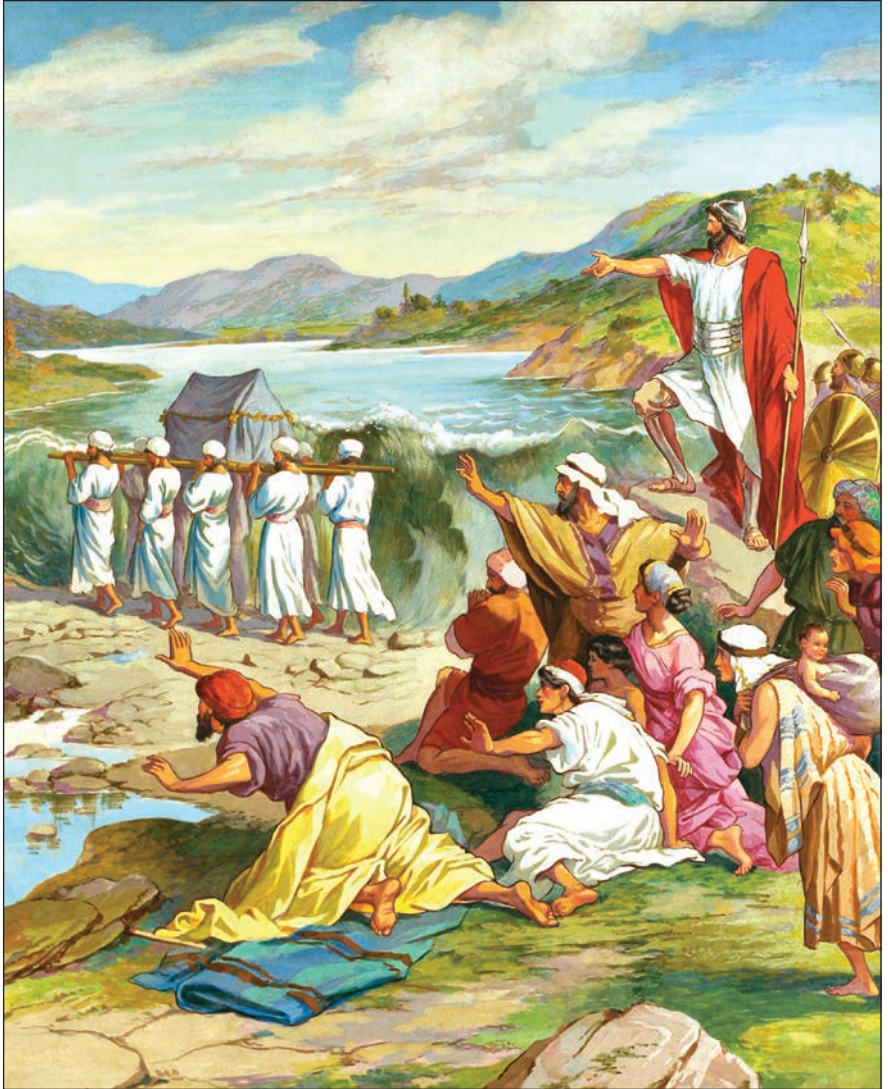
Мерихонче баар орукка израиль чон Иордан хемни кежер уjurлуг турган.

Дээрги-Чаяакчы ынчан Иисуска: «Бөгүн Мен сени бүгү израиль чоннуң мурнунга алдаржыдып эгелээр мен. Моисей-биле кады чорааным дег, Мен сээң-биле кады-дыр мен дээрзин олар билип каар. Ыдыктыг аптараны көдүрүп чоруур бараалгакчылар Иордан хемниң суун сүзүп кирипкеш, доктааптар кылдыр дужаалдан беривит» — дээн. Ыдыктыг аптараны көдүрген бараалгакчылар Иорданның суун сүзүп кириптерге (Иордан ол хүннерде, тараа кезилдезиниң үезинде, черле эриктерин ажыр үерлей бээр турган чүве-дир), суг акпастааш, агым өрү мырыңай Адам хоорай чанынга ханалаштыр турупкан. А ол черден кудулдур суг далайже ага берген.

Ынчан бүгү израиль чон Иорданны кургаг дүвү-биле кежип эгелээн. Олар кежип турда, бараалгакчылар холдарынга ыдыктыг аптараны тудуп алгаш, кургап калган хем ортузунга турганнар. Нуннуң оглу Иисус он ийи израильчиге ол кайгамчык чүүл дугайында тураскаал кылдыр бир-бир даш ап алырын айыткан. Бүгү чон Иорданны кеже бергенде, Дээрги-Чаяакчы Иисуска: «Чагыг-керээниң аптаязын көдүрүп чоруур бараалгакчыларга Иордандан үнүп кээрин дужаа» — дээн. Бурганның бараалгакчылары хемден үнүп кээрге, суг катап база бодунуң уну-биле агып бадып эгелээн.

Иордандан ап алган он ийи дажын Нуннуң оглу Иисус Галгал дээр черге тургузуп каан.

НУННУҢ ОГЛУ ИИСУС 3:7–17; 4:1–24

Иерихонну эжелеп алганы

Кажан израильчилер Иерихон чоогунга чедип келгенде, иерихон хаан хоорайның хаалгаларын шуптузун дүкчүп каарын дужааган. А Дээрги-Чаяакчы Нуннуң оглу Иисуска мынча дээн: «Иерихон хоорайны база ооң хаанын аг-шерии-биле кады сээң холунга хүлээдип тур мен. Бүгү шериглеринер Иерихонну долгандыр алды хүн дургузунда хүнде-ле бир катап эргип турзун. Ол ышкаш ыдыктыг аптараның мурнунга чеди бараалгакчы мыйыс эдискилер тудуп алгаш кылашташсын. А чедиги хүнде хоорайны чеди катап долгандыр кылаштаңар, бараалгакчылар эдискилерни үрүп чорзун. Кажан мыйыс эдискилерни үрүп эгелээрге, бүгү чон ону дыннап кааш, аажок ыткыр алгырышсын. Ынчан хоорайның ханазы буступ каар, силер турган черлеринерден-не хоорайже кире бээр силер».

Чыскаалдыг кылаштааннарның мурнунга чепсектиг шериглер бар чыткан, а оларның соондан бараалгакчылар эдиски этсип бар чытканнар. Өске шериглер чыскаалдың соонга чоруп органдар. А чонга Иисус мындыг айтыышкын берген: «Мен силерге дужааваан шаамда, ытгыташпаңар, үн үндүрбөнер, силерниң аксыңардан чаңгыс-даа сөс үнмезин. „Алгыржыңар!“ дээримге, чүгле ынчан алгыржып эгелээр силер». Ындыг янзылыг Дээрги-Чаяакчының аптаразы хоорайны бир долгангаш, турлагже эеп келген. Олар алды хүн дургузунда ынчалдыр кылып келген. А кажан чедиги хүнде ыдыктыг аптараны хоорайны долгандыр чедиги удаа аппарат чыдырда, бараалгакчылар эдискилерин этси бээрге, Иисус чонга: «Алгыржыңар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы хоорайны силерге хүлээдип берген-дир!» – дээн. Эдискилер үнү дыннааш, бүгү улус ыткыр алгыржыптарга, хоорай ханазы таваанга чедир буступ кээп дүшкен. Чон бүгү таладан хоорайже шургул киргеш, ону эжелеп алган.

Хоорайны эжелеп ап турда, Иерихонче хайгыыл кылып кээп чораан ийи кижилер оларны сүрүкчүлөрдөн чажырыпкан Раавты болгаш ооң төрөлдөрин камгалаар болган чүве-дир. Олар аңаа израильчилер хоорайже кирип кээр өйдө, соңгазынга кызыл хендир баглап аарын айытканнар. Раав ынчаар кылган-даа, а олар ону хамык төрөөннери-биле кады Иерихоннуң даштынче үндүрө бергеннер. Ооң соонда Иерихон хоорайны өрттедипкеннер.

НУННУҢ ОГЛУ ИИСУС 6:1–24

Амор чон-биле тулчуушкун

Бир катап Гаваон деп черге израильчилер биле оларның дайзыннары болур амор чоннуң аразынга улуг тулчуушкун болган. Тулчуушкун бетинде Дээрги-Чаяакчы Нуннуң оглу Иисуска: «Дайзыннардан кортпа, Мен оларны сээң холунга берип каан мен: олардан сеңээ удур кым-даа туржуп шыдавас» – дээн. Иисуска башкарткан израиль шериг бодунуң турлаан каапкаш, дүне када чоруп орган. Израильчилер аморларже олар манавайн турда халдаан. Дээрги-Чаяакчы оларны израильчилерни көргөш, аймап-дүвүрей бээр кылыпкан. Израильчилер аморларны тиилеп алгаш, Бет-Орон дагже баар оруктап мырыңай Азека болгаш Македага чедир сүрүп келген.

Ынчалза-даа ук тиилелге дораан чедип алдынмаан: тулчуушкун ол хүн узамдыга берген. Ынчан Нуннуң оглу Иисус Дээрги-Чаяакчыдан хүн ашпазын, хүн дурту узазын деп дилеп эгелээн. Бүгү израильчилер көрүп турда, ол дынзыдыр: «Гаваоннуң кырынга доктаап турувут, хүнүм! А сен, айым, Айалон шынаазының кырынга доктаап турувут!» – дээн. Израильчилер боттарының дайзыннарын шуут чылча шаппаан шаанда, хүн биле ай доктаагаш, ашпайн турганнар. Тулчуушкун төнгөн соонда, Нуннуң оглу Иисустуң шерии бодунуң турлаанче тиилелгелиг ээп келген.

Ындыг хүн оон мурнунда-даа, соонда-даа турбаан: Дээрги-Чаяакчының күзел-соруу-биле кижиниң дилээнге харыы кылдыр хүн дээрниң ортузунга доктаагаш, барыын чүкче ашпайн турган! Ол хүн Бурган Бодунуң чону дээш Боду тулушкан.

Дээрги-Чаяакчы Нуннуң оглу Иисуска: «Кадыг-быжыг болгаш эрес-дидим бол, коргуп-сүртеве! Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганың каяа-даа сээң-биле кады боор» деп чугаалаан сөстөрүн Бурганга бүзүрээр кижини бүрүзүңге база чугаалаар.

НУННУҢ ОГЛУ ИИСУС 1:9; 10:6–15

Израильдин баштыңчылары

Израильчилерниң кээр мурнунда, Ханаанга дүрзү-бурганнарга чүдүүр янзы-бүрү чоннар: хеттер, гергестер, аморлар, хананейлер, ферезтер, хиввейлер болгаш иевустар чурттап турган. Ол хамык чоннарны чамдыкта хананейлер дээр. Дыка хөй бачыгтары дээш Дээрги-Чаяакчы хананейлерни кырып каар деп шиитпирлээн. Хананейлерниң кол бурганнары Ваал биле Астарта болур. Ваалга мөгеерин ыят чок самыыраашкын үдээр турган. Бедиктер деп адаар Ваалга мөгеер черлерге өргүлдер эккеп салыр, аңаа кижилерни безин өргүүр турган.

Израильчилер Ханаанның девискээринге чурттай берген. Оон кызыгаарларынче амгы Палестинаның (Израиль күрүне) девискээри болгаш Иордан хемниң чөөн талазында чамдык черлер кирип турган. Моисей черни он ийи израиль аймакка – Иаковтун он ийи оглунун он бири: Рувим, Симеон, Иуда, Дан, Неффалим, Гад, Асир, Иссахар, Завулон, Иосиф (Иосифтин аймаа бодунун ээлчээнде ооң ийи оглу Ефрем биле Манассиядан укталган ийи аймакка чарлыр турган) болгаш Вениаминниң үре-салгалының аразынга үлеп берген. База бир аймак, Левийнии, бодунга үлүг чер албаан: левиттерни Бурган Ооң ыдыктыг өргээ-майгынынга бараан болуру-биле шилип алган, олар Израильдин өске аймактарының черинде турар хоорайларга чурттап турганнар.

Ханаанче келген соонда баштайгы 300 – 400 чылдарда он ийи израиль аймакка чаңгыс аай эрге-чагырга турбаан. Оларны чаңгыс Бурган, дээр биле черниң Чаяакчызынга бүзүрел каттыштырып турган. Ындыг-даа болза, олар дүрзү-бурганнарга бүзүрээр чорукче кирип, аразында чурттап турары чоннарның бурганнарынга мөгейип, Бурганның айтышкыннарындан ойталап шаг болганнар. Кем-буруузу болгаш дүрзү-бурганнарга чүдүүрү дээш Дээрги-Чаяакчы Израильче килеңнеп, ону кезедип турган: Израильдин чаалажып турган дайзыннары – моавтар, аммоннар, амаликтер, филистимнер, хананейлер болгаш мадианнар – израиль чонну үптөп, чагырып ап келгеннер. Ол чоннарга дарлаткаш, израильчилер улуг хинчек көрүп, хосталыры-биле Бургандан дилеп турганнар. Дээрги-Чаяакчы Бодунун ээ көрүүшкүнү-биле чонну дайзыннар холундан камгалаар баштыңчыларны оларның аразындан үндүр

идип турган. А кажан баштыңчылар өлүп каарга, чон катап база дүрзү-бурганнарга бүзүрээринче кирип, Дээрги-Чаяакчынын килеңин бодунга катап-ла таварыштырып, мурнундагызындан-даа дора чүүлдер үүлгедир болган.

Израильдин баштыңчылары Гофониил, Аод, Самегар, өтүр билип медеглээр херээжен Девора, Варак, Геден, Авимелех, Тола, Иаир, Иеффай, Ибзон, Элон, Авдон, Самсон болгаш Самуил олар болур. Бо номга оларнын чүгле чамдызынын дугайында чугаалаар бис.

Ынчап кээрге, ол үеде Израильге хаан турбаан, кижини бүрүзү бодунун шын деп бодаар чүвезин кылып турган.

БАШТЫҢЧЫЛАР ҮЕЗИ

Гедеон

Иуннуң оглу Иисус өлгөн соонда, израильчилер дүрзү-бурганнарга бараан болуп, Бурганның килеңин боттарынга доктаамал таварыштырып келгеннер. Бир катап Дээрги-Чаяакчы оларга мындыг кеземче онааган: израиль чонну мадианнар чагырып алган. Израильчилерге мадианнарның дарлалы аар-берге болган. Чеди чыл болгаш, израильчилер боттарының Бурганындан камгалал дилээннер. Дээрги-Чаяакчы оларны дыңнап кааш, оларга чаа баштыңчыны – Гедеонну томуйлап берген.

Гедеон бодун күштүг кылдыр санавайн чораан, ынчалза-даа Бурган анаа: «Мен сээң-биле болур мен, ынчангаш сен мадианнарны, чаңгыс кижини дег, чылча шаап каар сен!» – дээн. Дээрги-Чаяакчы Гедеонга ооң ачазында бар турган Ваал бурганга өргүл салыр бедигээшти үреп кааптарын дужааган. Гедеон он чалчазын ап алгаш, олар-биле кады Ваалдың өргүл бедигээжин үреп каапкаш, ооң чанынга өзүп үнген ыдыктыг ыяшты кезип каапканнар. Гедеон Дээрги-Чаяакчыны болур чаа өргүл бедигээжи тудуп тургускаш, анаа Бурганга өргүл кылган.

Дээрги-Чаяакчының Сүлдези Гедеонну бүргей апарга, ол Израильдин дайзыннарынга удур хөй санныг шериг чыып эгелээн. Тулчуушкун бетинде Гедеон Бургандан Ол ону израильчилерни камгалаары-биле ылап-ла шилип алганының бадыткал демдээн анаа көргүзерин дилээн. Дээрги-Чаяакчы Гедеоннун дилеп турганы бадыткал демдээн көргүскен: ооң дүне када шаңга чада салып кааны кыргаан дүк эртен шалындан өл апарган, а долгандыр чер кургаг чыдар болган; а даартазында дүне, ындыг эвес, дүктү долгандыр черни шалың шыпкан, а дүк шуут кургаг чыткан.

Кажан Гедеон бодунуң шерии-биле мадианнарның турлааның дужунга туруп алырга, Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча дээн: «Сээң эдерткен шерииң эмин эрттир хөй-дүр, оларның холунче мадианнарны кирип бербес мен, оон башка израильчилер Мээң мурнумга чоргаарап, бодувусту бодувус камгалап алдывыс деп барып болур. Ынчангаш шерииңге: „Кым коргуп, сириңейнип турарыл, ол кижини Галаад дагдан чоруп, дедир чана берзин“ деп чарла». Гедеон ынчалдыр кылырга, чээрби ийи муң кижини шеригни каггаш чорупкан, а он муң кижини артып калган. А Дээрги-Чаяакчы улус ам-даа хөй-дүр дээш, Гедеонга оларны сугже эккелгеш,

—○○○—

кымнын канчаар суг ижерин хайгаарап көөрүн дужааган. Улустун хөй кезии дискектенип олуруп алгаш, сугну дорт-ла хемден ижер болган. Чүгле үш чүс кижии сугну адыжынга узуп алгаш, ижер болган. Бурган Гедеонга: «Сугну чылгап ижип турган үш чүс кижиниң күжү-биле мадианнарны сээн холуңче кирип, чонну камгалап каар мен» — дээн.

Шак ынчаар болган-даа. Дээрги-Чаяакчы өндүр улуг кайгамчык чүүлдү кылган: үш чүс израильчи мадианнар болгаш амаликтерниң шериин тиилеп каан, а олар мөөң шартылаа дег хөй санныг турган.

БАШТЫҢЧЫЛАР ҮЕЗИ 6–7

Самсон күчүтөн

Бурганның кайгамчык чүүлдери, ээ көрүүшкүнү болгаш дузазы турбуже, израильчилер катап база Дээрги-Чаяакчыдан ойталап, Аңаа таарымча чок чүве кылып турганнар. Ол дээш, олар база катап туттуругже кирип, дөргөн чыл дургузунда филистимнерге чагыртып келгеннер. Олар туттуруушкунга турда, Дээрги-Чаяакчы оларны чагырар кылдыр Самсон деп баштыңчыны салып каан. Ол дээрге аңаа эвес күш-шыдалдыг кижиге турган, а күжү бажының дүгүндө сиңген. Ол төрүттүнмээнде-ле, Бурган ооң ада-иезинге чаш төлдүң бажының дүгүн кыргывас деп чагып каан. Чүгө дээрге Самсон Бурганга бараалгаткан назорей деп кижиге болур-дур база Израильди филистимнерден камгалаарының эгезин салыр-дыр дээн.

Самсоннун күш-шыдалы аажок улуг болуп, ол бир катап аңаа орукка уткужуп келген арзылаңны анайгылаштыр үзе-чаза тыртып каапкан. Оон бир катап чаңгыс хүнде бир муң филистимни элчиген чаагының сөөгү-биле соп каапкан. Самсон эң-не быжыг хендирлер болгаш кинчилерни белени-биле үзе тыртып кааптар турган.

Бир катап Самсон Газа хоорайга келгеш, аңаа хонары-биле артып калган. Филистимнер хоорай хаалгазын хаггаш, ону өлүрүп каары-биле кедеп, даң адарын манап эгелээннер. Дүн ортузунда Самсон оттуп келгеш, хоорайдан чоруур деп барган. Ол хоорайның хааглыг хаалгазын ийи кыдыында кастыктары, дээктери-биле катый тура тырткаш, эгиннеринге салып алгаш, даг бажынче аппарып каапкан.

БАШТЫҢЧЫЛАР ҮЕЗИ 13:1–5; 14:5, 6; 15:14, 15; 16:1–3

Самсоннун өлүмү

Самсон Израильге чээрби чыл баштыңчы бооп келген. Ол бодунун чонунун дайзыннары болур филистимнерге черле амыр-дыш бербээн. Олар Самсонну өлүрер деп бодааннар, ынчалза-даа ооң күжү кайдал дээрзин билбес болгаш, ооң-биле чүнү-даа кылып шыдавааннар.

Бир катап филистимнер Самсоннун ынак херээжени Далидадан ооң күжүнүн чажыдын билип алырын дилээннер. Ол херээжен Самсондан үш катап айтырган, а ол шынын сөглээр хөңнү чок болган. Далида хүннүн-не аңаа ажыттынарын ээрежип, айтырыглары-биле ону хилинчектеп туруп берген. Самсоннун сеткил-хөңнүнге шыдажыр аргажок халалыг апаарга, ол Далидага чажыдын ажыдып берген: «Бир эвес бажым дүгүн чүлүптер болза, мээң күжүм мени кааптар, мен ынчан анаа кижилер ышкаш апаар мен».

Ону дыңнааш, Далида Самсонну удудуп каапкаш, филистимнерни кый депкен. Филистимнер Самсоннун бажынын дүгүн чүлүп кааптарга, ооң күжү чиде берген. Дээрги-Чаяакчы ону каапкаш баарга, Самсон суларап калган.

Филистимнер ону ийи хүлөр кинчи-биле бектээш, карактарын дешкеш, кара-бажынга тараа дээрбеледип каан. Ынчалза-даа үе эрткенде, Самсоннун бажынын дүгү өзүп үнүп, күжү олче эглип эгелээн.

Бир катап филистимнер боттарынын дүрзү-бурганынга өргүл салыр дээш чыгып кээп: «Бистиң бурганывыс дайзынывысты – черивисти хоозурадып, хөй улузувусту кырып турган кижини бистиң холувусче кирип берди» – деп, бурганын алдаржыдып турганнар. Олар сеткили өөрүп-хөглээш: «Самсонну бээр эккелинер, ол бисти хөглетсин» – деп алгырышканнар. Самсонну эккелгеш, бажың ортузунда дээвиирни тудуп турар ийи адагаш аразынга тургузуп кааннар. Ынчан Самсон Бургандан: «Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Мени бодап келем, меңээ ам чаңгыс катап күштен берем, Бурганым. Ам чаңгыс угда ийи караам дээш филистимнерден өжээнимни негеп алың!» – деп дилээн. Ол бар-ла бүгү күжү-биле адагаштарны идиптерге, бажың бүрүнү-биле буступ кээп дүжүп, аңаа турган шупту улус кырлып калган.

БАШТЫҢЧЫЛАР ҮЕЗИ 16:14–30

Руф биле Ноемин

Бир катап, баштыңчылар чагыргазының үзінде, Иудея черге улуг аш-чут болган. Ооң уржуу-биле Элимелех дээр бир израиль кижии кадайы болгаш ийи оглу-биле кады чурттап турганы Вифлеемни каапкаш, моавтарның черинче көже берген (моавтар Өлүг далайның чөөн чүгүнге чурттап турган чүве-дир). Ооң кадайын Ноемин дээр, а оолдарын — Махлон биле Хилеон дээр турган.

Элимелех чок апаарга, ооң кадайы Ноемин ийи оглу-биле артып калган. Оолдары оон моав кыстарны — Орфа биле Руфту кадай кылып алганнар. Олар он чыл кады чурттап келгеннер. А оон Ноеминниң оолдары чок апаарга, авазы чааскаан арткан. Ноемин бодунуң төрөөн чери Иудеяже ээп кээр деп шиитпирлээн, чүге дээрге Бурган чонга элбек дүжүт хайырлаан болгаш, ам ында аш чок деп дыннаан чүве-дир.

Ноемин моав черден төрөөн черинче үнүпкен, а оон ийи кенни оон-биле кады чорупкан. Орук ара Ноемин кенээттеринге мынча дээн: «Ада-иенер бажыңынче чанып чоруптуңар. Менээ болгаш калган оолдарымга энерел көргүскен болгай силер. Дээрги-Чаяакчы силерге база шак ындыг энерелдиг болзун. Чер-чуртуңарга чаа ашактарга барып аар кылдыр, Ол силерге ээ көрүңзүн». Оон оларны ошкап каан.

Ооң кенээттери ыглажыпкаш: «Чок, бис силер-биле кады силерниң чонуңарже чоруур бис» — дээннер.

А Ноемин негеп тургаш, бодунуун чедип ап: «Чок, кыстарым, Дээрги-Чаяакчының холу менээ удур-дур» — дээн.

Кенээттери катап база ыглап-сыктап эгелээннер. Орфа кунчуу-биле байырлажып чарылган, а Руф оон-биле артып калган. Руф мынча дээн: «Мени ойлатпайн көрүңер, дедир ээп чанар кылдыр негевейн көрүңер. Кайнаар-даа баар болзуңарза, мен силерни эдерер мен, а каяа одагланып хонар-дыр силер, мен база аңаа одагланып хонар мен. Силерниң чонуңар — мээң чонум, силерниң Бурганыңар — мээң Бурганым. Силер каяа мөчүүр-дүр силер, мен база аңаа өлүр мен, ол черге мени база орнукшудуп кагзын. Өлүмден өске чүве бисти чарар болза, Дээрги-Чаяакчы мени канчаар-даа кезеткей аан». Ноемин Руфтуң оон-биле кады чоруур кылдыр быжыы-биле шиитпирлеп алганын көргөш, ону дедир сургаарын соксап каан.

РУФ 1:1–17

Руф Воозтуң шөлүндө

Кажан Ноемин биле Руф Вифлеемге ам-на чедип кээрге, бүдүн хоорай хөлзеп үнген, бүгү улус: «Ойт, бо Ноемин-дир бе?» — дижип турган. А демгизи: «Мени Ноемин (амданныг-чаагай дээн уткалыг ат) деп адаванар, а Мара (ажыг-човалаң дээн уткалыг ат) деп аданар, Күчүлүг Бурган мээң салым-чолумну ажыг-човаланныг, аар-берге кылдыр чаяаган. Мен моон чоруурда, бай-шыдалдыг, чүм-даа бар турган болгай мен, а Ол мени ядыгы-түрөңги кылдыр дедир эккелди» — деп харыылаан.

Бир катап Руф шөлчө чорупкаш, тараа ажаакчыларының соонга арткан мажактар чыып ап эгелээн. А ол шөлдүң ээзи Ноеминниң Вооз дээр төрели чүве-дир.

Бодунуң кунчуунче сагыш салыр дээш, төрөөннерин каапкаш, хары черже чедип келген херээжен дээрге Ноеминниң кенни ол-дур деп шөл ээзи билип каан. Ынчан шөл ээзи Руфту кый деп алгаш, шөлчө хүннүң-не кээп турарын чөпшээрээн. Бодунуң ажилчыннарынга ол кижидүжүт ажаап тура, боттарының соонга мажактарны өнөдиин арттырып, демги херээженни хомудатпазын дужааган.

Оон Вооз Руфка: «Сен аваң-ачаңны болгаш өгбелериң чуртун каггаш, билбезиң өске чонче чедип келген болгай сен. Ол дээш Дээрги-Чаяакчы сеңээ авыралын көргүссүн база Ооң чалгынының адаандан чаглак дилеп чорааның Израильдиң Бурганындан алыр шаңналың улуг-ла болзунам» — дээн. Буянныг болгаш чөпшүл Руф аңаа: «Бодунарның ээ көрнүрүнерни менээ моон-даа сонгаар көргүзүнерем, дээрги. Мен силерниң ажилчыннарыңар-биле эннежир хире эвес-даа болзумза, мени оожургадып, деткидинер» — деп харыылаан.

Удатпайн Вооз Руфту кадай кылып аарга, ол аңаа оол божуп берген. Вифлеемниң херээженнери Ноеминге: «Дээрги-Чаяакчыга алдар! Ол сени ам камгалакчы салгал чок арттырбаан-дыр, Израильге бо чаш төл алдаржызын. Ол сээн амыдыралыңга өөрүшкү-маннайны эгидип, кыраан назынында сеңээ өмөк-дөмөк болур. А ону божуп берген сеңээ ынак кенниң Руф чеди оолдан-даа артык эки болгай» — дээннер. Ноемин ол чаш төлдү холунга тудуп алгаш чоруп, ажаап-карактап эгелээн, ынчангаш кожалары: «Ноемин ам оолдуг болду» — дижип турганнар. Чаш төлдү Овид деп адап каан. Ол оол Иессейниң адазы, Давид хаанның кырган-ачазы болган. Ооң дугайында бо номга ам-даа чугаалаар.

РУФ 1:19–21; 2:1–16; 4:13–17

Аннаның мөргүлү

Рама деп израиль хоорайга Элкана дээр кижичурттап чо-
раан. Ооң кадайын Анна дээр чүве-дир. Аннаның ажы-төлү
чок болган, ол чүүл ону аажок мунгарадып турган. Чылдың-на
чогуур хүннерде олар боттарының хоорайындан Дээрги-Чаяак-
чының ыдыктыг өргээ-майгыны бар Силомче Дээрги-Чаяакчыга
мөгейип, өргүл кылыр дээш барып турганнар. Олар мөргүп турда,
Анна үргүлчү ыглап-сыктап, хомудаар турган чүве-дир. Элкана
кадайынга ынак болгаш, ону аажок кээргээр турган.

Бир катап, кажан олар Силомда Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг
черинге чедип келгенде, Анна дагын ыглап эгелээрге, Элкана
аңаа: «Анна, чүге аыш-чем чивейн, ыглап-сыктап тур сен? Чүге
сеткилин хомудап ыглап тур сен? Мен сээн он-даа оглундан дээре
эвес-тир мен бе?» — дээн.

Бурганның өргээзинин мурнунга келгеш, Анна ишкирнип ыг-
лап, Дээрги-Чаяакчыга мөргүп, Аңаа мындыг азаашкын кылган:
«Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы! Бир эвес Сен чаржынчыг чалчаң
менче ээ көрнүп кээр болзунза, мени утпайн, менээ эр хиндиктиг
төлдөн хайырлаар болзунза, ону мен Дээрги-Чаяакчыга бүгү назы-
нында бериптер мен, ооң бажының дүгүнге бистиг чүве дегбес».

Анна Дээрги-Чаяакчыга үр мөргүп келген, а ыдыктыг өргээже
кирер эжик аксынга олурган Бурганның бараалгакчызы Илий
олче көрүп турган. Анна иштинде чугааланып турда, ооң чүг-
ле аксы шимчээр, а үнү үнмес болган. Илий ол эзирик-тир деп
бодааш, аңаа: «Чежеге дээр эзирип кээр сен? Сергеп ал» — дээн.

Анна мынча деп харыылаан: «Чок, дээргим! Мен дээрге сет-
кил-сагыжымда кажыдалдыг херээжен кижичур-дир мен. Арага-даа,
өске эзиртир суксун-даа ишпээн мен. Харын Дээрги-Чаяакчыга
сеткил-сагыжымны тө каап берип тур мен. Чалчанар мени үен-да-
ян кижичур деп бодаванар. Мен чүгле ханы хомудалымдан болгаш
мунгаралымдан ыңдыг үр мөргүп турдум».

Илий Аннага: «Амыр-тайбың чорувут. Израильдин Бурганы
сээн дилээнни хандырзын» — дээн.

А Анна: «Чалчанар менче ээ көрнүрүнерни моон-даа соңгаар
дилеп тур мен!» — дээн.

Кажан Анна Бурганның өргээзинден эглип келгенде, ооң
арын-шырайы мурнунда дег мунгаргай бооп көрбээн. Дээр-
ги-Чаяакчы Аннаның мөргүлүн дыңнап каан. Оон Анна оол уруг
божуп алган.

ХААННЫГ ЧАГЫРГА ҮЕЗИ 1:1–18

Аннаның Самуилди Бурганга бараалгатканы

Анна бодунуң оглун Самуил деп адап алган. Оол өзүп кээрге, авазы ону Бурганның өргээзинде бараалгакчы Илийге эккелгеш, мынча дээн: «Силер көрүп туруңарда, маңаа туруп алгаш, Дээрги-Чаяакчыга мөргүп турган херээжен мен-дир мен ийин, дээргим. Бо төлүмнү дээш мөргүп дилеп турган мен. Дээрги-Чаяакчы мээң дилээмни хандырып бергени ол-дур. Ам мен ону Дээрги-Чаяакчыга тураскаадырым ол-дур. Дээрги-Чаяакчыга ол бүгү назынында бараан болзун».

Ынча дээш, Анна ээ-хайыралыг Бурганга мөгөйгеш, ону мөргүлүңгө мынча деп алдаржыдып, өөрүп четтирген:

«Дээрги-Чаяакчының ачызында чүрээм өөрүп тур, Ооң ачызында бажым көдүрлү берди. Сээң хайырлааның камгалалга өөрүп тур мен! Дээрги-Чаяакчы дег ыдыктыг кым-даа чок, Сенден өске Бурган чок, Бурганывыс дег өске Хая чок. Улуургак сөстөр көвүдетпеңер! Аксыңардан бардам сөстөр үндүрбөңөр. Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы – бүгү чүвени билир Бурган, Ол кижиниң ажил-херээн сайгарып турар болгай. Аңаа бердинген улусту Дээрги-Чаяакчы кээп дүжеринден камгалап-кадагалап турар, а бузуттуглар караңгыда чиде бээрлер. Кижиде бодунуң күжү-биле чүнү-даа чедип албас болгай. Дээрги-Чаяакчы Боду-биле сөс карышкан улусту узуткап кааптар».

Анна бичии Самуилди Бурганның өргээзинге бараалгакчы Илий-биле кады арттырып каан, оол аңаа өзүп-мандып орган; Дээрги-Чаяакчы-даа, улус-даа аңаа ынак бооп келген. Чылдың-на авазы аңаа идик-хеп эккеп бээр, а оглу ону кедип алгаш, Дээрги-Чаяакчыга бараан болур турган.

1 ХААННАР 1:25–28; 2:1–10, 18, 19, 26

Самуилди кый дээн үн

Элээди оол Самуил Бурганның өргээзинге өзүп, бараан болуп турган. Ол болза Дээрги-Чаяакчының улус-биле ында-хаая чугаалажыр, оларның көстүүшкүннеринге болганчок көзүлбес апарганы үе чүве-дир.

Бир катап Илий бодунун удуур черинге чыткан. Бурганның чырыткызы ам-даа өшпейн хып турар орай дүне турган. А Самуил Дээрги-Чаяакчының өргээзинге чыткан. Дээрги-Чаяакчы Самуилди кый депкен. Самуил: «Дыңнап тур мен!» — деп харыылаан. Оол Илийге маңнап четкеш: «Мында мен. Силер кыйгырарыңарга, чедип келдим бо» — дээн. А демгизи: «Мен сени кыйгырбадым. Дедир баргаш, удуп чыдып ал» — дээн. Самуил баргаш, удуур черинге чыдып алган.

А Дээрги-Чаяакчы Самуилди катап база кыйгырган. Оол тургаш, дагын Илийге келгеш: «Мында мен. Силер кыйгырарыңарга, чедип келдим бо» — дээн. А Илий катап база: «Мен сени кыйгырбадым, оглум, барып удуп чыдып ал» — дээн. Самуил ынчан Дээрги-Чаяакчының үнүн ам-даа билбес турган, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы ам-даа ооң-биле чугаалажып көрбээн чүве-дир.

Кажан Дээрги-Чаяакчы Самуилди үшкү удаа кыйгырыптарга, ол тургаш, үшкү удаа Илийге чедип келгеш: «Мында мен. Силер кыйгырарыңарга, чедип келдим бо» — дээн. Илий оолду Дээрги-Чаяакчы кыйгырып турар-дыр деп билип каан. Ол Самуилге: «Дедир баргаш, удуп чыдып ал. Кыйгырган үн дыңнап кагзыңза: „Чугаалап көрөм, Дээрги-Чаяакчы, Сээн чалчаң дыңнап тур“ — деп харыылаар сен» — деп чагып каан. Самуил удуур черинче эеп келгеш, чыдып алган. Дээрги-Чаяакчы чедип келгеш, мурнунда дег, Самуилди кый депкен. Самуил Илийниң аңаа өөредип каанын ёзугаар: «Чугаалап көрөм, Дээрги-Чаяакчы, Сээн чалчан дыңнап тур мен» — дээн.

Ынчан Дээрги-Чаяакчы Илийниң өг-бүлезин-биле кылыр деп турар чүвезиниң дугайында Самуилге чугаалап эгелээн. Илий бодунун оолдарының Бурганга шынчы эвес алдынып чоруурун билип турза-даа, оларны соксатпаан. Ол дээш ук бараалгакчыны кезедирин Дээрги-Чаяакчы чугаалаан.

1 ХААННАР 3:1–14

Бурганның бараалгакчызы Илийниң өлүмү

Дээрги-Чаяакчы израиль чонну ооң бачыттыг үүлгедиглери дээш катап база кезедип, тулчуушкун үезинде оларны тиилеп алыр органы филистимнерге берген. Филистимнер-биле тулушкаш, израильчилер дөрт муң хире кижизин чидирген. Тиилеттирген шериг бодунуң турлаанче ээп келгенде, Израильдин баштыннары: «Бөгүн Дээрги-Чаяакчы чүге бисти филистимнерге чылча шаптыртып кагды? Силомдан Дээрги-Чаяакчының апта-разын бодувусче ап алыылыңар. Ол биске турар болза, дайзынна-рывыстан бисти камгалаар» — дишкеннер. Силомче чорудупкан улус оортан Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг апта-разын эккелгеннер, а аптараны Илийниң ийи оглу, Офни биле Финеес, үдеп чораан. Ынчалза-даа филистимнер-биле чаа тулчуушкунга израильчилер база катап аштырып алган. Олар үжен муң чадаг шерийн чидиргеш, дайын шөлүнден дезипкеннер. Бурганның апта-разын филистимнер ап алган, а Илийниң ийи оглу, Офни биле Финеес, өлүртүп каан.

Бир шапкынчы кижини дайын шөлүнден Илийниң чурттап тур-ганы Силом хоорайга маңнап келгеш, израиль чоннуң халаптыг аштырыышкынының дугайында дыңнаткан. Хоорайның чурт-такчылары ол медээни дыңнааш, алгыржып ыглажы бергеннер. Ол үеде Бурганның бараалгакчызы Илий хоорай хаалгазының чанында орук кыйыынга олурган чүве-дир. Ол хоорайдан дың-налып турар ыы-сыы дыңнааш, шапкынчыдан чүү болганын айтырган. Демгизи аңаа: «Израиль чон филистимнерден дезип, улуг аштырыышкынга таварышты. Силерниң оолдарыңар Офни биле Финеес өлүртүп алдылар. Бурганның апта-разын база алзып алдывыс» — деп харыылаан.

Шапкынчы кижини Бурганның апта-разының дугайында чугаа-лаарга, Илий орган сандайындан аңдарылгаш, молдуруу сыйлып, өлүп калган. Илий Израильге дөртен тос чыл баштыңчылааш, тозан сес харлыында чок болган.

Дээрги-Чаяакчының Самуилди эң баштай кый депкени дүне аңаа чугаалаан чүвези Илийниң үре-салгалы-биле болганы ол.

1 ХААННАР 4:1–18

Саул – Израильдин хааны

Самуил Израильге Бурганның өндүр улуг медээчизи апарган. Ол бодунун чонун хары дүрзү-бурганнарны каапкаш, дириг Бурганче эглиринче кыйгырып турган. Самуил кырый бергеш, Израильди башкара баштынчылар кылдыр бодунун оолдарын томуйлап каан. А олар ачазының изин истевээннер: хуу ажык-кончаага туралыг апарганнар. Олар хээли белектер ап, чонну шын эвес шиидип турганнар. Ынчан Израильдин баштыннары Самуилге чедип келгеш: «Силер назыдап кырып калдынар, а оолдарыңар силерниң изиңер истевээннер-дир. Өске бүгү чоннарда ышкаш, бисти башкара хаандан томуйлап калыңар» – дээннер.

Самуил оларның дилээ Дээрги-Чаяакчынын сеткилинге таарышпазын билип турган. Ооң мөргүлүнге хары кылдыр Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Чон сенээ чүү дээрил, оларны дынна. Олар сенден эвес, харын Менден ойталап турар-дыр. Оларны Египеттен үндүрүп эккелгеним хүнден эгелээш, бо хүнге чедир олар Мени каапкаш, өске бурганнарга бараан болуп келгеннер. Ам олар сээң-биле база ынчаарлары ол-дур. Ынчангаш оларның чугаазын дынна. Чүглө оларны чагыра хаанны Мен Бодум шилип бээр мен, а сен оларга хаанның эргелерин сагындырып дыңнат».

Самуил чонга Дээрги-Чаяакчынын сөстөрүн дамчыткаш, оларны хаан чагыра бээр болза, ол чонну кулданып алырын, олар хосталыр дээш чаннyp эгелээрин, ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы оларга оон ыңай дузалавайн баарын чугаалаан. Ындыг-даа болза, чон Самуилди тооп дыңнавайн, хаанны негеп туруп берген.

Бир катап Дээрги-Чаяакчы Самуилче Саул дээр узун болгаш чараш аныяк оолду чорудупкан. Дээрги-Чаяакчы Самуилге: «Сенээ Мээң чугаалап турганым кижин ол-дур. Мээң чонумнун чагырыкчызы ол болур» – дээн. Самуил олива үзү куткан көгээр-жикти ап алгаш, үстү Саулдун бажынче кудупкан. Оон Саулду ошкап кааш: «Бо-дур, Дээрги-Чаяакчы сени шилип алгаш, Бодунун ээлээн чериниң чагырыкчызы кылып каан-дыр» – дээн. Саул ынчалдыр Израильге хаан апарган.

1 ХААННАР 8:1–22; 9:2, 17; 10:1

Кадарчы Давид — келир үдеги хаан

Самуилдин хаан кылдыр үс-биле чаап кааны Саул бир катап улуг бачыт үүлгеткен. Филистимнер-биле тулчуушкун бетинде ол чедип келгеш, Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр ужурлуг Самуил медээчини манап турган. Саул чеди хонук манаан, а Самуил олчаан келбейн барган, Саулдун шерии тарап чоруп эгелээн. Ынчан Саул, Самуилди манап чадап кааш, өргүлдү чүгле Бурганның бараалгакчызы кылып болур турган болза-даа, ону боду салыр деп шийтпирлээн. Самуил чедип келгеш, Саулга мынча дээн: «Мугулай чүве кылган-дыр сен. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның айтышкынын күүсетпээн-дир сен. Бир эвес Ооң айтышкынын күүсеткен болзунза, Дээрги-Чаяакчы сээн Израильде чагырган кезээ-мөңгөде быжыглап каар ийик. А ам сээн чагырган быжыг бооп шыдавас. Дээрги-Чаяакчы Бодунга сеткилинге кирер кижини тып алгаш, ону Бодунун чонунун чагырыкчызы кылып каар. Чүге дээрге сен Дээрги-Чаяакчының айтышкынын күүсетпээн-дир сен».

Удавайн Дээрги-Чаяакчы Самуилге кызыл-сарыг баштыг, чараш карактарлыг, сеткил-сагышка кирер арын-шырайлыг аныяк оолду көргүскен. Оолдун ады Давид болган. Ол ачазының хойларын кадарып чоруур эки кадарчы турган. Хойларынче сагыш салыр, оларны черлик аң-араатандан камгалаар кижичүве-дир.

Дээрги-Чаяакчының дужааганы-биле, Самуил Давидти, ол израиль чонну башкарзын дээш, хааннаар кылдыр үс-биле чаап каан. Ол хүнден эгелээш, Бурганның Сүлдези үргүлчү Давид-биле кады турар апарган. А Саулду Дээрги-Чаяакчының Сүлдези каапкаш баарга, ону каржы сүнезин хилинчектеп эгелээн. Ынчан Саул бодунун дүжүметтеринге аңаа чадаганга эки ойнаар хөгжүмчүден, бодунун оюну-биле Саулду ол оожургатсын дээш, тып бээрин дужааган. Дүжүметтери аңаа Давидти эккелген. Давид ынчалдыр Саулга бараан болуп эгелээн. Ол Саулга аажок таарышкан, ынчангаш Саул ону бодунун чепсек тудукчузу кылдыр томуйлап каан. Кажан каржы сүнезин Саулду хилинчектеп эгелээрге, Давид чадаганын алгаш, аңаа ойнап бээр турган. Ынчан Саулдун сеткилинге өөрүнчүг болгаш эки апаарга, каржы сүнезин ону каапкаш баар болган.

1 ХААННАР 13:13–14; 16:11–23

Давид биле Голиаф

Бир катап филистимнер израиль чонга удур чаалажыр дээш боттарының аг-шериин чыып алганнар. Израильчилер Саул хаанының башкарылгазы-биле дайында белеткенип, филистим аг-шериг турган дагның дужунга туруп алганнар. Давидтин үш улуг акызы Саулдуң шериинге турган. Элээн үе эрткенде, ачазы Давидти, акыларында чем аппарып берзин дээш база оларның амыр-кадыын айтырып, оларга чүү херегин билип алзын дээш, израиль турлагже чорудупкан.

Давид израиль турлагже эртип келгеш, акылары-биле чугаалажып тура, Голиаф дээр аажок улуг дурт-сынның филистим кижини көрүп каан. Ол куяк хеп, хүлер куяк бөрт кеткен, дыка улуг чыда болгаш дозуг-камгалал туткан болган. Голиаф израильчилерни кочулап, оларның кайы-бирээзи ооң-биле демисешкеш, тиилеп үнер болза, филистимнер оларның кулдары апаар деп турган. Ынчалза-даа ооң даштыкы хевиринден корткаш, израиль турлагдан кым-даа ооң-биле сегиржип алырын дидинмээн. Голиафтын дириг Бурганны болгаш израиль шеригни бак сөглөп турарын дыңнап кааш, Давид Саулга чеде бергеш, аңаа Голиаф-биле демисежир чөпшээрел бээрин дилээн. А Саул аңаа: «Сен ам-даа аныяк оол-дур сен, а ол дуржулгалыг дайынчы-дыр» — дээн. Давид Саулга, кажан ол хой кадарып турда, Бурган аңаа арзыланнар болгаш адыгларны тиилеп алырында дузалап турганын чугаалап берген. Саул ынчан аңаа демисежирин чөпшээрер, куяк хеп биле хүлер куяк бөрт кедирип каан. Ынчалза-даа Давид ынчаар хептенип чаңчыкпаан болган. Ынчангаш ол ындыг хепти уштуп каапкан. Оон даш октаар хөм баан ап алгаш, дамырак сугдан беш хоюг даштып ап, оларны кадарчылаарда чүктөп чоруур хавынче суккаш, филистим кижиге удур үнүп келген.

Голиаф бодунче кел чыдар Давидти көрүп кааш, ону кыжырып: «Менче чүге даянгыштыг кел чыдыр сен? Ыт-тыр мен бе?» — деп турган. Давид аңаа: «Сен меңээ удур хылыштыг, чыдалыг, дозуг-камгалалдыг кел чор сен, а мен сеңээ удур сээң кыжырып турганың израиль шеригниң Бурганы, Аг-шериглиг Дээрги-Чаякчының ады-биле бар чор мен» — деп харыылаан. Оон Давид хавындан даш уштуп алгаш, хөм баа-биле октапкан. Даш Голиафтын дорт-ла хаваанга дээрге, ол черже оң чок кээп дүшкен. Филистимнер күчүтени өлүг дээрзин көрүп кааш, тарай маңнажып эгелээннер, а израиль шериг тиилеп үнгөн.

1 ХААННАР 17:1–53

Ионафан

Кажан Давид ооң өлүрүп кааны Голиафтын бажын Саулга эккээрге, демгизи оон: «Кымның оглу сен?» — деп айтырган. Давид: «Мен Вифлеем чурттуг Иессейниң оглу мен» — деп харыбылаан. Чугаа үезинде аңаа Саул хаанның оглу Ионафан турган. Ол дээрге күш-шыдалдыг, эр сорукутуг аныяк оол чүве-дир. Ионафан Давидке сеткилинден ынак апарып, ооң-биле эп-найыралдыг болур дугуржулга кылып алган. Ол дугуржулганың бадыткалы кылдыр Ионафан Давидке бодунуң хевин, курун, хылыжын болгаш чазын берген. Давид база Ионафанга ынак апарган.

Ынчалза-даа Саулга оларның найыралы таарышпаан. Кажан филистимнерни тиилээн израильчилер чанып кээп турда, оларга уткуй үнүп келген чон Давидти алдаржыдып: «Саул муң-муң кижини, Давид түмен-түмен кижини тиилээн!» — деп алгыржып турган. Ону дыңнааш, Саул аажок хөңнү баксыраан. Аңаа Давидтиң алдары анчыг болган. Оон бээр-ле ол Давидке адааргап, ону өлүрүп каар арга дилеп эгелээн.

Бир катап, кажан каржы сүнезин Саулду дагын хилинчектеп турда база Давид аңаа чадаганга ойнап берип орда, хаан Давидче чыдазын октапкан. А Давид былдаптарга, чыда чандыр ужуп эрткен. Элээн каш удаа Ионафан Давидти бодунуң ачазынын килеңинден камгалап, Саулду ооң кара сагыжы дээш: «Хаан бодунуң чалчазы Давидке удур бачыт кылбас-ла ыйнаан, чүге дээрге ол силерге удур кандыг-даа багай чүве кылбаан-дыр. Ооң кылып турар херектери шупту силерге ажыктыг-дыр. Филистим күчүтөнни өлүрер деп тура, ол бодунуң амы-тынын артынга каапкан-дыр. Ынчан Дээрги-Чаяакчы бүгү Израильге улуг тиилелге берди. Силер ол бүгүнү көргөш, өөрүп-амырап турдунар. Ам чүү дээш буруу чок кижиге удур бачыт кылып, чылдагаан чок черге Давидти өлүрер деп турарыңар ол?» — деп чемелеп турган. Баштай Саул бодунуң оглун тооп дыңнап, Давидти өлүрбес бооп даңгыраглаан.

1 ХААННАР 17:57–58; 18:1–11; 19:1–6

Давидтиң удуп чыдар Саулду кээрге, өлүрбээни

Давидти көөр хөөн чогу Саулдуң чүрээнге хүннүн-не дендеп олурган, ынчангаш ол Давидти черле өлүрер деп шийтпирлеп алган. Ионафан ол дугайында билип кааш, бодуну ынак эжин сагындырыпкан. Давид ынчан Саулдан дезе бергеш, бодунга бердинген улустан бөлүк чыып алгаш, олар-биле дагларга чаштына берген. Саул ону бодунуң шерии-биле истеп-сүрерин соксатпайн келген, ынчалза-даа Бурган Давид-биле кады болган ужурунда, ону черле сүрүп чедип чадап каан. А Давидке Саулду өлүрер арганы чаңгыс эвес удаа берген турган, ынчалза-даа Давид аңаа кандыг-даа хора чедирерин күзевээн, чүгө дээрге Бурганга ынак, Оон коргар турган.

Бир катап Саул үш муң израильчини бөлүп алгаш, дагларже Давидти дилеп чорупкан. Саул бодунуң шериглери-биле тейлерниң бирээзинде хонуп чыдарын билип алгаш, Давид бодунуң эжи Авессаны эдерткеш, дүне када Саулдуң шупту улузу удуп чыткан турлаанче бадып келген. Авесса Давидке: «Бо чыданы ап алгаш, Саулду шанчып каарын чөпшээреп көрөм» – дээн. Ынчалза-даа Давид аңаа Бурганның шилип алган хаанын өлүрерин чөпшээревейн, доктааткан хүнү кээрге, Дээрги-Чаяакчы Боду ооң тынын үзүп каар деп чугаалаан. Олар Саулдуң чыдазын болгаш суглуг савазын ап алгаш, чоруй барганнар.

Давид өске талаже эртип чоруй баргаш, Саулдуң турлааның дужунга турган дагның бажынга туруп алгаш, Саулду ыткыр кый депкеш, аңаа ооң эт-херекселин көргүскен. Ынчан Саул, ооң аңаа чедиргени хамык бак үүлгедии дээш Давидтиң өжөөн негевээнин көргөш: «Мен бачыт кылган-дыр мен. Чанып кел, оглум Давид. Мен моон сонгаар сеңээ багай чүве черле кылбас мен, чүгө дээрге сен мээң амы-тынымны үнелеп көргөн-дир сен. Мелегей чоруктар үүлгедип, улуг частырыг кылып турган-дыр мен» – деп билинген. Саул Давидке ону оон ыңай истеп-сүрбезин аазаан, ынчалза-даа ону көөр хөңнү чогуңдан адырлып шыдаваан.

1 ХААННАР 20:1–43; 26:2–21

Давидтиң бүгү Израильди хааннай бергени

илистимнер-биле ээлчеглиг тулчуушкунга израильчилер аштырып алган, а Саул хаан болгаш ооң оолдары чок болганнар. Хаанның шериинден бир кижиге шуут-ла дайын шөлүндөн Давидке келгеш, Саул болгаш ооң оглу Ионафан филистимнер-биле тулчуп тура, өлүрткенин дыңнаткан. Ол кижиге Давид бодунун дайзыны Саулдун өлүмүнүн дугайында дыңнааш, өөрүүр боор деп бодаан. Ынчалза-даа Давид Саулдун аңаа чедиргени хамык багының дугайында сагынмаан. Ол Саул болгаш Ионафан дээш кажыыдап ыглап, оларның дугайында ыр чогаадып каан:

Саул биле Ионафан —

бот-боттарыңа эргим, ынак чораан болгаш,
өске оран чоруурда безин чарылбаан-дыр.

Алыс боттары эзирден кашпагай,
арзыландан күштүг чорааннар-дыр.

О, Израильдин уруглары!

Силерге аажок чараш каасталгалыг хептер берип,
алдын-биле шимеп даараан тон кедирип чораан
Саул дээштиң кажыыданар.

Күчүлүглер канчаар дайылдажып, кырлып турбады дээр!
Ионафан бедиктерге барып өлдү.

Мээң аажок эргим акым Ионафан,
сен дээш кажыыдап тур мен.

Мээң-биле найыралың өндүр улуг, чараш турган —
херээженнер ынакшылы ында-ла каар.

Давид оларның өлүмү дээш ынчаар кажыыдап ыглаан. Оон соонда ол Дээрги-Чаяакчының айтышкынын ёзугаар Хеврон хоорайга чурттай берген. Удавайн ынаар иудейлер чедип келгеш, Давид Израильдин мурнуу талазынга, Иудеяга, хааннаар кылдыр, ооң бажын үс-биле чаап кааннар. Чеди чыл чартык болгаш, Давид бүгү Израильге хааннай берген. Бурган Самуил медээчини дамчыштыр аңаа аазаан чүүлүн күүсеткен.

2 ХААННАР 1:1–4, 23–27; 2:1–4

Бурганның ыдыктыг аптарызы Иерусалимде

Кажан Давид бүгү Израильди хааннай бергенде, ол бодунуң дүжүлгезин Иерусалим хоорайга тургузуп алган. Бурган ачы-буянны-биле Давидке мерген угаан болгаш күштү хайырлаан, ынчангаш Давид Израильдин хамык дайзыннарын тиилеп шыдаан. Давид Бурганга ынак турган болгаш, Бурганның ыдыктыг аптарызы бодунуң чанынга, бодунуң хоорайынга турзун деп күзээн. Ол аптараны бир-ле тулчуушкун үзинде филистимнер чаалап алгаш, аппарган турган чүве-дир. Сөөлзүредир олар ону израильчилерге эгидип бээрге, ол Кириат-Иарим деп черге Авинадав дээр кижинин бажыңынга турган. А Давид аптараны оортан Иерусалим хоорайже аппаар деп шийтпирлээн.

Үжен мун киж и үлеп чораан Давид аптараны алыр дээш чорупкан. Аптараны Иерусалимче киригеш, Сион дагже үндүр көдүрө бээрге, Давидтиң өөрээнин чүге деңнээр! Ол ээ көрнүүчел Бурганны чадаганга оюну-биле алдаржыдып, Дээрги-Чаяакчының мурнунга өөрүшкүден самнап турган. Бүгү чон база алгы-кышкы болгаш эдиски үнү-биле Бурганны алдаржыдып турган. Аптараны Давидтиң аңаа тип бергени ыдыктыг майгынның ортузунга тургузуп каан. Оон Давид Дээрги-Чаяакчыга хөй санныг өргүл кылган. Өргүлдү кылгаш, ол чонну Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының ады-биле алгап-йөрээгеш, бүгү израильчилерге хлеб, боовалар болгаш быжырган эт үлеп берген.

Дээрги-Чаяакчы Давидке ооң хаан ук-ызыгуурун быжыглаар бооп азап, ооң салгакчызының дугайында мынча дээн: «Мен ооң Адазы болур мен, а ол Мээң оглум болур. Ол багай чүве үүлгедир болза, Мен ону кижилерни дамчыштыр – оларның кымчызы-биле кезедир мен. Ындыг-даа болза, Мен сээң мурнунда хааннап турган Саулдан ойталааным дег, Бодумнун энерелимни салгакчыңдан кажан-даа ап кагбас мен. Мээң мурнумга Сээң үрө-салгалың болгаш чагырган кезээ-мөңгедө чайгылыш чок болур, сээң дүжүлгөн мөңгези-биле артар». Дээрги-Чаяакчының ол сөстөрүн Давидке Нафан медээчи дыңнаткан.

Ону дыңнааш, Давид Дээрги-Чаяакчының мурнунга туруп, Аңаа мынча дээн: «О, Дээргим, Дээрги-Чаяакчы! Кым мен мен? Мээң ук-салгалым кымыл? Мени ынчаар көдүрөр хире чүү кылдым? Ынчангаш өндүр улуг-дур сен, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Сеңээ деңнежипки дег кым-даа чок-тур, Сенден өске Бурган-даа чок-тур. А ам, Дээрги-Бурган-Чаяакчы, Бодуннун чалчанның болгаш ооң ук-салгалының дугайында берген сөзүннү кезээ-мөңгедө быжыглап каг, Бодуннун азаашкынының күүседип көрөм».

2 ХААННАР 6:2–19; 7:14–16, 18–29

Давидтиң ыдыктыг ырлары

авид кадарчы тургаш-ла, чадаганга ойнап, бодунуң чогаатканы ыдыктыг ырларын күүседиринге ынак турган. Өндүр улуг хаан апаргаш, ол ырлар чогаадырын уламчылаан. Библияда Давидтиң хөй ыдыктыг ырлары бижиттинген. Олар Бурганга ынакшылдан хей-аът кирген база Ооң адын алдаржыдып турар.

Давид хойларга ачылыг кадарчының кайы хире херектиин кончуг эки билип турган. Ынчангаш бодунуң бир ыдыктыг ырында ол Дээрги-Чаяакчы дугайында мынча деп ырлап турар:

Дээрги-Чаяакчы – мээң Кадарчым.

Мээң хереглээн бүгү чүвем бар.

Ол мени оът-сигени хөлбең ногаан шынааларга одарладыр, оожум сугларга чедире бээр, сеткилимге чаа күштү хайырлаар.

Ол мени Бодунуң ат-алдары дээш шынныг оруктар-биле эдертип бар чыдар.

Дүмбей караңгы шынаа таварты эртип бар чытсымза-даа, айыыл-халаптан кортпас мен – Сен мээң-биле болгай сен, даянгыжың биле шыкпыжың мени камгалап, оожургадыр.

Дайзыннарым көрүп турда, Сен менээ дой кылдың, бажымны олива үзү-биле хүндүлөп чаап бердин, мээң кежиим аяа чык долу-дур!

Буян биле энерелиң бүгү чуртталгамда мени үдеп чоруур – Сээң өргөөңге кезээде туруп аар мен, Дээрги-Чаяакчы.

ЫДЫКТЫГ ЫР 22

Нафан медээчинин Давидтин бачыдын сойгалааны

авид Дээрги-Чаяакчыга ынак, Ону тооп дыңнаар турган. Ынчалза-даа бир катап Давид улуг бачыт үүлгеткен. Ол бир кежээ бодунуң орду-бажыңының кырынче агаарлап үнүп келген. Оортан Давид херээжен кижиге көрүп кааш, доп-дораан ынакшый берген. Ынчалза-даа Давид ону кадай кылып ап шыдавас турган, чүге дээрге ашактыг херээжен болган чүве-дир. Херээженнин адын Вирсавия дээр турган. Ынчан Давид Вирсавияның ашаа Урияны дайынче чорудуптарга, ол анаа өлүртүп каан, а Давид Вирсавияны кадай кылып алган.

Элээн үе эрткенде, Дээрги-Чаяакчы Давидче Нафан медээчини чорудуптарга, ол хаанга мындыг төөгү чугаалап берген: «Бир хоорайга бирээзи бай, өскези яды ийи кижиге чурттап чораан-дыр. Бай кижинин шээр болгаш бода малы кончуг хөй турган. А яды кижинин чангыс хоюндан өске чүзү-даа чок турган. Ону ол хураган турда садып алгаш, азырап өстүрүп алган. Хураганы ооң ажы-төлү-биле кады өскөн чүве-дир. Ол ооң холундан чем чип, суг ижип, харын-даа ооң хойнунга удуп өскөн болгаш, бодунун уруу-биле дөмей турган. Бай кижиге чорумал чедип кээрге, ол бодунуң хоюн азы бода малын келген кижиге чем кылып бээр-биле өзээринден харамнанган. Ооң орнунга яды кижинин чангыс хоюн өзээш, чорумалга чем кылып берген чүве-дир».

Давид ол чугааны дыңнап кааш, килеңнеп мынча дээн: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: ындыг чүвени үүлгеткен кижиге өлүмгө төлептиг! Кээргээр сеткил чок болганы дээш, ындыг чүвени кылганы дээш, хой дээш ол дөрт дакпыр төлээр апаар».

Ынчан Нафан Давидке: «Ол кижиге – силер-дир силер!» – дээн. Медээчи Давидтин бачыдын күштүү-биле сойгалаан. Давид буруузун миннип: «Дээрги-Чаяакчыга удур бачыт үүлгеткеним шын-дыр» – дээн. Давидтин буруузун билингенин көргөш, Нафан анаа: «Дээрги-Чаяакчы сээң бачыдыңны сенден чайладып каапкан, сен бодуң өлбөс сен – деп чугаалаан. – Ындыг-даа болза, сээң үүлгеткен бачыдың хайы-биле Дээрги-Чаяакчының дайзыннарынга Ону бак сөглээр арганы берген боорунга, сээң чаа

төрүттүнген огуң чайлаш чок өлүр». Давидтиң бачыды ынчаар өршээттинген, ынчалза-даа кеземче чок артпаан. Сөөлзүредир Давид кажыыдалдыг бачыдын билинген ыдыктыг ыр чогааткан. Ында мындыг сөстөр бар турган: «Энерелдиин-биле мени өршээ, Бурганым, мени чуп каг — хардан аккыр болу берейн. Бурганым, арыг чүректен чаяп бер, ишти-хөңнүмнү туруштуг кылдыр чаартып каг».

2 ХААННАР 11:2–17; 12:1–14; ЫДЫКТЫГ ЫР 50:9, 12

Авессаломнун өлүмү

авидтин бир оглун Авессалом дээр турган. Ол дээрге аажок чоргаар болгаш аажок чараш аныяк эр чүве-дир. Ылангыя ооң бажының кайгамчык чараш узун дүгү кончуг онза көстүр турган. Авессалом бодунуң ачазы Давидке ынак эвес болуп, ооң дүжүлгезин ээлеп аарын күзеп чораан. Израильчилер Авессаломну хүндүлээр, анаа ынак турганнар, чүге дээрге ол меге-биле, ийи арынны-биле, эки болгаш сагыш човаачал кижини болуп баажыланганы-биле оларның сеткил-чүрөөн бодунче ижиктирип ап турган. Адак сөөлүндө Авессалом ачазына удур шериг чыып аарга, Давид төрөөн оглунуң истеп-сүрүүшкүнүндөн ырак черге чаштыр дээш, Иерусалим хоорайны каапкаш чоруур ужурга таварышкан.

Авессалом ачазының кайда турарын билип алгаш, анаа удур хөй шериглиг үнүпкен. Давид ону билип кааш, анаа уткуштур бодунуң бөлүк шерин чорудупкан, ынчалза-даа Авессаломга багай чүве кылбайн, ону амы-тынныг арттырарын чагып каан. Оглу ынча хөй качыгдалды таварыштырза-даа, Давид аңаа ынак хевээр турган.

Тулчуушкун аргага болган. Бурган Давидтин шеринге дузалаарга, олар тиилеп алган. Авессаломнун шериглери дезипкен. Авессалом боду элчиген мунуп алгаш, амы-тынныг артары-биле дезип бар чыткан. Улуг ыяш чаны-биле эрте халдып бар чыдырда, ооң бажы ыяштын будуктарына ызыртына берген. Элчиген маңнап чоруй барган, а Авессалом ыяшка астынып чыдып калган, ооң буттары черге дегбейн турган. Давидтин шеринин баштыңчызы ону көрүп кааш, хаанның оглун согуннар-биле өттүр адыптарга, Авессалом өлүп калган.

Давид болган чүүл дугайында дыңнааш, аажок качыгдап, үр ыглап турган: «О, мээң оглум Авессалом! Мээң оглум Авессалом! Сээң орнунга мен өлү бээр чүвемни! О, Авессалом, мээң оглум, мээң оглум!» Бурган Авессаломну ооң үймээнчи чуртталгазынын чечектелген үезинде чок кылып каан.

Библияда: «Ада-иезин бак сөглээр кижиниң чырыткызы дүмбей караңгыда өжүп каар» дээн.

*2 ХААННАР 14:25–26; 15:1–6; 18:2–14, 32–33;
УГААДЫГЛЫГ ЧУГААЛАР 20:20*

Мерген угаанныг Соломон хаан

авидтиң өлүмүнүң соонда, Дээрги-Чаяакчы ооң оглу Соломонну Израильдин хааны кылып каан. Бир катап Бурган Соломоннун дүжүнге киргеш, ол чүнү-даа дилээр болза, шуптузун аңаа бээр бооп азаан. Соломон ынчан Дээрги-Чаяакчыдан бодунуң хөй санныг чонун башкарарыңа херек мерген угаанны дилээн. Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча деп харыылаан: «Сен ынча деп дилээш, бодунга узун назынны-даа, байлакшылды-даа дилеведин, дайзыннарың өлүмүн-даа дилеведин, а шын шииткел кылып билир боору-биле угаан-сарыыл диледин. Ындыг болганда, Мен сээн дилээнни хандырар мен. Сеңээ мерген угаанныг, сарыылдыг чүректи хайырлаар мен, сээн мурнунда-даа сен ышкаш угаан-сарыылдыг кижиге турбаан, сээн соонда-даа сеңээ дөмейлежир кижиге турбас. Оон туржук, Мен сеңээ дилевээн-даа чүвөнни: байлакшыл биле алдар-атты бээр мен. Ынчангаш назының дургузунда хааннар аразында сээн-биле эннежир хаан турбас. Бир эвес сен ачаң Давидтиң кылып турганы дег, Мээң оруктарым эдерип, Мээң дүрүмнерим, айтышкыннарымны күүседип, сагыр болзунза, Мен сеңээ узун назынны хайырлаар мен».

Бир катап Соломонга чаргы кылган ийи херээжен кижиге келгеш, чаш уруг эккелгеннер. Оларның кайызы-даа бо чаш уруг оонуу-дур деп бадыткаар болган. Шынны билип алыр дээш, Соломон чаш уругнуң мага-бодун ийи чара одура шапкаш, херээженнерниң кайызыңа-даа чартыын бээрин саналдаан. Шынында хаан чаш уругну өлүрөр дивээн, а оларны шенээр дээш ынча дээн турган. Ынчан херээженнерниң бирээзи: «Ону одура шавыңар! Сээңи-даа эвес, мээңи-даа эвес болзун» – дээн. А өскези: «Чаш уругну бо херээженге бериптинер, чүгле өлүрбейн-не көрүңер!» – деп алгырып үнгөн.

Оларның кайызы ёзулуг ава болурун Соломон ынчалдыр билип алган, чүгө дээрге ие кижиге төлүн диригге арттырар дээш, ону бериптеринге чөпшээрежирин дээре деп көөр.

3 ХААННАР 3:5–28

Бурганның Иерусалимде өргээзи

Аэрги-Чаяакчы Давидке Бурганның өндүр-чаагайы чырып көстүп турар өргээзин ооң оглу Соломон тудар дээрзин чугаалаан.

Соломон Дээрги-Чаяакчының айтышкынын күүседип, Аңаа каас-чараш өргээни тудуп берген. Өргээниң ханаларын иштинден алдын-биле шап каан, чырыткылар чырыынга өргээ ишти янзы-бүрү өңнүг көстүп, чайынналы бээр турган. Өргээни дескиндир Соломон даш хана-биле долгандыр херимнээн иштики шөлдү кылып каан. Иштики шөлде он улуг хүлөр чунар сава турган, оларның иштинге өргүл кылдыр салып турар дириг амытаннарның мөчү-сөөктерин чуур. Оон ыңай «далай» дээр дендии улуг чунар сава бар болган, ол сава он ийи хүлөр буга кырында турган. Ол савага Бурганның бараалгакчылары чунар кылдыр доктааткан. Иштики шөлге улуг хүлөр өргүл салыр бедигээш база турган.

Өргээниң иштинде ыдыктыг аптара турар арыг алдын-биле шап каан чер — Эң ыдыктыг өрээл бар болган. Ыдыктыг өргээниң шак ол иштики кезээниң мурнунда өргүл салыр алдын бедигээш турган, анаа айдызаар чаагай чыттыг чүүлдер кыпсыр. Эң ыдыктыг өрээлде олива ыяжындан кылгаш, алдын-биле шап каан ийи улуг херувим дүрзүзү турган. Херувимнер аажок улуг болгаш, оларның кайызы-даа бир чалгыны-биле ханага дээп, а өскези-биле ийиги херувимниң чалгынынга дээп турар болган.

Бурганның өргээзиниң ханаларын херувимнер, пальма ыяштары болгаш частып орар чечектер дүрзүлери-биле каастаан болган. Өргээниң шалазын база алдын-биле шап каан.

3 ХААННАР 6:14–36; 7:23–26, 38–39; 2 ЧЫЛДАР 4:1–6

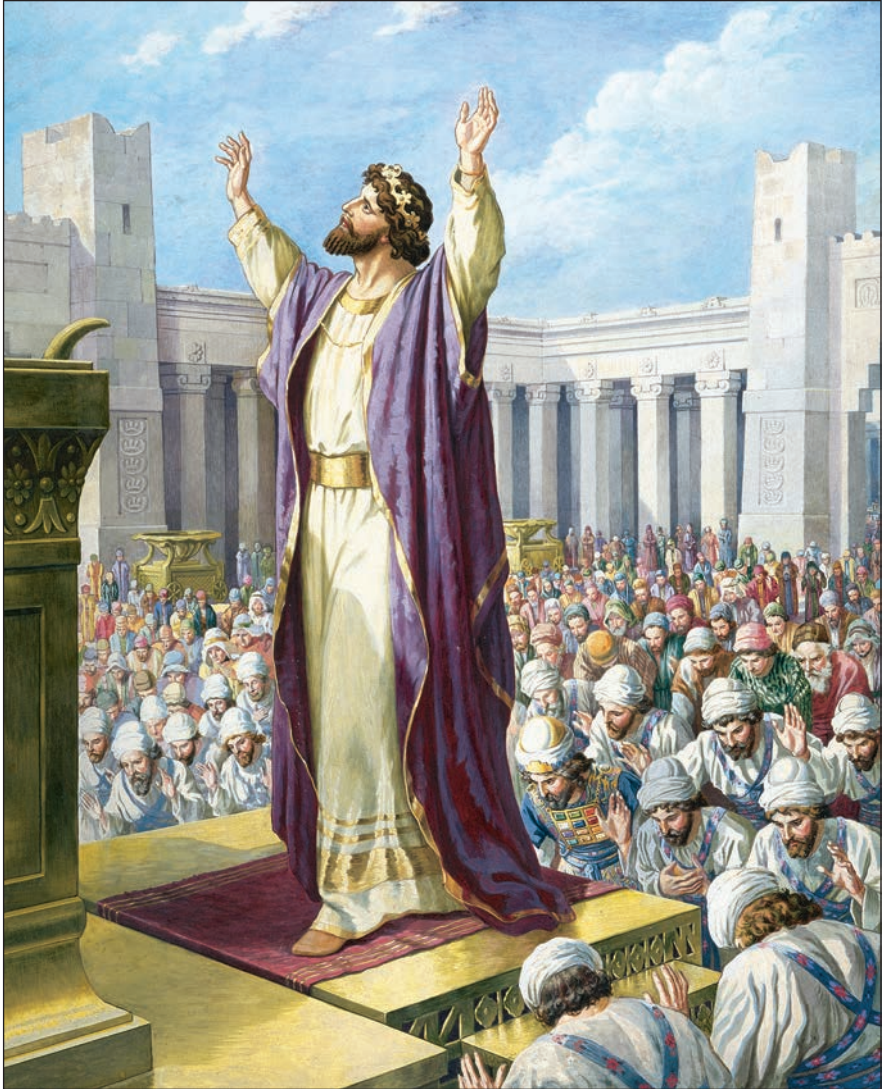

Бурганның өргээзинге Соломоннун мөргүлү

Бурганның өргээзин тудуп каанда, бараалгакчылар Бурганның ыдыктыг аптаразын эккелгеш, ону Эң ыдыктыг өрөөлгө салып кааннар. Ынаар Бурганның дээди бараалгакчызы бодунуң база бүгү чоннуң үүлгеткен бачыттары дээш өргүл салыры-биле чылда чаңгыс катап кирип болур турган, өске кым-даа кирип болбас. Эң ыдыктыг өрөөлчө кирер черни улуг көжеге-биле дуглап каан.

Ыдыктыг аптараны Бурганның өргээзинче кирип кээри билек база Бурганның бараалгакчылары ыраажылар-биле кады Чаяакчыны алдаржыдыптары билек, Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы биле булут өргээни бүрүнү-биле бүргей апкан. Ынчан Соломон чыгып келген чон мурнунга өргүл бедигээжиниң баарынга турупкаш, холдарын дээрже сунгаш, мынча деп мөргөөн: «Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчы! Бедик дээрде-даа, чырык черде-даа Сенээ дөмей Бурган чок. Бүгү чүлдү-чүрээ-биле Сээң оруктарыңны эдерип турар чалчаларыңга энерелиң көргүзүп, чагыг-керээни сагып турар-дыр сен. Ынчаарга Бурган чер кырынга чурттаар деп бе? Дээр, эң бедик дээр безин Сени сыңырып шыдавас болганда, мээң тудуп кааным бо өргээ Сени канчап сыңыраарыл?! Ындыг-даа болза, Бодунуң чалчаннның мөргүлүн, ооң чалынганын дыңнап көрөм, Бурганым Дээрги-Чаяакчы! Бөгүн сээң мурнунга мөргүп турар Бодунуң чалчаннның чалынган дилээн дыңнап көрөм! Сээң караан дүне-хүндүс бо өргөөже, аңаа хамаарыштыр: „Мээң ат-алдарым маңаа турар“ – дээн чериңче шимдинмейн көрзүн. Бодунуң чалчаннның бо черже шиглей көргөш, чаннып турар мөргүлүн дыңнап көрөм. Сээң чалчан, Сээң чонун бо черже шиглей көргөш, мөргүп эгелээрге, бистин чалынган дилээвисти дыңнап көрөм».

3 ХААННАР 8:3–11, 22–52

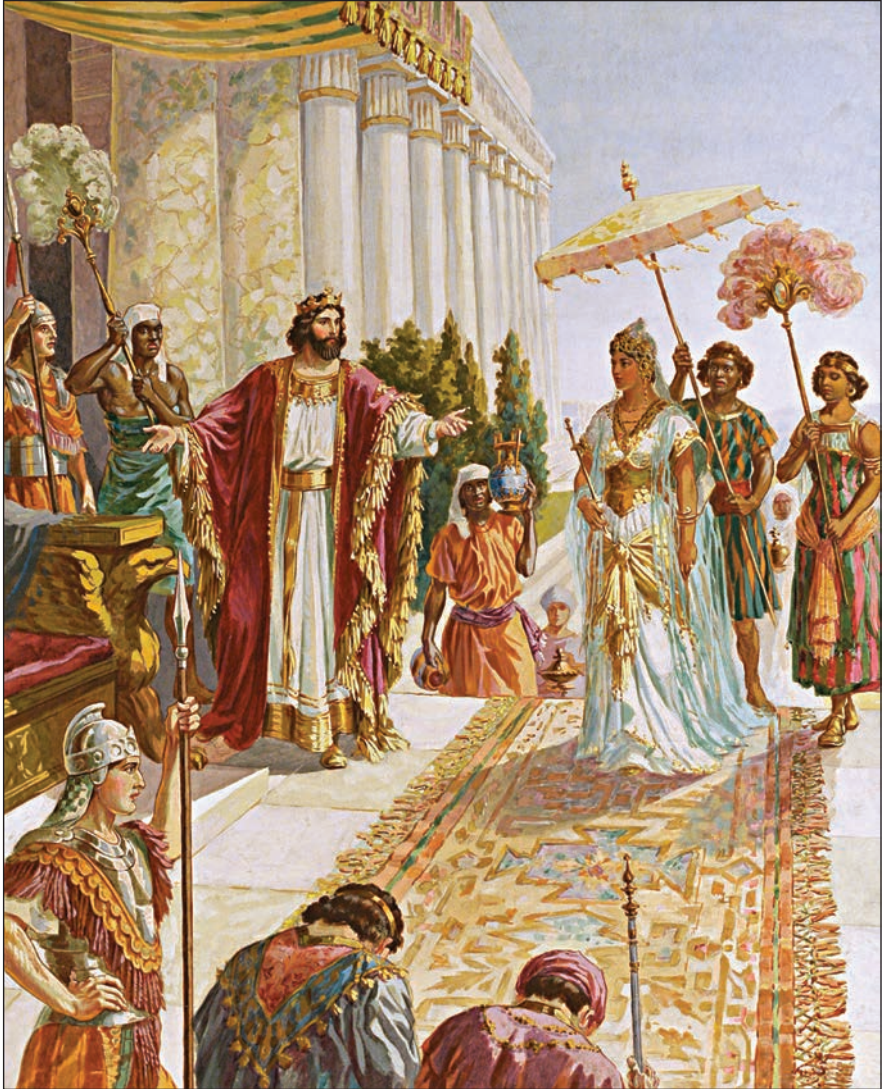
Соломон биле Шеваның кадыны

Ирак мурнуу чүкке Шева деп чер турган. Соломоннун алдаржаанының болгаш ооң Дээрги-Чаяакчының ады дээш кылып турган бүгү чүвезиниң дугайында Шеваның кадыны дыңнап каан. Ынчангаш кадын Соломонну тывызыктар-биле шенээр дээш чедип келген. Кадын Иерусалимче эгээртинмес бай-байлактыг келген: ооң тежелеринде чаагай чыттыг чүүлдер, эңме-хаяжок алдын болгаш эртине даштарны долдур чүдүрген болган. Кадын Соломонга келгеш, сеткил-чүрээнде бар бүгү чүве дугайында ооң-биле чугаалашкан. Соломон ооң хамык ай-тырыгларынга харыылап берген, хаанга билдинмес болган, ооң тайылбырлап шыдавааны чүү-даа чүве тывылбаан.

Шеваның кадыны Соломоннун бүгү мерген угаанын көргөн, ооң тудуп каан ордузун, ооң столунда салган аыш-чемни, ооң дүжүметтериниң оран-савазын, ооң чалчаларының чараш-каазын, оларның идик-хевин, ооң дашка тудукчуларын, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге ооң эккеп салып турар бүрүн өрттедир өргүлдерин – бүгү чүвени көргөн. Кайгаанындан ол хаанга мынча дээн: «Бодумнун чуртумга сээн херектерин болгаш мерген угааның дугайында дыңнаан мен, ол бүгү шын болду! А мен маңаа кээп, ол бүгүнү бодум караам-биле көрбээн шаамда, чугааларга бүзүревейн турдум. Ам көөрүмге, улус меңээ чартыын безин чугаалаваан бооп-тур: сээң мерген угааның биле байлакшылың мээң дыңнаанымдан оранчок хөй-дүр. Сээң улузун амыр-чыргалдыг-дыр. Үргүлчү сээң мурнуңга бараан болуп, мерген угааныңны дыңнап турар чалчаларың амыр-чыргалдыг-дыр. Сенче ээ көрнүп, сени Израильдин дүжүлгезинге олуртуп каан Бурганың Дээрги-Чаяакчыга алдар! Дээрги-Чаяакчы Израильге Бодунун мөңгө ынакшылы дээш сени хаан кылып каан-дыр – сен ам чөптүг чорук биле шынныг шииткел ёзугаар кылыр-дыр сен».

Шеваның кадыны хаанга эмге-хаяжок алдын, чаагай чыттыг чүүлдер болгаш эртине даштарны белекке берген. Кадынның Соломон хаанга белекке бергени дег хөй чаагай чыттыг чүүлдерни Иерусалимче кажанда-даа эккеп көрбээн турган. Соломон хаан база Шеваның кадынынга элбек белек-селек берген, а оон аңгыда, ооң күзээн болгаш дилээн чүвезин дөгerezин берген. Кадын оон бодунун хамык чалчалары-биле чуртунче дедир чоруй барган.

3 ХААННАР 10:1–3

Соломоннун Бургандан ойталааны

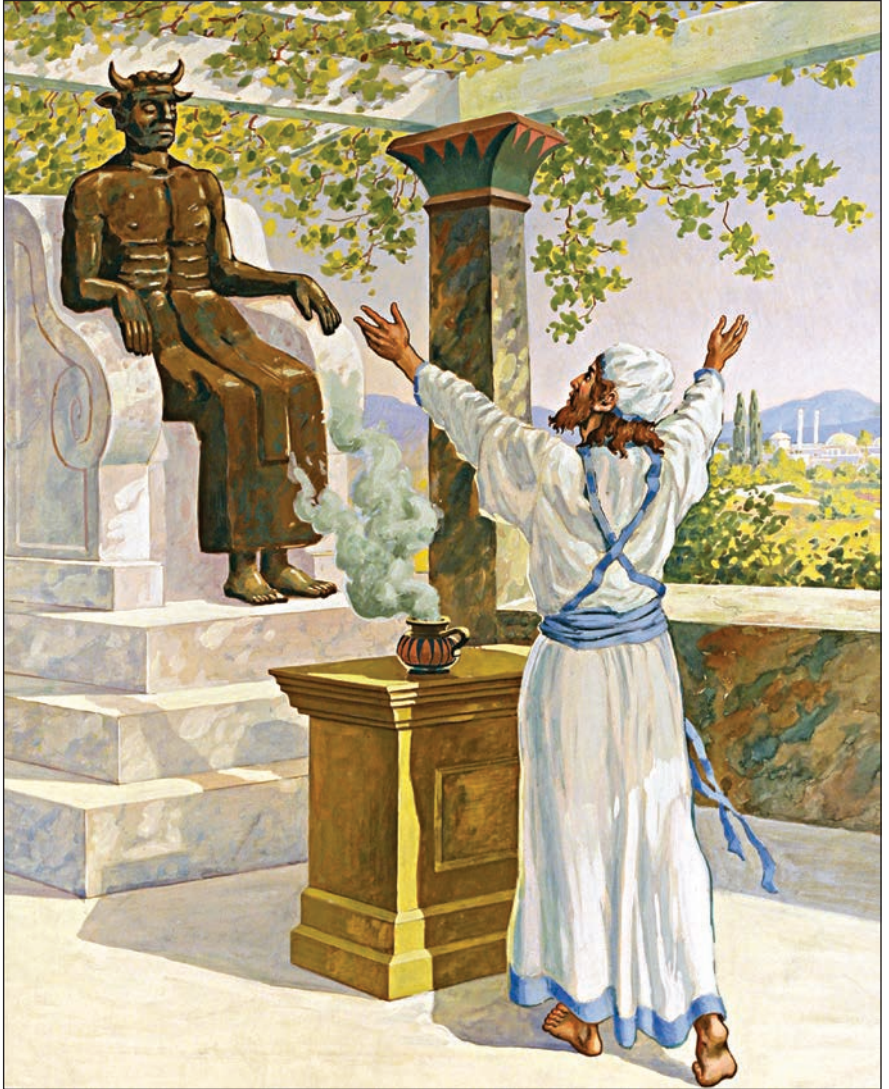
Кажан Соломон өргээни тудуп турда, Бурган анаа мынча дээн: «Сээң тудуп турарың өргээге хамаарыштыр. Бир эвес сен Мээң дүрүмнеримге чагыртыр, доктаалдарым ёзугаар кылыр, бүгү айтышкыннарымны күүседир болзунза, Мен сээң ачаң Давидке азаан сөзүмнү сени дамчыштыр күүседип, израильчилерниң аразыңга чурттаар мен, Бодумнун израиль чонумну кагбас мен». Соломон бүгү-ле сеткил-чүрээнден Бурганның айтышкыннарын күүседип турган.

Ынчалза-даа хөй чылдар эрткенде, кырый берген Соломон Бургандан ойталаан. Ол өске аймак-сөөк чоннардан үнген хөй кадайларлыг турган. Олар шупту дириг Бурганны билбес, дүрзү-бурганнарга чүдүүр херээженнер болган. Кадайлары Соломон хаанны бодун дүрзү-бурганнарга мөгөөр кылдыр элзедиптерге, хаан ол дүрзү-бурганнарга өргүл салыр бедигээштер тудуп берген.

Бурган Соломонга меге бурганнарга мөгөйбезин айыткан, ынчалза-даа Соломон Дээрги-Чаяакчының анаа берген айтышкынын күүсетпейн, анаа ийи катап көзүлгөн Дээрги-Чаяакчыга сеткил-чүрээнде өскерилген. Ол дээш Бурган Соломонче килеңнеп, анаа мынча дээн: «Бир-тээ, сен ынчаар кылып турар болганыңда, Мээң чагыг-керээмни база сеңээ сагыырын айыткан Мээң дүрүмнеримни кадагалап албаан болганыңда, Израильде чагырганны сенден адыра тырткаш, сээң чалчаларыңның бирээзинге берип каар мен. Ынчалза-даа сээң ачаң Давидти бодааш, сээң назының дургузунда Мен ынчаар кылбас мен. Чагырганы Мен сээң оглуңнун холундан ушта тыртып аар мен. Бүгү күрүнени хунаап албас мен. Бодумнун чалчам Давидти бодааш, Мээң шилип алганым Иерусалимни бодааш, Мен сээң оглуңга бир аймактан арттырып бээр мен».

Шак ынчаар болган-даа. Хаанның бачыдының уржуу-биле чурт ийи кезекке чарлы берип, өжээннежишкинниг дайын эгелээн.

3 ХААННАР 6:12–13; 11:1–13

Күрүнениң ийи аңгы апарганы

Алдарлыг Израиль күрүне чүглө 120 чыл турган: аңаа Саул, Давид болгаш Соломон тус-тус 40-40 чыл хааннааннар. Соломон хаан мөчөөн соонда, күрүне Израиль болгаш Иудея деп аңгыланы берген. Ол чүүл мынчаар болган. Бүгү израильчилер Соломон хаанның оглу Ровоамны дүжүлгеге олуртур дээш Сихемге чыгылып келгеннер. Чыылганнар Ровоамга: «Сээң ачаң биске аар чүък чүдүрүп каан-дыр, сен ам ачаңның биске албадап онааган күш четтинмес ажылын база биске чүдүрүп каан аар чүьгүн чиигедип бер. Бис ынчан сеңээ бараан болур бис» — дээннер.

Ровоам хаан ачазы Соломон дириг чорда, ордуга бараан болуп турган кырганнар-биле сүмележирге, олар анаа: «Бир эвес сен бөгүн бо чонга чалча апарып, оларга бараан болуп, ээлдек-эвилең чугаалашкаш, сеткилин хандыраар харыы бээр болзунза, олар кезээде сээң чалчаларың болур» — деп харыы бергеннер. Ынчалза-даа Ровоам кырганнарның сүмезин херексөвейн, боду-биле кады өскөн аныяктарның сүмезин ажыглаан. Олар аңаа багай сүме каткан: «Сеңээ: „Сээң ачаң биске аар чүък чүдүрүп каан-дыр, а сен ону чиигедип көр“ — деп турар бо чонга: „Мээң биче салаам ачамның белинден чоон. Мээң ачам силерге аар чүък чүдүрүп каан, а мен ону оон-даа аар кылып каар мен. Ачам силерни кымчы-биле кезедип турган, а мээң кеземчем скорпионнун шагар дылы дег болур“ — дээр сен».

Израильчилер Иаковтун оолдарының саны-биле он ийи аймакка чарлып турган. Кажан израильчилер чаа хаан Ровоамның сөстөрүн дыңнааш, хаан оларның дилээн күүседиринден ойталап турарын билип каанда, он аймак аңаа удур тура халааш, аңгыланып ап, боттарынга хаан кылдыр Ровоамның удурланыкчызы Иеровоамны шилип алганнар. Тургустунган күрүнени Ыдыктыг Бижилгеде Израиль күрүне деп адап турар. Ону Сонгу күрүне деп база адаар, чүге дээрге ол Израильдин соңгу талазынга турган. Израиль күрүне 200 ажыг чыл тургаш, бистин эрага чедир 721 чылда Салманассар деп ассирий хаанга узуткаттырган.

Соломон хаанның оглу Ровоамга чүглө Иуданың аймаа биле Вениаминниң улуг эвес аймаа шынчы бооп арткаш, Иудея күрүнени тургусканнар. Ол Израильдин мурнуу талазынга турган болгаш, ону Мурнуу күрүне деп база адаар. Ооң найысылалы Иерусалим турган. Иудея күрүне 350 хире чыл тургаш, Христостун төрүттүнеринге чедир 586 чылда Вавилонга узуткаттырган.

3 ХААННАР 12

Иудея – Мурнуу күрүне

Мудея азы Мурнуу күрүне 350 хире чыл турган. Ол Соңгу күрүнениң буступ дүшкениниң соонда 135 чыл болгаш, буурап калган. Мурнуу күрүнеге 20 хаан солушкан: Ровоам, Авия (Авиям), Аса, Иосафат, Иорам, Охозия, Гофолия кадын, Иоас, Амасия, Озия (Азария), Иоафам, Ахаз, Эзекия, Манассия, Амон, Иосия, Иоахаз, Иоаким, Иехония болгаш Седекия.

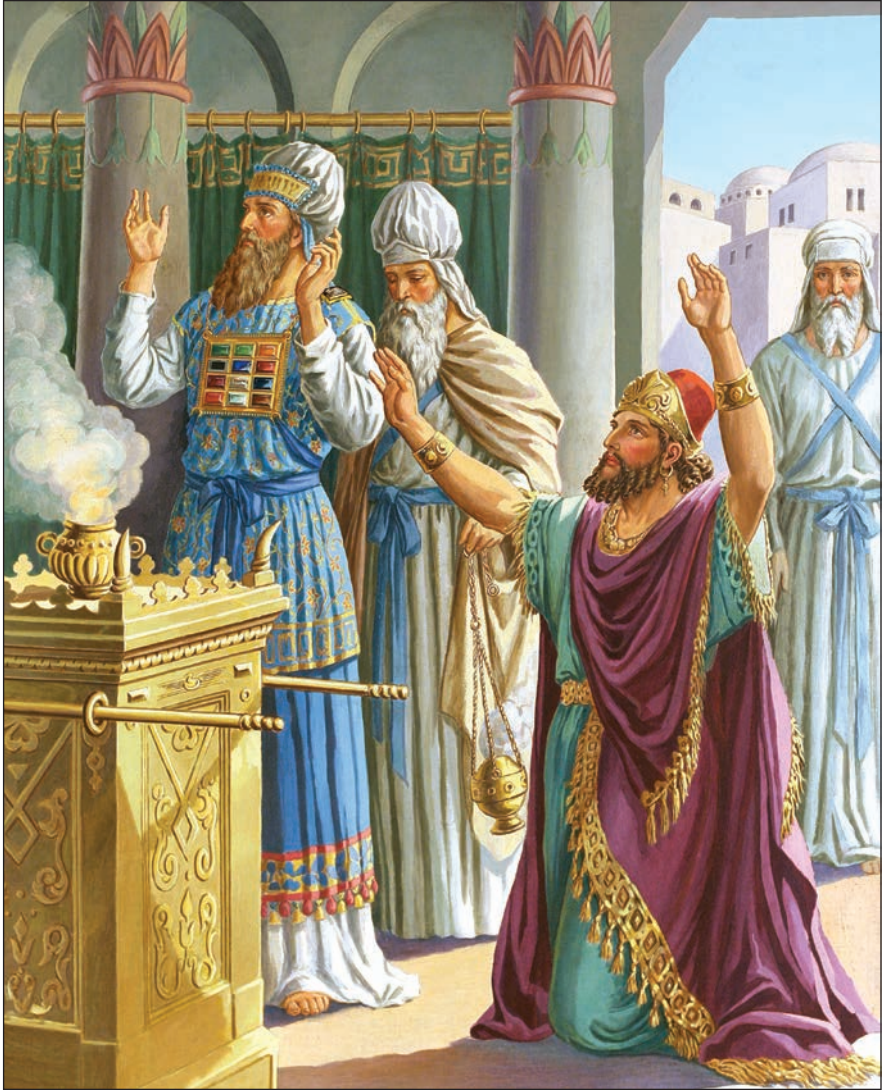
Мурнуу хааннарның хөй кезии Дээрги-Чаяакчыдан ойталааш, дүрзү-бурганнарга мөгейип, бачыттыг амыдырал тудуп чораан-даа болза, оларның чамдыызы черле Бурганга шынчы бооп артканнар. Чижээлээрге, Эзекия болгаш Иосия хааннар турда, Мурнуу күрүнеге чаартылга үелери дүжүп, ынчан хааннар дүрзү-бурганнарның өргээлерин үрегдеп бузуп, Бурганның сөзүн хүндүлээрин, бак херектерден ойталаарын база Бурганның бүгү хоойлулары, айтышкыннары, дүрүмнери болгаш ёзулалдарын сагыырын чонга айыткап турганнар.

Иудея күрүнениң чурттакчы чону Израиль күрүнениинден барык алды катап эвээш турган чүве-дир. А долгандыр турар чоннар-биле деңнээр болза, ийи күрүне бичии бооп турган. Олар аразында дайылдажып-даа турза, оларның кол дайзыннары өске аймак-сөөк чоннар бооп арткан: соңгу чүкте – Сирия (Арам), чөөн чүкте – Ассирия, Вавилон деп күштүг күрүнелер, мурнуу-барыын чүкте – филистимнер болгаш мурнуу-чөөн чүкте – моавтар.

Иудея биле Израиль Дээрги-Чаяакчыга шынчы турда, олар тулчушкуннарга тиилеп ап келген, а кажан оларның чону болгаш хааннары Бурганның хоойлузун үреп амыдыраарга, Дээрги-Чаяакчы оларны дайзыннарының холунга хүлээдип, кезедип турган.

3 ХААННАР 12;

ЫДЫКТЫГ ХООЙЛУНУ КАТАПТААНЫ 32:10

Израиль – Соңгу күрүне

Ол күрүне ийи чүс чыл ажыр турган. Дүжүлгеге он тос хаан солушкан: Иеровоам, Надав, Вааса, Ила, Зимри, Омри, Ахав, Охозия, Иехорам, Иеху, Иоахаз, Иехоаш, Иеровоам II, Захария, Шаллум, Менаим, Факия, Факей болгаш Осия. Бо күрүнениң төөгүзү ханныг. Ол үргүлчү Иудея күрүне-биле база өске чоннар-биле чаалажып турган. Хааннарны оларның оолдары болгаш чоок кижилери, боттары хааннаар дээш, өлүрүп каар турган. Ынчалдыр Соңгу күрүнениң дүжүлгезинге тос хаан төрөзи солушкан. А Мурнуу күрүнеге чаңгыс-ла ол төрө – Давид хаанның ук-салгалы чагырып арткан.

Соңгу күрүнениң хааннары Дээрги-Чаяакчыга таарымча чок чүүлдерни кылып келгеннер. Олар Бурганның оруктарындан өскээр барып, Бурганга бүзүревес кижилер болуп турган. Оларның күрүнезинге мөзү чок чорук болгаш дүрзү-бурганнарга мөгейишкин нептерээн. Бурганга шынчы эвес соңгу хааннар боттарының бүгү чонун база бачытче кииргеннер. Бирги хаан Иеровоам үезинде-ле чон дүрзү-бурганнарга мөгейип эгелээн. Ол чорук мынчалдыр болган.

Иеровоам хаан сеткил-сагыжында мынча деп бодаан: «Чагырга Давидтиң салгалынче катап база шилчий берип боор-дур. Бир эвес бо чон Иерусалимде Дээрги-Чаяакчының өргээзинче өргүл салып баарын уламчылаар болза, оон сеткил-чүрээ бодунун дээргизи, Иудеяның хааны Ровоамче эгли бээр. Олар мени өлүрүп кааш, Иудеяның хааны Ровоамче эгли бээрлер». Иеровоам ийи алдын бугажык кылырын дужаагаш, чонга: «Ам Иерусалимче барган херээнер чок-тур; израиль чон, сени египет черден үндүрө берген бурганнарың бо-дур» – дээн. Ынчангаш оларның бирээзин Вефил хоорайга, а өскезин – Дан хоорайга тургузуп каан. Бачыттын эгези ол болган: алдын бугажыктардан аңгыда, чон Ваал деп дүрзү-бурганга мөгейип эгелээн.

Ол үеде Израиль күрүнеге Ахия дээр Бурганның медээчизи чурттап турган. Ооң өттүр билген медеглелдери Иеровоам болгаш ооң күрүнезинге удур угланган болган: «Сен бодунга өске бурганнар, шуткумал дүрзү-бурганнар кылып ап, Мээң килеңим кывыстың, а Мени артыңче октаптың. Ынчангаш Мен сээң үрө-салгалынче айыыл-халап ыдар мен». Сөөлзүредир ынчалдыр боттанган-даа.

3 ХААННАР 12; 14

Илия медээчи

Уылдар эртип-ле турган. Хааннар солушса-солушса, Израильге Ахав – ооң мурнунда турган бүгү израиль хааннарын эң-не Бурганга шынчы эвези хааннай берген. Ооң кадайы Иезавел дүрзү-бурганнарга мөгеер кижиге болган. Ол Ахавты Ваалдың дүрзүзүнге мөгейип, аңаа өргээ тудуп бээр кылдыр элзедип алгаш, ёзулуг Бурганга шынчы бооп арткан бүгү улусту узуткаар дээш кызып турган.

Ахав хааннап турда, Израильге Илия – бүгү улусту Бурганче эглиринче кыйгырып турган Бурганга шынчы медээчи чурттап чораан. Ол үеде израиль чон Дээрги-Чаяакчының оруундан чайлааш, дүрзү-бурганнарга бараан болуп эгелээн. Ол дээш Бурган израильчилерни кезеткен: Илия медээчинин сөзүн ёзугаар, израиль черге үш чыл чартык үе дургузунда чаъс чагбаан, аажок кааннай берген. Дээрги-Чаяакчы Илияга Ахавтын истеп-сүрүүшкүннеринден дамырак суг чанында ээн черже чаштына бээрин айыткан. Бурган медээчиге эрген болгаш кежээ далган-тараа биле эът эккеп берип турзун дээш кускуннар чорудуп турган, а суксаанда, ол дамырактың суун ижип ап турган.

3 ХААННАР 16:29 – 17:6

Дулгуяк херээженниң оглун диргискени

Элээн үе эрткенде, Илияның суг ижип турган дамыраа соглуп калган. Бурган ынчан аңаа Сидоннуң Сарепта хоорайже баргаш, бир дулгуяк херээженниң бажыңыңга туруп аарын айыткан. Илия ол бажыңга чедип келгеш, бичии суг биле кескинди хлеб дилээн. Дулгуяк херээжен оглу-биле кады чурттап оран аажок ядыы кижиге болган. Сөөлгү адыш ишти далганы биле донгада хөй эвес олива үзүндөн аңгыда, ооң чүзү-даа чок болган. Кажан херээжен Илияга ол дугайында чугаалаарга, медээчи аңаа: «Кортпа. Дээрги-Чаяакчының черже чаһс чагдырар хүнүңге чедир, деспиде далган-даа, донгада үс-даа төнмөс» — деп харыылаан.

Илия медээчи дулгуяк херээженниң бажыңыңга туруп алган, а Дээрги-Чаяакчы кайгамчык чүүлү кылган: олар хүнүнүң-не хлеб быжырып турбуже, Илияның баш бурунгаар чугаалааны дег, үс-даа, далган-даа эвээжес болган.

Хенертен дулгуяк херээженниң оглу аарааш, чок апарган. Качыгдаан ие, Бурган ону бачыттары дээш кезеткен деп бодааш, медээчиге өлүг төлү-биле ыы-сыылыг чедип келген. Илия аңаа: «Оглунну меңээ эккел» — дээн. Тын чок оолду Илия авазының холундан ап алгаш, бодунуң өрээлинче көдүрүп апарган. Ону бодунуң орнунга чыттырып кааш, Илия Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып: «Дээрги-Чаяакчы Бурганым, таанда-ла Сен бажыңыңда чурттап турарым дулгуяк херээженниң оглун өлүрүп каап, аңаа безин айыыл таварыштырарың ол бе?» — деп мөргээн. Оон медээчи оолдуң кырынче үш катап чыдып, катап база Бурганга: «Дээрги-Чаяакчы Бурганым! Бо оолдуң амы-тыны мага-бодунче эглип келзин!» — дээн. Дээрги-Чаяакчы шынчы медээчизиниң мөргүлүн дыңнап кааш, дулгуяк херээженниң оглун диргизип берген. Илия оолду иезинге эккелгеш: «Көр даан, оглуң дириг-дир!» — дээн. Өөрөөн херээжен медээчиге: «Ам ылап-ла билдим: силер Бурганның кижизи-дир силер, Дээрги-Чаяакчының силерни дамчыштыр чугаалаан сөзү шынныг-дыр!» — дээн.

3 ХААННАР 17:7–24

Илия биле Ваалдың медээчилери

Бир катап Дээрги-Чаяакчы Илияга даалга берип, Ахав хаанга баргаш, ол хаан Ваал бурганның медээчилерин база өске дүрзү-бурганнарның медээчилерин, а ол ышкаш бүгү чонну Кармил дагга чыгзын деп чугаалаарын айыткан. Бүгү улус дагга чыгып кээрге, Илия оларга мынча дээн: «Чежеге чедир ийи чүдүлге аразынга чайгылып кээр силер? Бир эвес ёзулуг Бурган — Дээрги-Чаяакчы болза, Ону эдериңер, а бир эвес Ваал болза, Ваалды эдериңер» — дээн. Ынчалза-даа кым-даа медээчиге чангыс сөс-даа харыылаваан. Илия ынчан чонга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының медээчилеринден мен чааскаан арткан-дыр мен, а Ваалдың медээчилери дөрт чүс бежен кижидир. Биске ийи бугажыктан эккеп берзин. Оон олар бир бугажыктан шилип алгаш, кезектей одура шапкаш, ыяштарже салып алзын, ынчалза-даа от кывыспазын. Мен база өске бугажыкты өргүүрү-биле белеткеп, ыяштарже салып алың, ынчалза-даа от кывыспас мен. Силер ынчан боттарыңарның бурганыңар адын кыйгырар силер, а мен Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырар мен. От кыпсып харыылаар Бурган — ёзулуг Бурган ол болур». Чон чөпшээрешкен.

Ваалдың медээчилери бугажыкты ыяш кырынче салгаш: «О Ваал! Биске харыылап көр!» — деп алгыржып эгелээннер. Олар ынчалдыр барык хүннү бадыр угаанын ышкынгыже алгыржып келгеннер, ынчалза-даа кандыг-даа харыы чок болган. Ынчан Илия чонга олче чоокшулап кээрин айыткан. Шупту улус чоокшулап кээрге, Илия Израильдин он ийи аймааның саны-биле он ийи дашты ап алгаш, олардан өргүл салыр бедигээш туткаш, ынаар ыяштар салгаш, бугажыкты кезектей одура шапкаш, ыяш кырынче салып алган. Оон ол бедигээшче дөрт кочал сугну үш катап кударын дужааган. Ынчаптарга, бедигээшти долгандыр каскан оңгарны суг шуут дола берген.

Ооң соонда Илия мынча деп мөргүп эгелээн: «Авраамның, Исаактың болгаш Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы, Сээң Израильде Бурган болуруң база чалчан мен бо бүгүнү Сээң сөзүң ёзугаар кылганым бөгүн улуска билдингир апарзын! Меңээ харыылап көрөм, Дээрги-Чаяакчы, харыылап көрөм — бо чон Дээрги-Чаяакчы сени ёзулуг Бурган деп база Сээң оларның чүрээн

Бодунче катап ээлдирип ап турарыңны билип алзын». Дээрги-Чаяакчы Бодунуң медээчизиниң мөргүлүн дыңнап каарга, дээрден баткан от өргүлдү, ыяштарны болгаш долгандыр чыдар даштарны өрттендир чипкен, онгарда сугну безин кургадыр сыырыпкан. Ону көргөш, бүгү улус донгая кээп дүшкүлээш: «Дээрги-Чаяакчы – Бурган-дыр! Дээрги-Бурган-Чаяакчы-дыр!» – деп алгыржы берген. Дээрги-Чаяакчы ынчалдыр Ол – дың чангыс Бурган деп, а Ваалдың медээчилери – мегечилер деп көргүскөн.

3 ХААННАР 18:18–39

Суг болгаш үс-биле болган кайгамчык чүүлдер

Бурган Илияның салгакчызы Элисейни өндүр улуг медээчи кылдыр салгаш, ону дамчыштыр хөй кайгамчык чүүлдерни кылган. Бир катап, кажан Элисей Иерихон хоорайга турда, аңаа ук хоорайның чурттакчылары чедип келгеш: «Хоорайывыс эки черде турар-дыр, ынчалза-даа суу багай болгаш, чери үнүш-дүжүт чок-тур» – дээннер. Ынчан Элисей аңаа чаа аяк эккелгеш, ынаар эвээш дустан салып каарын дилээн. Кажан аңаа душтуг аякты ап бээрге, ол суг бажынче барып, душту ынаар урупкаш, Дээрги-Чаяакчының сөзү-биле суг экирий бээр деп база ооң уржуу-биле өлүм-даа, чернин үнүш-дүжүт чогу-даа болбас деп чугаалаан. Ооң соонда суг бажы дыка эки-чаагай суглуг апарган.

Оон бир катап Элисейге дулгуяк херээжен кижиге келгеш, ажыг-шүжүүнүн дугайында ыглап-сыктап чугаалаан. Ашаа чок апарган соонда, ол херээжен өре-ширезин төлөп чадап каан, ынчангаш херээженниң өрелиг кижизи ооң ийи оглун кул кылдыр алыр дээш келген болган. Элисей аас-кежик чок херээженге дузалаар бодааш: «Бажыңында чүү барыл, чугаалап көрөм?» – деп айтырган. Херээжен кижиге: «Үстүг доңгандан аңгыда, менде чүү-даа чок» – деп харыылаан. Медээчи аңаа мынча дээн: «Бүгү кожжаларыңның куруг саваларын барып дилеп эккел. Оон эжиин хаап алгаш, оолдарың-биле кады куруг саваларже бодуннун доңганда үстү кудар сен, дола берген саваларны ынай тургузуп каап турар сен».

Херээжен кижиге чоруткаш, Элисейниң аңаа чугаалаан аайы-биле кылган. Ол кожжаларыңдан доңгалар, дөмбүңнер ачылап алгаш, бажыңының эжиин хаггаш, оолдарың-биле кады бодунун доңганында үстү куруг саваларже кудуп эгелээн. Дыка хөй саваларны долдуруп алгаш, херээжен кижиге оглундан база бир сава ап бээрин дилээрге, оглу савалар ам чок деп харыылаан. Ынчан дулгуяк херээжен көөрге, ооң савазында үс база төнө берген болган.

Кажан шупту савалар үс-биле долдунганда, херээжен кижиге Элисейге келгеш, кайгамчык чүүл дугайында чугаалаан. Элисей аңаа: «Үстү барып садыпкаш, өрөң төлөвит, а артып калган акша оолдарың-биле кады чурттаарыңарга четчир» – дээн.

4 ХААННАР 2:19–22; 4:1–7

Сирий шериг баштыңчызы Нееман

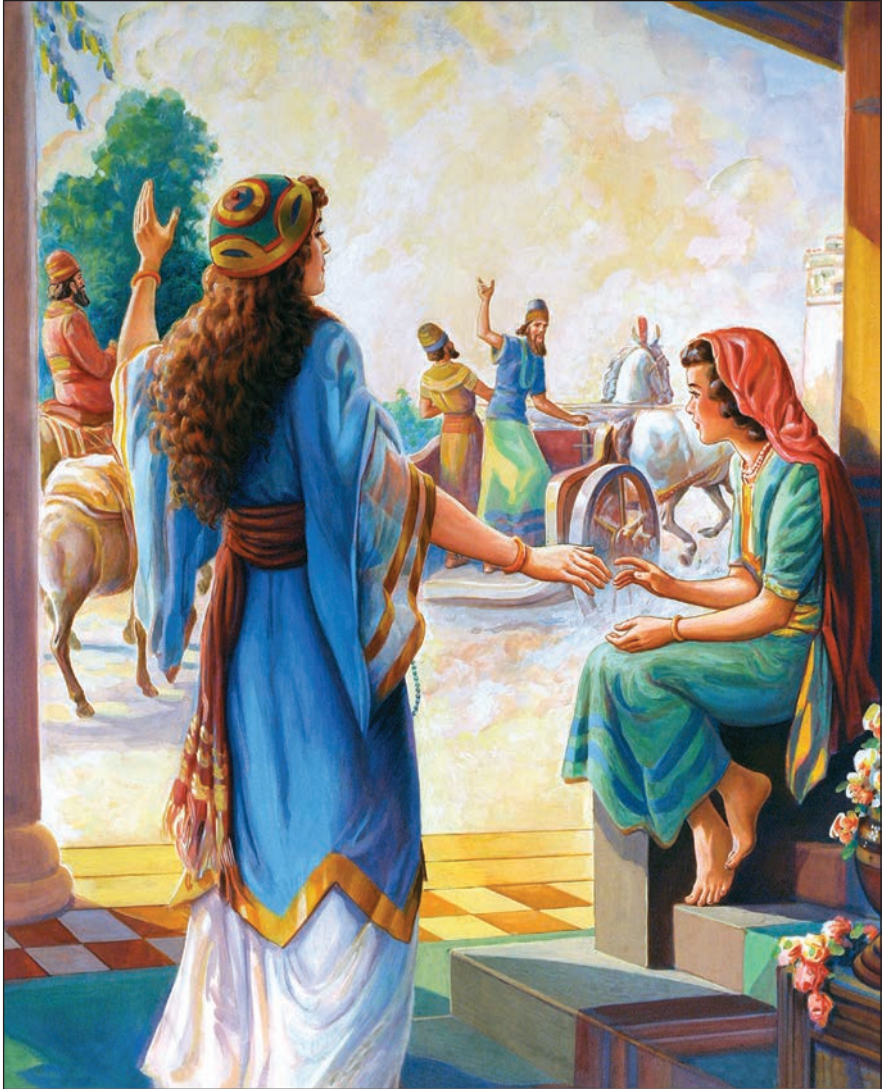
Сирий хаан Нееман дээр шериг баштыңчылыг турган. Нееман болза ат-сураглыг болгаш бүгү улуска хүндүткелдиг, ол хирезинде коргунчуг кеш аарыглыг кижиги чүве-дир.

Израильчилер-биле бир тулчуушкун үезинде сирийлер бичии кыс уруг тудуп эккээрге, ол Нееманның кадайынга бараан болуп эгелээн. Ол бичии уруг Дээрги-Чаяакчының Элисей медээчини дамчыштыр кылып турганы кайгамчык чүүлдер дугайында билир болган. Бир катап ол бодунуң ээзи херээженге: «О, мээң дээргим Бурганның Самарияда медээчизинге баргаш келген болза! Медээчи ооң аарыын адырып кааптар-дыр ийин» — дээн. Ону дыңнааш, Нееман хаанынга келгеш, израиль уругнуң чүү дээнин дыңнаткан. Сирий хаан ынчан Нееманга: «Баргаш кел харын. А мен Израильдиң хаанынга чагаа бижип бээр мен» — дээн.

Нееман Израильче чорупкан. Хаанга келгеш, ол аңаа мынча деп бижээн чагаа тудускан: «Бо чагаа-биле кады сенче мээң дүжүмедим Нееманны чорудуп олур мен, ооң кеш аарыын адырып берем». Израильдиң хааны чагааны номчааш, кеткен хевин качыгдалдан ора тырткаш: «Өлүрүп-даа, тынгарып-даа шыдаар Бурган мен бе мен? Бо кижиниң кеш аарыын адырып каар кылдыр, арамей хаан ону менче чүге чорутканы ол? Билдингир херек-тир, мээң-биле бактажыр чылдак дилеп турары ол-дур оон» — дээн.

Ол дугайында дыңнап кааш, Элисей хаанче чалчазын айбылап: «Чүге кеткен хевиң ора тыртып алдын? Ол кижиги меңээ келгеш, Израильде Бурганның медээчизи барын билип алзын» — деп сөс дамчыткан.

4 ХААННАР 5:1–8

Нееманны экирткени

Иеман Элисейниң бажыңыга чуузалыг чедип келгеш, эжик аксынга доктаай берген. Элисей олче бодунуң чалчазын айбылап: «Барып, Иордан хемге чеди катап чунуп каавыт — мага-бодуң экирип, арыгланы бээр сен» — деп сөглеткен. Нееман ол сөстөрни дыннааш, килеңнеп, мынча дээн: «Мен ол кижиге үнүп кээп, мурнумга туруп алгаш, бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырып, холу-биле аарыг черимге деггеш, кеш аарыын менден адырып каар боор деп бодадым. Дамаскының хемнери Авана биле Фарфар Израильдин бүгү сугларындан эки эвес чүве бе? Мен ол хемнерге чунуп алгаш, арыгланы берип болбас турган мен бе?» — дээн. Оон ол килени хайныгып, Элисейниң бажыңындан чоруй барган.

А ынчан ооң чалчалары чоокшулап кээп, аңаа: «Ачавыс, бир эвес медээчи силерге кандыг-бир берге чүүл чугаалаан болза, ону кылыр-ла турдуңар ыйнаан. Ол силерге чүглө: „Чунуп каавыт — арыгланы бээр сен“ — дээрге, чүге ынчап болбазыл?» — дээннер. Ынчан Нееман медээчинин чугаалаанын ёзугаар кылыр бооп чөпшээрешкен. Ол Иордан хемче барып, чеди катап шымныптарга, ооң мага-боду, чаш уруг мага-боду дег, арыг, кадык апарган.

Нееман Бурганның кижизи Элисейге эглип келгеш: «Бүгү чер-делегейде Израильдин Бурганындан өске Бурган чогуң мен ам билип алдым. Ынчангаш чалчанаң мээң белээмни хүлээп ап көрүңерем» — дээн. А Элисей, Нееман ону алыр кылдыр албадап-даа турза, оон белек алырындан ойталаан. Байырлажып тура, Нееман медээчиге дүрзү-бурганнарга оон сонгаар кандыг-даа өргүлдөр салбазын, а чүглө Дээрги-Чаяакчыга салырын азаан.

4 ХААННАР 5:9–17

Согурартырган эжелекчилер

Еирия биле Израиль аразында чаалажып турда, Элисей израиль хаанга сирий шеригниң туруштарын айтып берип турган, чүгө дээрге Бурган аңаа ону ажыдып бээр болган. Ынчалдыр Израиль улай-улай тиилээш туруп берген. Сирий хаан аажок дүвүрөп, ооң шериглериниң аразында шериг чажыттарын израильчилерге дыннадып турар өскерликчи бар-дыр деп бодаан. Ынчаарга ооң чалчаларының бирээзи аңаа: «Аравыста өскерликчи чок-тур, дээрги хааным. Израиль чурттуг Элисей медээчи удуур өрээлинерге чугаалаан сөстериңерни безин Израильдин хаанынга катаптап чугаалап шыдаар кижидир» — дээн.

Элисей медээчиниң кайы хоорайда чурттап турарын билип алгаш, сирий хаан, ону тудуп алыры-биле, ынаар хөй шериг чорудупкан. Дүнө шериглер ол хоорайже халдааш, бүзөөлөпкөннөр. А кажан сирийлер Элисейге чоокшулап кээрге, ол Дээрги-Чаякчыга мөргүп: «Бо чонну согурартып каап көрөм» — дээн. Дээрги-Чаякчы Элисейниң сөзү-биле оларны согурартып каан. Элисей медээчи согурартырган сирийлерни бодунун хоорайындан эдертип аппарат, Соңгу күрүненин ынчангы найысылалы болур Самарияга эккелген. Кажан олар Самарияга чедип келгенде, Элисей: «Дээрги-Чаякчы! Бо улус көөр кылдыр, оларның карактарын ажыдып берем» — дээн. Дээрги-Чаякчы оларның карактарын ажыдыптарга, олар Самарияның ортузунда турарын көрүп кааннар.

Сирийлерни көрүп кааш, израиль хаан Элисейге: «Ачай, бо улусту кыра шаап кааптайн бе?» — дээн. А Элисей: «Хоржок, өлүрбө — деп харыылаан. — Бодуңнун хылыжың база ча-согунуң дузазы-биле тудуп албаан улузуңну өлүрбөс ужурлуг сен. Оларга аыш-чем биле сугдан беринер, чемненип алгаш, боттарының дээргизинче чана берзиннер». Хаан сирийлерге улуг дой кылып бээрге, олар аштанып-чемненип алган. Оон хаан оларны салып чорудуптарга, олар боттарының хаанынче чоруй барганнар. Сирий шериглер ооң соонда Израильче халдап келбестээн.

4 ХААННАР 6:8–23

Иоастың хааннап турганы

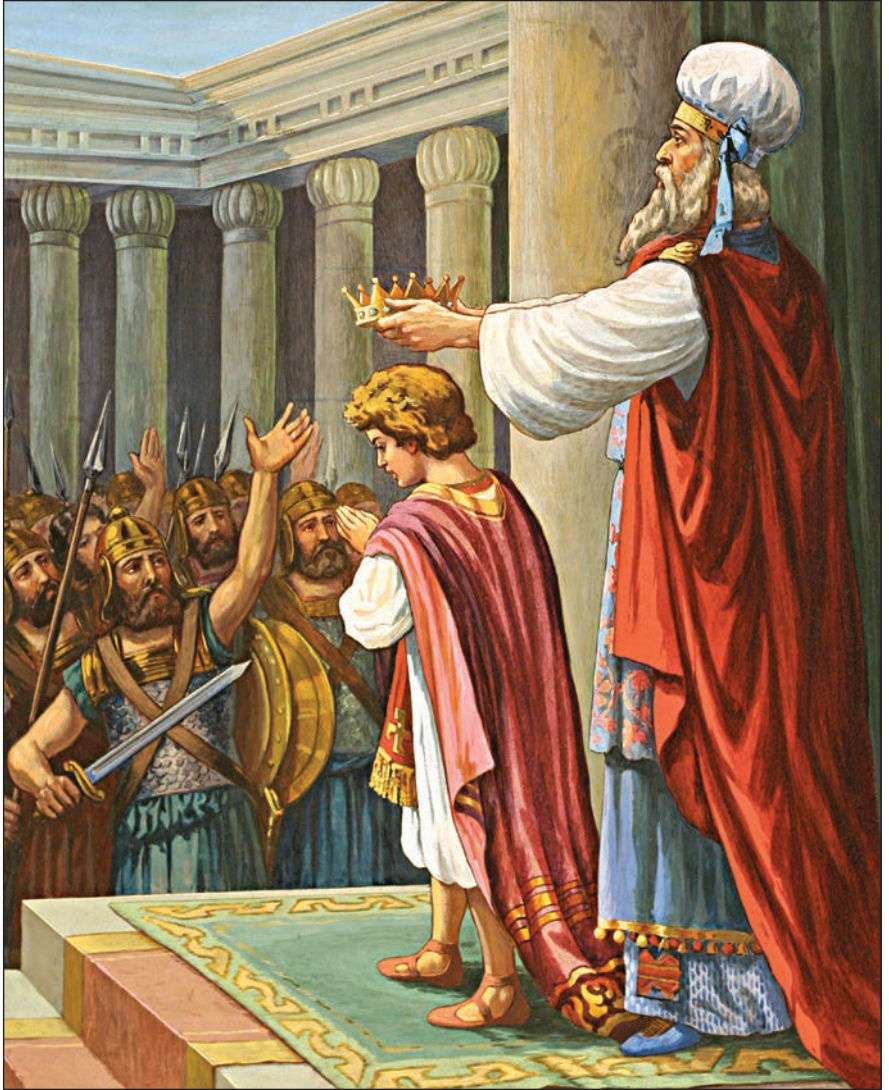
Иудеяга хааннарның бирээзи Охозия турган. Кажан ол өлүп каарга, ооң авазы, Бурганга шынчы эвес болгаш кара сагыштыг Гофолия, дүжүлгени боду салгап алыр дээш, хаан уктуг бүгү улусту узуткап каар деп шиитпирлээн. Ындыг-даа болза, Охозияның дунмазы Иосавет Охозияның оглу Иоасты Гофолиядан чажырыптарга, ол оол дириг арткан. Иосавет Иоасты Дээрги-Чаяакчының өргээзинге алды чыл чажырып келген. Ол уениң дургузунда Иудеяга Гофолия хааннап турган.

Кажан Иоас чеди харлапканда, Бурганның бараалгакчызы Иодай бүгү шериглер, чүс шериг баштыңнары, таңныылдар болгаш хаанның камгалакчы шериглерин Дээрги-Чаяакчының өргээзинче кыйгыртып алган. Иодай оларга хаанның оглун көргүскеш, ону дүжүлгеге олуртуп каар-дыр деп олар-биле дугуржуп апкан. Шериглер өргээни камгалап, чүк-чүгүнден бүзээлей туруп алганнар, а Иодай бараалгакчы Иоасты үндүрүп эккелгеш, хаанның оваадайын аңаа кедирткеш, хааннаар кылдыр олива үзү-биле чаап каан. Бүгү улус Иоаска байыр чедирип: «Хаан делгерезин!» — деп алгыржып турган. Ол дугайында дыңнап кааш, бүгү израиль чон өөрүй берген. А Иоастың кырган-авазы, Гофолия, өлүртүп каан.

Иодай бараалгакчы Иоастың башкызы болуп турда, Иоас Бурганга таарымчалыг чүвени кылып турган. Иоас өзүп келгеш, Бурганның өргээзинде үрелик черлерни септээрин дужааган. Ынчалза-даа Иодай мөчөөн соонда, хаан багай чөвүлекчилерни дыңнап эгелээш, дириг Бурганны каапкаш, дүрзү-бурганнарга мөгейип эгелээн. Ол Дээрги-Чаяакчының күзел-соруунга удур чүвелер кылып турган.

Бир катап Иодайның оглу Захария чоннун бачыдын сойгалап турган. Ол дугайында дыңнап кааш, Иоас ону шуут-ла Бурганның өргээзинин иштики шөлүнге өлүрүп каарын дужааган. Ооң соонда чуртту хай-халап хөмө ап эгелээн: сирийлер Израильди хоозураткаш, өргээниң эртине-байлаан олчалап аппаратаннар. Кажан Иоас хаан аарып чыдырда, ийи дүжүмеди келгеш, ону өлүрүп кааннар.

4 ХААННАР 11; 12; 2 ЧЫЛДАР 24:1–25

Озия хаанның улуургаа болгаш кезеттиргени

Озия Иудея күрүнениң онгу хааны турган. Ол дүжүлгеже олуруп турда, 16-ла харлыг турган, а Иерусалимге ол 52 чыл хааннаан.

Озия Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чүвени кылып турган. Захария бараалгакчының хаанны Бурганны хүндүлээринге өөредип турганы үеде, Озия Дээрги-Чаяакчыны дыңнаар боорга, Бурган аңаа дузалаар болган. Озия Иерусалимге болгаш ээн кургаг ховуга быжыглал суургалар туттурган, хөй кудуктар кастырган, чүге дээрге шат болгаш оргулааш черлерге хөй сүрүг малдыг турган чүве-дир. Эңмежок улус ооң шөлдерин болгаш дагларда виноград шөлдерин болбаазырадып турган, чүге дээрге ол чер ажылынга ынак кижичүве-дир. Озияның үш чүс чеди муң беш чүс кижичүс санныг шерии база турган. Озия бүгү аг-шериинге дозуг-камгалалдар, куяк бөрттер, хептер, ча-согуннар болгаш шывадаар даштар белеткеп алган. Иерусалимге ол согуннар адар, улуг даштар шывадаар чепсек-херекселдерни ус-шеверлерге чогааттырып кылдыргаш, оларны суургалар болгаш ханалар азыгларынга тургустуруп каан. Озияның ат-алдары Иудеяның кызыгаарындан дашкаар нептерей берген, чүге дээрге ол бодунуң күрүнезин быжыглап, күчүлүг хаан апарган.

Ынчалза-даа Озия ындыг күчү-күштү чедип аарга, сеткил-чүрээ улуургай берген, ол чүүл ону аар-берге байдалга чедирген: ол бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчының хоойлузун үрөөн. Улуургааш, Озия хаан, айдызаар бедигээшке чаагай чыттыг чүүлдерни боду кыпсыр дээш, Дээрги-Чаяакчының өргээзинче кире берген. Ооң соондан Азария бараалгакчы база Бурганның бараалгакчылары болур сезен кижичады кирип келген. Олар Озия хаанны доктаадырын оралдажып, аңаа: «Сен Дээрги-Чаяакчыга айдызаар өргүл кылбас ужурлуг сен, ол дээрге Аароннуң үре-салгалынын, Бурганның бараалгакчыларының, херээ-дир, оларны айдызаар кылдыр ыдыктап каан-дыр. Ыдыктыг өргээден үне бер. Кем-буруулуг болган-дыр сен, ол дээш, Дээрги-Бурган-Чаяакчы сеңээ алдар-хүндү көргүспес» – деп турганнар. Озия бараалгакчыларга килеңнеп үнгөн. А ол айдызаар саваны тудуп ап четтигипкен болган. Кажан хаан килеңней бээрге, ооң хаваанга кеш аары

тыптып келген. Ол чүүл бүгү бараалгакчылар көрүп турда, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге, айдызаар бедигээш чанынга болган чүве-дир. Хаанның арнында кеш аарыын көрүп кааш, Азария болгаш өске-даа бараалгакчылар ону өргээден үне бээр кылдыр далаштырыпканнар, Озия боду-даа дүрген-не үнүксей берген, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы ону кезеткен деп билип каан. Озия хаан өлгүжеге чедир, кеш аарыглыг бооп арткан. Ол аңгы бажыңга чурттап, Дээрги-Чаяакчының өргээзинче кирип шыдавастанан. А ооң оглу Иоафам хаанның ордузун чагырып, чонну башкарып турган.

2 ЧЫЛДАР 26

Израильдин Бургандан ойталааны

Израиль чон оларны Египет черден үндүрүп эккелген, фараоннун чагыргазындан хостаан Дээрги-Чаяакчы Бурганнын мурнунга бачыт үүлгедир апарган. Олар хары бурганнарга мөгейип, дүрзү-бурганнарга чүдүүр чоннарның чаңчылдарын эдерип эгелээннер. Израильчилер Бурганга таарымча чок чүүлдер кылыр хааннарның үлегерин эдерип: боттарының хамык чурттаан черлеринге, таңныыл суургадан эгелээш, быжыглалдыг хоорайга чедир, дүрзү-бурганнарга өргүл бедигээштери тудуп, боттарынга бедик тей бүрүзүнге-ле база саглагар ыяш адаанга-ла ыдыктыг даш көжээлер болгаш Ашера бурганның дүрзүлерин тургузуп турганнар. Олар аңаа Дээрги-Чаяакчының оларның мурнундан үндүр сывырыпканы чоннар дег, айдызаар чаагай чыттыг өргүлдер кылып эгелээннер. Израильчилер Дээрги-Чаяакчыны киленнедип, Ол: «Ынчанманар» — деп турда-ла, дүрзү-бурганнарга бараан болуп турганнар.

Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бодунун медээчилерин болгаш өттүр көөр улузун дамчыштыр Израиль биле Иудеяны: «Бузуттуг оруктарыңардан чайлаңар; ада-өгбөнерге күүседирин дужааганым, Мээң чалча-медээчилеримни дамчыштыр силерже чорудуп бергеним бүгү хоойлум ёзугаар Мээң айтышкын, дүрүмнеримни сагып, күүсединер» — деп баш бурунгаар сагындырып турган. Ынчалза-даа олар тооп дыңнавааннар, боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыга бүзүревес ада-өгбезиниң чөрүүзү дег чөрүү болганнар. Олар Дээрги-Чаяакчының дүрүмнерин, Оон оларның ада-өгбези-биле чарган чагыг-керээзин, Оон оларга ажыдып турган сагындырыгларын тоовайн барганнар. Олар хоозун дүрзү-бурганнарны эдерип, боттары база хоозун куруг апарганнар. Дээрги-Чаяакчы израильчилерге оларны долгандыр чурттап турар чоннарның кылып турар чүүлдерин кылырын хоруп каан-даа болза, олар ол чоннарны өттүнүп чурттап турганнар. Олар боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчының бүгү айтышкыннарындан ойталап, боттарынга бугажык хевирлиг ийи дүрзү-бурган шуткуп алганнар база Ашера бурганга адагаштар тураскаатканнар. Олар сылдыстарның бүгү аг-шеринге мөгейип, Ваал бурганга бараан болуп турганнар. Израильчилер оглу-кызын от өттүр эртирип, төлгелеп, караң көрнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедири-биле боттарын

—○○○—
садып, Ону килеңнедип турганнар. Дээрги-Чаяакчы Израильге күштүү-биле килеңней бергеш, ооң чонун Бодунун мурнундан сывырыпкан. Иуданың аймаандан аңгыда, өске кым-даа артпаан, ынчалза-даа олар безин боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчының айтыышкыннарын күүсетпестей бергеннер.

4 ХААННАР 17:7–18

Ассирияның Израильди эжелеп алганы

Осия Соңгу күрүне – Израильдин сөөлгү хааны турган. Ол тос чыл – Христостун төрүттүнөринге чедир 730 чылдан 721 чылга чедир хааннааш, Дээрги-Чаяакчыга таарымча чок чүвени кылып турган. Израильдин соңгу-чөөн талазынга Ниневия дээр найысылалдыг аажок улуг Ассирия күрүне чаттылып чыткан чүве-дир. Ассирияның чагырыкчылары каржы, эрге-чагыргазырак улус турган. 724 чылда Салманассар хаанга баштаткан күчүлүг ассирий күрүне Израильче шургул кирген. Израиль хаан Осия Салманассарның чагыргазының адаанче кирип, анаа үндүрүг төлөп эгелээн.

Ассирий хаан Салманассар Осияның египет хаан Соже элчиннер ыдып туарын, а Ассирияга үндүрүгнү чыл бүрүзүндө төлөвейн туарын билип каан. Ол Осия хаанны өскерликчини дег кара-бажыңнап каан, а боду Израильге удур чаалажып үнүпкөн. Осияның хааннаашкынының тоску чылында ассирий хаан Самарияны эжелеп алгаш, израильчилерни Ассирияже көжүрүпкөн. Салманассар оларны Халахка болгаш Хавор хем чанында Гозанга, а ол ышкаш Мидияның хоорайларынга чурттадып каан. Соңгу күрүнениң төнчүзү ол болган.

Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун ооң бачыттары дээш ынчаар кезеткен. Ол чүүл Христостун төрүттүнөринге чедир 721 чылда болган. Ийи чүс чыл эрткенде, хөй эвес израильчилер, Мурнуу күрүне чурттуг еврейлерниң туттуруушкундан эеп келгени-биле чаңгыс угда, Ассириядан Израильче эеп келгеннер.

4 ХААННАР 17:2–6

Самарийлер

Кажан Сонгу күрүнениң израильчилерин тудуп алгаш, ырак Ассирияже сүрүп аппараттарда, оларның чурту барык ээн-зиреп калган. Элээн үе эрткенде, ассирий хаан израиль хоорайларга Вавилондан болгаш өске чурттардан хары аймак-сөөктүг улусту чурттадып каан. Олар Самарияны ээлеп ап, ооң хоорайларынга чурттай бергеннер. Аңаа чурттай бергеш, олар эгезинде Дээрги-Чаяакчыны хүндүлевес боорга, Дээрги-Чаяакчы оларже арзылаңнар салыптарга, араатаннар оларны чок кылып эгелээн. Ол дугайында ассирий хаанга дыңнадып: «Силерниң көжүрүп үндүрө бергеш, Самарияга чагырткан хоорайларга чурттадып каан чоннарыңар ол черниң бурганының дүрүмнерин билбес-тир. Ол бурган оларже арзылаңнар ыдыптарга, араатаннар оларны өлүрүп турар-дыр» деп медээ чедирген. Ассирий хаан оортан үндүр көжүрткен израильчилер аразындан Бурганның бир бараалгакчызын Самарияже чорудупсун деп дужааган. Ол бараалгакчы аңаа чурттап, ында улусту Бурганның хоойлузунга өөредир ужурлуг турган.

Самариядан үндүр көжүрүпкөн бараалгакчыларның бирээзи чедип кээп, Вефилге чурттай берген. Ол Самарияның чаа чурттакчыларын Дээрги-Чаяакчыны хүндүлээринге өөредип турган. Ооң-биле кады чон бүрүзү боттарының дүрзү-бурганнарын база кылып алгаш, оларын самарийлерниң шагда-ла тудуп алганы дүрзү-бурганнарга мөгеер черлеринге тургузуп алганнар. Олар Дээрги-Чаяакчыны хүндүлөп турар-даа болза, боттарының дүрзү-бурганнарынга база бараан болуп турганнар.

Еврейлерниң санап турары-биле, ол улустуң салгалы Чаа Чагыг-керээде айыткан самарийлер болур. Ол үеде самарийлер дүрзү-бурганнарны эвес, а чүгле Дээрги-Чаяакчыны хүндүлөп турган-даа болза, олар дыка хөй талазы-биле еврейлерден ылгалып, олар-биле адааннажып турганнар. Оларда боттарының Бурганның бараалгакчылары бар турган, олар боттарының ёзулал-чаңчылдарын сагып чорааннар. Олар боттарынга Гаризим дагга Бурганның өске өргээзин безин тудуп алганнар. Ону сөөл-зүредир еврейлер бузуп каапкан.

Эзекия хаанның мөргүлү

Ассирийлер 721 чылда Сонгу күрүнени эжелеп алгаш, израильчилерни Ассирияже көжүрүпкөн соонда, улуг эвес Мурнуу күрүне, Иудея, Бурганның ачы-дузазы-биле 130 ажыг чыл оон ынай-даа турган.

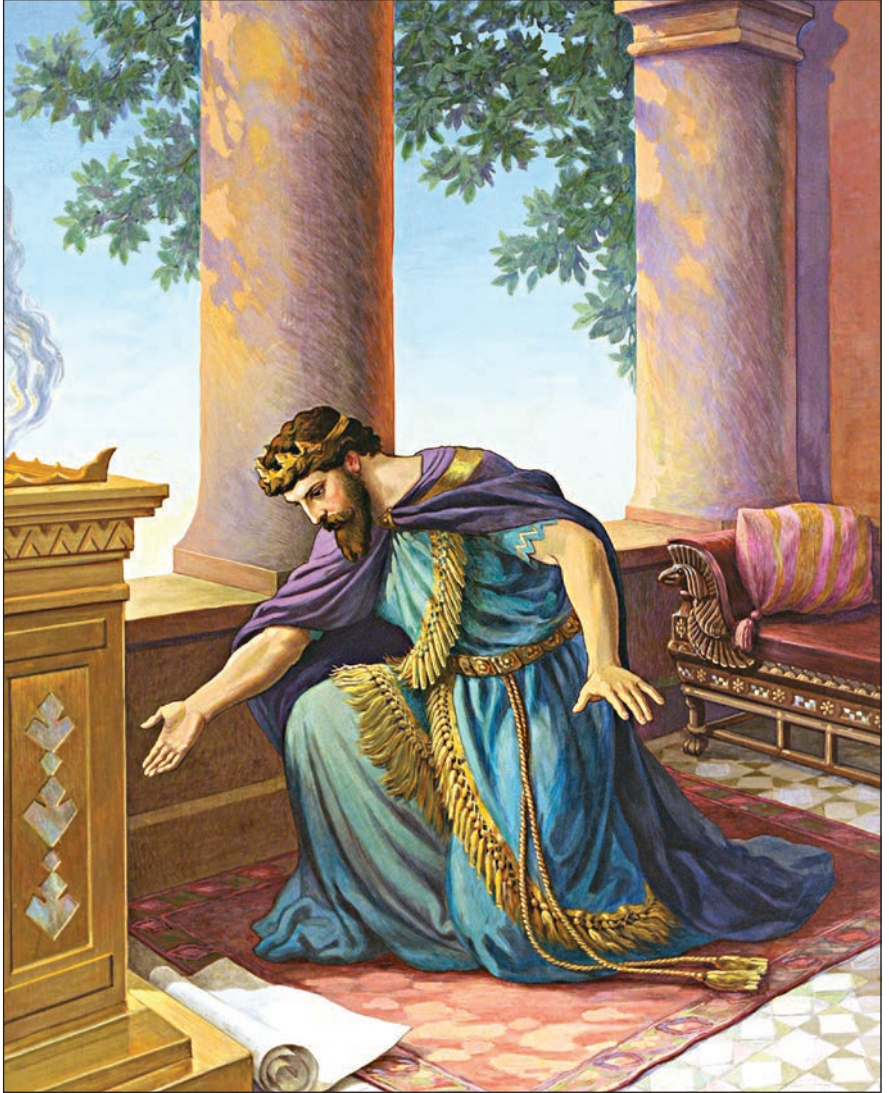
Эзекия иудей хааннарның бирээзи турган. Эзекия чуртту Иерусалимге чээрби тос чыл чагырган. Эзекия иудей хааннарның эн экизи болган, чүге дээрге Моисейни дамчыштыр берген бүгү айтышкыннарны күүседип, Дээрги-Чаяакчыдан ойталаваан. Ол дүрзү-бурганнарга мөгеер чорук-биле демиселди эгелээн. Хамык дүрзү-бурганнарны узуткаан база чонну дириг Бурганга идегээринче кыйгырып турган. Эзекия ассирий хаанның чагыргазының адаандан үнгеш, аңаа бараан болурун соксадып каан.

Ынчан ассирий хаан Сеннахирим Эзекияга кыжанып, ол дүжүп берзин деп негеп эгелээн. Хаан Эзекияже чороткан чагаазынга иудей хаанның Бурганга идегелин улуургаа-биле шоодуп, Ассирияга чугаажок чагыртырын негеп турган. Ужуру чүдел дээрге, долгандыр турар бүгү күрүнелер оон чагыргазының адаанче кире берген база кандыг-даа бурганнар оларга Сеннахиримниң күчү-күжүнге удур туржурунга дузалаваан.

Эзекия чагааны алгаш, Бурганның өргээзинче чорупкан. Аңаа хаан Дээрги-Чаяакчының мурнунга чагааны часкаш, мынча деп мөргүп эгелээн: «О, Дээрги-Чаяакчы, херувимнер кырында саадаан Израильдин Бурганы! Сен – чер-делегейниң бүгү күрүнелеринге дың чангыс Бурган сен, чер биле дээрни Сен чаяган сен. Дээрги-Чаяакчы, кулаан ээктиргеш, дыңнап көрөм! Дээрги-Чаяакчы, караан ажыткаш, көрүп көрөм! Дириг Бурганны дорамчылазын дээш элчиннер чорудупкан Сеннахиримниң сөстөрүн дыңнап көрөм. О, Дээрги-Чаяакчы, шын-на болгай – Ассирияның хааннарының ол чоннарны чурттары-биле кады хоозураткаш, оларның бурганнарын отче октап, узуткап кааны шын-на болгай. Чүге дээрге ол бурганнар болза Бурган эвес, а кижини холу кылган ыяш база даш ышкажыл. А ам, Дээрги-Чаяакчы, Бурганывыс, бисти дайзынның холундан адырып көрөм! Чер-делегейниң бүгү күрүнелери Дээрги-Чаяакчы Сени дың чангыс Бурган деп билип алзын!»

Дээрги-Чаяакчы Эзекия хаанның мөргүлүн дыңнап кааш, Оң ыдыктыг адынга удур дорамчылалы дээш ассирийлерни кезеткен. Олар аштырышкынга таварышкан.

4 ХААННАР 18:1–7; 19:9–19

Иосия хаанның чагыг-керээге шынчы болур азаашкыны

Иосия база Иудеянын бир хааны болур. Ол хааннап эгелээрде, сес харлыг турган. Иосия чуртту Иерусалимге үжен бир чыл чагырган. Ол Дээрги-Чаяакчынын мурнунга таарымчалыг чүүлдер кылып турган база бодунун өгбези Давидтиң оруктарын эдерип, оң-даа, солагай-даа талаже барбаан база бүгү амыдыралынын дургузунда Бургандан ойталаваан.

Он алды харлыг тургаш, Иосия сеткил-чүрээ-биле Дээрги-Чаяакчыже чүткүп эгелээн, а дөрт чыл эрткенде, бодунун чагыргазынын он ийиги чылында, ол Иудея болгаш Иерусалимни дүрзү-бурганнар болгаш оларнын өргүл бедигээштеринден арыглап эгелээн. Хаан бүгү Иудея черге дүрзү-бурганнарнын шуткумал тураскаалдарын үреп бузуп, ыдыктыг адагаштар болгаш оюп хээлээн дүрзүлерни чуура соктап каапкан. Хааннаашкынынын он сески чылында Иосия Дээрги-Чаяакчынын өргээзин чаартыры-биле ажылдарны анаа эгелээр деп дужаалды үндүрген. Ол сорулга дээш чон хөй мөңгүннү өргүп салган.

Дээрги-Чаяакчынын өргээзин чаартыр ажылдарны эгелеп турда, Бурганның бараалгакчызы Хелкия Дээрги-Чаяакчынын Моисейни дамчыштыр берген чагыг-керээзинин номун тып алган. Бараалгакчы ол номну Шафан бижээчиге бээрге, демгизи ону хаанга эккеп сунган. Иосия хаан ону номчуурун дужааган. Тывылган номда бижээн сөстөрни номчааш, хаан бүгү чон Бурганның хоойлузунун сөстөринден ойталаан деп билип алгаш, корга берген.

Иосия бүгү-ле сеткил-чүрээнден мунгарап, ыглап, Дээрги-Чаяакчыдан өршээл дилеп, мөргүп эгелээн. Ол Бурганның өргээзинге келгеш, бүгү чонну чыып алгаш, оларнын мурнунга Дээрги-Чаяакчынын өргээзинден тывылган чагыг-керээ номунун сөстөрин дөгerezин дыңналдыр номчуп берген. Өргээге хаан Дээрги-Чаяакчыга азаашкын берип, Ону эдерер болгаш Ооң бүгү айтышкынарын, дужаалдарын бүгү-ле сеткил-чүрээнден күүседир болган. Ол ышкаш бүгү чонга база Бурган-биле ол чагыг-керээге шынчы болур азаашкын бээрин дужааган.

Иосия бүгү артып калган чүдек-бужар чүүлдерни болгаш бүгү Израиль черде хамык дүрзү-бурганнарны узуткап каапкан. Израильчилер Иосиянын амыдыралынын дургузунда боттарынын Дээрги-Чаяакчыга бараан болур азаашкынынга шынчы болуп, Оон ойталавааннар.

2 ЧЫЛДАР 34:1–8, 14–19, 29–33

Иеремия медээчи

Иеремия медээчи Бурганның дугайында доктаамал херечилеп турган. Бир катап ол Иерусалимниң чурттакчыларын хары бурганнарга мөгөйип, оларга Тофет деп черде өргүл салып турары дээш сойгалаан. Баштай Иеремия оларның дугайында Тофетке өттүр билип медеглээн. Оон ол Иерусалимге чедип келгеш, Бурганның өргээзиниң шөлүнгө туруп алгаш, ында чыылган бүгү чонга мынча дээн: «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы: „Бо хоорайже, ооң чоок-кавызында хоорайжыгаштарже анаа чугаалаан бүгү айбыл-халаптарымны ыдар мен, чүгө дээрге оларның чурттакчылары чөрүү болгаш, Мээң сөстөримни тооп дыңнаvas-тыр“ — деп тур».

Бурганның бараалгакчызы ол өттүр билген медеглелди өргээге дыңнап кааш, килеңней берип, Иеремия медээчини шанчыпкаш, хүлээш, кара-бажыңга олуртуп каан. Даартазында хүндүс Иеремияны салып үндүрүптөргө, медээчи израиль хоорайларны, бүгү чонну болгаш Дээрги-Чаяакчыга шынчы эвес бараалгакчыны манап турар хуу-салымны катап база өттүр билип медеглээн. Оон Иеремия Бурганга мынча деп чугаалаан: «Сен мени дуурайлап кааптың, Дээрги-Чаяакчы. Мен, шынап-ла, дуурайладып алдым. Меңээ күчүлөл көргүскеш, мени ажып кагдын. Хүннү бадыр улус мени кочулаар-дыр, бүгү улус мени дорамчылаар-дыр. Чугаалап эгелээримге-ле, аксымдан күчүлөл биле үптээшкин дугайында алгы үнер-дир; Дээрги-Чаяакчының сөзү дээш, мен хүннү бадыр куду көрүүшкүн, кочулал көөр-дүр мен. Мен ынчан: „Дээрги-Чаяакчы дугайында сагындырбаайн, Ооң өмүнээзинден моон сонгаар чүве чугаалаваайн!“ — деп бодадым. Ынчалза-даа Ооң сөзү мээң чүрээмде кыпкан, мээң ишти-хөңнүмден ушта чүткээн от дег апарды, ону тудар дээш могап туруптум, тудуп шыдавайн бардым».

Шынчы медээчини истеп-сүрерлер хөй-даа болган болза, Бурган ону үргүлчү быжыктырып турган. Ынчангаш Иеремия мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы, коргунчуг дайынчы ышкаш, мээң-биле кады! Ынчангаш мени истеп-сүргеннер кошкаш кынныр, меңээ күш четпес, кончуг бак атка кирер болгаш, салган сорулгазын чедип албас. Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чөптүг-шынныг улусту шылгаар, кижиниң сеткил-чүрээ биле ишти-хөңнүн өттүр көрүп турар. Дээрги-Чаяакчыга ырлап беринер, Ону алгап-мактаңар! Ол түремик кижиниң амы-тынын бузуттуглар холундан адырар болгай».

ИЕРЕМИЯ 19:13–15; 20:1–13

Иеремияның өттүр билген медеглелин Варухтуң бижээни

Бир катап Дээрги-Чаяакчы Иеремияга мынча дээн: «Дүрүг-номдан ап алгаш, аңаа Израиль, Иудея болгаш шупту чоннар дугайында бүгү сөстөрими — Иосия хаан чагырып турда, сээң-биле эң баштай чугаа кылып эгелээн хүнүмден эгелеп, амгы үеге чедир сеңээ чугаалаан бүгү чүвемни бижип каг. Иудеянын чону Мээң оларга кандыг айыыл-халап таварыштырар деп турарымны дыңнап кааш, кижини бүрүзү бодунуң бузуттуг оруундан ойталаар чадавас. Ынчан Мен оларның кем-буруузун база бачыттарын өршээр мен».

Иеремия Варух дээр кижини кый деп алгаш, Дээрги-Чаяакчының медеэчини дамчыштыр чугаалаары бүгү сөстөрни бижип каарын дилээн. Кажан Варух бүгү сөстөрни дүрүг-номга бижип каарга, Иеремия аңаа мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының өргээзинче мээң кирерим хоруглуг. Сен мээң сөстөрим ёзугаар бижээн дүрүг-номну ап алгаш, шээрленир хүнде ынаар бар. Дээрги-Чаяакчының өргээзинге чыгып келген бүгү чоннуң мурнунга Ооң сөстөрүн дыңналдыр номчуп бер — боттарының хоорайларындан ынаар чеде берген Иудеянын бүгү чурттакчыларынга дыңналдыр номчуп бер. Олар Дээрги-Чаяакчының мурнунга чанньып мөргүп, кайызы-даа бодунуң бузуттуг оруундан ойталаар чадавас, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының бо чонга килеңнеп, хорадан сагыжы коргунчуг-дур».

Нирияның оглу Варух Иеремия медеэчинин аңаа айыткан бүгү чүвезин кылган. Иосиянын оглу, Иудеянын хааны Иоакимнин чагыргазының бешки чылының тоску айында Иерусалимде чурттап турар бүгү чонга база Иудеянын өске хоорайларындан Иерусалимче келген шупту улуска Дээрги-Чаяакчының мурнунга шээрлээшкин кылырын чарлаан. Ол хүн Варух дүрүгдө бижиттинген Иеремиянын сөстөрүн Дээрги-Чаяакчының өргээзинге номчаан.

ИЕРЕМИЯ 36:1–10

Өттүр билген медеглелдиг дүрүгнү Иоаким хаанның өрттеткени

Кажан Варух Дээрги-Чаяакчының өргээзинге Иеремия ме- дээчинин дүрүгдө бижиттинген бүгү сөстөрүн номчуптар- га, иудей орду дүжүметтери аажок корга бергеш, Иоаким хаанга ол дугайында доп-дораан дыңнатканнар. Хаан ол дүрүгнү аңаа эккелгеш, номчузун деп дужааган. Иоаким бодунуң бажыңынга олурган, оон мурнунда көстүг одагда от хып турган. Дүрүгнү аңаа эккелгеш, номчуп эгелээннер; ол номчаан кезектерни бижек-би- ле үзе кескеш-ле, одагда отче киир октап олурган. Ынчалдыр дүрүг бүрүнү-биле отка узуткаттырган. Иоаким хаан-даа, оон дүжүметтери-даа Бурганның сөстөринге бүзүревейн барганнар. Олар Дээрги-Чаяакчыга чагыртпааны дээш, иудейлер удавайн вавилон хаанга туттуруп алыр дээн Иеремияның өттүр билген медеглелин дыңнааш, кортпааннар. Иоаким Варух бижээчи биле Иеремияны тудуп хоругдаарын дужааган, ынчалза-даа Дээрг- ги-Чаяакчы оларны истеп-сүргеннерден чажырыпкан.

Хаан дүрүгнү өрттедипкен соонда, Дээрги-Чаяакчы Иеремия- га ол өске дүрүгден алгаш, иудей хаан Иоакимниң өрттедипкени бирги дүрүггө турган бүгү ол-ла чүвени аңаа бижип кагзын деп чу- гаалаан. А иудей хаан Иоакимге мынча дээрин айыткан: «Сен ол дүрүг-номну өрттедип тура: „Иеремия, Вавилоннуң хааны чедип келгеш, бо черни узуткап, ында чурттаан кижилерни, дириг амы- таннарны кыргып-хыдып каар дээрзин чүгө бижидиң?“ — дээн сен“. Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Иудеяның хааны Иоаким дугайында: „Оон үре-салгалы Давид хаанның дүжүлгезинге саадавас. Оон мө- чү-сөөгүн хүннүн изии биле дүннүн соогунче үндүр октап, бужар- тадыр. Мен Иоакимни, оон үре-салгалын, дүжүметтерин оларның кем-буруузу дээш кезедир мен. Иерусалимниң чурттакчылары, Иудеяның чону Мени тооп дыңнаваан боорга, Мен оларже Мээн оларга азааным бүгү айбыл-халапты ыдар мен“ — деп чугаалаан».

Иеремия өске дүрүгнү Нирияның оглу Варух бижээчиге берип каарга, ол аңаа иудей хаан Иоакимниң өрттедипкени дүрүггө бижээн турган бүгү чүвени Иеремияның сөстөринден катап база бижип каан; а чаа дүрүгжө мурнунда бижээн турган чүүлдерге дөмейлешкек хөй чүүлдү база немей киирген.

ИЕРЕМИЯ 36:14–32

Вавилоннун Иудеяны эжелеп алганы

Бүгү чүве Дээрги-Чаяакчының Иеремия медээчини дамчыштыр баш бурунгаар сагындырганы ышкаш болган: иудейлерни вавилон хаан Навуходонсор тудуп апарган. Бүгү сойгалаашкыннар болгаш баш бурунгаар сагындырыглар турбуже, чоннун Бурганның мурнунга бачыдын билимээни дээш база дүрзү-бурганнарындан ойталавааны дээш, ук кеземче оларга онаашкан. Мурнуу күрүнениң чурттакчылары Дээрги-Чаяакчының Соңгу күрүнени шииткениниң херечилери болган-даа болза, Бурганның хоойлуларын үреп чурттаарын уламчылап турганнар. Ынчан Дээрги-Чаяакчы ол күрүнеже вавилон шериглерни ыдып, 130 чыл мурнунда Израильди кезеткени дег, ону база буурадыр-дыр деп шиитпирлээн.

Иоаким хаанның оглу Иехония чуртту Иерусалимге он сес харлыында чагырып эгелээн. Ол ачазының кылып турган бүгү чүвезин өттүнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. Иехония чагырып эгелээш, үш ай болганда, Иерусалимче вавилон хаанның дүжүметтери халдап келгеш, ону бүзээлеп алганнар. Бүзээлээшкин үезинде хоорайже вавилон хаан Навуходонсор боду чедип келген. Иудеянын хааны Иехония бодунун авазы, чалчалары, нояннары болгаш шериг баштыңчылары-биле уткуй үнүп келгеннер. Дээрги-Чаяакчының баш бурунгаар чугаалааны дег, Навуходонсор Бурганның өргээзиниң болгаш хаанның ордузунун байгы эртине-байлаан Иерусалимден үндүр сөөртү берген база Соломон хаанның ыдыктыг өргээге кылып кааны хамык алдын саваларын узуткап каапкан. Иерусалимниң чонун бүрүнү-биле – бүгү нояннарыны, бүгү күчү-күштүг дайынчыларны, бүгү бызаңчылар болгаш дарганнарны эжелекчилер Вавилонче көжүрө берген. Көжүрткен улус шупту он муң кижилер болган. Иудеяга яды тараачыннардан аңгыда, кым-даа артпаан.

Вавилон хаан Иехонияның орнунга ооң төрөл акызы Матанияны хаан кылып кааш, ооң адын Седекия кылдыр солуп берген. Седекия чээрби бир харлыында хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге он бир чыл чагырган. Ол Иоаким хаанның кылып турган бүгү чүвезин өттүнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. Дээрги-Чаяакчының Иерусалим болгаш Иудеяже килеңи аажок улуг болуп, оларның чурттакчыларын Ол Бодунун мурнундан сывыртапкан.

4 ХААННАР 24:8–20

Иерусалимни болгаш Бурганның өргээзин узуткааны

Бурганның айтышкынын ёзугаар, израиль хаан Соломон-
нуң Дээрги-Чаяакчының тергийн эки өргээзин Иеруса-
лимге канчаар тудуп каанын бис номчуп каапкан болгай бис.
Ынчалза-даа Иерусалим баштай эжелеткенинин соонда, халдей
(вавилон) эжелекчилер ол хоорайже он бир чыл болгаш, катап
база кирип келгенде, олар Соломоннуң туткан өргээзин узуткап
кааннар. Ол дугайында Библияда мынча деп бижээн.

Седекияның чагыргазының тоску чылында Навуходоносор
деп вавилон хаан бодунуң бүгү аг-шерии-биле Иерусалимге че-
дип келгеш, ону бүзөөлөп, хоорайны долгандыр бүзөөлөл чалы
тудуп алган. Иерусалим бүдүн чартык чыл бүзөөлеттирип кээрге,
хоорайга аш эгелээн: чурттакчылар аыш-чем чок арткан. Ынчан
хоорай эжелеттирип, бүгү иудей шериг дүне хаанның сесерлии-
нин чанында ийи хана аразында турар хаалгаже баар орук-биле
дезип чорупкан. Халдей шериг Седекияны сүрүп чорупкаш,
Иерихон ховуларынга ону чыпшыр четкен. Иудей хаанның ше-
рии дөгере тарадыр маңнажы берген. Седекияны тудуп алгаш,
Ривлада вавилон хаанче аппаратгаш, аңаа шииткеннер. Седекия
көрүп турда, ооң оолдарын өлүрүп кааннар, а ооң бодунуң ка-
рактарын дешкеш, кинчилеп бектээш, Вавилонче аппаратаннар.

Навуходоносорнуң камгалакчы шериглеринин даргазы Наву-
зардан болгаш халдей шериг Иерусалимге чедип келгеш, Дээр-
ги-Чаяакчының өргээзин, хаанның ордузун болгаш Иерусалимниң
бүгү бажыңнарын өрттедипкеннер, а ол ышкаш Иерусалимни
долгандыр турган ханаларны үреп бузуп каапканнар. Хоорайга
артып калган бүгү чонну, вавилон хаанның талазынче өскерлип
кире бергеннерни база, Навузардан өскээр көжүрүпкен. Чүгле
яды карачал улустуң чамдызын ол виноград болгаш тараа шөл-
деринге ажылдазын дээш арттырып каан. Дээрги-Чаяакчының
өргээзинин шөлүнге турган хүлер адагаштарны, Бурганга бараан
болурда ажыглаар бүгү хүлер эт-херекселди халдейлер үреп каап-
каш, хүлерни Вавилонче аппаратаннар. Олар бараан болуушкун
кылырда ажыглаар бүгү хүлер саваларны аппаратаннар: айдызаар
саваларны, алдын-мөнгүндөн кылган бүгү чүвени ап алганнар.

Ол бүгү Христостуң төрүттүнеринге чедир 587 – 586 чылдарда
болган. Соломоннуң туткан өргээзи 400 чыл ажыр турган.

4 ХААННАР 25:1–16

Даниил болгаш оон үш эжи

Уерусалимниң чурттакчыларын тудуп аппаратташ, вавилон хаан Навуходоносор хаанның ордузунга бараан болур аныяк оолдарны туттурган израильчилерден шилип эккээрин орду дүжүметтериниң даргазынга дужааган. Олар хаан азы ызыгууртан уктуг, мага-боду четпес-дудуу эвес, аянныг чараш, эртем-билиглиг болгаш угаангыр-сагынгыр болур ужурлуг турган. Дужаал күүсеттинген, хаанның ордузунга бараан болуру-биле шилип каан аныяк оолдарны хаанның столунда аъш-чем болгаш арага-биле чемгерзин деп дужааган. Ол ышкаш оларны эртемнерге болгаш халдей дылга өөредип, үш чыл шак ынчаар кижизидип кээрин дужааган.

Иудей оолдар аразында Даниил, Анания, Мисаил болгаш Азария олар турган. Вавилон ордуга Даниилди Белтешацар деп, Ананияны – Седрах, Мисаилди – Мисах болгаш Азарияны – Авденаго деп адай берген. Даниил хаанның столундан аъш-чем болгаш арага-биле бужартаар хөңнү чок болган: ол аъш-чем биле араганың дээжизин вавилон бурганнарга өргүп турган чадавас. Ынчангаш Даниил орду дүжүметтериниң даргазындан оларга чүгле ногаа аймаа болгаш ижер суг бээрин дилээн. Эгезинде демгизи, аныяк оолдар арыптар болза, хаанның килени олче кыптыгарындан корткаш, Даниилдин дилээн кичээнгейге алырын дидинмээн. Ынчалза-даа Даниил оларны шенеп көрүп, он хонук дургузунда оларга ногаа аймаа болгаш суг бээрин саналдааш, ону көгүдүп апкан. Он хонук эрткенде, дөрт иудей аныяк оолду хаанның хандырганы аъш-чем чип турган өске оолдарның шуптузу-биле деңнээрге, арын-шырайы-даа чараш, мага-боду-даа улуг-шыырак болган.

Бурган Даниил, Анания, Мисаил болгаш Азарияга эртем-билигни, мерген угаанны хайырлаан, а Даниилди Ол оон ыңай көстүүшкүннер болгаш дүштер тайылбырлаар кижини кылып каан.

Үш чыл эрткенде, хаан бараан болур кылдыр шилиттинген бүгү аныяк израильчилерни олче эккээрин дужааган. Оларның кижини бүрүзү-биле чугаалашкан соонда, хаан оларның аразында Даниил, Анания, Мисаил болгаш Азарияга деннежирлери чок-тур деп түңнээн. Ынчангаш оларны хаанга бараан болур кылдыр арттырып каан. Хаан дөрт аныяк оолдардан чүнүң-даа дугайында айтырарга, оларның харыылары бүгү халдей илби-шидичилер болгаш караң көрнүрлерниң чугаалап турарындан он катап мерген угаанныг боор болган.

ДАНИИЛ 1:3–20

Алдын көжээ болгаш үш дидим эр

III авуходоносор деп вавилон хаан бедии үжен метр болгаш дооразы үш метр алдын көжээ шуткуткаш, ону Деира ор-гулаажынга тургузуп каарын дужааган. Оон хаанның айтышкыны-биле чарлакчы дыңзыдыр мынча дээн: «Дыңнанар, бүгү чоннар, аймактар болгаш төрөл бөлүктөр! Труба, эдиски, лимби, чадаган, чанзы, кеңгирге – бо бүгү хөгжүм үнүн дыңнап каг сал-ла, Навуходоносор хаанның тургузуп кааны алдын көжээге черге чедир мөгейип, кээп дүжер силер. Мөгейбес болгаш кээп дүшпес кижини чалын-оттуг суугуже киир октаптар!»

Халдейлерниң бирээзи хаанга: «Аныяк иудейлер Седрах, Мисах болгаш Авденаго олар силерни дыңнавайн, силерниң бурганнарыңарга бараан болбайн, силерниң тургузуп каан алдын көжээнерге мөгейбейн турарлар-дыр» деп хоп медээ чедирген. Ынчан Навуходоносор аажок килеңнээш, Седрах, Мисах болгаш Авденаго оларны эккээрин айыткаш, оларга мынча дээн: «Бир эвес көжээге мөгейбес болзуңарза, доп-дораан чалын-оттуг суугуже киир октаттырар силер, ынчан кандыг Бурган силерни мээң холумдан адырып шыдаарыл?»

А олар хаанга: «Бистиң бараан болуп чоруур Бурганывыс суугунуң одундан-даа, силерниң холуңардан-даа бисти адырып шыдавас деп бе? Бир эвес адырып албас-даа болза, дөмей-ле, хаан, билип алыңар: силерниң бурганнарыңарга бараан болбас бис, силерниң тургузуп каан алдын көжээнерге-даа мөгейбес бис» – деп харыылааннар. Ону дыңнааш, аажок кылыктанган Навуходоносор бодунуң шерииниң эң шыырак дайынчыларынга чагырга билбес иудейлерни хүлээш, кызыдыр одаан суугуже киир октаптарын дужааган.

Үш иудей оолду хүлээш, суугуже киир октапкан. Суугуну анаа-дазындан чеди катап изидир одапкан болгаш, аныяк оолдарны суугуже киир октап турган улусту чалбыыш өлүр чипкен. Отче топтап көргөш, Навуходоносор кайгай берип, тура халааш, бодунуң чөвүлекчилеринге: «Бис суугуже үш хүлүглүг аныяк оол киир октапкан болгай бис! А мен от ортузунда хостуг кылаштажып турар каң кадык дөрт кижини көрүп тур мен. Дөрт дугаар кижини Бурганның бир оглунга дөмей-дир» – дээн.

Хаан суугуга чедип келгеш: «Седрах, Мисах болгаш Авденаго, Дээди Өрүкү Бурганның чалчалары! Оон үнүп келгеш, менче чедип келиңер!» – деп кыйгырган. Демгилери чалбыыштыг оттан үнүп кээп, чеде бергеннер. Оларга от хора чедирбээнин улус шупту көрүп каан: баштарының дүгү өрттенмээн, идик-хеви бүдүн, олардан өртеңиг чыт безин келбес болган. Ынчан Навуходонсор: «Седрах, Мисах болгаш Авденагонун Бурганынга алдар! Ооң чоруткан демдектери өндүр улуг, Ооң кылган кайгамчык чүүлдери күштүг! Ооң хааннаашкыны – мөңгө быжыг, Ооң эрге-чагыргазы – бүгү салгалдар кырында турар!» – дээн. Хаан Седрах, Мисах болгаш Авденагону Вавилон черге депшидип каан.

ДАНИИЛ 3

Даниилдин билдинмес сөстөрнүн утказын тайылбырлааны

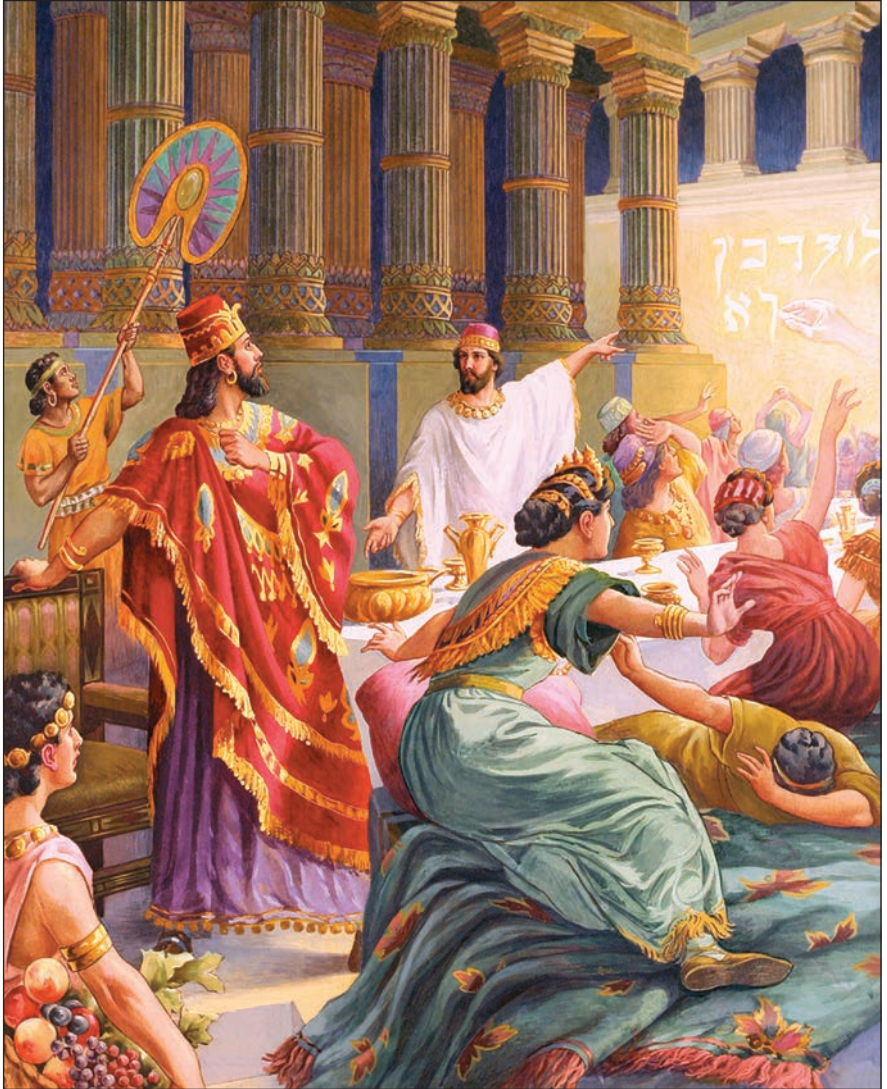
Уавуходоносорнун соонда Вавилонга ооң салгакчызы Валтасар хаан апарган. Бир катап хаан бодунун муң дээди ызыгууртанынга дой кылган. Ону эрттирери-биле, Валтасар Иерусалимде Бурганның ыдыктыг өргээзинден өгбезиниң үндүрүп апарганы алдын-мөңгүн саваларны эккээрин чалчаларынга дужааган. Хаан, ооң ызыгууртаннары болгаш кадайлары арагалап, боттарының алдын, мөңгүн, хүлер, демир, ыяш болгаш даш дүрзү-бурганнарын алдаржыдып эгелээннер.

Ынчалза-даа дойлаашкын болуп турган хаанның ордузунга хенертен кижиге холу көстүп келгеш, чырыткы дужунга ханага бир чүвө бижип эгелээн. Хаан ону көрүп кааш, кортканындан арны хуулуп, дискектери сириңейнип турган. Ол вавилон мерген угаанныгларның шуптузун бодунче эккелзин деп алгыра берген. Бижээн чүүлдү тайылбырлап шыдаптар кижини бодунун күрүнезинге үш дугаар улуг эргелиг кижиге кылып каарын хаан аазаан. Ынчалза-даа вавилон мерген угаанныгларның кайызы-даа ханада бижиттинген чүүлдүн утказын тайылбырлап чадап каан.

Кадын, ол бүгүнү дыңнап кааш, дой болуп турган майгынче кирип келгеш, хаанга Даниилдин дугайында чугаалаан. Даниил дээрге Бурганның Сүлдези бодунда бар, эртем-билиглиг, угаан-сарыылдыг, дүштер болгаш тывызык чүүлдер тайылбырлаар, будулгаазынның чүүлдерниң ужурун тып шыдаар кижиге-дир дээн. Даниилди эккээрге, хаан билдинмес сөстөрнүн утказын тайылбырлап бээрин оон дилээн.

Даниил Валтасарга тайылбыр кылган. Бурган хаанче ооң дүрзү-бурганнарны алдаржытпышаан, ыдыктыг саваларны арага ижериге-биле ап алганы дээш килеңнеп турар-дыр дээн. Ол дээш, Бурган бо бижикти чорудупкан. Оон Даниил мынча дээн: «Мында мынча деп бижээн-дир: МЕНЕ, МЕНЕ, ТЕКЕЛ, ПАРСИН. Ону чазарга, мынча дээн-дир: МЕНЕ – Бурган силерниң хааннаашкынынарның хуусаазын санааш, ону төнгөн деп түңнээн. ТЕКЕЛ – Силерни деңзилээрге, эмин эрттир чиик болган-дыр силер. ПАРСИН – Силерниң чагырган күрүнеңерни чаргаш, мидийлер биле перстерге берипкен». Ынчан Валтасарның дужаалы-биле Даниилге хүрең-кызыл хеп кедиргеш, ооң мойнунга алдын илчирбежигешти суккаш, күрүнеде үш дугаар улуг эргелиг кижиге кылдыр чарлааннар. Ол-ла дүне өттүр билген медеглел боттанган: Валтасар өлүртүп каан, оон күрүнезин мидийлерниң хааны Дарий эжелеп алган.

ДАНИИЛ 5:1–31

Даниилдин мөргүлү

Валтасарнын соонда дүжүлгени ээлеп алган Дарий хаан база улуургак, дүрзү-бурганнарга мөгеер кижиге турган. Ынчалза-даа ол Даниилдин мерген угааны болгаш бедик сүлдези дээш аңаа ынак апарган.

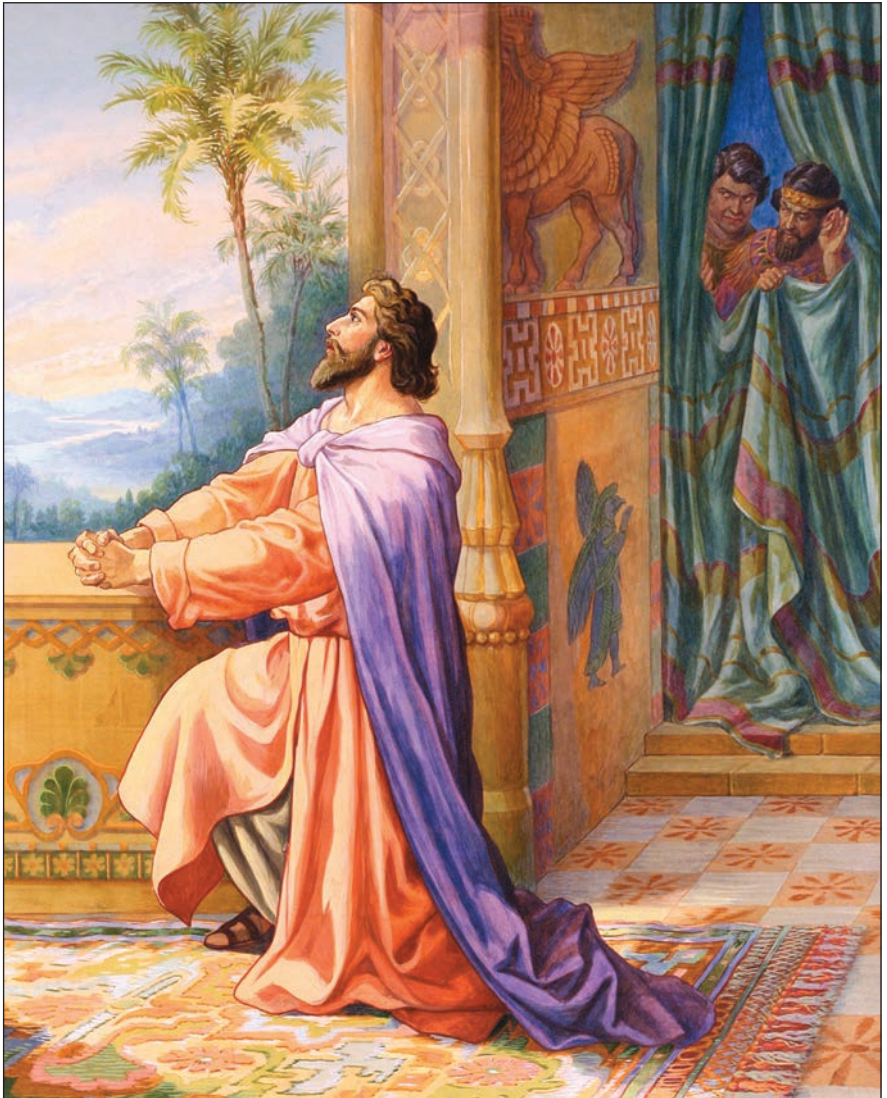
Дарий бодунун күрүнезинин бажынга, олар бүгү чүвени башкарзын дээш, чүс чээрби дүжүметти салып каар деп шиитпирлээн. Ол оон ыңай хаанны түвексиндирбези-биле, оларнын кээп илеткеп турары үш дээди чагырыкчыны база томуйлап каан. Үш чагырыкчынын бирээзи болур Даниил өске чагырыкчылар болгаш дүжүметтерни угааны болгаш чаагай сеткилдиги-биле ажып турган. Ынчангаш хаан ону бүгү күрүнени башкара кылдыр салып каар бе деп бодап эгелээн чүве-дир. Ынчан чагырыкчылар болгаш дүжүметтер ол күрүнени багай башкарып турар деп Даниилди буруудадыр чылдак дилеп эгелээннер. Ынчалза-даа олар кандыг-даа частырыг, кандыг-даа кем-буруу тыппааннар, чүге дээрге Даниил бүгү чүвеге хаанга шынчы кижиге турган.

Адак соонда чагырыкчылар биле дүжүметтер Даниилди хааннын мурнунга бак атче кирир кажар арга бодап тып алганнар. Даниилдин бодунун Бурганынга болганчок мөргүүрүн олар билир турган. Ынчангаш Дарий хаандан аңгыда, кандыг-бир бургандан азы кижиден бир чүве дилээрин үжен хүн дургузунда хоруп турар хоойлу үндүрерин дилеп, олар хаанга чедип келгеннер. Ол хоойлуну үрээн кижини черлик арзылаңнар тудуп турар оңгарже октаптар ужурлуг турган. Хаан ол дилегнин ёзулуг чылдагаанын билбес болгаш, чарлыкка ат салыр бооп чөпшээрешкен.

Даниил чаа хоойлу дугайында дыңнааш-даа, бодунун Бурганынга мөргүүрүн соксатпаан. Даниил хүнде үш катап өрээлинин Иерусалим хоорайже көрүнгөн соңгаларын ажыдып, дискек кырынга олуруп алгаш, Бурганынга өөрүп четтиргенин илередип, мөргүп турган.

Даниилди көөр хөңнү чок бак улус оон бодунун Бурганынга мөргүп, Оон ээ көрнүүшкүн дилеп олурарын кедеп көргөш, доп-дораан хаанга ол дугайында хоптап чедер деп шиитпирлээннер.

ДАНИИЛ 6:1–11

Даниил арзылаңнарлыг онгарда

аниилди көөр хөңнү чок дүжүметтер Даниил Дарий хаан-нын чарлыын тоовайн, хүнде үш катап бодунуң Бурганынга мөргүп турар-дыр деп хаанга дыңнатканнар. Ону дыңнааш, хаан аажок мунгарап, Даниилди камгалаар деп шийтпирлээн. А дүжүметтер мидийлер болгаш перстерниң хоойлузун ёзугаар хаанның ат салганы кандыг-даа чарлыкты өскертип болбас дээн-нер. Ынчан хаан Даниилди арзылаңнарлыг онгарже октаптарын дужааган. Ооң-биле кады ол Даниилге: «Соксаал чокка бараан болуп чоруур Бурганың сени камгалап-ла алыр болзунам!» – дээн. Оон хаан ордузунче чана бергеш, аыш-чем-даа чивейн удуп чыдып алган, ынчалза-даа дүннү өттүр удуп чадап каан.

Даң бажында хаан арзылаңнарлыг онгарже далаштыг чеде бергеш, хараадаан үн-биле Даниилди кый дээн: «Дириг Бурганның чалчазы, Даниил! Соксаал чокка бараан болуп чорууруң Бурганың сени арзылаңнардан камгалап шыдады бе?»

Даниил: «Мээң Бурганым Бодунуң төлээзин чорудуптарга, ол арзылаңнарның аастарын дуй тудуп каарга, олар меңээ дегбеди. Бурганның мурнунга мээң кандыг-даа буруум чок болгай. А силерниң мурнуңарга база, хаан, кандыг-даа кем-буруу кылбаан болгай мен» – деп харыылаан.

Даниил дириг боорга, Дарий хаан өөрээш, ону оортан үндүр тыртып кээрин дужааган. Кажан ону уштуп эккээрге, арзылаңнар анаа кандыг-даа хора чедирбээн болган. Хаанның дужаалы-биле Даниилди буруудаткан улусту эккелгеш, демги онгарже октапканнар. Олар онгарның дүвүнге дүшпээнде-ле, арзылаңнар оларже шуражы бергеш, үзерлеп каапканнар.

Ооң соонда Дарий хаан чагаа бижээш, ону бодунуң күрүнезиниң бүгү булуңнарынче тарадыр чорудупкан. Чагаада хаан бүгү чоннарга Даниилдин Бурганын хүндүткээрин дужааган, чүге дээрге Даниилдин Бурганы – мөңгө Бурган, Ооң чагыргазы төнчү чок. Ук чагаада «Ол камгалаар болгаш айыылдан адырар, дээрге болгаш черге кайгамчык чүүлдерни болгаш онзагай демдектерни чаяп турар. Ол Даниилди арзылаңнардан камгалаан» деп бижээн болган.

ДАНИИЛ 6:12–27

Иудейлерниң туттуруушкундан ээп келгени

Ассирий аг-шериг Соңгу күрүне Израильди эжелеп алгаш, израиль чонну тудуп аппарат деп номчаан болгай бис. Ол чүүл Христостуң төрүттүнөринге чедир чеди чүс чыл бурунгаар болган. Чүс чыл эрткенде, мидийлер биле вавилоннарның каттышкан аг-шерии Ассирияның найысылалы Ниневияны узуткап каан. Вавилон күштүг күрүне апаргаш, кожа черлерни, ооң иштинде Мурнуу күрүне Иудеяны база, үптөп турган, а иудейлерни вавилон туттуруушкунче алгаш барган.

Ооң соонда күчүлүг Вавилон күрүнениң база төнчүзү келген. Ону мидийлер болгаш перстер эжелеп алган. Персияның хааны Кир иудейлерге төрөөн черлеринче чана бээрин чөпшээрээн. Ол бодунуң бүгү күрүнөзине мынча деп чарлаан: «Персияның хааны Кирниң чугаалаан чүвези бо-дур: „Дээрде саадаан Дээрги-Бурган-Чаяакчы меңээ чер-делегейниң бүгү күрүнелерин хүлээдип бергеш, иудей черде Иерусалим хоорайга Аңаа өргээ тутарын дааскан. Дээрги-Чаяакчының чонунга хамааржыр бүгү улус — Бурганы олар-биле кады болзун! — иудей черде Иерусалимче чоруй баргаш, Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының Иерусалимде турар өргээзин тутсун“». Төрөөн черинче Израильдиң он ийи аймаанга хамааржыр еврейлер чанып келген. Ынчаарга хөй еврейлер перси чурттарга артып калган.

Төрөөн черинче ээп келгениниң ийиги чылында иудейлер тудугну эгелээр дээш Иерусалимге чыгып келгеш, Бурганның чаа өргээзиниң таваан салып алганнар. Бурганның биеэги өргээзин сактып арткан хөй кырган бараалгакчылар, левиттер болгаш төрөл бөлүктер баштыннары чаа өргээниң таваа канчаар салдынып турарын көргөш, ишкирнип ыглажып турганнар, а өске улус өөрүшкүдөн дыңзыдыр алгыржыпкан. Өөрүшкүнүң алгы-кышкызы ыы-сыыдан ылгаттынмас болуп, улустуң ыткыр үннери кайы ырактан дыңналып турган.

Бурганның чаа өргээзин тутарын иудей хаан Иехонияның оглунуң оглу Зоровавел удуртуп турган. Ынчалза-даа ында, мурнунда иудейлерниң чурттап орган черинде, чурттай берген чоннар еврейлерни көөр хөңнү чокталып, оларны коргудуп, Бурганның өргээзин тутарына шаптыктап эгелээннер. Олар Бурганның өргээзин тудар ажилды он беш чыл — база-ла Дарий

—○○○—
деп ат эдилээн өске перс хаан чагырып эгелээжеге чедир — саа-
дадырын чедип алганнар.

Дарий хаан Кир хаанның дужаалын бадыткааш, Иерусалимче
өргээниң тудуун доозар деп айтышкын берген чарлыктыг чагаа
чорудупкан. Бурганның чаа өргээзиниң тудуун Дарий хаанның
чагыргазының алдыгы чылында, Адар деп айның үште дооскан.

ЭЗРА 1—6

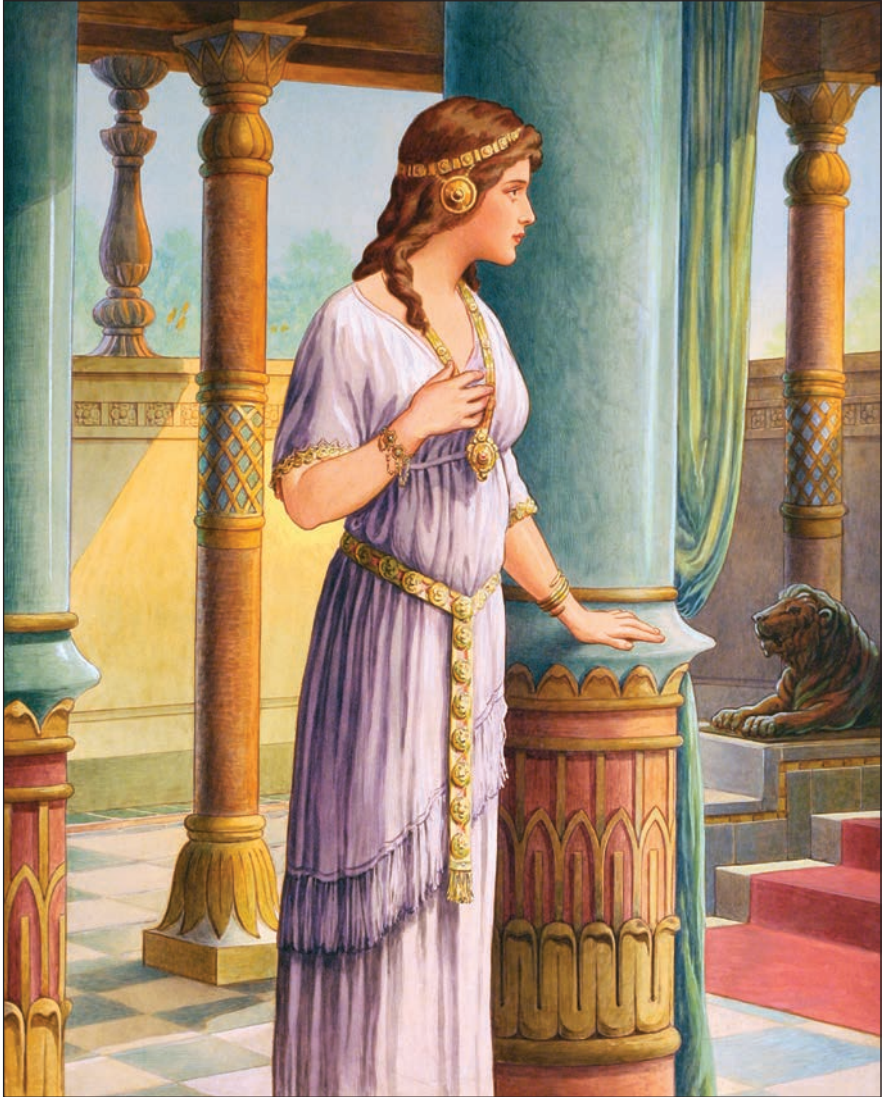
Эсфир кадын

Мерсияның хааны Ахашверош кадайланыр деп шиитпирлээн. Хаан бүгү эң чараш кыстарны найысылал хоорай Сузыга чыыр дээш, бодунуң күрүнезиниң бүгү булуннарынче шапкынчылар ыткан. Кыстарны Сузыга он ийи ай дургузунда хаанның хүлээп алышыкынынга белеткеп келген. Ол үеде Персияга ассирий болгаш вавилон аг-шериглерниң бир шагда тудуп аппаратаны еврейлерниң салгакчылары ам-даа чурттап турган. Сузыга Мардохей дээр бир иудей кижитурган. Ол бодунуң төрел акызының уруу Эсфирни кижизидип өстүрүп каан. Чараш, хөнү сынныг кыс чүве-дир. Аказы, авазы чок апарган соонда, Эсфирни Мардохей уруу кылдыр азырап алганы ол. Кажан чараш кыстарны бүгү чурттан Сузыга чыып эгелээрге, Эсфир база хаанның ордузунче чалаттырган. Хаан Эсфирге өске чараш кыстардан артык ынакшый берген. Хаан кыстың бажынга дүжүлгө бөргү кедиргеш, кадыны кылып алган. Эсфир дээш, хаан бодунуң бүгү ызыгууртаннары болгаш орду дүжүметтеринге улуг дой кылып, чуртунуң девискээрлеринге чиигелделер хайырлааш, хаанның экиргээ-биле хөй белек-селек үлээн. А Эсфир, Мардохейниң аңаа чагааны дег, кандыг чондан үнгениниң дугайында чүнү-даа чугаалаваан.

Ооң соонда удавайн хаан бодунуң нояннарының бирээзи болур Аманны аажок алдаржыдып, ону өске бүгү нояннарының бажынга салып каан. Хаанның ордузунда бараан болуп турар бүгү улус, хаанның дужааганын ёзугаар, Аманның мурнунга черге чедир мөгөйип турганнар. Чүглө Мардохей черге чедир мөгөйбейн турган. Аман хорадай бергеш, Ахашвероштун күрүнезинде бүгү иудейлерни узуткап каар деп бодап алган.

Аман Ахашверош хаанга мынча дээн: «Силерниң чагырган девискээринерде аңгы чоннар аразында тарай берген бир чон бар-дыр; ол чоннуң хоойлузу өскелерниинден ылгалдыг, хаанның дужаалдарын олар күүсетпейн турарлар-дыр». Хаан Аманга ол чонну ооң күзээн аайы-биле аажылаарын чөпшээрээн. Оон шапкынчылар Персияның бүгү девискээрлеринче он ийиги айның он үште иудейлерниң шуптузун: аныяк-кырганны-даа, уруг-дарыгны-даа, херээженнерни-даа чангыс хүнде кыргып-хыдып, узуткап кааптар, а оран-савазын база эт-хөрөңгизин үптээр журлуг дээн уткалыг чагааларны тарадып чорудупкан. Хаанның чарлыгы четкен чер бүрүзүнге иудейлер аажок качыгдап, шээрлээшкин кылып, ишкирнип ыглажып турганнар.

ЭСФИР 1—3

Эсфир кадын (уланчызы)

Ол дугайында билип кааш, Мардохей хаанның чарлыгын Эсфир кадынга дыңнаткаш, бодунун чону дээш өршээл дилеп чанныры-биле хаанга баарын аңаа чагаан. Эсфир Мардохейге чалчазын дамчыштыр: «Хаан боду келдиртпээнде, ооң иштики хериминче кирер эр-даа, херээжен-даа кижилерге кеземче чаңгыс — өлүм; чүгле хаан кымче алдын даянгыгыжы-биле айтырыл — ол кижидириг артар. А мени хаанче үжен хүн иштинде келдиртпейн тур» деп дыңнаткан.

Мардохей Эсфирге харыылап: «Бүгү еврейлерден кара чааскаан хаанның бажыңыңга камгаланып артып каар мен деп бодава. Канчап билир, мындыг байдалда чонунга дузалаар дээш сен кадын апарган эвес сен бе?» — дээн.

Эсфир Мардохейге: «Сузыда бар еврейлерниң шуптузун барып чыып ал, ынчангаш үш хүн иштинде дүне-хүндүс-даа чемненмейн, суг-даа ишпейн, мен дээш шээрлениңер, мен база чалча кыстарым-биле ол шээрлениишкинни шак-ла ынчаар сагыыр мен, ооң соонда хоойлуга дүүшпес-даа болза, хаанга баар мен, а өлүр-даа болза, өлгей-ле мен» — деп харыылаан. А ол аразында Аман өжээтен Мардохейни азып каар дээш бедии чээрби беш метр кижиди азар ыяшты белеткеп алган.

Үшкү хүнде Эсфир кадын хевин кеткеш, хаанның ордузунун иштики хериминче, ооң бажыңынче чорупкан. Хаан Эсфирже алдын даянгыгыжы-биле айыткан. Эсфир чеде бергеш, даянгыгышка деггеш, хаанны Аман-биле кады ол-ла хүн дойже чалаан. Хаан биле Аман дойга чедип келгеннер. Олар арага-дары ижип орда, хаан: «Күзелин чүл? Ону хандыраар мен. Дилээн кандыгыл?» — дээн. Кадын: «Хаан күзээр-ле болза, мээң күзелим-биле, мээң дилээм-биле меңээ болгаш мээң чонумга амыдыралдан хайырлазын! Мен болгаш мээң чонум кыргып-хыдыышкыңга, өлүм-чидимге таваржыр кылдыр саттырыпкан-дыр бис» — деп харыылаан. Хаан ынчалдыр ооң кадайы еврей кижиди деп билип алган база Аманның кара сагыштыг бодалын билип каан. Хаанның дужаалы-биле Аманны ооң Мардохейге белеткеп алган кижиди азар ыяжынга азып каан.

Ынчалза-даа перси күрүнеге иудейлерни узуткаар дугайында чарлыктарны күш чок болдуары азы өскертири болдунмас апарган, чүге дээрге оларны хаанның аындан бижээн база хаанның билзээ-биле таңмалаан болган. Ынчан хаанның айтыышкыны-биле

—○○○—

бижээчилер хаан иудейлерге бүгү хоорайларга чыгып, боттары-
ның амы-тынын камгалаар дээш туржурун чөпшээрээн деп чаа
чарлыктыг чагаалар бижээннер. Хаанның Индиядан Эфиопи-
яга чедир чүс чээрби девискээринче чүгүрүк аъттарны мунган
шапкынчылар халдып үнүпкен. Удавайн хаанның чарлыын ол
девискээрлерниң чагырыкчыларынга чедирип берген. Мардохей
еврейлерниң камгалал алганынга тураскаадып, Пурим дээр чыл-
дың демдеглээр байырлал доктаадып каан.

ЭСФИР 4 – 10

Неемияның Иерусалимнің ханаларын тутканы

III Неемия болза найысылал хоорай Сузыда Персияның хааны Артаксеркстин ордузунда улуг эргелиг дүжүмет турган.

Бир иудей кижии Иерусалимден Персияже эглип келген. Неемия Иерусалим болгаш ында артып калган иудейлер дугайында оон айтырган. Ол кижии: «Туттуруушкун соонда Иудеяже дедир чана берген улус ам ында улуг бергедээшкин, базындырышкынгга таваржып тур. Дайзыннар Иерусалимнің ханазын үреп бускан, а хаалгаларын өрттедипкен-дир» – дээн. Ол сөстөрни дыңнааш, Неемия олура дүшкеш, ыглап бадырыпкан. Ол элээн каш хүн мунгарап, Артаксеркс хаан аңаа Иерусалимче барып, хоорайның ханаларын катап тудуп каарын чөпшээрезин дээш шээрленип база Бурганга мөргүп келген.

Артаксеркс хаан Неемияны Иерусалимче салып чорудупкан. Неемия иудейлер-биле кады хоорайның үрелип бузулган ханаларын болгаш хаалгазын катап тудуп эгелээн. Ол дугайында иудейлерниң дайзыннары дыңнап кааш, тудугга кыжаныглар-биле шаптыктаар бодааннар. А Неемия бодунуң улузун чепсеглеп алган. Хана тудар даштар дажыглап турган улус бир холу-биле ажылдап, а өске холундан чепсээн салбайн турганнар. Тудугжулар шупту хылыштар-биле чепсегленип алган. Ажыл хүндүс-даа, дүне-даа уламчылаан. Бурганның холу тудугжуларны камгалап турган болгаш, вавилон шериг Иерусалимни үреп бускаш, өрттедипкенинден бээр чүс дөртөн чыл эрткенде, хана катап туттунган.

Чедиги ай дүшкенде, бүгү чон төп шөлге чыгып келгеш, Дээрги-Чаяакчының Израильге бергени ыдыктыг хоойлунуң номун эккээрин Эзра бараалгакчыга айытканнар. Бурганның бараалгакчызы Эзра хоойлунуң номун эккелгеш, бүгү чыылган улустуң – эр-даа, херээжен-даа улустуң, дыңнаан чүвезин угаап шыдаптар бүгү улустуң мурнунга даң бажындан дүшкеш чедир номчуп келген. Бүгү чоннуң кичээнгейи ыдыктыг хоойлуже хаара туттуна берген. Эзра өндүр улуг Дээрги-Бурган-Чаяакчыны алгап-йөрээрге, бүгү чон холдарын өрү сунгаш: «Аминь! Ындыг-ла болзунам!» – деп харыылап турган. А оон бүгү улус хавактарын черге дегзип, Дээрги-Чаяакчыга мөгөйген.

НЕЕМИЯ 1 – 8

Чоннун Бурганче ээлгени

Ол-ла чедиги айның чээрби дөртте бүгү израильчилер чыгып келген — олар шээрленип турган база шээрленир үеде иудейлерге айтып кааны дег, качыгдалдың самдар хептерин кеткен, баштарынче довурак-доозун чажып алган болганнар. Израильчилер бүгү даштыкы улустан аңгыланып алгаш, боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчының хоойлузунун номундан номчуп, дараазында үш шакта бачыттарын миннип, боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыга мөгейип келгеннер. Бедиктээшке Иисус, Бани, Кадмиил, Шевания, Вунний, Шеревия, Бани болгаш Хенани дээр левиттер туруп алгаш, боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыны дынзыдыр кыйгырып турганнар. Левиттер мынча дишкен: «Боттарыңарның Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыны мөнгеде алдаржыдыңар-ла! Улус сээң алдарлыг, кандыг-даа алгаг-макталдан, алгыш-йөрөөлден өндүр бедик адынны алдаржытсын! Дээрги-Чаяакчы, Сен чаңгыс сен! Кудай-дээрни, эң бедик дээрлерни, оларның бүгү аг-шериин, черни болгаш ында бар бүгү чүвени, далайларны болгаш ында бар бүгү чүвени Сен чаяап каан сен! Бүгү чүвеге амы-тынны хайырлап турар сен, дээрлерниң аг-шерии Сеңээ мөгейип турар».

Чон бодунун бачыттарын болгаш Дээрги-Чаяакчыдан ойталаанын чүрэениң ханызындан миннип, мынча деп мөргүп турган: «Бистиң Бурганывыс — өндүр улуг, күчүлүг, сүртенчиг, чагыг-керээни үревес, кезээде энерелдиг Бурган! Бистиң ада-өгбевисти, хааннарывысты, нояннарывысты, Бурганның бараалгакчыларын, медээчилерин — бүгү чонувусту тавараан шупту түрегдел-хилинчек Сээң мурнунга бичии бооп көзүлбезин. Ол бергедээшкиннер ассирий хааннарның үезинден эгелээш, амгы үеге чедир болуп келди. Бистиң-биле болган бүгү чүве дээш, Сен чөптүг-шынныг сен, чүге дээрге шынчыңны кадагалап келдин, а бис кем-буруулуг болдуvus. Ол бүгүнүң журунда бис быжыг хүлээлге ап, ат салып кагдывыс. Бистиң нояннарывыс, левиттеривис болгаш Бурганның бараалгакчылары ону шынзыдып, таңмалап кагды». Ол керээге бедик албан-дужаалдыглар аттарын салып, таңмалары-биле шынзыдып турганнар. Арткан бүгү чон, Бурганның бараалгакчылары, левиттер, хаалгачылар, ыраажылар, Бурганның өргээзинде ажилчыннар, Бурганның хоойлузун хүлээп алган бүгү өске чоннар улузу, оларның кадайлары, оглу-кызы, дыңнаан чүвезин угаап шыдаптар бүгү улус боттарының ха-дуңмазынга, чоннун эң алдар-хүндүлүг улузунга каттыжып ап, ол азаашкынны даңгыраглап хүлээп алганнар.

НЕЕМИЯ 9:1–6; 9:32–10:29

Иовтуң хилинчээ

Уц деп чуртка Бурганга бүзүрээр база аажок бай Иов дээр кижичурттап чораан. Ол болза кем-буруу чок, чөптүг, Бургандан коргар болгаш бачыттан хая көрнүп чоруур кижичүве-дир. Ол чеди оолдуг, үш кыстыг турган.

Бир катап Бурганга буруудадыкчы эрлик чедип кээрге, Дээрги-Чаяакчы оон: «Сен кайыын келдиң?» — деп айтырган. Буруудадыкчы: «Мен чер-делегейни эргип кезип чордум» — деп харыылаан. Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Мээң чалчам Иовту эскердиң бе? Чер кырында өске ындыг кижичок — ол кем-буруу чок, чөптүг, Бургандан коргар болгаш бачыттан хая көрнүп чоруур кижичүве» — дээн. Ынчан буруудадыкчы Дээрги-Чаяакчыга: «Иов Бургандан хей черге коргар деп бе? Сен ооң бодун, өг-бүлезин база кошкул-хөрөңгизин бүгү талазындан камгалап турбаан сен бе? Ооң холунуң ажил-херээнге ачы-буян хайырлаан сен, ооң кодан-кодан малдары чер кырында өзүп-көвүдеп-ле турар-дыр. Ынчалза-даа ооң бар-ла кошкул-хөрөңгизинге Бодуннуң холун-биле дээптер болзуңза, ол Сени арныңга албан бак сөглээр» — деп харыылаан. А Бурган буруудадыкчыга: «Ындыг бе? Ооң бар-ла кошкул-хөрөңгизи сээң холунче кирзин» — дээн.

Буруудадыкчы ындыг чөпшээрел алгаш, байгы-ла аргалар-биле Иовка хора халдадып эгелээн. Ол ооң хамык ажы-төлүн чок кылгаш, бар-ла эт-хөрөңгизин узуткап каапкан. Иов хомудаваан, Бурганны бак сөглөвээн, харын: «Дээрги-Чаяакчы берген-дир, Дээрги-Чаяакчы дедир ап алган-дыр, Ооң ады алгаг-йөрөөлдиг болзун» — дээн. Оон кадайынга мынча дээн: «Таанда-ла бис Бургандан чүгле эки чүве хүлээп аар, а багай чүве хүлээп албас улус бис бе?» Иов чаңгыс сөс-биле-даа Бурганның мурнунга бачыт үүлгөтпээн. Ынчан буруудадыкчы аңаа коргунчуг кеш аарыы чышпырып каан — оюлганнар ооң мага-бодун бажындан буттарынга чедир шыва апкан. Иов кедергей хилинчектенип, мунгагалга алзыпкан.

Ооң үш эжи, Иовту тавараан хай-халап дугайында дыңнап кааш, ооң хөңнүн чазаар дээш чедип келгеннер. Ынчалза-даа олар аргалалдан буруудадышкыннарже шилчип, Бурган чөптүг-шынныг улусту кезетпес, ындыг болганда, Иов бир-ле чүве дээш буруулуг болган-дыр деп чугаалап эгелээннер. А Иов биеэ хевээр бодунуң шынныы дээш туржуп турган. Аңаа эштериниң чугааларын

—○○○—
дыңнаары четпес болган. Ол Бурган-биле чугаалажыксаан. Иов чүү дээш олче ындыг хилинчекти чорутканыл деп айтырып турган, ынчалза-даа камгалал алыр идегелин чидирбээн: «А мен билир мен – Камгалакчым дириг, адак сөөлүндө Ол чер кырынга меңээ болчуп чедип кээр... Оон Бурганны көрүп каар мен».

ИОВ 1; 2; 4; 5; 19:25–26

Иов шыдажып эрткен шенелделериниң соонда

Иов үш эжи-биле чугаалажып турда, хенертен күштүг шуурган даажы дыңналгаш, шуурган иштинден Дээрги-Чаяакчынын Бодунуң үнү үнген. Бурган Иовка кижиниң харыылап шыдавазы айтырыглар салып эгелээрге, Иов мону меде реп билген: Дээрги-Чаяакчы кымга-даа бодунуң кылып турар чүүлдерин тайылбырлава с ужурлуг. Кажан Дээрги-Чаяакчы чугаалап доозуптарга, Иов Аңаа: «Мен билир мен: бүгү чүве Сээн эргенде, чүнү-даа бодап аарынга, Сеңээ болдунмас чүве чок» — дээн.

Бурган Иовту шенеп көргөш, ооң чидирген бүгү чүвезин бүрүнү-биле эгиткеш, мурнунда эдилеп турганындан ийи катап хөйнү чорудуп берген. А багай аргалакчылар болган эштеринче, олар Ооң дугайында Иов ышкаш шынын чугаалавааны дээш, Дээрги-Чаяакчынын килеңи кыптыккан. Ынчангаш Бурган оларга боттары дээш өргүл салырын база олар дээш мөргүүр кылдыр Иовтан дилээрин айыткан, чүге дээрге чүгле Иовтуң мөргүлүн Бурган хүлээп алыр болган. Иовтуң эштери Дээрги-Чаяакчынын айтыышкынын күүсеткеш, Иовтуң мөргүлү-биле Бургандан өршээл алганнар.

Бүгү шыдажып эрткен шенелделериниң соонда Иовче эр, кыс ха-дунмазы, бүгү таныш өөрү чедип келгеш, анаа белек-селек эккеп бергеннер. Бурган Иовтуң чуртталгазынын сөөлгү үезинде биеэгизинден артык хөй ачы-буянны хайырлаан. Ону тавараан айыыл-халап соонда-даа, Иов үр чурттаан, ол чеди оолдуг болгаш үш кыстыг болган. Бүгү чер-делегейде Иовтуң кыстары дег чараш херээженнер турбаан.

Иов кыраан назынында, чуртталгазынга пөккеш, мөчээн.

ИОВ 38 – 42

Ыдыктыг ырлар

Ыдыктыг ырлар – Библияда эң хөй номчуттунуп турар номнарның бирээзи. Ол хөгжүм-биле үдеп күүседир чүс бежен ырдан тургустунган. Ыдыктыг ырлар Бурганга шынчы улустуң сеткил-чүрээн хөлзедиптер бүгү чүвени илередир: чер-делегейде ыдыктыг хоойлуга дүүшпес чүве дээш мунгаралды, карангыны чырык тиилээр деп идегелди, бодунуң бачыттарын миннирин болгаш Бурганның хайырлаары камгалалче чүткүлдү. Эң-не хей-аыт кирген ырлар Мессияны азы Христосту өттүр билип көөр деңнелге чедир бедип турар.

Анаада ыдыктыг ырлар дугайында чугаалап тура, Давид хаанның ыдыктыг ырлары деп бодаар бис, чүге дээрге оларның хөй кезиин ол бижээн. Ынчаарга Ыдыктыг ырлар номунда өске авторларның бижээни ырлар база бар. Дыка хөй христиан мөргүлдерже ыдыктыг ырларның сөстери кирип турар. Бо номче бис чижек кылдыр ийи ыдык ырны киирдивис.

1-ги ыдыктыг ыр

Бузуттугларның сүмезин дыңнавайн чоруур, бачыттыгларның үлегерин эдербес, кочуургактар аразынче кирбес кижиге амыр-чыргалдыг! Ындыг кижиге Дээрги-Чаяакчының хоойлузун дүн-хүн дивейн бодап, аңаа хандыкшып, таалал алыр. Ындыг кижиге суг эриинге олурткан, чимизи үезинде быжар, бүрүлери катпас ыяш ышкаш болур; чүнү-даа кылганда, чедишкинни чедип алыр. Бузуттуг улус көңгүс ындыг эвес – хатка ширбиткен бок сиген дег. Бузуттуглар шииттирип тура, актыг үнмес, бачыттыглар чөптүг-шынның улус аразынга турар чер тыппас. Дээрги-Чаяакчы чөптүг-шынның улустуң оруун билир, а бузуттуг улустуң оруун узуткаар болгай.

150-ги ыдыктыг ыр

Аллилуйя!* Бурганны Ооң ыдыктыг өргээзинге мактаңар, Ооң шивээзи болур бопурук дээрге Ону мактаңар! Күчүлүг ажыл-херектери дээш, Ону мактаңар! Эндүр бедии дээш, Ону мактаңар! Эдиски үнү-биле үдеп, Ону мактаңар! Чадаган

* «Аллилуйя» – эрте бурунгу еврей дылдан очулдуурарга, «Дээрги-Чаяакчыны мактаңар» дээн уткалыг.

—○○○—

болгаш чанзы-биле үдеп, Ону мактаңар! Тимпан-биле үдеп, самнап тургаш, Ону мактаңар! Хылдыг хөгжүм-биле база лимби-биле үдеп, Ону мактаңар! Эткир үннүг кимвалдар-биле үдеп, Ону мактаңар! Ыткыр үннүг кимвалдар-биле үдеп, Ону мактаңар! Амы-тынныг бүгү чүве Дээрги-Чаяакчыны мактазын! Аллилуйя!

Ыдыктыг ырлардан одуругларны сактып аалыңар

Бээн адынны хүндүлөп билир улус Сеңээ идегээр, Сенче сеткилинден чүткээн улусту кагбас болгай сен, Дээрги-Чаяакчы (9:11).

Дээрлер Бурганның алдарын медээлеп тур, бопурук кудай-дээр Ооң холдарының ажил-херектерин тоожуп тур (18:2).

Дээрги-Чаяакчыдан бүгү чер-делегей сүртезин; Ооң мурнунга өртемчейниң бүгү чурттакчылары коргуп сирилезин (32:8).

Амзангырлап шенеп көрүнер, Дээрги-Чаяакчының кайы хире ачы-буяаннын билип каар силер. Хоргадалды Оон алыр кижиге амыр-чыргалдыг (33:9).

Дээрги-Чаяакчыга амыдыралың оруун хүлээдип, Аңаа идеге — Ол чогууру-биле кылып бээр (36:5).

Айыыл-халавың хүнү кээрге, Мени кый де — Мен сени камгалаар мен, а сен Мени алдаржыдар сен (49:15).

Бурганым, арыг чүрөктөн чаяап бер, ишти-хөңнүмнү туруштуг кылдыр чаартып каг (50:12).

Улус-чон, кандыг-даа үеде Аңаа идегенер, сеткил-чүрээнерни Аңаа ажыдып, мөргүнер — Бурган бистин хоргадалывыс-тыр (61:9).

Чер кырынга Сээн оруунну, бүгү чоннар аразыңга Сээн берген камгалалыңны улус ынчан билип алыр (66:3).

Даглар төрүттүнериниң-даа мурнунда, чер биле өртемчейни чаяап кааныңның-даа мурнунда, үе-дүптен бээр, кезээ мөңгөде Бурган-дыр сен! (89:3).

Ынчалзажок Дээрги-Чаяакчы — мээң быжыг шивээм, Бурганым — мээң хоргадаар хаям (93:22).

Сеткилим Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээзин, Ооң хайырлаан хамык ачы-буянын утпазын! (102:2).

Дээрниң черден бедии дег, Бурганның эңерели Оон коргар улуска өндүр бедик (102:11).

Дээрги-Чаяакчыдан коргары — мерген угаанның үнер дөзү (110:10).

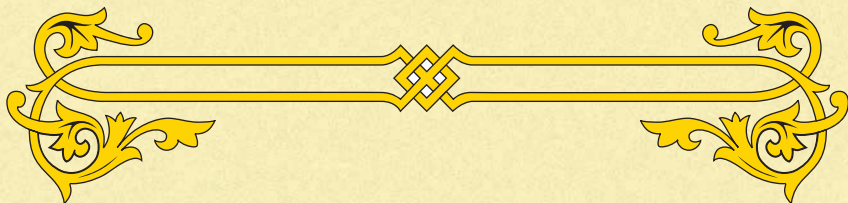
Дээрги-Чаяакчы мээң таламда-дыр, корткан херээм чүл, кижиге амытан меңээ чүнү кылып шыдаарыл? (117:6).

Аңык оол бодунуң оруун бачыттан канчап арыглап аарыл? Сээн сөзүңнү кадагалап чорааш! (118:9).

Сээңии мен, камгалап көр (118:94).

Ыглап-сыктавышаан үрезин тарып турган улус дүжүдүн өөрүшкүлүг ажаап аар (125:5).

Дээрги-Чаяакчы Ону кый деп мөргүүр бүгү улуска — шынны-биле Ону кый деп мөргүүрлерге — чоок (144:18).

**СЭЭН СӨЗҮН — МЭЭН
ОРУУМГА ЧЫРЫТКЫ-ДЫР,
МЭЭН КОКПАМ ЧЫРЫДАР
ЧЫРЫК-ТЫР.**

Ыдыктыг ыр 118:105

Угаадыглыг чугаалар ному

Уиблияның номнарының бирээзин Угаадыглыг чугаалар ному дээр. Ол ном аныяк-өскөнгө хамаарылгалыг кыска өөредиглерден тургустунган, оларның хөй кезиин мерген угаанныг Соломон хаан бижээн. Угаадыглыг чугааларның темалары – мерген угаан, Бурганга шынчы боору, Бургандан коргары, эртем-билиг, мөзү-шынар, бодун кызыгаарлаары, кызымак чорук, бодун туттунары, Бурганга ынаныры, ядыыларга дуза, дайзыннарга хайыралыг болуру, ажы-төл кижизидилгези, ак сеткилдиг болгаш чөптүг чорук, шынныг бодал болгаш оон-даа өске. Угаадыглыг чугаалар номундан чамдык өөредиглер бо-дур.

Дээрги-Чаяакчыдан коргары – билигнің үнер дөзү; чүгле мелегей киж мерген угаанны болгаш суртаалды херекке албас.

Оглум, ачаңның сургаалын дыңна, аваңның өөредиин сагы.

Оглум, бачыттыглар сени дуурайлай берзе, оларны эдербө.

Дээрги-Чаяакчыга чүрээңнің ханызындан идеге, а бодунуң угааныңга ынанма. Кандыг-даа оруктап чоруп орзуңза, Дээрги-Чаяакчыны билип аарын кызыт, Ол ынчан сээң орууну дорттап бээр.

Оглум, Дээрги-Чаяакчының эдип-чазаар сургаалын хүлээвейн барба, Ооң чөмөлээшкинин халалыг диве. Дээрги-Чаяакчы Бодунуң ынак кижизин, ачазы эргим оглун дег, кеземчеге онаар болгай.

Ядамыкты дарлаар киж мерген Чаяакчызын бак сөглээни ол, а түремикке ачы-дуза көргүзөр киж Ону алдаржыдар.

Чөптүг-шынныг чорук чонну өрү көдүрөр, а бачыт – аймакты бак атка киирер.

Кижиниң чүрээ оруун боду бодап алыр, ынчалза-даа оон базымнарын Дээрги-Чаяакчы башкараар.

Оглу ачазын хоозурадыр болза, авазын үндүр сывырар болза, ыянчыг, бужар киж болур.

Аныяк оолду шын орукче эң эгезинде үндүрүп каг – кырый-даа бергеш, оон өскээр барбас.

Дайзының аштаан болза – чөмгерип каг; суксаан болза – сугдан ижиртип каг.

Экклесиаст (азы Суртаалчынын ному)

Угаадыглыг чугааларнын соон дарый Библияже Экклесиасттын азы Суртаалчынын ному кирген. Ол ном Угаадыглыг чугаалар номунда сургаалдарга дөмей кайгамчык эки мерген угаанныг сургаалдардан бүткен. Ол номдан элээн каш одуруг бо-дур.

Хоозундан хоозун чүве-дир, бүгү чүве хей-бус ышкаш!

Каткыдан муңгарал дээре, чүге дээрге муңгаргай арындан угаан-чүрек экижиир.

Мерген угаан дайын чепсээнден дээре дээрзи база шын; ынчалза-даа чаңгыс бачыттыг кижичи хөй-ле эки-чаагай чүүлдү чок кылыр-дыр.

Оңгар казып турар кижичи боду ынаар барып дүжүп болур база херим-хананы үрегдеп турар кижини чылан шаптып болур. Бодуннун хлеб-тараанны суг аайы-биле бадырып чорудуп тур, хөй хүннер эрткенде, оонну катап тып аар сен.

Аныяк оол, аныяк шаанда хөглеп чор, база чүрээң чалыы назынында өөрүшкүнү чооглап чорзун, база чүрээннин кыйгырган оруктарынче карактарың кайнаар көөр-дүр, ынаар углап чор, чүгле мону бил: ол бүгү дээш Бурган сенден харыы негээр.

Аныяк-чалыы назынында Чаяакчыңны утпайн чор. Оон соонда аар-берге хүннер база «Олардан меңээ таалал чок-тур» дээрин чылдар чедип кээр; ынчан хүн болгаш чырык, ай болгаш сылдыстар өже бээр база чаъс соонда чаа булуттар диргелип кээр. Ынчан бажыңнын таңныылдары сириңейни бээр, күштүглер күдүгүр апаар, дээрбениң ажилчыннары эвээш артканындан дээрбелевейн баар, а сонгаже көргөн-нерге караңгы апаар. Дашкаар үнер ийи эжиин хагдына бээр база дээрбе даажы дыңналбайн баар; куштуң бир дугаар алгызындан-на оттуп кээр апаар сен, ырлаар кыстар шупту ытташпайн баар. Бедик черлерден коргар апаар сен, а оруктарны айыыл долган ышкаш апаар, миндаль ыяжы чечектели бээр... Оон кижини оон мөңгө бажыңынче аппарат чыдар, а ыглаан-сыктаан улус ону долганып, кудумчуда бар чыдар. Ынчан мөңгүн илчирбегигеш үстү бээр, база алдын аяк чарлы бээр, база суг бажының чанында доңга бусту бээр, кудуктуң кочал тыртып долгаар дугую үрели бээр, довурак-доозундан чаяаттыңан кижичи черже катап эглип, биеэги хевээр довурак апаар, а амыдыралдың тыныжы ону берген Бурганче катап эгли бээр.

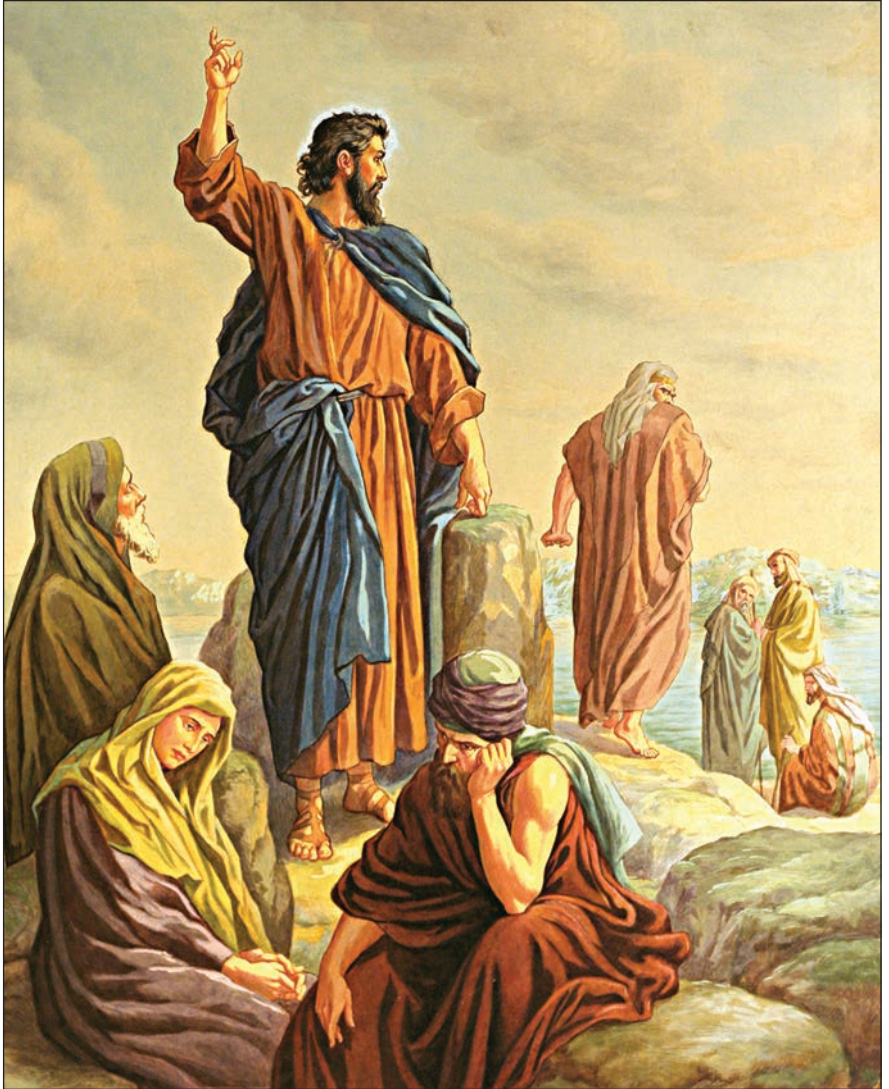
Бурганның медээчилери

Дэрги Чагыг-керээниң элээн улуг кезээн өттүр билген медег-
лелдиг номнар тургузуп турар: Исаяянын, Иеремиянын,
Иезекиилдин, Даниилдин база оларнын аттарын эдилээн номнар-
нын хемчээли бичии боорга, «бичии» дээр өске он ийи медээчи-
нин. «Бичиилер» дээрге Осия, Иоил, Амос, Авдий, Иона, Михей,
Наум, Аввакум, Софония, Аггей, Захария болгаш Малахия-дыр.

Библейжи медээчилер, ындыг салым-чаянны эдилеп бо-
лур-даа турганнар болза, чүгле келир үени өттүр билип шыдаар
улус эвес турган. Оларнын бараан болуушкунунун утказы өске
чүүлде: болуп турар бүгү чүвениң эрткен, амгы болгаш келир
үелерде ылап шын утказын долгандыр турар улуска ажыдып
бээринде болур. Медээчилер уттуучал Израильге ол чер-деле-
гейнин өске бүгү чоннары ышкаш эвес дээрзин сагындырып
турганнар. Израиль — Бурганның Бодунуң чону деп адааш,
ооң-биле керээ чарып алганы чон болур. Ооң келир үези даш-
тыкы болуушкуннар болгаш салым-чолдун өскерлиичелинден
эвес, а ооң бодунуң Дээрги-Чаяакчыга кайы хире шынчы бооп
артканындан хамааржыр турган. Медээчилернин номнарында
сойгалаашкыннын аар-берге сөстери улус адак соонда боттары-
нын Бурганы Дээрги-Чаяакчыже эглип, камгалалды Оон алыр
боор деп чырык идегел болгаш быжыг бүзүрел-биле солчуп турар.

Медээчилер израиль чон-биле боттарынын адындан чугаа-
лашпайн турганнар — Бурганның Бодунуң оларга бергени ажы-
дыгышкынны медеглеп турганнар. Медээчилернин чугаалары
символ-демдектер болгаш тывызыктар-биле долдунган, оларнын
утказын билип алыры ындыг-ла белең эвес. Ынчалза-даа хөй
чүс чылдар эрткен соонда, өттүр билген медеглелдиг сөстөрнин
шынныынга бүзүрөп, боттанган болуушкуннардан медээчи-
лернин медеглээни чүүлдерни танып ап турганнар. Ынчалдыр,
Христостуң төрүттүнеринин оранчок мурнунда-ла, медээчилер
кижи төрөлгөтөнни бачыт болгаш өлүмнүң чагыргазындан хос-
таар база Бодунуң чагыргазын кезээ мөңгөде тургузуп каар Кам-
галакчынын бо делегейже кээрин медеглеп каапканнар.

Бөгүн-даа, өттүр билген медеглелдиг номнарны номчуп тура,
бис олардан чүгле төөгүлүг тоожуушкуннар болгаш боттанган
баш бурунгаар чугаалаан чүүлдер эвес, а кижинин Бурганга
чедип кээри оруктар дугайында эргижиревээн чугааны тып ап
турар бис.

Исайя медээчи

Исайя медээчи Христостун төрүттүнөринге чедир чеди чүс чыл мурнунда Иудеяга чурттап чораан. Ол Бурганның алдарын чүткүлдүг суртаалдап, Дээрги-Чаяакчыдан ойталап барчыдар израиль чоннуң ийи арынныын сойгалап, бачыттыгларны кем-буруузун минниринче кыйгырып турган. Ол хөй хоорайларның хуу-салымын баш бурунгаар чугаалаан.

Исайя чонну Бурганга ынанырынче кыйгырып шаг болган. Ооң бир кыйгырыгы бо-дур: «Таанда-ла билбес сен бе? Таанда-ла дыңнаваан сен бе? Дээрги-Чаяакчы – чер-делегейниң бүгү кыдыгларын чаяган мөңгө Бурган-дыр. Ол могавас, шаа төнмес, Ооң угаан-бодалын билип аары болдунмас. Ол могап турупкан улусту күштүг кылып каар, шаа төнгөн улусту быжыктырар. Аныяк оолдар безин могай берип, шаа төнө бээр, чалыылар шылаанындан кээп дүжер, а Дээрги-Чаяакчыга идегээр улус чаа күш кирип алыр: олар, эзир ышкаш, чалгынын херип-чайып, ужар; маңнашкаш, могавас, кылаштакш, шагзыравас».

Исайя Мессияның – кижини төрөлгөтөнниң Камгалакчызы Иисус Христостун төрүттүнөрин өттүр билип чугаалаан. Ол Христостун төрүттүнөри, Ооң амыдыралы, хилинчээ, өлүмү болгаш катап дирлириниң дугайында – каш чүс чылдар эрткенде болган, оон Чаа Чагыг-керээниң номнарында тодараттынып бижиттинген бүгү чүвө дугайында баш бурунгаар чугалап турган.

Исайя медээчи Христос дугайында мынча дээн: «Харын Ол бистиң човалаңывысты Боду чүктеп, бистиң хилинчээвисти Бодунуу кылдыр ап алды. А бис Ооң кеземче, ялазын болгаш базындырганан көргөш, ол бүгү Бургандан келген деп бодаан бис. Ол бистиң бачыттарывыс дээш өттүр шаштырган, бистиң кем-буруувус дээш бастыртып алган; Аңаа онаашкан кеземче биске амыр-тайбынны эккелген, Ооң балыгларының ачызында экирээн бис. Бис шупту хойлар ышкаш азып, кижини бүрүзү бодунуң оруу-биле тоо быдарай берген турган бис, а Дээрги-Чаяакчы Ону бистиң шуптувустун бачыттарывыс дээш кезеткен. Ол эттедип-соктуруп, дорамчылаткан, ынчалза-даа чүвө ыттаваан, дөгөрери-биле аппарат чыдар дөтпө-хураган дег, дүгүн кыргыыр дээн хойнуң үн үндүрбези дег, Ол аксын ажытпаан».

ИСАЙЯ 40:28–31; 53:4–7

«Хылыштарны андазыннарже эде соп кылып аарлар...»

Мсайя медээчиниң номунда сөөлгү үелер дугайында база үр манаан Мессияның – Бурганның азааны Камгалакчы болгаш бо делегейниң Чагырыкчызының чагыргазының дугайында өттүр билген медеглел бар:

Сөөлгү хүннер кээрге,
Дээрги-Чаяакчының өргээзи турар дагны
Ол өске бүгү тейлер, даглардан бедидир тургузуп каар.
Бүгү чоннар ол дагга чедип кээр,
эндерик аймактар анаа чыгылып кээр.
Олар бот-боттарынга: «Барып, Дээрги-Чаяакчының даанче,
Иаковтуң Бурганының өргээзинче үне берээли.
Бурган бисти Бодунуң оруктары-биле чоруурунга
өөредип каар,
бис Ону эдерер бис» – дижир.
Сиондан ыдыктыг хоойлу дүжүп кээр,
Иерусалимден Дээрги-Чаяакчының сөзү тараар.
Чоннарның херээн Ол шиитпирлээр,
эндерик аймактарның чаргы-чаалызын Ол үзер.
Олар боттарының хылыштарын андазыннарже,
чыдаларын – хол кадырларынче эде соп кылып аар.
Бир чон өске чонга удур хылыш көдүрбес,
олар моон соңгаар дайын чорударынга өөрөнмес.

ИСАЙЯ 2:2–4

«Бузут үүлгедир чорук турбас апаар...»

ээрги-Чаяакчы келир үеде, кажан Мессияның – Бурганның Оглу Иисус Христостуң чагыргазы дүжүп кээрге, чер-делегейге бузут-даа, качыгдал-даа оон ыңай турбас апаарга, чүү боорун Исаяя медээчиге ажыткан.

Ядыыларны Ол шынны-биле шиидер,
черниң түреңги улузунуң чаргы-чаалызын
чөптүү-биле шиитпирлээр.

Ооң чугаалаан сөзү, мерге дег, чер-делегейни кезедип согар,
Ол Бодунуң аксындан үнген тыныжы-биле
бузуттуг улусту өлүрүп каар.

Ол чөптүг чорукту куржанып аар,
шынчы чорук Ооң белинде куру болур.

Ынчан бөрү хураган-биле кады чурттаар,
ирбиш анай-биле кады чыдар,

бызаа, арзылаң болгаш бугажык кады оъттап-чемненир,
бичии оол оларны одарже сүрүп аппаар.

Инек адыг-биле кады оъттаар,

оларның төлдери кады чыдар,

арзылаң, буга ышкаш, сиген чиир.

Чаш төл чылан үнгүрүнүң аксынга ойнап болур,

бичии уруг шагар чылан чурттап турар үтче

холун салып болур.

Бурганның бүгү ыдыктыг даанга

бузут үүлгедир, хора халдадыр чорук турбас апаар,

чүге дээрге, далайны сугларның доллары дег,

чер-делегей Дээрги-Чаяакчыны билип аары-биле долдунар.

ИСАЙЯ 11:4–9

Осия медээчи

Израиль дээр Сонгу күрүнениң Дээрги-Чаяакчыдан ойталаанының дугайында база аңаа болуп турган бачыт үүлгедиишкеннери болгаш дүрзү-бурганнар дугайында номчуп каапкан болгай бис. Дээрги-Чаяакчы чон-биле Бодунуң медээчилерин дамчыштыр чугаалажып, чонну болгаш ооң хааннарын алыс шынның оруунче ээлдирер дээш улусче кеземчени улай-улай чорудуп-ла турган, ынчалза-даа бүгү чүве хей болган. Хааннар болгаш чон бачыт үүлгедири болгаш дүрзү-бурганнарга мөгөөрин уламчылап турган. Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы ол күрүнени сандараткаш, эжелекчилер холунче кириптер деп шийтпирлээн. Сонгу күрүнениң буураарының мурнунда Израильге Осия, Иона болгаш Амос деп медээчилер чурттап чораан. Осия медээчинин номунда Бурган биле Израильдин харылзаазын ашак-кадай болурунун овор-хевирин дамчыштыр, а чоннун сөзүн ээлевээнин — кадайының ашаанга шынчы эвези кылдыр көргүскен. Осия медээчи ол дугайында мынча деп турар:

«Израиль чон, Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн дыңна! Дээрги-Чаяакчы бо черниң чурттакчылары-биле чаргылдажып турар-дыр, бо черде чөптүг-шынның чорук, энерел, Бурганны билип аарынче чүткүл чок-тур. Каргыш салыры болгаш мегелээр чорук, кижилер өлүрер, оорланыр болгаш самыыраар чорук хөлчөк нептерээн-дир, хан төгүүшкүнү даады-ла болуп турар-дыр. Мээң чонум билииниң четпезинден кырдырып аар; билигни хүлээп көрбээн боорунга, Мен база сени Меңээ бараалгаар кылдыр хүлээп көрбөс мен. Бурганыңның хоойлузун уттупкан боорунга, Мен база сээң ажы-төлүннү уттуптар мен. Израиль, өөрбейн көр, өске чоннар ышкаш байырлап-хөглөвө, чүгө дээрге самыырааш, Бурганыңдан ойталаан-дыр сен».

Ынчаарга Осия медээчи бир эвес чон Дээрги-Чаяакчыже эглип кээп, бачыдын миннир болза, Бурган Бодунун чонунга ачы-буянны хайырлаар дугайында база чугаалап турар: «Израиль, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңче эглип кел, чүгө дээрге кем-буруун дээш кээп дүшкен-дир сен. Менден ойталаар чоруктан оларны экиртир мен, оларга сеткилим ханызындан ынак болур мен, чүгө дээрге Мээң киленим олардан чайлай берген-дир. Мен Израильге чаъс-шалың дег болур мен, ол ынчан лилия дег чечектелир, Ливан дагда пөш дег, дазылдары тарай өзер».

Бачыдын билинген чоннуң ырак келир үзенин дугайында өттүр билип медээлеп тура, Осия баш бурунгаар мынча дээн: «Ынчалза-даа алызында израиль чоннуң саны далайның санап четпес элезини ышкаш көвүдей бээр. Израильчилерге улустун: „Оон чону эвес силер“ – деп турган черинге: „Дириг Бурганнын ажы-төлү силер“ – деп, оларга улус чугаалай бээр».

ОСИЯ 1:10; 4:1–2, 6; 9:1; 14:2, 5–6

Иоил медээчи

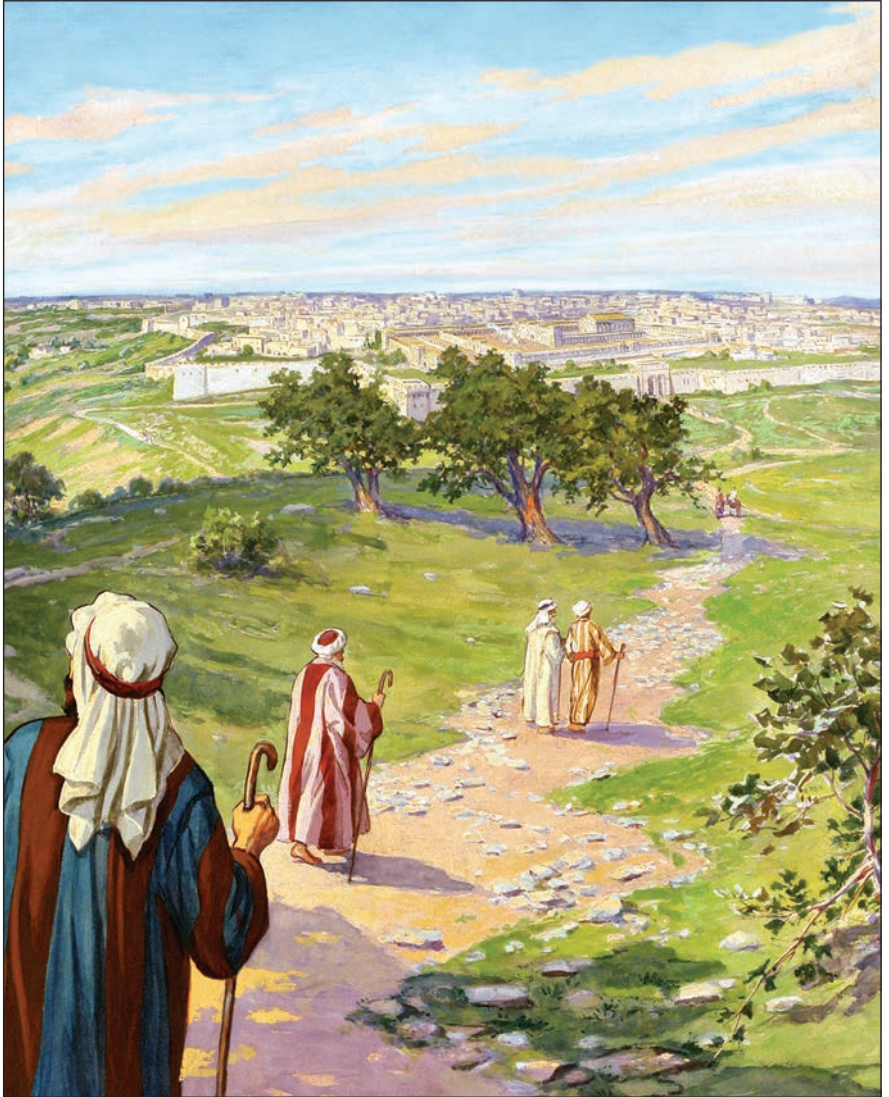
Иоил медээчиниң кажан чурттап турганы билдинмес, ынчалза-даа ол Иудеяга медээчилерниң бирээзи чораан деп санап турар. Иоил, чижээлээрге, ырак келир үе, Дээрги-Чаяакчының ам келир хүнүнүң дугайында өттүр билип медеглеп турган:

«Аа халак! Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү чоокшулаан-дыр. Ол хүннүң чедип кээри күчүлүг Бургандан келген хоозураашкын дег боор. Сионга трубадан этсинер, Бурганның ыдыктыг даанга дүвүрээзин медээзин беринер. Чер-чурттуң бүгү чурттакчылары сирилезин, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү кел чыдар-дыр, ол хүн чоокшулап келген-дир. Ооң соонда мындыг боор: Мен Бодумнуң Сүлдем-биле бүгү улусту бүргей аптар мен. Силерниң оглу-кызынар өттүр билип медеглеп эгелээр, кырган-нарыңар өттүр билген дүштер дүжээр, аныяк оолдарыңар онзагай көстүүшкүннер көөр. Ол хүннерде Мен эр, кыс чалчаларны безин Бодумнуң Сүлдем-биле бүргей аптар мен. Дээрге база черге кайгамчык бадыткал демдектери: хан, от болгаш дүргектелген ышты көргүзөр мен. Дээрги-Чаяакчының өндүр улуг, коргунчуг шииткел хүнү чедип кээр бетинде хүн дүмбей караңгы бооп, ай хан өңнүг бооп хуула бээр. Ынчан Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырган кижиги бүрүзү камгалал алыр. Дээрги-Чаяакчының азаанын ёзугаар Сион дагга база Иерусалимге хоргадаан чон дириг артар; Дээрги-Чаяакчының Бодунче кыйгырып алган улузу өлбейн баар».

Хөй чүс чыл эрткен соонда, Пётр элчин, чонга Дээрги-Чаяакчы Иисус Христос дугайында херечилеп, ол сөстөрни ажыглап турган.

Иоил Израильдиң катап тургустунарының дугайында база өттүр билип медеглээн: «Ол хүннерде, ол үеде, кажан Мен Иудеяга база Иерусалимге эки чолду эгидипкенимде, Мен бүгү чоннарны чыггаш, Иосафат шынаазыңга эккелгеш, оларны аңаа Мээң чонум дээш, Мээң өнчүм болур Израиль дээш шиидер мен. Чүгө дээрге олар Мээң чонумну өске чоннар аразыңга тарадып каапкан-дыр, Мээң черимни үлежип алган-дыр. Олар Мээң чонумну үлежип, төлгө даштары октаан-дыр. Дээрги-Чаяакчы Сиондан динмирээр, Иерусалимден дыңзыдыр алгыраар, чер биле дээр сиринейни бээр. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунга хоргадаар чер болур, израиль чонга – шивээ болур. Ынчан Мени силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы деп, Бодумнуң ыдыктыг даам Сионда чурттап турарымны билип аар силер. Иерусалим ыдыктыг хоорай болур».

ИОИЛ МЕДЭЭЧИНИҢ НОМУ 1:15; 2:1, 28–32; 3:1–2, 16–17

Иона медээчи

ээрги-Чаяакчы бир катап Иона медээчиге: «Улуг хоорай Ниневияже дүрген чорупкаш, ында чурттаан улусту билиндир сургап каг, чүге дээрге оларның кемниг үүлгедиглери меңээ билдингир апарды» — дээн.

Иона, Бурганны тооп дыңнаар хөңнү чок болуп, Оон Фарсис хоорайже дезе бээр деп шиитпирлээн. Ол Иоппияга чедип келгеш, аңаа Фарсисче эжиндирип үнүп турган корабльга олурупкан. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы күштүг хат ыдыпкан; далайга шуурган кедерээш, корабль буступ каар часкан. Далайжылар корга бергеш, киж и бүрүзү бодунуң бурганын кый деп, корабльды чиигедир дээш, чүүгүн далайже дүжүр октап эгелээннер. А Иона ол өйде адаккы каытка чаза удуп чыткан. Капитан Ионаны оттуруп: «Чүге удуп чыдыр сен? Туруп кел! Бодунуң Бурганындан дуза дилеп кыйгыр, Ол бисти камгалап каар чадавас» — дээн. Далайжылар: «Кымның хайы-биле бо халап бистиң кырывыста диргелип келгенин билип алыр-дыр, барып төлгеден октап көрээлинерем» — дишкеннер. Төлгени октаарга, ол Ионага дүшкен. Ынчан Иона далайжыларга: «Мени туткаш, далайже киир октаптыңар, ынчан ол оожургай бээр. Чүге дизе мээң хайым-биле бо күштүг шуурган эгелээнин билип тур мен» — дээн. Ионаны далайже октаптарга, ол доп-дораан оожургай берген. Ынчан корабльда бүгү улус Дээрги-Чаяакчының мурнунга коргуп-сүртеп, Аңаа өргүл кылып, даңгыраан бергеннер. А Бурган улуг далай амытанынга Ионаны сырыптарын дужааган. Ол ынчан үш хүн, үш дүн дургузунда далай амытанының хырынынга чорааш, бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчыга үзүк-соксаал чок мөргүп келген. Дээрги-Чаяакчы далай амытанынга Ионаны кургаг черже үндүр бүлгүрүптерин дужааган.

Дээрги-Чаяакчы Иона медээчиге ийиги удаа: «Улуг хоорай Ниневияже дүрген чорупкаш, Мээң сеңээ дужааган чүвемни ында чурттаан улуска билиндир сургап каг» — дээн. Бо удаада Иона Бурганны дыңнавайн баарындан дидинмейн, Ниневияже чорупкан. Ынаар чеде бергеш, медээчи кудумчуларга мынча деп суртаалдап эгелээн: «Дөртөн хонук арткан-дыр, оон Ниневия узуткаттырар!» Ниневианың хааны ол дугайында дыңнап кааш, хаан хевин уштуп октапкаш, качыгдалдың самдар хевин хеден кедип алган. Бүгү улус база ындыг хептер кеткеш, шээрленип, боттарының байгы

бачыттарын өршээрин дилеп, Бурганче кызып кыйгырзын деп, хаан дужаган. Хоорайның чурттакчылары Бурганга база Оон медээчизинге бүзүрей бергеннер. Дээрги-Чаяакчы ниневийжилер бузуттуг херектеринден адырылганын көргөш, оларны өршээгөш, кезедир деп турганы айыыл-халапты оларже ытпайн барган.

ИОНА 1–4

Михей медээчи

Михей медээчинин төрөөн чери — Иудеяда Морешет хоорай. Ол Иоафам, Ахаз болгаш Эзекия деп иудей хааннарнын база Менаим, Факей болгаш Осия деп израиль хааннарнын чагырган үезинде, Христостун төрүттүнеринге чедир 740 — 700 чылдарда өттүр билип медеглеп турган. Михей чоннун Бургандан ойталаанының дугайында, чоннун баштыңчыларын келир үеде шиидеринин дугайында, Самария биле Иерусалимни узуткаарының дугайында өттүр билип медеглээн. Ол оон ыңай Сионнун ам келир хааны — Мессияның болгаш Ооң чагыргазынын дугайында медеглээн:

Сөөлгү хүннер кээрге, Дээрги-Чаяакчының өргээзи турар дагны Ол өске бүгү тейлер, даглардан бедидир тургузуп каар; өске аймактар ынаар чедип кээр, эндерик чоннар анаа чыгылып кээр. Олар бот-боттарынга: «Барып, Дээрги-Чаяакчының даанче, Иаковтун Бурганының өргээзинче үне берээли. Бурган бисти Ооң оруктары-биле чоруурунга өөредип каар, бис Ону эдерер бис» — дижир. Сиондан ыдыктыг хоойлу дүжүп кээр, Иерусалимден Дээрги-Чаяакчының сөзү тараар. Аймактарнын херээн Ол шиитпирлээр, ырак чурттарда күштүг чоннарнын чаргы-чаалызын Ол үзер. Олар боттарының хылыштарын андазыннарже, чыдаларын — хол кадырларынче эде соп кылып аар. Бир чон өске чонга удур хылыш көдүрбес, олар моон соңгаар дайын чорударынга өөрөнмес. Кижигү бүрүзү бодунун виноградын, бодунун фиға ыяжын болбаазырадып, тайбын чурттаар, оларны моон соңгаар кым-даа коргудуп-дүвүретпес, чүге дээрге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы ынча деп чугаалаан болгай. Бүгү өске чоннар боттарының бурганнарының аайы-биле чурттап турар, а бис кезээ-мөңгөде Бурганывыс Дээрги-Чаяакчының аайы-биле чурттаар бис. «Ол хүн Мен аскак-бүскек чонну чыыптар мен — деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. — Шөлүттүрген улусту, Мээң оларже айыыл-халап ытканым улусту чыгылып кылыптар мен. Аскак-бүскек чондан Израильдин артынчызын тургузар мен, ойлаттырган улусту күштүг чон кылып каар мен. Шак ол хүнден эгелээш, Дээрги-Чаяакчы мен оларны Сион дагдан кезээ-мөңгөде чагырар мен. А сеңээ хамаарыштыр, Сион тей. Сен Бурганның

—○○○—

Бодунуң чонун, кадарчы кижы кодан малын хайгаарааны дег, көрүп турар суургазы сен. Биеэги эрге-чагырган сенче эглип кээр, Иерусалимге катап база күрүне доктаап турар». Израиль чоннуң артынчызы хөй чоннар аразынга Дээрги-Чаякчының дүжүргени шалын, оът-сигенде элбек чаъс-чайык суу дег боор.

МИХЕЙ 4:1–8; 5:7

Мессияның чедип кээрин өттүр билген медеглелдер

Бурганнын кижилерни Бодунун овор-хевириин ёзугаар, Бодунга дөмейлештир канчаар чаяп каанын бо номнун эгезинде чугаалап турар. Кижини Ол ышкаш: ээ көрнүүчел, чөптүг, бачыт чок болзун деп Бурган күзөөн. Ынчалза-даа баштайгы кижилер-ле – Адам биле Ева – бачытка удур туржуп шыдавааннар. Оларнын дун оглу Каин бодунун дунмазы Авелди өлүрүп каан. Удавайн чер бачыт-биле долдуна берген, оон журу-биле Дээрги-Чаяакчы: «Шупту улус Бургандан ойталап, шупту бир аай будалган болган; буян кылып турар кижини тывылбаан – чаңгыс-даа кижини чок болган» – дээн.

Дээрги-Бурган-Чаяакчы черге чаңгыс чонну – израиль чонну, алыс шын Бурганга бүзүрелин кадагалап, Оон айтыышкыннарын ёзугаар чурттазын дээш шилип алган. Бурган Бодунун медеэчилерин дамчыштыр бо делегейге Камгалакчынын – Бодунун Шилип алган кижизинин (еврей дылда «Шилип алган кижизини» дээрге «Мессия» кылдыр, а грек дылда «Христос» кылдыр дыңналыр) чедип кээринин дугайында израиль чонга чугаалап турган. Ынчалдыр, Исаяя медеэчи Иисус Христостун төрүттүнеринге чедир чеди чүс чыл бурунгаар мынча деп чугаалаан: «Чаш төл бис дээш төрүттүнген, Оолду биске берген болгай! Эрге-чагырга демдээ Оон эгиннеринде, Ол „Кайгамчык чөвүлекчи“, „Мөге-шыырак Бурган“, „Мөңгө ада“, „Амыр-тайбын хайырлаар чагырыкчы“ деп адаттырар». А Михей медеэчи Мессиянын төрүттүнер черин безин баш бурунгаар чугаалаан: «А сен, Вифлеем-Эфрата, Иудеянын төрөл бөлүктөрүнүн аразында чөгенчиг суур-даа болзунза, Израильдин чагырыкчызы апаар кижини сенден үнүп, Мээнии боор-дур. Оон ызыгууру эрте-бурун шагда, үе-дүпте-ле укталган-дыр».

А Исаяя медеэчинин номундан бис Мессиянын чедип кээринин кол сорулгазын база билип алыр бис: кижини төрөлгетенин бачыттын эрге-чагыргазындан адырары, улустун бачыттары дээш өлүмнү хүлээп алгаш, оларны Бурганче ээлдирери болгаш камгалаары. «Ол бистиң човаланывысты боду чүктөп, бистиң хилинчээвисти Бодунуу кылдыр ап алды. А бис Оон кеземче, ялазын болгаш базындырганын көргөш, ол бүгү Бургандан келген деп бодаан бис. Ол бистиң бачыттарывыс дээш өттүр шаштырган, бистиң кем-буруувус дээш бастыртып алган; Аңаа онаашкан кеземче

биске амыр-тайбыңны эккелген, Ооң балыгларының ачызында экирээн бис. Бис шупту хойлар ышкаш азып, кижн бүрүзү бодунун оруу-биле тоо быдарай берген турган бис, а Дээрги-Чаяакчы Ону бистиң шуптувустуң бачыттарывыс дээш кезеткен. Ол эттедип-соктуруп, дорамчылаткан, ынчалза-даа чүве ыттаваан. Дөгөрери-биле аппарат чыдар дөтпө-хураган дег, дүгүн кыргыыр дээн хойнуң үн үндүрбези дег, Ол аксын ажытпаан».

Ол бүгү өттүр билген медеглелдер черже Иисус Христостун келгени-биле чогул бүткен. Бистиң номувуста оон ыңай Иисустун төрүттүнгениниң, Ооң амыдыралы болгаш өөредииниң, Ооң өлүмү болгаш катап дирилгениниң дугайында чугаалап турар.

ЫДЫКТЫГ ЫР 13:3; ИСАЙЯ 9:6; 53; МИХЕЙ 5:1

ЧАА ЧАГЫГ-КЕРЭЭ

Захария биле дээрниц төлээзи Бурганның өргээзинде

Зрги Чагыг-керээде тодарадып бижээн эң орай болуушкуннарны Чаа чагыг-керээниң болуушкуннарындан элээн каш чүс чыл ангылап турар. Иисус Христостун төрүттүнгөн үезинде еврей чон Рим империязынга чагырты берген. Ынчалза-даа улус мындыг идегел-биле чурттап турган: эрте-бурунгу медээчилерниң номнарында бо делегейже Камгалакчының келир үеде келириниң дугайында чугаалап каан болган. Ол Камгалакчы еврейлерни римчилерниң чагыргазындан хостап, Израильдин биеэги өндүр-чаагайын катап тургузар деп, хөй улус бүзүрөп турган. Ынчаарга Бурган Бодунун чонунга оон-даа эки чүүл белеткеп каан.

Камгалакчы Христостун келгенин Иоанн Медеглекчи баштай медеглээн. Иоанның төрүттүнгени анаа эвес болган. Ооң ачазы, Захария, Бурганның бараалгакчызы кижичүве-дир. Ол бодунун кадайы Елисавета-биле кады Иудеяның даглыг кезээнге чурттап турган. Бурганга шынчы ашак-кадай Дээрги-Чаяакчының бүгү айтышкыннарын, чагыгларын сагып келгеннер. Ийилээн назылап кырый бергенде, ажы-төл чок болганы оларның хөңнүн аажок баксырадып чораан.

Бир катап Захария Иерусалимде Бурганның өргээзинге бараан болуп турда, дыка хөй улус өргээниң иштики шөлүнгө мөргүп турган. Кажан Захария айдызаар чаагай чыттыг чүүлдер кыпсып турда, анаа Дээрги-Чаяакчының төлээзи көстүп келген. Ону көрүп кааш, Захария аажок корткан. А дээрниц төлээзи анаа: «Захария, кортпайн көр. Мөргүлүңнү Бурган дыңнап каан-дыр, кадайың Елисавета ам сеңээ оол божуп бээр-дир, ону Иоанн деп адап аар сен. Өөрүп-хөглээр-дир сен, хөй улус база ооң төрүттүнгени дээш өөрүп-байырлаар-дыр. Чүгө дээрге ол Бурганның мурнунга өндүр улуг болур-дур: виноград арагазы болгаш өске-даа эзиртир суксун ишпес-тир, авазының хырнынга чорааш-ла, Ыдыктыг Сүлдеге бүргеттирер-дир. Ол хөй израильчилерни оларның Бурганы Дээрги-Чаяакчыже ээлдирер-дир» – дээн.

Ынчалза-даа Захария дээрниц төлээзиниң сөстөринге чигзине бергеш: «А ону ылап шын деп канчап билип аар мен? Бодум-даа чөнээн, кадайым-даа база кыраан болгай» – дээн.

А дээрниц төлээзи анаа мынча деп харыылаан: «Мен Бурганның мурнунда бараан болуп турар Гавриил-дир мен. Ол мени сээң-биле чугаалажып, бо буянның медээни дамчытсын дээш, чорутту. Сеңээ бадыткал демдээ бо-дур: мээң сөстөримге бүзүревейн барганың дээш, сээң ам үнүн чок апаар, бо бүгүнүң боттаныр хүнүңгө чедир чүве чугаалаар харыың чок болур».

ЛУКА 1:5–21

Иоанн Медеглекчинин төрүттүнгени

Бүгү чүве ылап-ла дээрнин төлээзинин баш бурунгаар чугаалааны дег болган. Доктааткан үеде Захария биле Елисавета оолдуг болганнар. Олар аажок өөрүп турганнар, төрелдери болгаш кожалары база өөрөөннер. Чүге дээрге эрте-бурунгу үеде, ашак-кадай улус, Захария биле Елисавета ышкаш, ажы-төлү чок болур болза, ындыг чүүлдү улуг аас-кежик чок болгаш бак чорук деп көөр турган.

Чаш төлдүн төрүттүнгенинин сески хүнүнде, Моисейнин хоойлузун ёзугаар, ону кыртыжап демдектээр ёзулалды кылыр ужурлуг турган чүве-дир. Ёзулалды кылыр дээш чедип келген улус чаш төлдү, ооң ачазын дег, Захария деп адаарын күзөөннер, чүге дээрге уругларга оларның ада-иезинин азы төрелдеринин адын тыпсыры чаңчылчаан турган. Ынчалза-даа авазы: «Чок, ооң ады Захария эвес, а Иоанн болур чүве» — деп оларга удурланган. Аңаа: «Сээң төрелдеринде ындыг аттыг кым-даа чок-тур» — деп харыылааннар. Ынчан оглун кым деп адаксап турарын ачазындан имнеп айтырганнар. Захария самбыражыгаш алдыртып алгаш, «Ооң ады — Иоанн» деп бижип каан. Бүгү улус кайгай берген. Доп-дораан Захарияның үнү үнүп келгеш, ол чугааланып, Бурганны алдаржыдып эгелээн. Ук девискээрге чурттап турар бүгү улус коргуп-сүртей берип, ол болуушкун дугайында Иудеяның даглыг чуртун бир кылдыр чугаа-соот таратканнар. Ону дыңнаан бүгү улус: «Бо чаш төл кым болур ирги?» — дижип турган. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының күжү ында бар болган.

Ооң ачазы Захария Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкеш, мынча деп өттүр билип медеглеп эгелээн: «Бодунун чонунга дузалап чедип келгеш, аңаа хосталганы хайырлаан Дээрги-Чаяакчы — Израильдин Бурганы алдаржызын! Бодунун ыдыктыг медээчилерин дамчыштыр үе-дүпте-ле азап кааны дег, Бодунун чалчазы Давидтин салгалындан камгалаар күжүн Ол биске берди. А сен, чаш оглум, Дээди Өрүкүнүн медээчизи деп адаттырар сен, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының оруун белеткеп бээр дээш, Ону мурнай чоруур-дур сен. Камгалал оларның бачыдын өршөөрин дамчыштыр кээрин сен Ооң чонунга билиндирер-дир сен. Бурганывыстын өршөөли болгаш ынакшылының ачызында дээрден чаа хүн биске хаяаландыр чырып кээр. Ол үнүп келгеш, бодунун чыры-биле дүмбей караңгыда база өлүмнүн хөлегези бүргээн черде чурттаан бүгү улусту херелдендир чырыдыптар болгаш амыр-тайбынче баар орукту биске айтып бээр».

Иоанн өзүп-мандып, сагыш-сеткили быжыгып олурган. Израиль чонга чедип кээр үе-шагы келгижеге чедир, ол ээн кургаг ховуга чурттап турган.

ЛУКА 1:22–25, 57–80

Иисустун төрүттүнериниң дугайында буянныг медээ

Кижиги төрөлгөтөнни бачыт биле өлүмнүң чагыргазындан камгалаар дээш, Бурган бо делегейже Бодунуң Оглу Иисус Христосту чорудупкан. Ооң төрүттүнгенинден бээр чер-делегейге чаа үе дүшкөн. Бистиң чыл санаашкынывыс безин Иисус Христостун төрүттүнгенинден эгелээн.

Иисустун төрүттүнгениниң төөгүзү элдептиг. Ол – Бурганнын Оглу – мал кажаазынга төрүттүнгөн. Оон, Иисус төрүттүнгөн соонда удавайн, Ирод хаан Ону өлүрер деп шиитпирлээн...

Ынчаарга эгезинден эгелептээли. Израильдин сонгу чүгүнде Назарет деп хоорайжыгашка Мария дээр аныяк кыс чурттап чораан. Ол болза Бурганга ынак, арыг чүректиг кыс турган. Бир катап анаа Бурганның айбылапкан төлээзи Гавриил чедип келгеш: «Амыр-менди, Бурганның авыралын алган кыс! Дээрги-Чаяакчы сээн-биле-дир!» – дээн. Мария ону көрүп кааш, эгени берген. А дээрниң төлээзи анаа: «Мария, кортпа. Бурган сеңээ авыралын хайырлаан-дыр. Ам иштелип-сааттангаш, Оол божуп алгаш, Анаа Иисус деп ат тыпсыр сен. Ол өндүр улуг болур база Дээди Өрүкүнүң Оглу деп адаттырар. Дээрги-Бурган-Чаяакчы Анаа Ооң ада-өгбези Давидтиң дүжүлгезин хүлээдир-дир. Ол Иаковтуң ук-салгалын мөңгези-биле хааннаар, Ооң Чагыргазы төнчү чок болур» – дээн.

Мария ынчан Бурганга шынчы Иосиф дээр кижиги-биле дүгдешкен турган. Кыс дээрниң төлээзинден: «Мен ашакка барбаан болганымда, канчап ындыг болурул?» – деп айтырган.

Дээрниң төлээзи анаа мынча деп харыылаан: «Ыдыктыг Сүлде сенче бадып кээр, Дээди Өрүкүнүң күжү сени бүргей аптар. Ынчангаш божуп аарың Ыдыктыг Чаш төл Бурганнын Оглу деп адаттырар».

Мария: «Дээрги-Чаяакчының чалчазы-дыр мен. Мээң-биле бүгү чүве силерниң сөглээниңер ёзугаар болзунам». Оон дээрниң төлээзи кыстан чоруй барган.

Мария сааттыг деп билип кааш, Иосиф ону чандырыптар бодаан, ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчының төлээзи ооң дүжүнге киргеш, анаа мынча дээн: «Давидтиң оглу, Иосиф, Марияны кадай кылып аарындан кортпа. Чүге дээрге ооң иштинде Чаш төл Ыдыктыг Сүлдеден боттанган-дыр. Мария оол уруг божуп алып, а сен Ону Иисус деп адап аар сен, чүге дээрге Ол Бодунуң чонун бачыттарындан камгалаар-дыр».

МАТФЕЙ 1:19–21; ЛУКА 1:26–35

Иисус Христостун төрүттүнгени

Мария иштиг-сааттыг тургаш, Иосиф-биле кады ырак орукче үнөр ужурга таварышкан, чүге дээрге Римниң императору Август бүгү күрүнезинде чоннуң чизезин кылырын дужааган. Кижини бүрүзү бодунуң ада-өгбезиниң хоорайынче чоруур апарган. Иосиф биле Мария Иисустун төрүттүнеринге чедир бир муң чыл бурунгаар Израильди чагырып турган Давид хаанның ук-салгалынга хамааржыр улус чүве-дир.

Ынчангаш Иосиф биле Мария Давид хаанның төрөөн хоорайы Вифлеемче чорупканнар. Назареттен Вифлеемге чедир ийи чүс ажыг километр турган. Ол үеде поездилер-даа, автомобиль-даа турбаан болгаш, ындыг аян-чорук элээн каш хонук үргүлчүлээр чүве-дир. Назарет Израильдин соңгу чүгүндө, Галилеяда, а Вифлеем – мурнуу чүгүндө, Иудеяда, турар. Галилеядан Иудеяже бар чыткаш, Самарияны таварып эртер турган, ооң кадында Самария биле Иудея даглыг черлер болур.

Кажан Иосиф биле Мария ам-на Вифлеемге чедип кээрге, аалчылар бажыңында турар чер чок болган. А Марияның божуур ай-хүнү үнүп келген. «Бодунуң дун Оглун божааш, Ону чөргөп-шарааш, мал чемгерер шагжага салып алган» деп Буйанныг Медээден номчуур бис. Ол чүү дээнил дээрге, олар мал кажаазынга туруп алгаш, Чаш төлдү мал чемгерер шагжага салып алган дээн-дир. Христиан чаңчыл ёзугаар, ол мал кажаазы куйга турган. Ол девискээрлерге кадарчылар ындыг куйларны хойларынга кажаалар кылдыр ажыглап турган.

ЛУКА 2:1–7

Иисус Христостун төрүттүнгенин дээрнин төлээлеринин кадарчыларга медеглээни

л үеде Вифлеемнин чоок-кавызынга кадарчылар хой кадарып турган. Иисустун төрүттүнген дүнезинде чамдык кадарчылар, сүрүг малын кадарар дээш, удувааннар. Хенертен оларнын мурнунга Дээрги-Чаяакчынын төлээзи көстүп келген база Дээрги-Чаяакчынын өндүр чырыы оларны хөме чырыдыпкан. Кадарчылар медеэжок корга берген, ынчалза-даа дээрнин төлээзи оларга мынча дээн: «Кортпаңар. Мен бүгү чонга хамааржыр аажок өөрүшкүлүг Медээ силерге дыңнадып тур мен. Силернин Камгалакчынар, Дээрги Христос бөгүн Давидтин төрөөн хоорайында төрүттүнген-дир! Силерге бадыткал демдээ бо-дур: чөргөп-шарааш, мал чөмгөрер шагжада салып каан чыдар Чаш төлдү тып алыр силер». Хенертен Бурганның ол төлээзинге дээрнин эндерик хөй аг-шерии катчып келгеш, Бурганны алдаржыдып эгелээн: «Өрү дээрде Бурганга алдар! Чер-делегейде Оон сеткилинге кирер кижилерге амыр-тайбың догунназын!»

ЛУКА 2:9–14

Кадарчылар Иисустун чанында

ээрний төлээлерин көрүп кааш, кадарчыларның кайы хире кортканын база Камгалакчының – Дээрги-Чаяакчы Иисус Христостун төрүттүнгенинин дугайында дыңнааш, оларның кайы хире кайгаанын бис даап бодап болур бис. Ынчангаш олар боттарының сүрүг малын каапкаш, Вифлеемче чорупканнар. Буянныг Медээде ол дугайында: «Дээрний төлээлери оларны каггаш, дээрже көдүрлүп үнө бээрге, кадарчылар аразында: „Дээрги-Чаяакчы биске чүнү дугайында чугаалаан ирги, Вифлеемге ам дораан баргаш, ында чүү болганын көрүп көрээлем“ – деп сүмелешкеннер» деп бижээни дег болган. Дүвү-далаш чеде бергеш, олар Мария биле Иосифти база мал чемгерер шагжада чыдар Чаш төлдү тып алганнар. Ону көрүп кааш, Чаш төл дугайында оларга медеглээн чүвени чугаалап бергеннер. Дыңнаан бүгү улус кадарчыларның чугаалаан чүвезин кайгап ханмааннар. А Мария ол бүгүнү бодунуң чүрээнге кадагалап алган. Оларга чугаалааны олчаан кылдыр бүгү чүвени көрүп база дыннап алганы дээш Бурганны алдаржытпышаан база мактавышаан, кадарчылар эеп чана бергеннер.

ЛУКА 2:15–20

Бурганга шынчы Симеон

Бурган уктуг Чаш төлдүн төрүттүнгенинден бээр сес хонук эрткенде, Бурганның бараалгакчызы Ооң-биле кыртыжап демдектээр ёзулалды кылган. Оон аңаа Иисус деп атты тывыскан. Чаш төл төрүттүнер бетинде-ле, дээрниң төлээзиниң адап кааны ол ат «Бурган камгалап турар» деп уткалыг чүве-дир.

Дээрги-Чаяакчының бергени хоойлу ёзугаар, өг-бүлениң дун оглун Бурганга бараалгадыр турган. Ынчангаш алды неделя назылыг апарган Иисусту Дээрги-Чаяакчыга бараалгадыр дээш база ыдыктыг хоойлуда айытканын ёзугаар ийи көге-буганы өргүүр дээш, Ону Иерусалимде Бурганның өргээзинге эккелгеннер.

Ынчан Иерусалимге Бурганга шынчы Симеон дээр ирей чурттап чораан. Ол болза чөптүг-шынныг, Бурганга бердинген база Израильге камгалалдын кээрин манап чоруур кижиге турган. Ыдыктыг Сүлде ону бүргээн болган. Мессияны – Камгалакчыны көрбөөн шаанда, Симеон өлбөс деп, Ыдыктыг Сүлде аңаа баш бурунгаар чугаалаан чүве-дир. Симеон Ыдыктыг Сүлдеге башкарткаш, Бурганның өргээзинге чедип келген. Таптыг-ла ол үеде ада-иези Чаш төл Иисусту, хоойлуда айыткан ёзулалды Ооң-биле кылыр дээш, база ынаар эккелгеннер. Симеон Иисусту холунга көдүрүп алгаш, Бурганга өөрүп четтирип, мынча дээн: «Чагырыкчывыс! Бодуннун азаан аксың-биле Сен ам чалчаң мени, амыр-тайбың мөчүзүн дээш, салып турарың бо-дур. Чүге дээрге бүгү чоннарга Сээн белеткеп кааның Камгалакчыны суглуг караам-биле көрдүм. Ол болза өске чоннар улузунга күзел-соруун ажыдар чырык-тыр база Сээн израиль чонуннун ат-алдары-дыр». А Иосиф биле Мария Симеоннун Чаш төлдүн дугайында чүнү чугаалап турарың дыңнааш, элдепсине бергеннер.

Симеон оларны алгап-йөрээгеш, Марияга: «Бо Чаш төл дээш, Израильге хөй улус дүндерлип дүжер-дир, хөй улус өрү көдүрлүр-дүр. Ол – Бурганның бадыткал демдээ-дир, ынчалза-даа хөй улус Аңаа удурланыр-дыр. Сээн сеткилиңни база селеме өттүр балыглаар ышкаш-тыр. Хөй-ле улустун чажыт бодалдары Оон ачызында ажыттынар-дыр» – дээн.

ЛУКА 2:21–35

Мерген угаанныг чурагачыларның мөгейишкени

Кажан Иисус иудей хоорай Вифлеемге Ирод хаанның чагырған үезинде төрүттүнүп келгенде, Иерусалимче чөөн чүктен мерген угаанныг чурагачылар чедип келгеш: «Иудейлерниң чаа төрүттүнген Хааны кайыл? Бис Ооң сылдызы үнгенин чөөн чүкке көргөш, Аңаа мөгеер дээш келдивис» – дээннер.

Ону дыңнааш, Ирод хаан дүвүрөп үнгөн. Бурганның дээди баараалгакчыларын болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларын дөгерезин чыып алгаш, Ирод хаан олардан: «Христос каяа төрүттүнер ужурлугул?» – деп айтырган. А олар аңаа: «Иудеяның Вифлеемге – деп харыылааннар. – Чүгө дээрге Бурганның медээчизиниң номунда мынчаар бижээн-дир: „Иудея черинде турар Вифлеем, сен Иудеяның чагыргазы турар хоорайларындан чүнүң-биле-даа дора эвес сен, чүгө дээрге Мээң израиль чонумну кадарар Чагырыкчы сенден үнер-дир“». Ирод ынчан мерген угаанныгларны бүдүү келдирткеш, сылдыстың чырып үнгөн үезин ылавылап алган. Ол оон мерген угаанныгларны Вифлеемче чорудупкаш: «Бинаар баргаш, Чаш төл дугайында бирден бирээ чокка билип алыңар. А тып алгаш, менче дыңнадыптар силер, мен база Аңаа мөгейип чедер мен» – деп чагып каан. Шынында Ирод Чаш төлдү өлүрүп каар деп шийтпирлээн, чүгө дээрге үе эрткенде, Ол оон дүжүлгезин ээлеп алыр деп коргуп турган.

Мерген угаанныглар хаанны дыңнап алгаш, орукче үнүпкөннөр. Оларның чөөн чүкке көргөн сылдызы, Чаш төлдүң турган чериниң кырынга доктаай бергигеге чедир, оларның мурнунга чырып бар чораан. Сылдысты көргөш, оларның өөрээнин чүгө деңнээр!

МАТФЕЙ 2:1–10

Мерген угаанныгларның белектери Иродтун чаштарны өлүрер деп дужааганы

Мерген угаанныглар Вифлеемге келгеш, кырынга сылдыс доктааган бажыңче кире бергеннер. Чаш төлдү Ооң авазы Мария-биле ийилдирзин көрүп кааш, олар Аңаа мөгейгеш, боттарының эртине сугар аптаражыгажын ажыткаш, белектерин: алдынны болгаш ладан, мирра дээр чаагай чыттыг чүүлдерни Олче сунганнар.

Мерген угаанныглар дүжүнде Бургандан Иродче эглип болбас деп ажыдыышкын алгаш, боттарының чуртунче өске оруктап чорупканнар. Ол дугайында билип кааш, Ирод хаан килеңнеп үнген. Хаан Вифлеемде болгаш ооң чоок-кавызында ийи харлыг болгаш оон бичии бүгү эр хиндиктиг чаштарны өлүрүп кагзын дээш шериглерин чорудупкан. А ол назынны, мерген угаанныглардан билип алганы үени барымдаалап, тодараткан. Шериглер Вифлеемге келгеш, буруу чок чаштарны кырып каапкан.

МАТФЕЙ 2:10–12, 16–18

Египетче дезишкин

Уродтуң бодалы-биле, Израильдин келир үдеги Хааны болур Чаш төл өлүрткен чаш уруглар аразынче кире бээр турган. Ынчалза-даа ынчаар болбайн барган. Мерген угаанныглар чоруй баарга, Дээрги-Чаяакчының төлээзи Иосифтин дүжүнге киргеш: «Тур, Чаш төлдү болгаш Ооң авазын алгаш, Египетче дезивит. Сеңээ сагындырбаан шаамда, аңаа артар сен, чүге дээрге Ирод Чаш төлдү дилеп тыпкаш, узуткаар деп турар-дыр» – дээн. Иосиф дүне туруп келгеш, Чаш төлдү авазы-биле кады ап алгаш, Египетче чорупкаш, Ирод өлгүжеге чедир, аңаа чурттап арткан. Дээрги-Чаяакчының Осия медээчини дамчыштыр: «Бодумнуң Оглумну Египеттен үндүр кыйгырып алган мен» – дээн сөстери ынчаар боттанганы ол.

Вифлеемден Египетке чедир чүс-чүс километр ырак. Иосиф биле Марияга ол орукту Чаш төлү-биле эртери белен эвес болган.

МАТФЕЙ 2:13–15

Иисустун Назаретке эрткен чашкы үези

Иосиф, Мария болгаш Бичии оол Иисус Египетке Ирод хаанның өлүмүнге чедир турганнар. Ирод өлү бээрге, Дээрги-Чаяакчының төлээзи катап база Иосифтиң дүжүнге киргеш: «Тур, Чаш төлдү Ооң авазы-биле кады алгаш, израиль черже эеп чанывыт. Чаш төлдүн өлүмүн күзээннер ам чок апарган-дыр» — дээн.

Иосиф дээрниң төлээзинин чугаазын ёзугаар кылгаш, Израильге чедип келген. Иудеяда Иродтуң оглу Архелай хааннап турар деп дыннааш, ол ынаар баарындан сезинген. Дүжүнде Бургандан ажыдышкын алгаш, Иосиф Галилеяже, ооң мурнунда Марианың чурттап чорааны Назарет хоорайже чорупкан.

Иосифтиң Назаретке амыдыралының дугайында бистин билир чүвевис мырыңай эвээш. Иосиф бызаңчы кижии боорга, Иисус ооң ажылынга дузалажып тургаш, ол мергежилди шингээди алган. Иисустун бичии болгаш аныяк оол турган үезинин дугайында Буянныг Медээде көңгүс хөй эвести бижээн. Ынчалза-даа номчуп алыр чүүлүвүс хөйну чугаалап турар: «Чаш төл өзүп-мандып, эът-хан кирип, угаан-сарыылы четчип орган, а Бурганның ээ көрүүшкүнү Ооң Бодунда бар болган». Оон ыңай: «Иисус улам-на угаан-сарыыл кирип орган, а Бурганның болгаш кижилерниң Аңаа ээ көрүүшкүнү күштелип орган».

Иисус ада-иезинин аайындан эртпес чораанын маңаа айтыры чугула. Буянныг Медээден ол дугайында номчуурувус болза: «Оларның аайындан эртип көрбээн». Ажы-төл ада-иезинге дыңнангыр боорун Бурган күзеп турар. Бурганның он айтышкынының бирээзинде мынча дээн: «Ачаң биле аваңны хүндүлөп чор, ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турары чер кырынга амыдыралың узаар».

*МАТФЕЙ 2:19–23; ЛУКА 2:40, 50–52;
ХОСТАЛЫЫШКЫН 20:12*

Иисус Бурганның өргээзинде

Мисус Назарет хоорайга чурттап база кижизидилге ап турган. Ол өзүп-мандып, эът-хан кирип, угаан-сарыылы четчип орган, а Бурганның ээ көрүүшкүнү Ооң Бодунда бар болган.

Чылдың-на Ооң ада-иези Иерусалимге болур Хосталыышкын байырлалынче барып турган. Иисус он ийи харлапканда, олар Ону Иерусалимге болур байырлалче эдертип алганнар.

Байырлал төнерге, бүгү улус аал-оранынче чанып чорупкан, а элээди оол Иисус Иерусалимге артып калган. Мария биле Иосиф ону эскербейн, Иисус төрөлдери болгаш таныыр улузу-биле кады кел чыдар деп бодааннар. Элээн үе эрткенде, олар Ону дилеп эгелээш, тыппайн, Иерусалимче эглип келгеннер. Үшкү хүнде олар Иисусту Бурганның өргээзинден, башкылар аразынга олурда, тып алганнар. Иисус башкыларны дыннап, оларга айтырыглар салып турган. Аңаа турган бүгү улус Ооң угаанын болгаш харыыларын кайгап ханмаан.

Иисустуң авазы Аңаа: «Оглум! Сен бисти ынчап канчаарың ол? Ачаң биле мен аажок муңгарап-хөлзеп, Сени дилеп шаг болдувус» — дээн. Иисус ада-иезинге: «Мени чүгө дилей бердинер? Азы Ачамның өргээзинге кээр ужурлуумну билбээнинер ол бе?» — дээн. Ынчалза-даа олар Ооң чүнүң дугайында чугаалаанын билбээннер. А Мария ол сөстөрни бодунуң чүрээнге кадагалап, сактып алган.

Иисус ада-иези-биле Назаретче эглип келгеш, оларны тооп дыңнап турган. Ол өзүп-мандаан тудум, улам-на угаан-сарыыл кирип, Бурганның болгаш кижилерниң ынакшылын чедип ап келген.

ЛУКА 2:40–52

Иоанның суртаалдап база улусту сугга суп турганы

Бурганның бараалгакчызы Захарияның оглу Иоанн ээн кургаг ховуга чурттап чораан. Дээрги-Чаяакчы ону онзагай бараан болуушкун — Мессияның азы Христостун удавас чедип кээрин чонга медээлеп, чонну бачыттарын минниринче кыйгырарынга — белеткеп турган. Иоанның Мессияның чедип кээринге чонну белеткээр ужурлуун Иоанның төрүттүнеринге чедир чүс-чүс чылдар мурнунда-ла, Бурганның медээчилери бижип турган: «Көр даан, Мээң төлээм Сээң орууну белеткеп берзин дээш, ону Сени мурнай чорудуп тур мен». «Ээн кургаг ховуда алгырган кижиниң үнү: „Дээрги-Чаяакчыга оруктан белеткенер! Ооң эртер кокпаларын дорттап беринер“».

Иоанн теве дүгүнден кылган хептиг база белинде хөм курлуг чораан, а ооң чиир чеми шартылаа болгаш ховунуң ары чигири болган. Бурган Бодунуң күзел-соруун Иоаннга ажыдып бээрге, ол суртаалдап эгелээн. Иоанн Иордан хемниң чоок-кавызын бир кылдыр эргип кезип, чонну бачыдын минниринче болгаш ооң бадыткалы кылдыр сугга суктурар ёзулалды эртип алырынче кыйгырып турган. Иерусалим болгаш бүгү Иудеядан улус Иоаннче бачыттарын ажы-биле миннир дээш чедип кээп турган. А Иоанн оларны Иорданның суунче суп турган.

Чон Иоанндан: «Ынчаарга бис чүнү кылыылы?» — деп айтырар болган. Иоанн оларга мынча деп харыылаан: «Ийи хөйлеңниг кижи хөйлеңи чок кижиле биле үлешсин; а аыш-чемниг кижиле база шак ынчаар кылзын». Үндүрүг хавырыкчылары база сугга суктурары-биле чедип келгеш: «Башкы, бис чүнү кылыылы?» — деп айтырганнар. Ол мынча деп харыылаан: «Силерге өйлей айытканындан арттыр чүнү-даа алымнап негевенер». Чамдык шериглер база оон айтырыг салганнар: «А бис канчаар бис?» Ынчаарга Иоанн: «Кымны-даа базымчалаваңар, күш-биле азы нүгүл-биле кымның-даа акшазын хунааваңар, шалыңыңар хирези-биле амыдыраңар» — деп харыылаан.

МАРК 1:1–8; ЛУКА 3:2–18

Дээрги-Чаяакчы Иисус Христостун сугга суктуруп алганы

Уон Мессияның чедип кээрин үр манап турган болгаш, хөй улус: «Таанда Иоанн – ылап-ла демги азап каан Мессия, Камгалакчы ол бе?» – деп айтырар болганнар.

А Иоанн: «Бачыдыңар миннип, Бурганче ээлгениңернин демдээ кылдыр, силерни сугже суп түр мен. Ынчалза-даа менден күчү-күштүг Кижиге мээң соомдан чоруп олурар. Мен Ооң идиин-даа тудуп алгаш чоруурунга төлөп чок мен. Ол силерни Ыдыктыг Сүлдеже, отче сугар-дыр» – деп харыылап турган. Бо дээрге ооң Иисус Христос дугайында чугаалааны ол-дур.

Оон Иисус, Иоаннга сугга суктуруп алыр дээш, аңаа чедип келген. А Иоанн Ону соксадып: «Мен харын Силерге сугга суктуртур ужурлуг мен. Силер чоп менээ келдиңер?» – деп турган.

Ынчалза-даа Иисус: «Бо удаада ындыг болгай аан. Бурганның бисти кылзын деп күзээн бүгү чүвезин ынчалдыр күүседир бис» – деп харыылаан. Ынчаар орта, Иоанн чөпшээрешкен. Сугга суктуруп алгаш, Иисус хемден үнүп кээри билек, дээр аңгайтыр ажыттына берген. Оон Иоанн Иисустун кырынче көге-буга хевирлиг бадып орар Бурганның Сүлдезин көрүп каан. Ооң соонда дээрден үн дыңналган: «Бо дээрге Мээң ханы ынак оглум-дур, Ол Мээң сеткилимге кирер-дир!»

МАТФЕЙ 3:11–17

Иисустуң ээн кургаг ховуга күткүттүргени

Бугга суктуруп алган соонда, Иисусту Ыдыктыг Сүлде ээн кургаг ховуже, аңаа эрликке күткүттүрзүн дээш, аппарган. Иисус орта дөртөн хүн база дөртөн дүн дургузунда шээрленгеш, аажок аштай берген. Ол өйде күткүкчү Аңаа чедип келгеш: «Сен шынап-ла Бурганның Оглу болзуңза, бо даштарга хлеб болу бээрин дужаавыт» – дээн. Иисус эрликке Ыдыктыг Бижилгеден: «Кижин амытан чүгле хлеб-биле эвес, а Бурганның чугаалаан бүгү чүвезиниң ачызында амыдыраар болгай» – деп сөстөр-биле харыылаан.

Ынчан эрлик Иисусту Иерусалимде Бурганның өргээзинин кырының эриинге тургускаш: «Сен Бурганның Оглу болзуңза, черже шурай бер. Чүге дээрге Бижилгеде: „Ол Бодунуң төлээлеринге Сени чагып каарга, олар Сени, будуң дашка тептикпезин дээш, холдары-биле көдүрүп аарлар“ деп бижээн-дир» – дээн. Иисус аңаа: «Бижилгеде оон ыңай: „Дээрги-Чаяакчы Бурганыңны шеневе!“ деп база чарлык болган болгай» – деп харыылаан.

Эрлик ооң соонда Иисусту дыка бедик дагже үндүрө бергеш, бо делегейниң хамык күрүнелерин бүгү өндүр-чаагайы-биле көргүскеш: «Доңгая кээп дүжүп, менээ мөгөөр болзуңза, бо бүгүну Сеңээ бээр мен» – дээн. Иисус аңаа: «Ырап чор, эрлик! Бижилгеде: „Чүгле Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга мөгөйип чор, чүгле Аңаа бараан бол“ деп бижээн-дир» – деп харыылаан. Эрлик ынчан Ону каапкаш барган. Оон Иисуска дээрниң төлээлери чедип келгеш, Аңаа бараан болуп турганнар.

МАТФЕЙ 4:1–11

Иисус Христостун он ийи өөреникчизи

Иисус улгады бергеш, Назареттен чорупкаш, Галилеяда Геннисарет хөлдүн чанында турар Капернаум хоорайга чурттай берген. Ол үелерде ук хөлдү Галилея далайы деп база адаар турган чүве-дир. Исаяя медээчинин: «Завулоннун база Неффалимнин чери, Иордан хемнин ындында, далайже баар орукта өске чоннар чурттаан Галилея! Караңгыга чурттап орган чон өндүр улуг чырык көрүп кагды, өлүмнүн хөлегези бүргээн черге чурттаан улуска чырык чайыннап келди» дээн өттүр билген медеглели ынчалдыр чогул бүткен.

Ол үеден бээр Иисус мынча деп суртаалдап эгелээн: «Бачыдынар миннип, Бурганче эглиңер! Чүге дээрге Дээрнин Чагыргазы чоокшулап келген-дир». Янзы-бүрү черлерден дыка хөй улус Ону эдерип чоруп берген, а Ол улусту өөредип, аарыг кижилерни экиртип турган.

Андрей дээр бир-ле кижилер болгаш оон акызы, Пётр деп шола аттыг Симон Галилея хөлүнгө балыктап турганнар. Иисус оларны көрүп кааш: «Мени эдеринер. Силерни кижилер тывыкчылары кылып каар мен» — дээн. Алышкыларны Иисустун Буянныг Медээни суртаалдадып, оларнын дыннакчылары алыс шынны биллип алыр кылдыр чорудуптар дээни ол-дур. Боттарынын балык тудар четкилерин каапкаш, Андрей биле Пётр ол дораан Иисусту эдерип чорупканнар. Оруун улап бар чыткаш, Иисус хемеде четкизин салып олулар Иаков биле Иоанн алышкыларны, олар-биле кады ачазы Зеведейни көрүп каан. Иисус оларны кый дептерге, алышкылар хемези биле ачазын каапкаш, Ону эдерип чорупканнар. Өске өөреникчилери база, Иисус оларны кый дээрге-ле, доп-дораан Оон соондан чоруп турганнар. Иисус оларга аарыгларны экиртир болгаш буктарны үндүр сывыртаар эргени берген.

Шак ынчаар Иисус, үргүлчү Оон-биле кады чорзуннар дээш, он ийи өөреникчини шилип алгаш, оларны аңгы өөредип турган. Өөреникчилернин аттары бо-дур: Симон, Андрей, Иоанн, Иаков, Филипп, Варфоломей, Матфей, Фома, Алфейнин Иакову, Фаддей, Симон Кананит болгаш соонда барып Ону садыпкан Иуда Искариот. Өөреникчилери шупту бөдүүн улус турган, ынчалза-даа Бурган оларга Иисус Христостун — Бурганнын Оглунун өнүктүрү болгаш өөреникчилери болур аас-кежикти хайырлаан.

МАТФЕЙ 4:12–22; МАРК 3:13–19

Иисустун баштайгы кайгамчык чүүлү

ТБир катап Дээрги-Чаяакчы өөреникчилери-биле кады Галилеяда Кана хоорайда куда байырлалынче чалаттырган. Куда доюнуң үезинде арага төнүп калган чүве-дир. Иисустун авазы база орта тургаш, Аңаа: «Бо улустуң арагазы чок-тур» – дээн. А Иисус авазыңа Ооң үе-шагы ам-даа келбээн-дир деп харыылаан. Ынчан Мария, Иисусче айыткаш, дойда бараан болуп турар улуска: «Ооң айыткан аайы-биле кылыңар» – дээн.

Алды улуг даш доскаар кожолаштыр турган чүве-дир. Иисус арага кудукчуларыңа: «Доскаарларже сугдан долдур кудунар» – дээн. Кажан олар ынчаар кылырга, Иисус оон узуп алгаш, дой башкарыкчызыңа аппарып бээрин дужааган.

Дой башкарыкчызы эккелген суксунну амзап көргөш, күдээни кый деп алгаш, аңаа мынча дээн: «Шупту улус баштай эки арагазын кудар, а оон улустуң эзирээнин ажыглап, багайын кудар болгай. А сен эки араганы мынчага дээр шыгжап турган-дыр сен». Дой башкарыкчызы ол араганы кайыын эккелгенин билбес, ону чүгле савалардан суг узуп алган чалчалар билир турган.

Галилеяның Канага Иисус шак ынчаар Бодунуң алдарын көргүзүп, кайгамчык бадыткалдарының баштайгызын кылган. Ынчангаш Ооң өөреникчилери Аңаа бүзүрөй берген.

ИОАНН 2:1–11

Иисустун садыгжыларны Бурганның өргээзинден үндүр ойлатканы

Хосталышкын байырлалының бетинде Иисус Иерусалимге чедип келген. Бурганның өргээзинче кире бергеш, Ол ында бода мал, хойлар болгаш көге-бугалар садып турарын көрүп каан. Оон ыңай ында акша солукчулары олурган. Хендирден кымчы өрүп алгаш, Иисус Бурганның өргээзинден бүгү улусту хойлары болгаш бода малы-биле кады үндүр сывырыпкаш, акша солукчуларының столдарын андара октап, акшазын тө чашканнап каапкан. Оон Ол көге-буга садып турарларга: «Ооңарны моон ырадыңар! Мээң Адамның өргээзин садыг-саарылга чери кылбаңар» — дээн. Ооң өөреникчилери Бижилгеде мынча дээнин сактып келгеннер: «Сээң өргээңге дендии күштүг ынакшыл Мени от дег оя чиптер».

Иисус Бурганның өргээзинге ындыг чүүлдер кылган соонда, иудейлер Аңаа: «Ынчаар кылыр эргең барын Сен кандыг кайгамчык демдек-биле биске шынзыдар сен?» — дээннер.

«Бурганның бо өргээзин үрегдеп-бузуп кааптыңар, Мен ону үш хүн дургузунда тудуп тургузуптар мен» — деп, Иисус оларга харыылаан.

Ынчаарга иудейлер мынча дээн: «Бурганның бо өргээзин дөртен алды чыл дургузунда тудуп келди, а Сен ону үш-ле хүн дургузунда тудуп тургузуптар сен бе?!» А Иисус Бодунуң мага-бодунуң өргээзиниң дугайында чугаалаан чүве-дир. Иисус өлүглер аразындан катап дирлип келгенде, өөреникчилери Ооң бо сөстөрүн сактып келгеш, Ооң чугаалаан чүвезинге база Бижилгеге бүзүрей бергеннер.

Иисустун Иерусалимге Хосталышкын байырлалыңа тургаш, кылып турары кайгамчык чүүлдерин көргөш, хөй улус Аңаа бүзүрей берген.

ИОАНН 2:13–23

Иисустуң Никодим-биле чугаалашканы

Иудей даргаларның бирээзи болур Никодим дээр фарисей кижиге Иисуска дүне када келгеш: «Башкы! Силерни Бурганның бисче чорутканы башкы деп билир бис. Чүге дээрге Бурганның дузазы чокта, кым-даа Силерниң кылып турарыңар дег кайгамчык чүүлдер кылып шыдавас» — дээн.

Иисус аңаа: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: чүгле катап төрүттүнген кижиге Бурганның Чагыргазын көрүп шыдаар» — деп харыылаан.

«Кырый берген кижиге канчап катап төрүттүнерил? — деп, Никодим Аңаа чугаалаан. — Таанда-ла ол иезиниң иштинче дедир киргеш, катап төрүттүнүп кээр бе?»

Иисус мынча деп харыылаан: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: чүгле суг болгаш Сүлдеден төрүттүнген кижиге Бурганның Чагыргазынче кирип шыдаар! Кижиге бойдустуң чаяганы мага-боттуң амыдыралын ада-иезинден алып, а Сүлдеге башкарткан амыдыралды чүгле Бурганның Сүлдезинден алып. Мээң сеңээ: „Силер катап төрүттүнер ужурлуг силер“ — дээнимни элдепсинип кайгава».

Никодим Ону билбейн баргаш: «Ол канчап ындыг болур чүвөл?» — деп айтырган.

Иисус мынча дээн: «Аңаа бүзүрөөн кижиге бүрүзү мөңгө амыдыралдыг болзун дээш, ээн кургаг ховуга Моисейниң чыланни өрү көдүргени дег, Кижиге амытан Оглу* база шак ынчаар бедидир көдүртүр ужурлуг. Аңаа бүзүрөөн кижиге бүрүзү өлбөзүн, харын мөңгө амыдыралдыг болзун дээш, Бурган Бодунуң эр чаңгыс Оглун берипкен. Ооң бо делегейниң улузунга ынакшылы ол хире болган-дыр. Бурган Бодунуң Оглун бо делегейге айбылап чорударда, бо делегейни шиидер дээш эвес, харын Ону дамчыштыр бо делегейни камгалаар дээш чоруткан болгай. Бурганның Оглунга бүзүрөөн кижиге шииттирбес, а бүзүрөөн кижиге — эрте дээре-ле шииттирип алган болур, чүге дээрге Бурганның эр чаңгыс Оглунуң адынга бүзүрөөн барган-дыр. Оларның шииттирер ужуру чүдөл: бо делегейге Чырык чедип кээрге, кижилер ол Чырыкка көөрдө, караңгыга

* Кижиге амытан Оглу — Эрги Чагыг керээде Мессияның аттарының бирээзи.

артык ынак болганнар-дыр, чүгө дээрге оларнын үүлгеткен херектери бузуттуг-дур. Бузут үүлгедип турар кижиге бүрүзү чырыкты көөр хөңнү чок болур база оон үүлгеткени бузуттуг херектер илерей бээринден корткаш, чырыктан дезе бээр. А алыс шыннын аайы-биле чурттап чоруур кижиге ындыг эвес. Оон ажил-херээ Бурганга чүүлдежип турарын Чырык көргүссүн дээш, ол Чырыкче бар чыдар».

ИОАНН 3:1–21

Иисус биле самарий херээжен

Бир катап Иисус Израильдин мурнуу талазында Иудеядан Галилеяже бар чыткан. Иудея биле Галилеянын аразында Самария турар чүве-дир. Самарийлер, еврейлер ышкаш, чаңгыс Бурганга, дээр биле черниң Чаяакчызынга, бүзүрээр улус турган чүве-дир. Ындыг-даа болза, оларнын боттарынын чаңчылдары, боттарынын Бурганның бараалгакчылары болгаш Бурганның өргээзи безин бар турган. (Ол өргээни кажан-бир шагда еврейлер үрөп бузуп каапкан.) Еврейлер биле самарийлер үргүлчү адааннажыр чораан.

Иисус Бодунун өөреникчилери-биле кады Сихар дээр самарий хоорайга чедип келген. Узун орукка могап-шылай бергеш, Иисус кудук чанынга олуруп алган, а Ооң өөреникчилери аыш-чем садып ап чорупкан. Дүш үези турган. Бир самарий херээжен кижиге кудуктан суг узуп алыр дээш чедип келген. Иисус анаа: «Суундан меңээ берем» — дээн.

Элдепсинген херээжен кижиге: «Сен иудей хиренде, канчап самарий херээжен менден ижер суг дилээриң ол?» — деп айтырган.

Иисус анаа: «Сен Бурганның бээр хайыразын база Кым сеңээ: „Суундан Меңээ берем“ — деп турарын билген болзунза, бодун-на Оон дилей бээр ийик сен, а Ол сеңээ амыдырал хайырлаар сугну бээр ийик» — деп харыылаан.

Херээжен Анаа мынча дээн: «Дээрги! Силерде суг узупку дег чүү-даа чок, а кудук ханы-дыр. Силерге ындыг суг кайыын кээр деп?»

Иисус анаа мынча деп харыылаан: «Бо сугну ижер кижиге дагын суксай бээр. А Мээң анаа бээрим сугну ижер кижиге кажан-даа суксавас. Мээң анаа бээр суум ооң иштинге мөңгө амыдыралче агып баткан суг бажы болу бээр».

Херээжен кижиге Иисустан: «Бурганга каяа мөгөөр ужурлугул? — деп айтырган. — Самарийлерниң өгбелериниң мөгөйип чорааны дагга бе азы Иерусалимге бе?»

Иисус анаа: «Бурган дээрге Сүлде-дир. Ынчангаш Анаа мөгөйип тейлээннер сүлде болгаш алыс шындан мөгөйип тейлээр ужурлуг» — деп харыылаан.

А самарий херээжен Анаа: «Мессия (Ону Христос деп база адаар) бо делегейге кээр ужурлуг деп билер-ле мен. Ол чедип келгеш, биске шупту чүвени тайылбырлап бээр» — дээн.

«Ол – Мен-дир мен, сээң-биле чугаалажып турар аан» – деп, Иисус чугаалаан.

Ынчан самарий херээжен суглаар савазын каапкаш, хоорай-же ээп келгеш, ужурашканы Кижиге дугайында улуска чугаалап, мынча дээн: «Христос Ол эвес ирги бе?» Ук хоорайдан хөй самарийжилер ол херээжен кижиниң сөзү-биле Анаа бүзүрөй бергеннер. Ынчангаш олар Иисуска чедип келгеш, олар-биле артып каарын Оон дилеп турганнар. Иисус анаа ийи хүн турган. Ону дыңнап тура, оон-даа хөй улус бүзүрөй берген.

ИОАНН 4:1–42

Анаа эвес балыктаашкын

Мисус болганчок Галилея хөлүнүн эринге чонну өөредип турган. Бир катап Бурганның сөзүн дыңнаар дээш келген улус дыка хөй болуп, Анаа чугаалаары берге апарган. Эрик кыдында сугда ийи куруг хеме турган, оларның бирээзи Симоннуу болур чүве-дир. Иисус Симоннун хемезинге олурупкаш, элээн ырадыр эжиндире бергеш, хөлдүн эриинде турар чонну өөредип эгелээн.

Өөредирин төндүргеш, Иисус Симонга: «Терең черже эжиндире бер. Четкилерни балык тудары-биле салыптыңар» — дээн. Симон Анаа мынча деп харыылаан: «Башкы, бис дүннү өттүр балыктааш, чүнү-даа тудуп албадывыс. Ынчалза-даа Силернин айтышкыныңар аайы-биле кылып, четкилерни салыптайн». Терең черге четкилерин салгаш, олар эндерик хөй балык тудуп аарга, четкилери үстүп эгелээн. Чоогунга балыктап турган эштери Иаков биле Иоанны кый деп алгаш, олар ийи хемени балык-биле долдур чүдүрүп алганнар, ынчалза-даа тывыштың медээжок аарындан хемелер сугже дүжүп эгелээн. Ону көргөш, Симон Пётр Иисустун мурнунга дискектенип ора дүшкеш: «Мени каапкаш барыңар, Дээргим! Чүге дээрге бачыттыг кижидир мен!» — дээн. Коргуп-сүртээнинден база Дээрги-Чаяакчының чанынга турарыңга бодунун төлөп чогуң медереп билгенинден ол ынча дээн чүве-дир. А Иисус Симонга: «Кортпа, моон сонгаар кижилер тывыкчызы болур сен» — деп харыылаан.

Үе эрткенде, Пётр ылап-ла суртаал кылып, улусту Дээрги-Чаяакчы Иисусче ээлдирип, оларны камгалалче ынчалдыр эдертип турар апарган.

ЛУКА 5:1–10

Чартыктаан кижинин экирээни

Мисус Капернаум хоорайга турда, янзы-бүрү черлерден ды-
ка хөй карачал-даа, ызыгуурлуг-даа улус чыгылып келген.
Иисус улусту өөредип турган, а Дээрги-Чаяакчының күжү Ын-
да бар болуп, аарыг улусту экиртип илерээр болган. Иисустун
суртаалдап турганы бажыңга бир улус аарыг кижизин, Иисус
ону экиртип кагзын дээш, дөжээ-биле катай-хаара эккелген-
нер. Ынчалза-даа бажыңда чон чык долу боорга, эштери аарыг
кижини эжик дамчыштыр кирип чадап кааннар. Ынчан олар,
бажыңның дээвиирин үттеп-часкаш, аарыг кижизин дөжээ-би-
ле катай шуут-ла улус ортузунче дүжүргөш, Иисустун мурнунга
салып кааннар. Иисус оларның бүзүрелин көргөш, чартыктаан
кижиге: «Сээң бачыттарың өршээттинген-дир» — дээн.

Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер* ону
дыңнап кааш, иштинде мынча деп бодап турганнар: «Бурганны
дорамчылап турар кымыл бо? Бургандан өске, кым бачытты
өршээп шыдаарыл?»

Иисус оларның бодалдарын билир болгаш, оларга мынча дээн:
«Силер чүректеринерде чүге ынчаар бодап оларыңар ол? Чүү бе-
ленил? „Бачыттарың өршээттинген-дир“ — дээри бе азы: „Туруп
келгеш, чорувут“ — дээри бе? Ынчаарга Кижиге амытан Оглу чер
кырыңга бачыттарны өршээр эргелиг дээрзин билип алыңар...»
Иисус оон чартыктаан кижиге мынча дээн: «Туруп келгеш, дө-
жээңни алгаш, бажыңыңче чорувут!»

Аарыг кижиге туруп келгеш, бодунун дөжөөн ап алгаш, кай-
гамчык экирээни дээш Бурганны алдаржытпышаан бажыңыңче
чорупкан. Аңаа турган бүгү улус база Бурганны алдаржыдып:
«Бис бөгүн кайгамчык херектерни көрдүвүс!» — деп турганнар.

ЛУКА 5:17–26

* Фарисейлер — Иудеяда бир шажын-чүдүлгө угланышыкынының тала-
лакчылары. Олар чүдүлгө дүрүм хоойлузуңуң даштыкы, ёзулал-чаңчыл
талазын сагыырын эң шыңгыы хайгаарап көрүп турганнар.

Даг кырынга суртаал: амыр-чыргалдың чагыглары

Бир катап Иисус чонну көрүп кааш, дагже үне берген. Оон шак ол дагга улуска чугаалаан суртаалын Даг кырынга суртаал дээр. Эрги Чагыг-керээ үезинде Бурганның Бодунуң чонунга бергени Он айтыышкын ышкаш, Даг кырынга суртаал кижиниң амыдыралынын мөзү-шынар үндезиннерин бодунга хаара туткан. Суртаал Бурганның Чагыргазынче орукту айтып турар. Кажан өөреникчилери болгаш чон Иисустуң чанынга чед ип кээрге, Иисус улусту өөредип эгелээн:

«Сагыш-хөңнү ядарааннар амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Дээрниң Чагыргазы оларныы боор.

Мунгарап ыглааннар амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурган оларны аргалап каар.

Биче сеткилдиглер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге чер-чуртту салгап алырлар.

Чөптүг-шынныг чорук кылыксааш, аштап-суксаан чүве дег, кызып чүткээннер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурган оларның ындыг күзелин бүрүнү-биле хандыраар.

Өскелерге өршээлдиглер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурган оларга өршээлдиг боор.

Арыг чүректиглер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурганны көөрлер.

Амыр-тайбың нептередикчилери амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурган оларны ажы-төлүм деп адаар.

Чөптүг-шынныг чоруу дээш истедип-сүрдүргеннер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Дээрниң Чагыргазы оларныы боор.

Мени эдергенинер дээш, улус силерни бак сөглээр, истеп-сүрер болгаш канчаар-даа нүгүлдээр болза, амыр-чыргалдыг силер. Ол дээш өөрүп-байырланар! Чүге дээрге аажок улуг шаңнал силерни дээрге манаар. Силерниң мурнуңарда чурттап чораан Бурганның медээчилерин база ынчалдыр истеп-сүрүп турганнар.

Силер – кижини төрөлгөтөнниң дузу силер. Дус ажыг эвес апарза, ооң амданын чүнүң-биле дедир эгидерил? Ол ынчан

чүге-даа херек чок апаар база ону чүгле улус таптай бассын дээш, үндүр октаары артар.

Силер – бүгү делегейниң чырыы силер. Даг кырында турар хоорай ажытталып шыдавас. Кым-даа болза чырыткыны кывыскаш, сава-биле дуй базырбас, харын бажында хамык улуска чырызын дээш, ону колдуга салып каар. Ачылыг ажыл-херээнер көзүлзүн база улус Дээрде Аданарны алдаржытсын дээш, силерниң чырыынар улус мурнунга база ынчалдыр чырызын».

МАТФЕЙ 5:3–16

Даг кырынга суртаал: Моисейниң хоойлузунуң дугайында

«Мени ыдыктыг хоойлуну азы Бурганның медээчилериниң өөредиин күш чок болдулар дээш келген деп бодаванар. Мен оларның өөредиин күш чок болдулар эвес, а боттандылар дээш келген мен! Алыс шынны чугаалап тур мен: дээр биле чер-ле хевээр турар болза, ол бүгү боттанмаан шаанда, ыдыктыг хоойлудан чаңгыс-даа эң хензиг үжүк, чаңгыс-даа шыйыг читпес. Ынчангаш айтышкыннарның эң бичиизин-даа үрээр болгаш өскелерни база ынчаар кылырынга өөредир кижиле Дээрниң Чагыргазынга адактын адаа боор. А айтышкыннарны күүседир база өскелерни ынчаар өөредир кижиле Дээрниң Чагыргазынга өндүр улуг боор. Силерге чугаалап тур мен: фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбыр-лакчыларындан артык чөптүг-шынныг чурттавак болзунарза, Дээрниң Чагыргазынче кирбес силер.

Бурунгу өгбелеривиске: „Кижиле өлүрбө! А өлүрүкчүнү шииткелге онаар-дыр“ – деп чугаалаанын дыңнаан силер. А Мен ам силерге: „Өске кижиле килеңнээн кижиле безин шииткелге төлөптиг“ – деп тур мен. Кым өске кижиле: „Чөгөнчиг хей!“ – дээрил, ону дээди иудей Чөвүлелге шиидип болур. Кым: „Мелегей!“ – дээрил, ону тамының оду-биле кездип болур. Сен өргүл салыр бедигээшче Бурганга өргүлүн апаргаш, өске кижиниң сенээ бир-ле хомудалын сактып келзинзе, өргүлүнү бедигээш мурнунга каапкаш, баштай ол кижиле барып эптежип ал. Оон дедир келгеш, ам-на Бурганга өргүлүн кыл.

„Кады чурттаан эжинге өскерилбе“ – деп чугаалаанын дыңнаан силер. А Мен силерге херээженче туралап кайгапкан кижиле ооң-биле сагыжында өскерлипкени ол деп чугаалап тур мен. „Кадайы-биле чарлып турар кижиле чарлышкын херечилелин аңаа бээр ужурлуг“ – деп чугаалаан-дыр. А Мен болза кадайының самыыраанындан өске кандыг-бир чылдаган-биле оон чарлып турар кижиле ону ашаанга өскерлиринче албадапкан боор деп чугаалап тур мен. А ол ышкаш бодунуң ашаандан чарылган херээженни кадайланып алган кижиле база ашак-кадайның аразында шынчы чорукту үрээни ол.

Бурунгу өгбелеривиске: „Аксы-даңгырааңны сагып чор. Дээрги-Чаяакчынын мурнунга аашкынган чүвөнни күүсет“ — деп чугаалаанын дыңнаан силер. А Мен силерге шуут-ла даңгыраглаванар деп чугаалап тур мен: дээр-биле-даа, чүге дээрге ол Бурганның дүжүлгези-дир; чер-биле-даа, чүге дээрге ол болза Бурганның бут салыр ширтээ-дир; Иерусалим-биле-даа, чүге дээрге ол өндүр улуг Хаанның хоорайы-дыр; бодунун бажың-биле-даа, чүге дээрге чаңгыс-даа дүгүннү ак азы кара кылып шыдаар эвес сен. Чүгле ылап „ийе“ болза, „ийе“ деп, ылап „чок“ болза, „чок“ деп чорунар. А аңаа немей чугаалаан бүгү чүве — эрликтен келген боор».

МАТФЕЙ 5:17–37

Даг кырынга суртаал: ынакшыл болгаш мөргүл дугайында

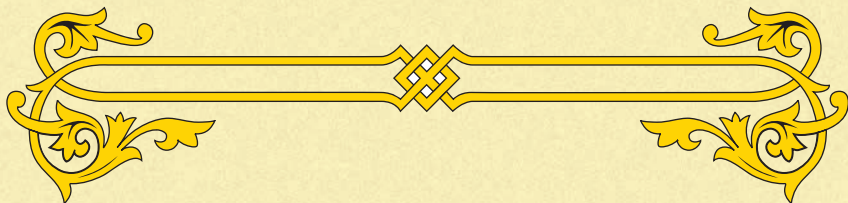
«„Карак дээш карак, диш дээш диш“ — дээнин дыннаан силер. А Мен силерге мынча деп тур мен: бузуттуг кижиге удурланма. Оң талакы чаагыңче дажыпкан кижиге солагай талазын база дөгөп бер. Хөйлөң хунаап алыр дээш, чаргы-чаалы үндүрген кижиге тонунну база уштуп бер. Сени ооң-биле кады муң базым эртип, аңаа дузалаарынче албадапкан кижиге-биле кады немей база бир муң базымны эрт. Сенден диленген кижиге бер, сенден чегдинген кижиге бербес мен диве.

„Чанында кижиге ынак бол, а дайзынынны көөр хөңнүн чок бол“ — деп чугаалаанын дыннаан силер. А Мен ам силерге мынча деп тур мен: дайзыннарыңарга ынак болуңар, силерни истеп-сүргеннер дээш мөргүнер. Ынчангаш Дээрде Аданарның ажы-төлү боор силер. Ол Бодунуң хүнүңге бузуттуг-даа, буянның-даа улустуң кырынга денге хүннээрин чарлык бооп, эки-даа, бак-даа улусче чаъзын денге чагдырып турар болгай. Чүглө силерге ынак улуска ынак болзуңарза, чүү дээш шаңнал алыр силер? Үндүрүг хавырыкчылары база ынчалдыр кылып турар эвес бе? Чүглө боттарыңарның чоок улузуңар-биле мендилежип чоруур болзуңарза, онзагай чүнү кылып чорууруңар ол? Өске чоннар улузу база ынчалдыр кылып турар эвес бе? Ынчангаш Дээрде Аданарның болбаазыраңгайы дег, ындыг болбаазыраңгай бооп көрүңер.

Көрдүңер бе, улус-ла силерни көрзүн дээш, чөптүг-шынныг херектерни улус мурнунга кыла бербөңер: ынчалзыңарза, Дээрде Аданарның шаңналын албас силер. Ынчангаш ядыыларга хайырлал берип тура, ийи арынныгларның, улус оларны мактазын дээш, синагогалар болгаш кудумчуларга кыла бээри дег, хөйге чарлаттынманар. Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: олар бодунуң шаңналын пөктүр ап алганнар-дыр. А сен чединмес кижиге дузалап турунда, оң холуң чүнү кылып турарын солагай холуң билбезин. Сээң ол хайырлалың чажыт болзун. Ынчан бүгү чажыт чүвени көрүп турар Адаң сени шаңнаар.

Мөргүп тура, синагогалар болгаш кудумчу белдирлеринге туруп алгаш, кижиге бүрүзү оларны көрзүн дээш, мөргүүрүңге ынак ийи арынныглар дег болбанар. Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: олар бодунуң шаңналын пөктүр ап алганнар-дыр. А сен мөргүп тура, өрээлиңче кире бергеш, эжиин хаап алгаш, көзүлбес Адаңга мөргү. Ынчан бүгү чажыт чүвени көрүп турар Адаң сени шаңнаар». Мынчаар мөргүп чоруңар:

МАТФЕЙ 5:38–48; 6:1–8

БИСТИҢ АДАВЫС

Дээрде Адавыс!

Сээң адың алдаржызын!

Сээң Чагырган чедип келзин.

Дээрге дег, черге база

Сээң күзел-сорууң чогуп бүтсүн.

Амыдыраар хлеб-тараавысты

биске бөгүн хайырла.

Биске өрелиг улусту өршээгенивис дег,

өре-ширевисти база биске өршээ.

Бисти күткүлгеге алыспас кылып көр,

ол ышкаш бузуттугдан бисти адырып көр.

Чүге дээрге чагырга, күчү-күш база алдар

Сеңээ кезээ-мөңгедө хамааржыр-дыр.

Аминь

Даг кырынга суртаал: Бурганга хамаарылга дугайында

«Шээрленип тургаш, ийи арынныглар дег, хөлүе берген чорбанаар. Олар боттарының шээрленип турарын улус көрзүн дээш, арын-шырайын ажаавастар. Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: олар бодунуң шаңналын пөктүр ап алганнар-дыр. А сен шээрленип тура, бажың дүгүн эдип, арның чуп ал. Шээрленип турарыңны чажыт бүгү чүвени көрүп турар Адаңдан өске, кым-даа билбезин. Ынчан чажыт бүгү чүвени көрүп каар Адаң сени шаңнаар.

Бодунарга эртине-байлакты черге чыгбаңар, аңаа ону үзүт-ховаган үгдередиң кааптар, дат тудуп чиптер база оорлар бажыңче шургууп киргеш, оорлап аппаар. Эртине-байлааңарны дээрге чыып алыңар, аңаа ону үзүт-ховаган-даа, дат-даа чивес база оорлар-даа шургууп киргеш, алгаш барбас. Чүге дээрге эртине-байлааңар кайда болдур, чүрээңер база ында боор.

Мага-боттуң чырыткызы — карак ол-дур. Ынчангаш карактар-ла кадык болза, бүгү мага-бодунну чырык дола бээр. А карааң четпестээн болза, бүгү мага-бодунну караңгы бүргээр. Ынчаарга, сенде бар чырык караңгы апарган болза, ол караңгы кайы хире дүмбей деп!

Кым-даа ийи дээргиге хары угда бараан бооп шыдавас: чок-ла болза бирээзин көрбес, а өскезинге ынак боор азы бирээзинге кызып бараан болгаш, өскезин тоовас боор. Силер база Бурганга болгаш акша-мөңгүңе хары угда бараан болуп шыдавас силер. Ынчангаш силерге чугаалап тур мен: амыдыраар дизе — чүнү ижер-чириңил деп; мага-бодунарга — чүнү кедерил деп сагыш човаваңар. Амыдырал чүгле аыш-чемден хамаарышпас, а мага-боттуң чаагай чоруу чүгле хептен хамаарышпас. Дээрниң куштарың көрүңер даан: олар тараа тарывас, дүжүдүн ажаавас, аңмаарже шыгжавас-тыр, ындыг-даа болза, Дээрге Адаңар оларны аш-карып-чемгерип турар-дыр. А силер куштардан оранчок үнелиг болгай силер! Силерниң араңардан кайыңар, сагыш човааш, назынын оода-ла бир шак хире узадып шыдааныл? Хеп-даа дээш чүге сагыш човаар силер? Шөлде лилия чечектерниң канчаар өзерин көрүңер даан: ажилдавас, аргыттынмас болгайлар. Ынчалза-даа Соломон хаан безин бодунуң бүгү өндүр-чаагайы-биле ол чечектерниң оода кайы-бирээзи дег кеттинип көрбээнин

силерге чугаалап тур мен. Шөлде бөгүн бар, а даарта суугуже киир октаптар оыт-сигенни безин Бурган ынчалдыр хепкерер болганда, силерни кайы хире хепкерер деп бодаар силер, биче бүзүрелдиглер! Ынчангаш сагыш човаванар база: „Чүнү чиир бис?“, „Чүнү ижер бис?“ азы „Чүнү кедер бис?“ – деп туруп бер-бечер. Өске чоннар улузу ол бүгү дээш хөлзеп чоруур. А Дээрде Адаңар силерге ол бүгү херек дээрзин билир.

Чүнү-даа мурнай Бурганнын Чагыргазынга башкартырын кызы-нар, Бурганнын чөптүг-шынныг деп санаан чүвезинче чүткүңер. А Ол силерге арткан бүгү чүвени бээр. Ынчангаш даартагы хүн дээш сагыш човаванар. Даартагы хүн боду дээш боду сагыш човаар: хүн бүрүзүңде бодунуң ажаанзыралы баш ажыг боор».

МАТФЕЙ 6:16–34

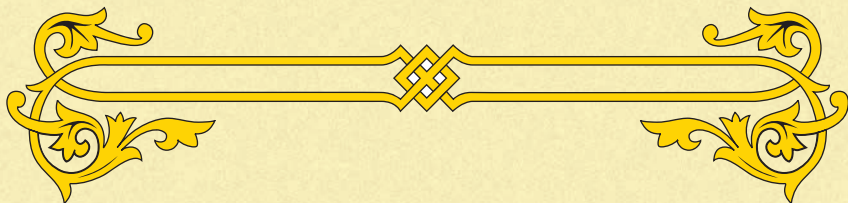
Даг кырынга суртаал: өске улуска хамаарылга дугайында

«Кымны-даа шиитпенер, Бурган ынчан силерни база шиитпес. Чүге дээрге өскелерни канчаар шиидер-дир силер, Бурган силерни база ынчаар шиидер, а кандыг хемчээл-биле хемчээп бээр силер, Бурган силерге база ынчаар хемчээп бээр. Бодуннуң караанда чудукту эскербейн чыткаш, эжиңнин караанда чартыны чүге эскерип каар сен? Бодуннуң караанда чудук бар хиренде, эжиңге канчап: „Караанда чартыны ап кааптайн“ – дээр сен? Ийи арынның ол-дур! Баштай бодуннуң караанда чудукту уштуп каавыт, эжиңнин караандан чартыны канчаар уштурун ынчан көрүп каар сен. Ыттарга ыдыктыг чүүлдер каап бербенер, хаваннар мурнунга ак шуру эртин чашпаңар. Оон башка ыттар эглип келгеш, силерге халдап кээр, а хаваннар эртиненерни таптай базып кааптар.

Дилениңер, Бурган силерге бээр; дилениңер, тып аар силер; эжикти соктаңар, Бурган силерге ажыдып бээр. Диленген кижин бүрүзү алып, дилээн кижин бүрүзү тып алып, соктаан кижин бүрүзүңге ажыдып бээр. Оглу хлеб айтырарга, силернин аранардан кым олче даш сунарыл? А балык айтырарга, кым чылан сунуп чыдарыл? Бузуттуг-бак-даа тургаш, ажы-төлүңерге буянның белек берип билер болзуңарза, дээрде Адаңар Оон диленген улуска кайы хире эки чүүлдерни бербес деп! Ынчангаш силерге улус кандыг хамаарылгалыг боорун күзээр-дир силер, боттарыңар база улуска шак ындыг хамаарылгалыг болуңар. Моисейниң хоойлузунуң база медээчилернин өөредииниң алыс утказы мында болдур ийин.

Тар эжик дамчыштыр кириңер,
чүге дээрге өлүм эжиин алгыт,
а ынаар чедире бээр орук делгем,
хөй улус ол орук-биле бар чыдар.
Ынчалза-даа мөңгө амыдыралдың эжиин тар,
а ынаар чедире бээр орук кызаа,
ону тып чедип кээр улус эвээш».

МАТФЕЙ 7:1–14

АЛДЫН ДҮРҮМ

**«Силерге улус кандыг
хамаарылгалыг боорун күзээр-дир силер,
боттарыңар база улуска шак ындыг
хамаарылгалыг болуңар».**

Матфейниң бижээни Буянныг Медээ 7:12

Даг кырынга суртаал: алыс шын болгаш меге

«Меге медээчилерден кичээнинер. Олар силерже хой кежи эштип алган чедип кээр, а херек кырында араатан бөрүлөр боор. Оларны кылган ажылының үре-түннелинден танып аар силер. Харагандан виноград чимизи азы тенниг оот-пактан фиға чимизи чыыр ийикпе? Шак ынчаар эки ыяш чаагай чимис бээр, а багай ыяш багай чимис бээр. Эки ыяш багай чимис берип шыдавас, а багай ыяш эки чимис берип шыдавас. Эки чимис бербестээн ыяштарны кескеш, отче киир октаптар. Ынчангаш ындыг улусту кылган ажылының үре-түннелинден танып аар силер.

Мени: „Дээрги! Дээрги!“ – деп турар кижичи болган-на Дээр-ниң Чагыргазынче кирип шыдавас, а чүгле Мээң Дээрге Адамның күзел-соруун күүседип чоруур кижичи кирер.

Шииткел хүнүнде Меңээ хөй улус: „Дээрги! Дээрги! Силерниң адынардан суртаалдавайн келдивис бе? Силерниң адынар-биле буктарны үндүр сывыртавайн турдуvus бе? Силерниң адынар-биле дыка хөй кайгамчык чүүлдерни кылбадывыс бе?“ – дижи бээр. Мен ынчан оларга үзе сөглээр мен: „Мен силерни кажан-даа билбес чордум. Бачыт үүлгедикчилери, Менден ыранар!“

Ынчангаш Мээң бо сөстөримни дыңнап турар база херек кырында сагып чоруур кижичи бүрүзү бодунуң бажыңын даш кырынга тудуп алган угаанныг кижиге дөмей. Чаъс кудуп, хемнер дажып, хат-шуурган киткээш, бажыңны хөме тавараан. А бажың бузулбаан, чүге дээрге ооң таваан дашта салган-дыр. Ынчаарга Мээң сөстөримни дыңнап турар, ынчалза-даа херек кырында сагывас кижичи бүрүзү бодунуң бажыңын элезин кырынга туткан сээден кижиге дөмей. Чаъс кудуп, хемнер дажып, хат-шуурган киткээш, бажыңны хөме тавараан. А бажың коргунчуг дааш-биле буступ кээп дүшкен».

Иисус ол чугаазын доозуптарга, чыылган чон Ооң берген өөредиин кайгап ханмаан. Чүге дээрге Иисус улусту ном-хоойлу тайылбырлакчызы ышкаш эвес, а эрге-чагырга ээлээн кижичи ышкаш өөредип турган.

МАТФЕЙ 7:15–29

Дулгуяк херээженниң оглун диргискени

Бир катап Иисус Наин хоорайже чорупкан. Ооң-биле кады өөреникчилери болгаш хөй чон бар чыткан. Иисус хоорай хаалгазынга чоокшулап келгенде, Ол бир дулгуяк херээженниң эр чаңгыс оглу болур мөчээн кижини ажаар дээш аппарат чыткан шууштур кылашташкан улусту көрүп каан. Ыглап-сыктаан иени көргөш, Дээрги-Чаяакчы ону кээргеи бергеш: «Ыглавайн көр!» – дээн. Оон Ол мөчү-сөөк көдүрүп чораан улуска чеде бергеш, хааржакка дээпкен. Олар тура дүжерже, Иисус: «Аныяк оол! Сенээ чугаалап тур мен: туруп кел!» – дээн. Өлүг чыткан кижиковайып кээп, олуруп алгаш, чугааланып эгелээн. Иисус ону иезинге хүлээдип берген. Аңаа турган бүгү улус коргуп-сүртээш, Бурганны алдаржыдып: «Өндүр улуг медээчи биске чедип келди. Бурган Бодунуң чонун камгалаар дээш келген-дир» – дижип турган.

ЛУКА 7:11–16

Тараа чажыкчызының дугайында угаадыглыг чугаа

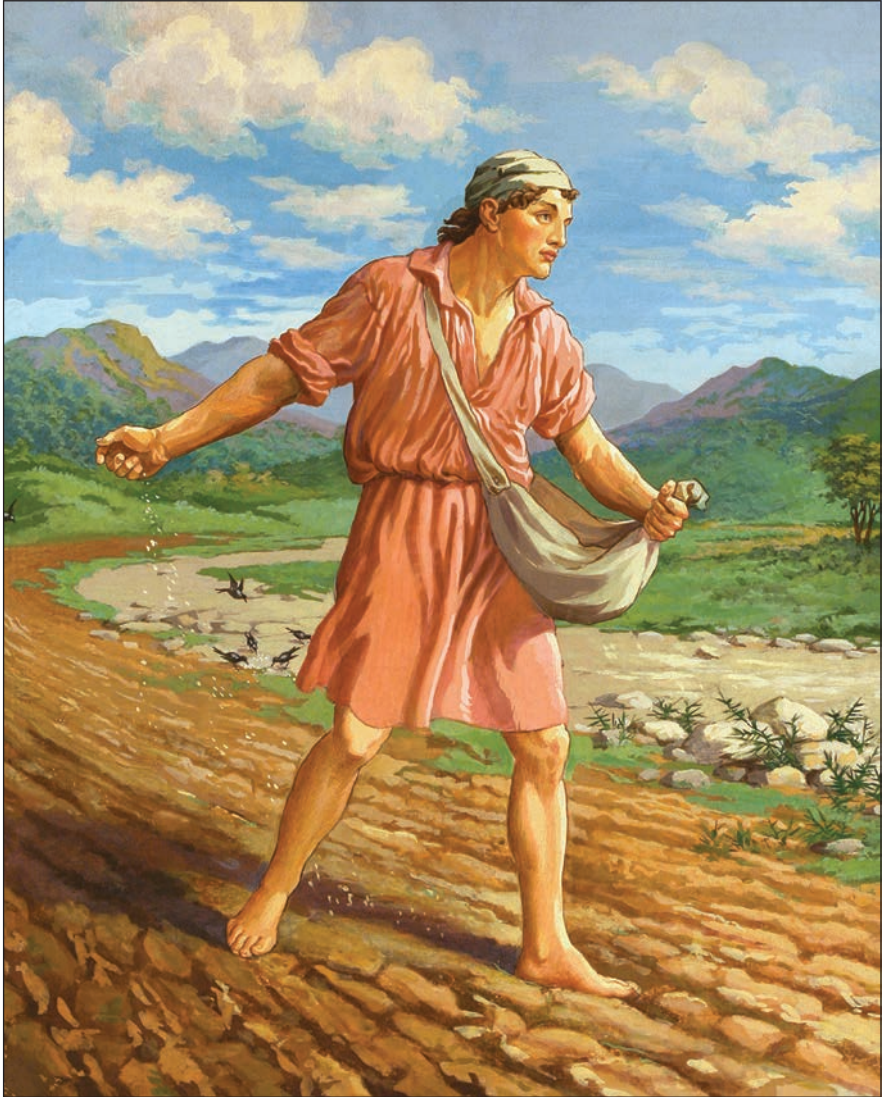

Иисус тараа чажыкчызының дугайында бир угаадыглыг чугааны чонга чугаалап берген.

«Тараа чажыкчызы тараа үрезини чажып үнүп келген. Чажыкчы үрезинин чажып турда, ооң чамдыызы орук кыдыынга кээп дүшкен — куштар ужуп келгеш, ол үрезинни соктап чипкен. Чамдыызы сай-даштыг, хөрзүнү чуга черже кээп дүшкен. Ол үрезиннер удатпайн өзүп үнүп келген, чүге дээрге хөрзүн кылын эвес болган. Ынчалза-даа хүн хүннеп келгеш, өзүмнерни өрттендир шонуптарга, ханы дазыл тыртпаанындан, олар кадып калган. Чамдыызы тенниг хонакче кээп дүжерге, ол тенниг хонак сырый өскеш, оларны боой базырыпкан. А бир чамдыызы үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черже кээп дүшкеш, чашканындан чүс, алдан база үжен дакпыр хөй дүжүт берген. Дыңнаар кулаа бар кижидыңназын!»
Оон Иисус ол угаадыглыг чугааның утказын өөреникчилеринге тайылбырлап берген:

«Дээрниң Чагыргазының дугайында медээни дыңнап олура, ону угаай албас кижиде турар болза, эрлик чедип келгеш, оон чүрээнде чашкан медээни оорлап аппаар. Орук кыдыынче чашкан үрезин ол-дур. А сай-даштыг черже чашкан үрезин дээрге медээни дыңнаан дораан-на, ону өөрүшкү-биле хүлээп алыр кижидир. Ынчалза-даа ол кижиде бодунда дазыл чок болгаш, турум эвес боор. Ооң соонда медээ ужун бергелерге азы истеп-сүрүүшкүнге таваржы бээр болза, ол-ла дораан күткүттүрүп, өскээр чайгыла бээр. Тенниг хонакка чашкан үрезин дээрге медээни дыңнап турар, ынчалза-даа амгы амыдыралының ажаанзырал-човаа база байлакшыл дуурайы медээни боой базырыптарга, оон үрезини дүжүт бербес кижидир. А үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черге чашкан үрезин дээрге медээни дыңнааш, угаап шыдаар кижидир. Ындыг кижиде чашканындан чүс, алдан база үжен дакпыр хөй дүжүт бээр».

МАТФЕЙ 13:3–9, 18–23

Дээрнийн Чагыргазынын дугайында алды угаадыглыг чугаа

Бир катап Иисус бажыңындан үнүп чоруткаш, далай эриинге олуруп алган. Ону дыка хөй улус үглөп кээрге, Ол хемеже олуруп алгаш, эрикте турар чонну өөредип эгелээн. Дээрги-Чая-акчы оларга угаадыглыг чугаалар ажыглап чугаалап турган:

«Дээрнийн Чагыргазы бо үлегерге дөмей болуп турар. Бодунун шөлүнге эки үрезин тарып алган кижиге турган. Дүне, хамык улус удуп чыдырда, ооң дайзыны келгеш, кызыл-тас аразынга бок үнүш тарып каапкаш, арлы берген. Оон кызыл-тас сыптары өзүп үнгеш, кулакталы бээрге, бок үнүштер база үнүп келген. Шөлдүн ээзинге чалчалары келгеш: „Дээрги! Силер шөлге эки үрезин тарыдынар чоп. Ында бок үнүш кайыын келген чоор?“ – дээннер. Ээзи оларга: „Бир дайзынымнын үүлгеткен херээ-дир ол“ – дээн. Чалчалары аңаа: „Бис баргаш, бок үнүштү чулуп кааптаалы бе?“ – дээннер. Ол ээ кижиге мынча деп харыылаан: „Хей боор, бокту чулуп тура, кызыл-тасты база чулуп кааптар силер, хоржок. Кады өскейлер аан. Дүжүт ажаар үе кээрге, тараа кезикчилеринге мынча дээр мен: ‘Баштай бок үнүштү кезип, чыггаш, моожалай баглааш, өрттедиптиңер, а кызыл-тасты аң-маарымче ажаап калыңар’“».

Иисус оларга өске угаадыглыг чугааны база чугаалап берген:

«Дээрнийн Чагыргазы бир кижинин шөлүнге тарып алганы горчица үрезининге дөмей. Ол хамык үрезиннернийн эң бичиизи-даа болза, өзүп үнгеш, бүгү-ле чемниг үнүштернийн эң улуу апаар. Ол ыяш дег улгады бээр, дээрнийн куштары безин анаа ужуп кээп, ооң будуктарынга уя тудар».

Иисус оон ыңай өске-даа угаадыглыг чугаалар база чугаалаан: «Дээрнийн Чагыргазы херээжен кижинин дыка хөй далганга холааш, бүгү далган хөй бергиге чедир, булгап турары ажыткыга дөмей-дир.

Дээрнийн Чагыргазы шөлде хөөп каан эртинеге дөмей. Ону тып алган кижиге база катап чажыра хөөп кааш, аажок өөрүп чоруткаш, бодунда бар шупту чүвени садыпкаш, эртинге хөм-ген шөлдү садып алган.

Дээрнийн Чагыргазы оон ыңай бо үлегерге дөмей бооп турар. Чараш ак шуру эртинге дилээн садыгжы турган. Ол үнелиг борбак ак шуру көрүп кагза, ону холга кирип алыр дээш, бодунда бар шупту чүвени барып садыптар.

Дээрнийн Чагыргазы оон ынай бо үлегерге дөмөй бооп турар. Хөлчө киир кааптарга, эңмежок хөй янзы-бүрү балык тут-тунган четки турган. Четки дола бээрге, балыкчылар ону эрикче ушта тырткаш, олургулапкаш, эки балыкты аргаан хааржакче чыып алган, а багайын үндүр октапкан. Бо делегейнийн төнчүзү кээрге, база ындыг боор. Дээрнийн төлээлери келгеш, бузуттугларны чөптүг-шынныг улустан аңгылай үс-кеш, оларны оттуг суугуже киир октаптарлар. Анаа бы-сыы, диштер кыжыраажы дынналыр».

МАТФЕЙ 13:24–33, 44–50

Иисустуң хөлге шуурганны томаартканы

Бир катап Иисус болгаш Ооң өөреникчилери Галилея хөлүн хемелиг кежир эжиндирип бар чытканнар. Эжиндириш-кин үезинде, Иисус удуп калган. Хенертен хөлге күштүг шуурган көдүрлүп кээрге, чалгыглар хемени ажыр шаап эгелээн. Ынчан өөреникчилери Иисусту оттурупкаш: «Дээрги! Бисти камгалап көрүңер: дүжүп өлдүвүс-ле!» – дээннер. Иисус оларга: «Бүзүрелиңер кайы чүвөл? Биче бүзүрелдиглер, чүгө ындыг кортук силер?» – деп харыылаан. Ол оон туруп келгеш, хатты хоруп кааш, хөлге: «Ыттава, соксап көр» – дээн. Хат ол дораан намдап, хөл оожургай берген, шуут-ла ыржым-шыпшың апарган.

А өөреникчилери коргуп-сүртээни болгаш кайгаанындан бот-боттарынга: «Хаттарны-даа, сугну-даа чагырарга, олар Ону дыңнап турар бо чогуум Кымыл аан?» – дижип турганнар.

МАТФЕЙ 8:23–27; МАРК 4:37–41; ЛУКА 8:22–25

Иаирниң уруун диргискени

Бир катап Иисус Галилея хөлүнүң эриинге янзы-бүрү черлерден Олче чедип келген чонну өөредип турган. Синагога даргаларының бирээзи болур Иаир деп кижИ Иисуска чедип келген. Иаир Иисустуң мурнунче кээп дүшкеш: «Мээң уруум өлүп чыдыр. Ол экирип, дириг артар кылдыр, келгеш, аңаа холунар дегзип көрүнерем!» — деп ээрежип дилеп эгелээн. Иисус Иаир-биле кады чорупкан. Мөөң чон Ону бүгү талаларындан үглөп, кызавышаан, Ооң соондан чоруп олурган.

Ынчан орта он ийИ чыл дургузунда ханы төктүп аараан, хөй-ле эмчилерге эмнедип шаг болган, ынчалза-даа экирбээн бир херээжен кижИ Иисустуң дугайында дыңнап каан. Ол херээжен улус аразы-биле иткилежип эрткеш, Иисустуң артындан чоокшулап келгеш, Ооң хевинге бүдүү дээй каапкан. Херээжен кижИ «Мен оода-ла Ооң кеткен хевинге дээпсимзе, экирий бээр мен» деп бодаан чүве-дир. Ол доп-дораан аарыындан экирий бергенин билип каапкан.

А Иисус Бодундан күш үне бергенин эскерип кааш, чыылган чонче эргилгеш: «Мээң хевимге кым дээпти?» — деп айтырган. Өөреникчилери Ооң чүге ынча деп айтырып турарынын ужурун билбейн, чон Ону бүгү таладан үглөп, кызагдап турары ол-дур дээннер. Ынчаарга Иисус ону кылыпкан кижини караа-биле дилеп туруп берген. Демги херээжен боду-биле чүү болганын билип кааш, коргуп-сүртеп чеде бергеш, Ооң мурнунга доңгая кээп дүшкеш, чүвениң байгы-ла шынын Аңаа чугаалаан. А Иисус аңаа мынча дээн: «Кызым, бүзүрелиң сени экиртип-камгалап кагды. Амыр-тайбың чорувут, аарыындан адырылган-дыр сен».

Иисус ону чугаалап турда-ла, синагога даргазы Иаирниң бажыңындан улус келгеш: «Сээң урууң өлүп калды. Башкыны ам хөй-ле шүүдетпе» — дээннер. Ынчалза-даа Иисус ону дыңнааш, Иаирге: «Кортпа, чүгле бүзүр!» — дээн. Иаирниң бажыңынга чедип келгеш, Ол хөлзээзин-дүвүрелди база ишкирнигип ыглап-сыктаан төрелдерни көрүп каан. Иисус оларга: «Чүге хөлзөп-дүвүрөп, ыглап-сыктап тур силер? Бо уруг өлбээн, а анаа удуп чыдар кижИ ышкажыл» — дээн. Улус Ону кочулап, каттыржы берген. А Иисус Пётр, Иаков болгаш Иоанны база уругнуң ада-иезин ап алгаш, ооң чыткан өрээлинче кире берген. Ол кысчыгаштың холундан тудуп алгаш, мынча дээн: «Кызыжак, сеңээ чугаалап тур мен, туруп кел!» Кысчыгаш ол-ла дораан туруп келгеш, кылаштап эгелээн. Ол кайгамчык чүүлдү көргөн улус аажок кайгап-хараан.

МАРК 5:21–42

Иисустуң беш муң кижини тоттурганы

Бир катап Иисус өөреникчилери-биле кады Галилея хөлүнүн эриинде Тивериада хоорайның чоок-кавызынче чорупкан. Ону дыка хөй чон эдерип чораан, чүге дээрге Ооң аарыг кижилер-биле кылганы кайгамчык чүүлдерни көргөн болганнар.

Иисус даг кырынче үне бергеш, аңаа Бодунуң өөреникчилери-биле кады олуруп алган. Иудей Хосталыышкын байырлалы чоокшулап орган. Иисус Бодунче эжен-эндерик чоннуң кел чыдарын көрүп кааш, өөреникчизи Филиппке: «Оларны чемгерипки дег хлебти кайыын садып алыр бис?» — дээн. Чүнү кылыр деп турарын Иисус билир турган, ынчалза-даа Филиппти шенээр дээш, ынча дээн чүве-дир.

Филипп Аңаа: «Оларның кижини бүрүзүңге хензигни-даа бол бээр дизе, ийи чүс мөңгүн чоос-биле безин хлеб сатса*, четпейн баар-дыр» — деп харыылаан.

Иисустуң өөреникчилериниң бирээзи — Симон Пётрнуң дунмазы Андрей Аңаа мынча дээн: «Мында турар бир оолда беш арбай далганының хлеви болгаш ийи балыкчыгаш бар-дыр. Ынчалза-даа мынча хөй чонга ыя ол чүү боор деп?»

Иисус: «Улусту черге олуртуптуңар» — дээн. Ол кезек чер терең оът-сигенниг болган. А олургулапкан улус, херээженнер болгаш бичии уругларны санавакса, беш муң хире эр кижини турган чүве-дир.

Иисус хлебтерни алгаш, аыш-чем дээш Бурганга өөрүп четтиргеш, хөлестеп чыдыпкан улуска үлеп берген. Кым чежени күзөөнил, ол хирени берип турган. Балыкты база ынчанган. Бүгү улус тода бээрге, Иисус Бодунуң өөреникчилеринге: «Чүү-даа черге калбазы-биле, арткан кескиндилерни чыып алыңар» — дээн. Өөреникчилер беш арбай хлевиниң улус чемненген соонда арткан кескиндилерин чыггаш, он ийи хааржакты долдуруп алганнар.

Ынчан Иисустуң кылганы ол кайгамчык чүүлдү көргөн улус: «Бо делегейге кээр ужурлуг демги Медээчи ылап-ла бо-дур!» — дээннер.

ИОАНН 6:3–14

* Ийи чүс мөңгүн чоос — сес айда ажылдап алыр ортумак шалыңга дең туң-дүр.

Иисустуң суг кырлап кылаштааны

Улебтер болгаш балык-биле кылганы кайгамчык чүүлүнүн соонда дораан Иисус Бодунуң өөреникчилеринге, Оон чонну тарадыптарын манавайн, хемеже орупкаш, өске эрикче кеже бээрин дужааган. Чонну тарадыпкаш, Иисус мөргүүрү-биле дагже үне бергеш, кежээ аңаа чааскаан артып калган. Ол үеде өөреникчилерлиг хеме хөлдүң ортузунга чораан, күштүг хат көдүрүлгенинден чалгыглар ону часкап турган. А даң аткалакта, олар Иисус Боду оларже шуут-ла хөлдү кырлап кел чыдарын көрүп кааннар. Хөл кырлап кел чыдар Ону көрүп кааш, өөреникчилери медээжок девидеп: «Хей-сүнезин-дир!» – деп алгыржы бергеннер. Ынчаарга Иисус олар-биле чугаалажы берген: «Орталаныңар, Мен-дир мен, кортпаңар!»

Пётр Аңаа мынча дээн: «Дээрги, бо Силер болзунарза, меңээ база Силерже суг кырлап чеде бээрин дужаап көрүңерем». Иисус: «Бээр кел!» – дээн. Пётр хемеден дүшкеш, Иисусче углай суг кырлап базыпкан. Ынчалза-даа хатгың күштелгенин көргөш, ол коргускап, сугже дүжүп эгелээш: «Дээрги, мени камгалаңар!» – деп алгырыпкан. Иисус ол дораан холун сунгаш, Пётрну тудуп алгаш: «Бүзүрелиң бичезин. Чүге чигзинериң ол?» – деп чугаалаан. Кажан олар хемеге олуруптарга, хат соксай берген.

Хемеге орган улус Иисуска мөгөйгөш: «Силер ылап-ла Бурганның Оглу-дур силер!» – дээннер.

МАТФЕЙ 14:22–33

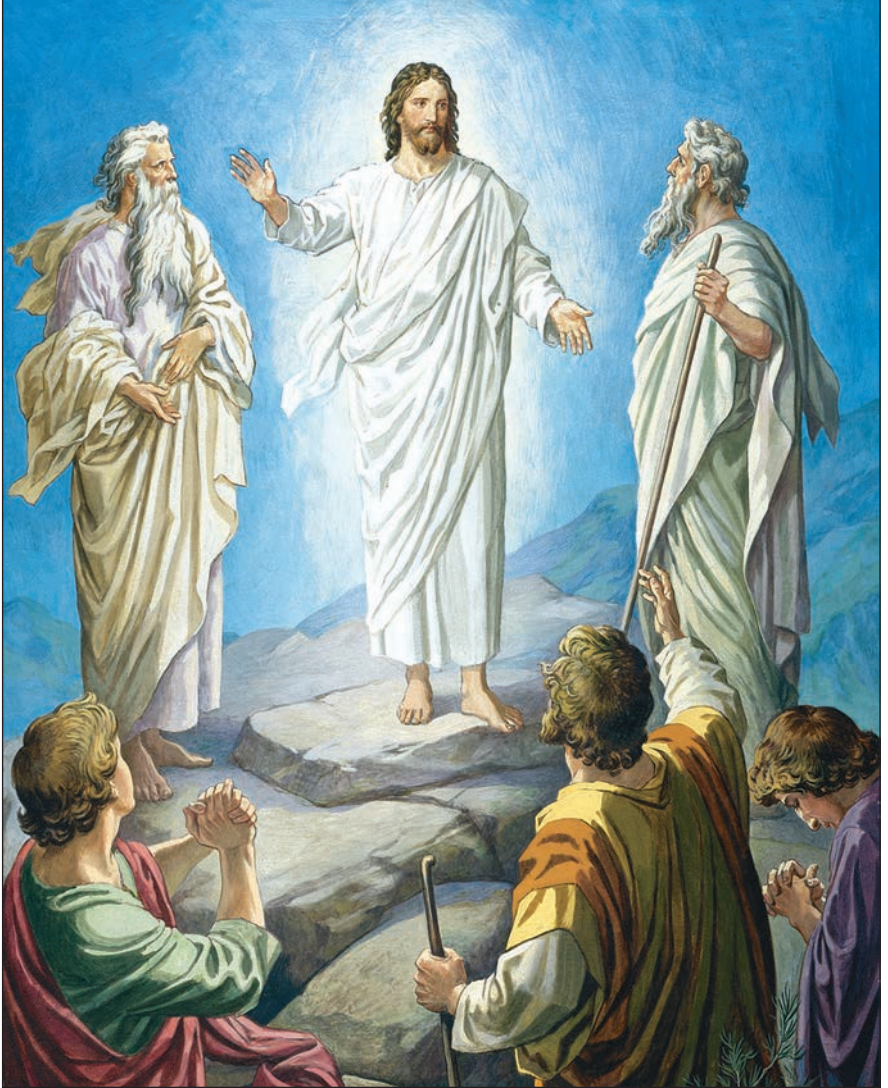
Иисус Христостун хевир-шырайының өскерилгени

Бир катап Иисус Пётр, Иаков болгаш Иоанны эдертип алгаш, олар-биле кады бедик дагже үне берген. Кажан Ол мөргүп турда, Ооң хевир-шырайы өскерли берген: арны хүн дег чырып, а хеви чырыткылыг ак апарган. Моисей биле Илия медээчи, чырыкка бүргеткен көстүп келгеш, Иисус-биле чугаалашканнар. Хөлзей берген Пётр Иисуска: «Дээрги, мында туарывыс эки-дир! Күзээр болзунарза, үш чадырдан тип берээли: бирээзин – Силерге, өскезин – Моисейге, база бирээзин – Илияга» – дээн. Ол төндүр чугаалап четтикпээнде-ле, чырык булут көжүп келгеш, оларны шыва апкан. Булут аразындан үн дыңналган: «Бо дээрге Мээн ханы ынак Оглум-дур! Ол Мээң сеткилимге кирер-дир! Ону дыңнап чорунар!»

Ол үннү дыннааш, олар аажок сүртеп, черже донгая кээп дүшкеннер. А Иисус оларга чоокшулап келгеш, холун дегзип: «Кортпаңар, тургулаңар!» – дээн. Олар долгандыр көргөш, чүгле чаңгыс Иисустан өске, кымны-даа көрбээннер.

Олар-биле кады дагдан бадып олура, Иисус оларга чагып каан: «Кижиге амытан Оглу өлүглер аразындан катап дирилбээн шаанда, маңаа көргөн чүвенер дугайында кымга-даа чугаалаваңар!»

МАТФЕЙ 17:1–9; ЛУКА 9:28–36

Бүрүн өршээлдиг ынакшыл

Бир катап Пётр Иисуска чедип келгеш, Оон: «Дээрги, меңээ удур бачыт үүлгедир эжим бар болза, мен ону чеже удаа өршээр ужурлуг мен? Чеди бе?» – деп айтырган. Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Чок, чеди эвес, а чеден катап чеди удаа». Оон Ол угаадыглыг чугаа чугаалап берген:

«Дээрниң Чагыргазы дараазында үлегерге дөмей. Бодунуң чалчаларындан өре-шире негеп, санажыр дээн хаан турган. Хаан санажып эгелээрге, 10 000 шоодай мөңгүн акша өрелиг бир кижини эккелген. Өрелиг кижиниң төлээр харык-шинээ чок боорга, хаан ооң бодун, кадайын, уруг-дарыын база бар-ла эт-хөрөңгизин өрезин дуглай садыпсын деп дужааган. Чалча хаанның буттарыңче донгая кээп дүшкеш: „Хензиг-ле манап көрүңерем! Төндүр төлөп бериптер мен!“ – дээн. Хаан чалчазын кээргей бергеш, ооң хамык өрезин өршээгеш, салып чорудупкан. А ол чалча оон үнгеш, аңаа чүс мөңгүн чоос өрелиг бодунуң бир чалча эжинге таваржы берген. Ол эжин боой тудуп: „Өрөң төлө!“ – деп негеп эгелээн. Өрелиг эжи дис кырынга олурупкаш, аңаа сөгүрүп: „Хензиг-ле манап көрөм! Төлөп бериптер мен!“ – деп чаннып эгелээн. Ынчалза-даа демгизи манаксавайн, өрелиг эжин аппарат, өрезин эгиткиже, кара-бажыңче суктуртуп каан. Ол бүгүнү көргөн өске чалчалар аажок хөңнү баксырааш, чүү болганын хаанынга дамчыдып четкеннер. Хаан ынчан демги чалчазын кыйгырткаш, мынча дээн: „Өөдежок чалча! Мен хамык өрөнни дилээн ёзугаар өршээвежик мен бе? Сени өршээп кааным дег, эжиңни база өршээр ужурлуг эвес сен бе?“ Киленнээн дээрги ол чалчаны, аңаа хамык өрезин эгитпээже эриидээри-биле, кара-бажыңче суктуртуп каан. Шуптуңар эш-өөрүнерни сеткилинер ханызындан өршээвес болзуңарза, Дээрге Адам силерни база ынчалдыр аажылаар».

«Бистиң Адавыс» деп мөргүлдө Дээрги-Чаяакчы бисти өршээл дугайында мөргүүрүңгө өөредип турар: «Биске өрелиг улусту өршээгенивис дег, өре-ширевести база биске өршээ».

МАТФЕЙ 6:12; 18:21–35

Самария чурттуг буянныг кижиге дугайында угаадыглыг чугаа

Бир ном-хоойлу тайылбырлакчызы Иисусту шенеп: «Башкы! Мөңгө амыдыралды салгап алыр дизимзе, чүнү кылзымза экил?» — деп айтырган.

Иисус оон мынча деп айтырган: «Ыдыктыг хоойлуда чүнү бижээнил? Канчаар номчуур-дур сен?»

Демгизи мынча деп харыылаан: «Бодунуң Бурганың Дээрги-Чаяакчыга бүгү-ле чүлдү-чүрээң-биле, бүгү-ле сеткил-сагыжың-биле, шыдаар-ла шааң-биле, бүгү-ле угаан-сарылың-биле ынак бол, а оон ыңай чанында кижиге бодунга бодун дег ынак бол».

Иисус аңаа мынча дээн: «Сен шын харыыладың, ынчалдыр кылып чоруур болзунза, кезээ-мөңгөде амылыг артар сен».

Ынчалза-даа демгизи, бодун агартынар дээш, Иисустан: «А мээң ынак болур ужурлуум чанымда кижим деп кымыл?» — деп айтырган.

Хары кылдыр Иисус аңаа угаадыглыг чугаа чугаалап берген:

«Бир кижиге Иерусалимден Иерихонче бар чыткаш, орук ара дээрбечилер холунче кире берген. Олар оон идик-хевин уштуп алгаш, эттеп-эттеп, ишти тынныг чыттырзын каапкаш барганнар. Таварылга бооп, ол орук-биле Бурганның бир бараалгакчызы кел чыткаш, демги кижини көрүп кааш, оруктуң өске кыдыы-биле оюп эрте берген. Бир левит кижиге база-ла ол черге чедип келгеш, ону көрүп кааш, оруктуң өске кыдыы-биле оюп эрте берген. Оон Самария чурттуг бир кижиге чорук кылып чорааш, чыткан кижиге база таваржы берген. Ол ону көрүп кааш, кээргээш, аңаа чеде бергеш, балыгларын эм үс болгаш арага-биле чуггаш, шарып берген. Оон бодунуң элчигенинге олурткаш, аалчылар бажыңыңга эккеп, ону аңаа ажаап-карактап турган. А даартазында чоруп тура, аалчылар бажыңыңың эргелекчизинге ийи мөңгүн чоос бергеш, мынча дээн: „Бо кижини ажаап-карактап туруп көрөм, бир эвес чарыгдалың моон көвүдей берзе, дедир кел чыткаш, сеңээ төлөп бээр мен“».

Угаадыглыг чугааны чугаалааш, Иисус ном-хоойлу тайылбырлакчызындан: «Чүү деп бодаар сен, ол үш кижиниң кайызы дээрбечилер холунга кирген кижиниң эң ынак, чанында кижизи болганыл?» — деп айтырган.

Ном-хоойлу тайылбырлакчызы: «Аңаа энерелин көргүскен кижиге» — деп харыылаан.

Иисус ынчан аңаа: «Сен база ынчаар кылып чор» — дээн.

ЛУКА 10:25–37

Иисус – ачылыг Кадарчы

Уристосту Адазы Ооң чонунга дээрдэн Кадарчы кылдыр айбылап чоруткан. Кадарчы кижиниң хойлары дээш сагыш салыры дег, бо делегейниң Камгалакчызы Иисус база Ону бүгү-ле чүлдү-чүрээндэн хүлээп ап, боттарының амыдыралынга Ооң айтышкыннарын күүседип чоруур улус дээш сагыш салып турар. Дээрги-Чаяакчы Иисустун сөстери бо-дур:

«Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: хой кажаазынче эжик дамчыштыр эвес, а кандыг-бир өске арга-биле кирер кижини – оор болгаш дээрбечи-дир. А эжик дамчыштыр кирген кижини – хойларның кадарчызы ол-дур. Таннныл аңаа эжикти ажыдып бээр. Хойлар ооң үнүн дыннаар, ынчангаш ол бодунун хойларының адын адап кыйгыргаш, сүрүп үндүрө бээр. Ол бодунун хойларын шуптузун үндүр сүрүп алгаш, оларның мурнунга чоруур, а хойлары ооң үнүн таныыр болгаш, ону эдерип чоруттарлар. Хойлар өске кижини эдербес, харын хоюп маңнажы бээрлер, чүге дээрге өске кижинин үнүн билер эвестер.

Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мен – хойларга эжик-тир мен. Мээң мурнумда кээп турганнарның дөгези – оорлар болгаш дээрбечилер-дир. Ынчалза-даа хойлар оларны дыннавайн барган. Мен – хойларга эжик-тир мен. Мени дамчыштыр кирер кижини камгалалды алыр. Ол эжик дамчыштыр кире бээр болгаш үне бээр база бодунга одар-белчиирни тып алыр. Оор чүгле оорлаар, өлүрер болгаш үрегдеп-бузар дээш кээр. А Мен оларга амыдыралды – артыкшылдыг элбек амыдыралды эккээр дээш келген мен. Мен – ачылыг кадарчы-дыр мен: ачылыг кадарчы бодунун хойлары дээш амы-тынын бээр болгай. А хөлезиленикчи кижини ёзулуг кадарчы эвес-тир, хойлар ооңу эвес-ле болгай, ол бөрү келгенин көрүп кааш, кодан хоюн каапкаш, дезе бээр. А бөрү хойларже шурай бергеш, тарадыр ойладыптар. А хөлезиленикчи дезе бээр, чүге дээрге хөлезиленген болгаш, хойларже сагыш салбас.

Мен – ачылыг кадарчы-дыр мен, Бодунун хойларымны билер мен, Мээң хойларым база Мени билер. Адамның Мени

—○○○—

канчалдыр билири ышкаш, Адамны Мен база ынчалдыр билир мен. Мен амы-тынымны хойларым дээш бээр мен. Менде бо кодандан эвес, өске хойлар база бар – Мен оларны база бөлүп эккээр ужурлуг мен. Олар база-ла Мээң үнүмнү дыннаар, ынчангаш чангыс кадарчылык чангыс кодан турар! Ону катап хүлээп аар дээш, амы-тынымны берип турар боорумга, Адам Меңээ ынак. Амы-тынымны Менден кым-даа хунаап албайн турар, Мен ону Бодум берип тур мен. Менде ону бээр эрге бар, ону катап хүлээп алыр эрге база бар. Адам Меңээ ынчалдыр айыткан».

ИОАНН 10:1–5; 7–18, 30

Марфа биле Мария угбашкылар

Мерусалимден ырак эвесте Вифания дээр суур турган чүве-дир. Аңаа Марфа биле Мария ийи угбашкы боттарынын акызы Лазар-биле кады чурттап органнар. Олар үжелээ Иисуска аажок ынак болуп, Ону боттарынче болганчок чалаар турганнар.

Бир катап, кажан Иисус оларга чедип кээрге, Мария Ооң буттарының чанынга олуруп алгаш, Ооң сөзүн дыннап эгелээн. А Марфа элбек аыш-чем дээш сагыш салып турган. Марияның аңаа дуза катпааны ооң сеткилинге кирбес болган. Марфа Иисуска чедип келгеш: «Дээрги! Дуңмамның хамык ажилды менче чууй каапкаш олурары Силерге сагыш чованчыг эвес-тир бе? Меңээ дузалашсын деп аңаа чугаалап көрүнерем».

Дээрги Иисус мынча деп харыылаан: «Марфа, Марфа! Сен хөй-ле чүве дээш сагыш човап, дүвүрээр-дир сен. А херектиг чүве чүгле чангыс. Мария эки үлүгнү шын шилип алган-дыр, ону ам оон хунаап аары болдунмас».

ЛУКА 10:38–42

Сээдэн бай кижиг дугайында угаадыглыг чугаа

Иисус чонга суртаал кылып, мынча дээн: «Көрдүнер бе, алык-сак-чиксек чоруктан кичээнип чорунар, кижиниң амыдыралы оон эт-хөрөңгизиниң элбээнден хамаарышпас болгай». Оон Иисус оларга угаадыглыг чугаа чугаалап берген:

«Бир бай кижиниң шөлүнгө чаагай дүжүт үнген. Ол ынчан иштинде бүдүү боданган: „Канчаар кижиг боор мен? Дүжүдүм шыгжаар черим чок болгай“. Оон шиитпирлеп ап-тыр: „Мынчаар кылыптайн адырам: бодумнуң бар-ла аңмаарларымны бускаш, чаа, алгыг аңмаарлардан тудуп алгаш, ынаар бүгү тараамны база эт-хөрөңгимни чыып алыын. Ынчангаш бодумга мынча дэйн: ‘Сенде хөй чылдарда үзүп-төтпес эндерик эртинге-байлак шыгжаттынган-дыр — чыргап-таала, ижип-чи база хөглө’“. Ынчалза-даа Бурган аңаа мынча дээн: „Сээдөнмей! Бо дүне-ле амы-тыныңны сенден алгаш баар-дыр; чыып-шыгжап алган ол чүвең кымга дуза чедирерил?“ Эртинге-байлакты бодунга чыып ап чоруур, а Бурганның мурнунга ёзулуг байлакшыл чок кижиг ындыг салымга таваржыр.

Ынчангаш силер: „Чүнү чиир азы чүнү ижер улус боор бис?“ — деп сагыш човаванар, ол дээш ажаанзыраванар. Бо делегейниң улузу ол бүгү дээш хөлзеп чоруур. А Дээрде Адаңар ол бүгү силерге херек дээрзин билер. Ынчангаш силер Оон Чагыргазынга башкартырын кызыңар, а Ол силерге бо бүгүнү бээр. Кортпайн көр, бичежек кодан-сүрүүм! Силерниң Адаңар Чагырганы силерге бээрин күзеп турар болгай. Эт-хөрөңгинерни саткылапкаш, ядыыларга үлеп бериптиңер. Боттарыңарга эргижиреп-элевес барба-савалардан кылып алыңар, эвээжеп төнмес эртинге-байлакты дээрлерге чыып алыңар; аңаа олче оор-даа чоокшулаvas, үзүт-ховаган-даа ону үгдередип чивес. Чүге дээрге силерниң эртинге-байлаанар кайда болдур, чүректериңер база ында болур».

ЛУКА 12:15–21, 29–34

Бай кижиге биле Лазар дугайында угаадыгыг чугаа

Бир-ле катап Иисус мындыг угаадыгыг чугаа чугаалаан: «Бир бай кижиге турган, ол каас-коя хеп кедип, хүннүң-не өөрүп-байырлап келген. А ооң хаалгазының баарында Лазар деп аттыг, бүгү боду оюлганнап кодурлаан ядыгы кижиге чыдар турган. Ол байның столундан кээп дүшкөн аыш-чем артынчызы-биле хырнын дүптээр дээш манап чыдар күжүр чүве-дир. Ыттар безин келгеш, ооң оюлганнаан балыгларың чылгап берип турганнар.

Ядыгы кижиге өлүп каарга, дээрниң төлээлери ону дээрже — Авраамның чанында хүндүлүг черже алгаш барганнар. Бай кижиге база өлүп каарга, ону орнукшудуп кааннар. Тамыга баргаш, хилинчектенип чыда, ол бай кижиге карактарың өрү хере көрүпкеш, ынаар ыракта Авраамны болгаш ооң чанында олурап Лазарны көрүп каан. Бай кижиге ынчан: „Авраам, ачам, мени кээргеп, Лазарны бээр чорудуп көр. Ол салаазының бажың сугга өттүргеш, мээң дылымны шыгытсын. Чүге дээрге мен бо чалбыыш-отка хилинчектенип, ат болдум“ — деп кыйгырган.

Ынчаарга Авраам мынча деп харыылаан: „Оглукум, сен чуртталганда чүгле эки чүүлдү-ле четтирип чорааныңны сактып келем, а Лазар чүгле багың четтирип келди чоп. Ам кээп, ол мында аргалалың алды, а сен хилинчек көре бердин. Оон аңгыда сээң биле бистиң аравыста канчаар-даа аажок ханы оңгар чыдып турар-дыр, ынчангаш кандыг-бир кижиге моон сенче эртер-даа дээш, эртип шыдавас-тыр, ол ышкаш оон база кым-даа бээр эртип шыдавас-тыр“.

Бай кижиге мынча дээн: „Ынчаарга Лазарны мээң төрелдеримче чорударың сенден дилеп тур мен, ачам. Мен беш дунмалыг кижиге болгай мен, оларның кайызы-даа маңаа кээп, мен ышкаш хилинчектенмезин дээш, Лазар оларны баш бурунгаар сагыңдырып кагзың“.

Авраам аңаа: „Оларда Моисей база Бурганның өске-даа медээчилери бар болгай, оларны дыңнап чорзуннар“ — деп харыылаан. А бай кижиге мынча дээн: „Чок, Авраам ада, өлгөш, катап дирилген кижилерниң кайы-бирээзи оларга чеде бээр болза, олар ынчан бачыдын минни бээр ийик“.

Ынча дээрге, Авраам: „Бир эвес олар Моисейни база өске-даа медээчилерни дыңнанас чүве болза, өлгөн кижилерниң кайы-бирээзи-даа катап дирлип келгеш, оларны бүзүретпес-тир ийин“ — деп харыылаан».

ЛУКА 16:19–31

Читкен хой дугайында угаадыглыг чугаа

Иисус бо делегейже Бургандан ойталаан болгаш Ону уттупкан улусту дилеп тывар, камгалаар дээш чедип келген. Ол, ачылыг кадарчы ышкаш, аза берген хойну үргүлчү дилеп чоруур. Бодунуң угаадыглыг чугааларының бирээзинге Иисус мынча дээн: «Силерниң аранарга чүс хойлуг кижиге тургаш, оларның бирээзин чидирипкен дижик. Ол тозан тозун ээн одарга артырып кааш, чиде бергенин тып алгыжеге чедир, ону дилеп чоруппас бе? А тып алгаш, ону эктинче өөрүшкү-маңнайлыг салып алыр. Оон бажыңынче аппаргаш, эш-өөрү болгаш кожаларын кый деп алгаш, оларга: „Өөрүшкүмнү үлежинер, мен читкен хоюмну тып алдым!“ — дээр. Силерге чугаалап тур мен: дээрлерге шак-ла ынчаар, амыдыралын өскертири албан эвес „Миннир ужурлуг бачыдым чок“ дээр тозан тос кижиге бодаарга, бачыдын миннип, Бурганче ээлген чаңгыс-ла бачыттыг кижиге дээш, өөрүшкү улуг болур».

ЛУКА 15:3–7

Будалып-читкен оол дугайында угаадыглыг чугаа

исус база бир угаадыглыг чугааны чонга чугаалап берген: «Ийи оолдуг бир кижичораан чүве-дир. Биче оглу ачазынга мынча дээн: „Ачай! Эт-хөрөңгивистиң меңээ онаажыр кезээн үзүп берип көр“. Ынчаарга ачазы эт-хөрөңгизин оолдарынын аразынга үлеп берген.

Үр болбаанда, биче оглу үлүүн дөгөрезин садыпкаш, акшазын ап алгаш, ырак чуртче чорупкан. Ол аңаа будалып чурттааш, бодунуң бүгү акша-хөрөңгизин төтчөглөп каапкан. Ооң хамык өнчүзүндөн чүү-даа артпаанда, ол чуртка улуг аш эгелээн, оол аштап-түрөй берген. Оол барып, демги черниң чурттакчыларының бирээзинге хөлезиленип туруп алган, а ол кижичораан аңаа бодунуң шөлүндө хаваннарың кадартып каан. Демги оол аштааныңдан хаван чөми-биле-даа хырнын долдуарыңга белен турган, ынчалза-даа ону безин кым-даа аңаа бербес бооп-тур.

Угаан кире бергеш, ол мынча дээн: „Мээн ачам чеже хире хөлезилеттинген чалчалыг ийик, олар шупту хырын быжыы-биле чөмөнөп турар болгай, а мен мында аштап өлүр четтим-не! Ачамга чеде бергеш, аңаа мынча дээн: „Ачай! Мен дээрде Бурганга-даа, силерге-даа удур бачыт үүлгеттим. Мен ам силерниң оглуңар деп ададырыңга төлөп чок болу бердим, оода-ла чалчаларыңар бирээзи кылдыр мени хүлээп ап көрүңерем““. Оон ачазыңче чорупкан. Оглу чоокшулап келбээнде-ле, ачазы ону көрүп кааш, кээргей берип-тир. Ачазы оглуңга маңнап чеде бергеш, ону кужактааш, ошкап эгелээн. Оглу аңаа мынча дээн: „Ачай! Мен дээрде Бурганга-даа, силерге-даа удур бачыт үүлгеттим. Мен ам силерниң оглуңар деп ададырыңга төлөп чок болу бердим“. А ачазы бодунуң чалчаларыңга мынча дээн: „Эки дээн хепти саадал чокка эккелгеш, ону хепкерип калыңар, ооң холуңга билзектен, а будуңга идиктен кедиринер. Семиртир азырап каан молдургадан эккелгеш, соп беринер: ам дой кылып, хөглээр бис. Чүге дээрге мээн бо оглум өлүг тургаш, ам дирлип келген-дир, чидип чорааш, ам тыптып келген-дир“. Ынчангаш олар байырлап-дойлап эгелээн.

Улуг оглу ол өйде шөлге турган, оон чанып кел чыда, бажыңыңга чоокшулап келгеш, ыр-шоор биле танцы-самның шимээнин дыңнап каан. Ол чалчаларның бирээзин кый деп алгаш: „Бо чүү болуп турар чүвөл?“ – деп айтырган. Демгизи аңаа: „Сээн дуңмаң чанып кээрге, ачаң семиртир азырап каан молдурга соп

берди, чүгө дээрге оглу дириг-менди ээп келген-дир“ – деп харыылаан. Акызы хорадай бергеш, бажыңче кирбес-тир деп бодап алган. Ачазы үнүп келгеш: „Кирип көрөм“ – деп дилей берген. Ынчалза-даа ол ачазыңга мынча деп харыылаан: „Көр даан, ачай, мен силерге мынча чыл дургузунда чалчанаңар дег бараан болуп, чугаалаан сөзүңерниң аайыңдан эртпейн келдим. Ынчалза-даа силер меңээ, эш-өөрү-биле кады хөглөп-байырлазын дээш, кажанда-даа өскүс анай безин берип көргөн эвес силер. А силерниң бо оглуңар самыын-садар херээженнер-биле будалып, эт-хөрөңгинерни төтчөглөп каапкаш чедип кээрге, силер аңаа семиртир азырап каан молдурга соп бердинер!“

Ачазы ынчан аңаа мынча дээн: „Оглум! Сен үргүлчү-ле мээң-биле кады сен, менде бар бүгү чүвө сээңи болгай. Сээн бо дуңмаңның өлүг тургаш, ам дирлип келгени дээш база чидип чорааш, ам тып-тып келгени дээш өөрүп-хөглевейн, чүү дээш өөрүп-хөглээр бис?!“»

ЛУКА 15:11–32

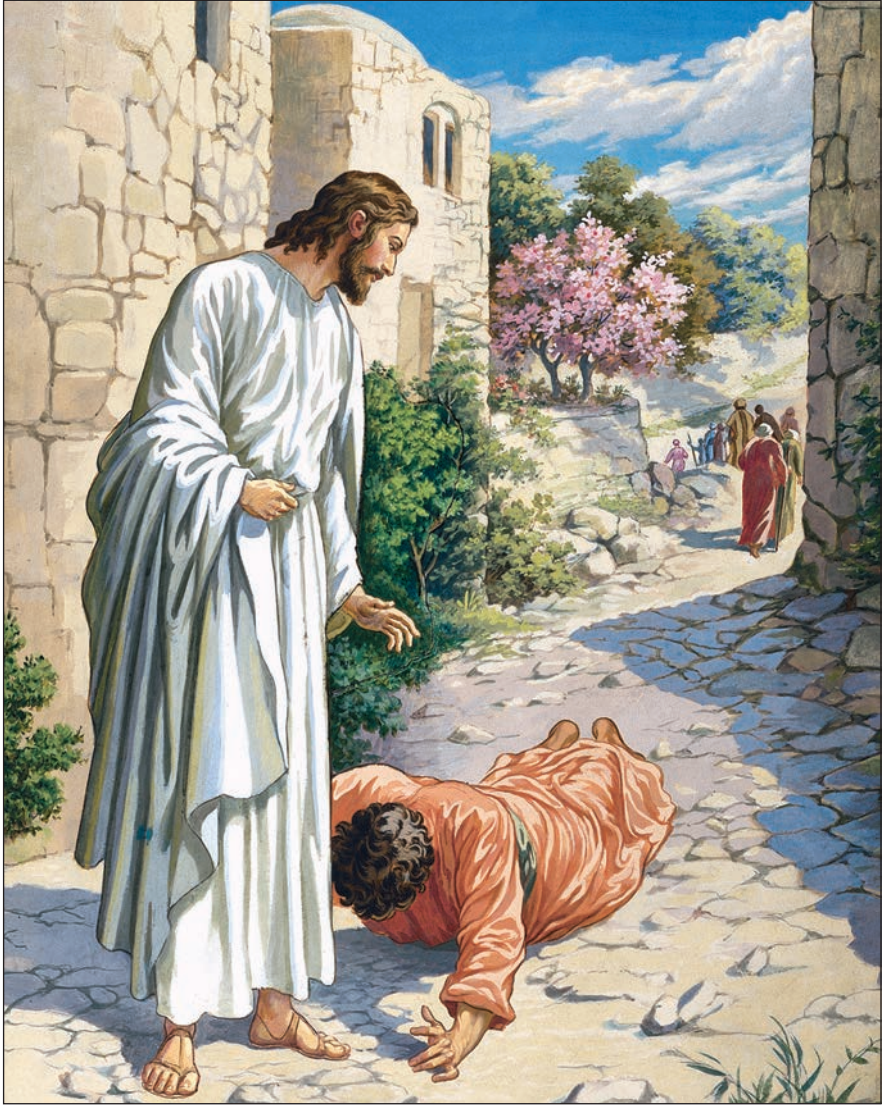
Кеш аарыглыг он киж

Иисус Иерусалимче углап, Самария биле Галилеяның аразында кызыгаарны дургаар чоруп олурган. Ол бир-ле суурже кирип кел чыдырда, Ону кеш аарыглыг он киж уткуп алган. Олар элээн ырадыр туруп алгаш, ыткыр үн-биле кый дей бергеннер: «Иисус, Хайырааты, бисти кээргеп көрүңер!» Иисус оларга: «Баргаш, Бурганның бараалгакчыларынга көстүп калыңар» – дээн. Кеш аарыглыглар чорупкаш, орук ара боттарының коргунчуг аарыындан экирий бергенин көрүп кааннар.

Кеш аарыындан арыгланып экирий берген он кижиниң чүгле чаңгызы Иисусче эеп келген. Ол киж Аңаа өөрүп четтирип база Бурганны дыңзыдыр алдаржыдып, Оон мурнунче кээп дүшкен. Ол болза Самария чурттуг киж, а артканнары шупту еврейлер болган.

Иисус: «Арыгланган он киж турган эвес чүве бе? А арткан тозу кайыл? Бо даштыкы кижиден аңгыда, оларның чаңгызы-даа Бурганны алдаржыдып, эеп келбээни ол бе?» – деп айтырган. Оон демги кижиге: «Че, чорувут, бүзүрелиң сени экиртип-камгалап каан-дыр» – дээн.

ЛУКА 17:11–19

Фарисей кижиге биле үндүрүг хавырыкчызынын дугайында угаадыглыг чугаа

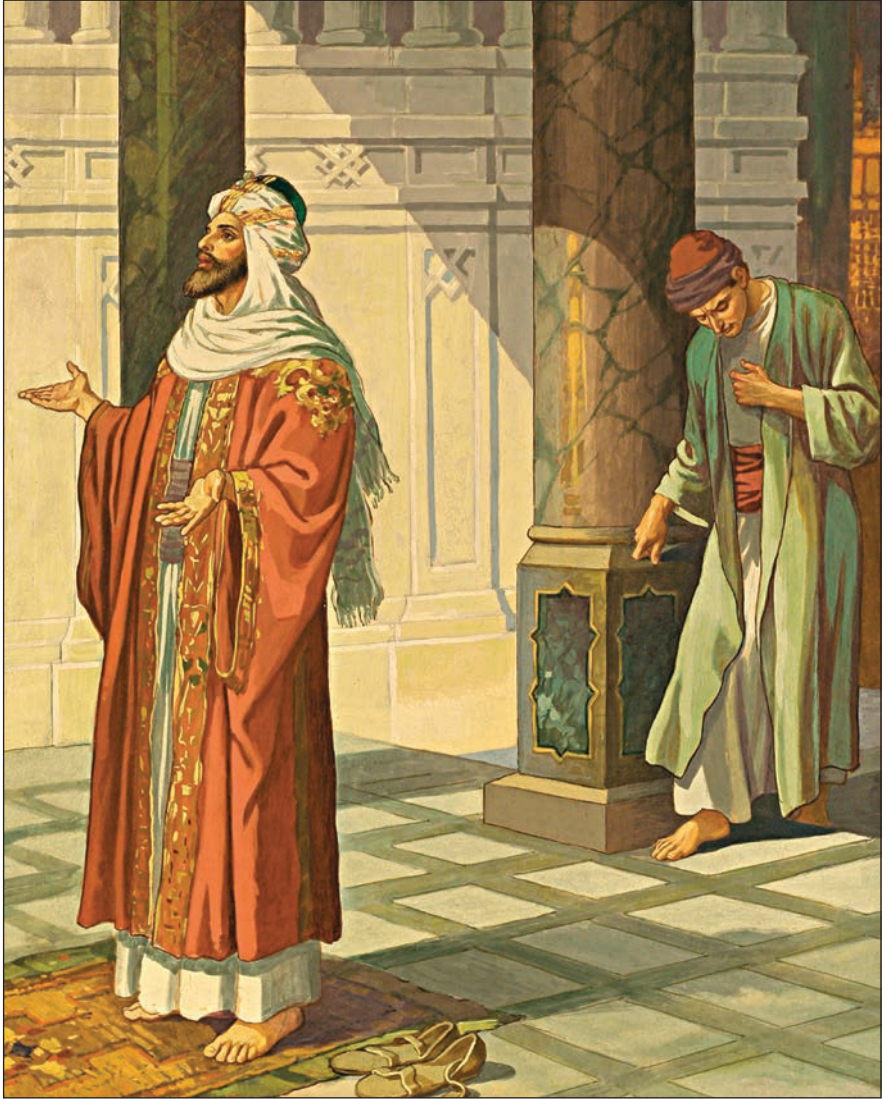
Ис болганчок боттарывыстың дугайывыста ак сеткилдиг, шынныг-чөптүг болгаш шуут бачыт чок бис деп бодаар бис. Фарисей кижиге биле үндүрүг хавырыкчызынын дугайында угаадыглыг чугааны Иисус бодунуң чөптүг-шыннынга бүзүрээр, а өскелерни куду көөр улуска хамаарыштыр чугаалап берген.

«Бирээзи фарисей, а өскези үндүрүг хавырыкчызы болур ийи кижиге мөргүүрү-биле Бурганның өргээзинче кирип келген. Фарисей аңгы туруп алгаш, тейлеп эгелээн: „Бурганым, мээң өске улус дег: дээрбечилер, арын-нүүр чоктар дег, самыырааннар азы оода-ла бо үндүрүг хавырыкчызы дег болбааным дээш, Сеңээ өөрүп четтирдим. Мен чеди хонук дургузунда ийи катап шээрленип, ап турар бүгү олча-ажыымның оннуң бир кезиин Сеңээ берип турар-дыр мен“.

А үндүрүг хавырыкчызы ырадыр туруп алгаш, дээрже карактарын көдүрерин безин диттип чадаан, а чүгле бодунга чөгенген хевирлиг хөрээн шанчып: „Бурганым, бачыттыг меңээ өршээлиң көргүс“ — дээн.

Бо кижиге бажыныңче чанарда, фарисейге көөрдө, Бурганга агартырып алганын силерге чугаалап тур мен. Бодун өрү көрдүнер кижиге бүрүзү дора көрдүрер, а бодун дора көргөн кижиге бүрүзү өрү көдүртүр».

ЛУКА 18:10–14

Иисустуң бичии уругларны алгап-йөрээгени

Бир катап өөреникчилери Иисустан: «Дээрниң Чагыргазында кым эң чугулал?» — деп айтырыг салганнар. Иисус бир чаш уруг кый деп алгаш, ону оларның аразына тургускаш, мынча дээн: «Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: амгы байдалыңардан өскерли бербес болзуңарза база бичии уруглар дег апарбас болзуңарза, Дээрниң Чагыргазынче кирбес силер. Ынчангаш бодун томаарткаш, чаш уруг дег апарган кижии Дээрниң Чагыргазына эң чугула кижии боор. Мындыг чаш уругну Мээн адымны бодааш, хүлээп ап турар кижии Мени база хүлээп ап турар».

Оон бир катап Иисус оларга холун дегзип, мөргүзүн дээш, бир улус Аңаа бичии уруглар эккелген. А Ооң өөреникчилери оларны эккелген улусту эрттирбейн турганнар. Иисус ынчан мынча дээн: «Бичии уруглар Меңээ кээп турзун, оларга шаптыктап, эртерин хоруванар! Дээрниң Чагыргазы олар ышкаш улустуу боор». Оон Иисус бичии уругларга холун дээскеш, оларны алгап-йөрээп каан.

МАТФЕЙ 18:1–5; 19:13–15

Согур кижини экирткени

Иисус Иерихон дээр улуг хоорайга чедип келген. Черле ындызы дег, Ону дыка хөй улус эдерип чораан. Хоорайже кирер черге хайырлал диленген согур кижини олурган. Ону Вартимей дээр турган. Кайгамчык чүүлдер кылып турар деп дыңнааны Иисус ооң чаны-биле эртип бар чыдарын дыңнааш, согур кижини алгыра берген: «Давидтин Оглу Иисус! Мени кээргеп көрүңер!» Хөй кижини согурну соксадып: «Ыттава!» — деп кончуп эгелээн. Ынчалза-даа ол улам дыңзыдыр алгыра берген: «Давидтин Оглу! Мени кээргеп көрүңер!»

Иисус доктаай хонгаш, ону кыйгырыптарын айыткан. Элээн каш кижини согур кижиге чеде бергеш: «Кортпа! Туруп кел, Ол сени кый деп тур!» — дээннер. Вартимей каыттангызын эктинден дүжүр октапкаш, шалыпкын тура халааш, Иисуска чеде берген. Иисус: «Менден чүнү күзеп тур сен? Чүнү кылып берейн?» — деп айтырган.

Согур кижини Анаа: «Башкы! Мээң карактарым көре берген болза!» — дээн.

Иисус анаа: «Чорувут, бүзүрелиң сени камгалап-экиртип кагды» — деп харыылаан. Вартимей ол дораан көре бергеш, Бурганны алдаржыдып, Иисусту эдерип чорупкан.

МАРК 10:46–52; ЛУКА 18:43

Иисустун Лазарны катап диргискени

Мерусалимден ырак эвесте Вифанияга Лазар болгаш оон кыс дунмалары Марфа биле Мария чурттап турган. Олар Иисустун эш-өөрү болур чүве-дир. Бир катап, Бодунун өөреникчилери-биле озалааш черге тургаш, Иисус муңгаранчыг медээ алган. Угбашкылар Иисуска мынча деп сөглөдипкен: «Дээрги! Силернин ынак кижинер аарый берди». Иисус ону дыңнааш, мынча дээн: «Бо аарыг эчизинде барып, өлүмге чедирбес, а Бурганның алдары нептерээринге — Бурганның Оглун алдаржыдарыңга чедирер аарыг-дыр». Ол өөреникчилери-биле кады турганы черге ам-даа ийи хонган. Оон, Лазар чок болган деп билип тура, Вифанияже чорупкан.

Хөй иудейлер угбашкыларга чедип келгеш, мөчөөн акызынын кажыыдалын үлежип турганнар. Марфа Иисусту көрүп кааш, Аңаа: «Дээрги! Силер маңаа турган болзунарза, мээң акым өлбес ийик. Ынчалза-даа Бургандан Силер чүнү-даа дилээр болзунарза, Бурган Силерге ам-даа болза бээрин билир мен» — дээн. Иисус аңаа: «Акың катап дирлип кээр-дир» — деп харыылаан. Оон мынча дээн: «Мен улусту өлүглер аразындан катап диргизип, оларга амы-тынны бээр мен. Меңээ бүзүрээр кижини, өлү-даа бээр болза, амыдыралче эглип кээр. Чурттап чорааш, Меңээ бүзүрээр кижини база каян-даа өлбес. Ындыг деп бүзүрээр сен бе?»

Марфа оон баргаш, бодунуң дунмазы Марияны кый депкен. Каян Иисус ыглап турар Марияны болгаш оон-биле кады келген ыглап-сыкташкан иудейлерни көрүп каанда, оон сеткил-хөңнү кударап: «Ону кайда орнукшудуп кагдынар?» — деп айтырган. Аңаа: «Дээрги! Баргаш, көрүп көрүнер» — деп харыылааннар. Иисус Лазарны орнукшуткан чевег-куйга чедип келген. Ол куй аксын дуглаан дашты чайладып кааптарын дужааган. А Марфа Лазар мөчөөнинден бээр, дөрткү хүн үнгенин чугаалаан. Иисус аңаа: «Бир эвес бүзүрээр болзунза, Бурганның алдарын көөр сен деп, Мен сенээ чугаалаважык мен бе?» — деп харыылаан. Дашты чайладып чууптарга, Иисус дээрже шиглей көргөш, мынча дээн: «Адам! Мени дыннап турарың дээш, Сенээ өөрүп четтирдим. Мени үргүлчү дыннап турарың билир мен. Ынчалза-даа Мени Сээн айбылап чорутканыңга бүзүрезиннер дээш, мында турар улуска өжегерээн ынча дидим». Ону чугаалааш, Ол дыңзыг үн-биле: «Лазар, куй иштинден үнүп кел!» — деп кый дээн. Холдарын болгаш буттарын орнукшудулга шывыглары-биле ораап каан өлгөн кижини үнүп келген.

Ол кайгамчык чүүлдү көргөн хөй иудейлер Аңаа бүзүрөй берген. А фарисейлер болгаш Бурганның дээди бараалгакчылары ол үеден эгелээш, Иисусту өлүрер деп бодап алганнар.

ИОАНН 11:1–50

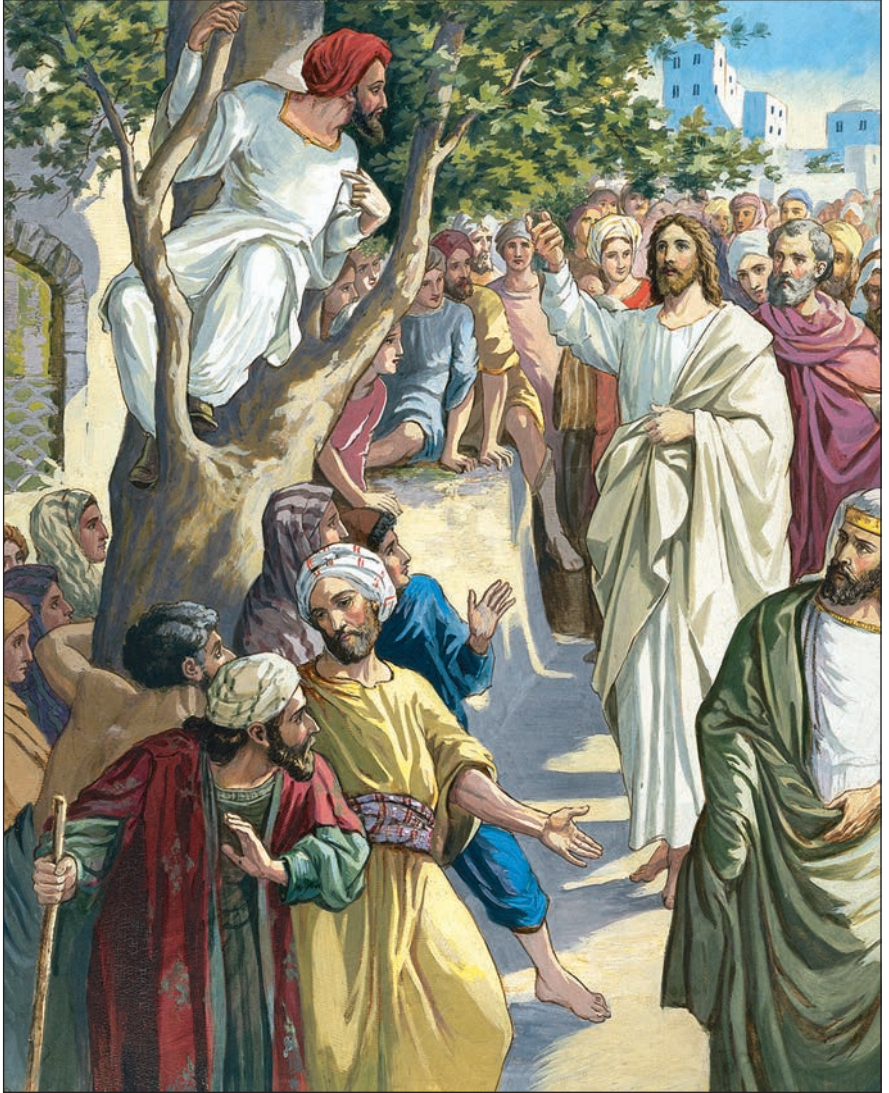
Закхейни Бурганче ээлдиргени

Иисус база катап Өлүг далай чанында турар Иерихон хоорайга чедип келген. Ынчан үндүрүг хавырыкчыларынын даргазы болур Закхей деп аттыг бир бай кижини Иисусту көрүксей берген, ынчалза-даа улус артындан көрүп чадап каан, чүгө дээрге чолдак кижини турган чүвө-дир. Ону көөрү-биле, Закхей мурнунче эрте халааш, фиға ыяжынче үнө берген, чүгө дээрге Иисус ооң чаны-биле эртер турган. Шак ол черге чеде бергеш, Иисус өрү көргөш, ону эскерип кааш: «Закхей! Дүрген бээр дүш, бөгүн Мен сээң бажыңыңга доктаар ужурлуг мен» – дээн. Демгизи далаш-биле дүжүп келгеш, Иисусту бодунуң бажыңыңга өөрүшкүлүг хүлээп алган.

Ону көргөш, бүгү улус таарзынмайн, Иисус бачыттыг кижиниң бажыңыңга кирген деп химиренчип турганнар. А Закхей Дээрги-Чаяакчыга: «Дээрги! Аазап тур мен: эт-хөреңгимниң чартыын ам ядыыларга үлөп бериптейн, а бир эвес кандыг-бир кижиден артыкка мегелеп алган болзумза, оон дөрт катап хөйүнү дедир эгидип берейн!» – дээн.

Иисус мынча дээн: «Камгалал бөгүн бо бажыңда келген-дир; бо кижини база Авраамның үрө-салгалы болуру чөп-түр! А Кижини амытан Оглу читкен чүвени тып алыр база камгалаар дээш келген болгай».

ЛУКА 19:1–10

Кымга хөйнү өршээгенил, ооң ынакшылы улуг

арисейлерниң бирээзи болур Симон Иисусту бодунче дүштеки чем чири-биле чалаан. Иисус чөпшээрешкеш, оон бажыңга чедип келген.

Оон бир бачыттыг херэежен кижини, Иисус фарисейниң бажыңында деп билип кааш, ынаар улуг үнелиг чаагай чыттыг үс куткан сава эккелгеш, Оон артынга, буттарының чанынга, туруп алган. Ыглавышаан херэежен карааның чажын Оон буттарынче дамдыладып, бажынын дүгү-биле оозун чодуп, Оон буттарын ошкап база үс-биле чаап берип турган.

Ону көргөш, Иисусту чалаан фарисей кижини иштинде бүдүү чугааланган: «Бо кижини ылап-ла Бурганның медээчизини турган болза, Аңаа дээп турар херэежен – бачыттыг кижини дээрзин Ол билгей эртик».

Иисус аңаа: «Симон! Мен сеңээ бир чүве чугаалаайн дээш» – дээн. Демгизи: «Чугаалап көрүңер, Башкы» – деп харыылаан.

Иисус мынча дээн: «Чээли бээр бир кижиге өрелиг ийи кижини турган: бирээзи беш чүс, өскези бежен мөңгүн чоос өрелиг чүве-дир. Кайызының-даа өрө төлээр харыы чок боорга, ол ийилдирзиниң өрезин өршээген. Чугаалап көрөм, оларның кайызы аңаа артык ынак болурулу?»

Симон: «Оон хөй өрезин өршээгени кижини деп бодаар мен» – деп харыылаан.

Иисус аңаа: «Сен шын шиитпирледин» – дээн. Оон Ол демги херэеженче эргилип келгеш, Симонга мынча дээн: «Бо херэеженни көрүп тур сен бе? Мен сээң бажыңыңга кирип келдим, ынчаарга сен Меңээ бут чуур суг безин бербедин, а ол Мээң буттарымны карааның чажы-биле чуггаш, бажының дүгү-биле чодуп берди. Сен Мени мендилеп тургаш, безин ошкавадын, а ол бо бажыңга келгенимден бээр, Мээң буттарымны соксаал чок ошкап келди. Сен Мээң бажымны үс-биле чагдадын, а ол улуг үнелиг чаагай чыттыг үс-биле Мээң буттарымны чаап берди. Сеңээ чугаалап тур мен: оон хөй бачыттары өршээттинген болгаш, ынакшылы ындыг улуг болган-дыр. А эвээш-биче бачыттары өршээттинген кижиниң ынакшылы база бичии боор».

А демги херэеженге Иисус: «Бачыттарың өршээттинген-дир» – дээн. Өске аалчылар дөгөрезини аразында: «Бачыттарың безин өршээп турар бо чүү ындыг Кижил?» – деп айтыржып турган. Ынчаарга Иисус ол херэеженге: «Бүзүрелиң сени камгалап кагды, амыр-тайбың чоруй бар» – дээн.

ЛУКА 7:37–50

Дээрги-Чаяакчының Иерусалимче киргени

Иерусалимче бар чыткаш, Иисус биле Ооң өөреникчилери Елеон дааның чанында турар Виффагия суурга келгеннер. Ол ийи өөреникчизин айбылапкаш, оларга чагып каан: «Мурнунарда суурже барыңар. Аңаа баргаш, ол дораан кыс элчигенни болгаш ооң чанында аныяк элчигенчигешти баглап каан турарын көрүп каар силер. Оларны чешкеш, Меңээ эккелиңер. А кандыг-бир кижилерден бир чүвө айтырза: „Олар Дээргиге херек апарды“ — деп харыыланаар. Оларны ээзи доп-дораан салыптар». Өөреникчилери чоруткаш, бүгү чүвени Иисустун чугаалааны дег кылдыр тып алганнар.

Олар кыс элчиген биле элчигенчигешти эккелгеш, оларже хептерин чоңай салыптарга, Иисус малды мунуп алган. Кажан Ол Иерусалимче чоокшулап келгенде, дыка хөй улус Аңаа уткуштур үнүп келген; олар Ооң мурнунда орукка хевин болгаш ыяш будуктарын чада салып: «Осанна!* Давидтин Оглунга алдар-мактал! Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Кижилер алгадып-йөрээтсин! Осанна! Өрү дээрде Бурганга алдар-мактал!» — деп алгыржып турганнар. Бо бүгүнүң оранчок мурнунда Захария медээчинин чугаалааны: «Сион-кыска** мынча деңер: „Көр даан, Хааның сенче кел чыдыр. Биче сеткилдиг Хааның элчиген, абылчын элчиген оглу мунуп алган кел чыдыр“» — дээн сөстөр ынчаар боттанганы ол.

Кажан Иисус Иерусалимче кирип кээрге, бүгү хоорай хөлзеп үнген. Бүгү улус: «Бо Кымыл?» — деп айтыржып турган. Ону алдаржыдып турар улус: «Бо дээрге Галилеяның Назареттен Бурганның Медээчизи Иисус-тур» — деп харыылаар болган. Иисус Лазарны катап диргискен деп база хөй кайгамчык чүүлдерни кылган деп хөй улус херечилээн. Ынчан фарисейлер бот-боттарынга: «Чүнү-даа кылып шыдавазывысты көрүп тур силер бе? Эндерик улус Ону эдерип чорупту» — дишкеннер. Олар Иисуска өөреникчилеринге Ону алдаржыдарын Ол хорозун дээннер. А Иисус оларга: «Олар ытташпайн баар болза, даштар алгыржып эгелээрин силерге чугаалап тур мен» — деп харыылаан.

МАТФЕЙ 21:1–11; ЛУКА 19:37–40; ИОАНН 12:12–19

* Тодарадырга, «Бисти камгалап көр» дээн. Израильге ыңдыг сөс-биле хаан кижиге байыр чедирер турган.

** Эрги Чагы-керээде Иерусалимни болгаш ооң чонун Сион-кыс деп ойзу адаар турган.

Иисустун Иерусалим дээш кажыыдап ыглааны

Иисус Иерусалим дээш – Камгалакчыны аажок үр манаан, а манап алгаш, Ону танываан хоорай дээш кажыыдаан:

«О, Иерусалим, Иерусалим! Бурганның медээчилерин өлүрүп турар, сенче чорутканнарны даш-биле соккулап каар хоорай! Куштун чаш төлдерин чалгынының адаанга чыып аары дег, Мен чеже катап Иерусалимниң чурттакчыларын чыып аарын күзедим, ынчалза-даа силер ону күзевединер! Ол-дур эвеспе, силерниң өргээнер ээн кагдынган-дыр. „Дээрги-Чаяакчынын өмүнээзинден кел чыдар Кижиге алгадып-йөрээтсин!“ – деп чугаалай бээринер үе-шаг келбээн шаанда, Мени ам көрбө-зинерни силерге чугаалап тур мен».

Оон Иисустун Иерусалимче чоокшулап келгеш, олче көрүп тура, хоорай дээш кажыыдап ыглааны шак-үе келген:

«О, сен оода-ла бөгүн чүү чүве сеңээ амыр-тайбың эккээрин билген болзунза! Ынчалза-даа ону ам сээң карактарыңга ажытпаан-дыр. Чүге дээрге дайзыннардың сени долгандыр онгуланып-быжыглангаш, сени бүзөөлээри база сенче бүгү чүктерден халдаары хүннер чедип кээр. Олар сени таваанга чедир үреп-бускаш, чурттакчыларыңны ханаларың иштинге кырып каар. Олар сени хүл-далган кылдыр чылча базар, чүге дээрге Бурганның сеңээ камгалал саналдап келген үезин билбейн эрттириккен-дир сен».

ЛУКА 13:34–35; 19:41–44

«Чалаттырганнар хөй, а шилиттингеннер эвээш»

Бир катап Иисус бир-ле фарисей кижиниң бажыңынга келген. Ында аалчылар хөй болган, а Иисус бажың ээзинге мынча дээн: «Дүштеки азы кежээки дойлаашкынче улус чалап тура, харыы чалаашкын кылып, сеңээ орнун тургузуп берип шыдаар эш-өөрүннү, акы-дунманны, төрелдеринни азы бай кожоларыңны чалаары-биле кызыгаарланма. А аалчылар чалап тура, ядыылар, бертик-бежелдер, аскак-бүскектер болгаш согурларны чала. Ынчан амыр-чыргалдыг болур сен: оларның сеңээ харыы тудуп, өөрүп четтиргенин илередир харыы чок, ынчангаш чөптүг-шынныг кижилер катап дирлир өйде, Бурган сени шаңнаар».

Ону дыңнааш, орта турганнарның бирээзи Аңаа: «Бурганның Чагыргазынга аштанып-чемненир кижини амыр-чыргалдыг-дыр!» – дээн. Иисус аңаа угаадыглыг чугаа-биле харыылаан:

«Бир кижини улуг дой кылгаш, дыка хөй аалчы чалаан. Дойлаар үе кээрге, ол чалатканнарже бодунуң чалчазын: „Чедип келинер, хамык чүве шагда-ла белен“ деп сөгледири-биле чорудупкан. Ынчалза-даа шупту чалаткан улус бир аай ойталап эгелээн. Биргизи мынча дээн: „Мен шөлде чер садып алдым, ону барып көөрү менээ чугула апарды, буруудатпайн көрөм“. Өскези мынча дээн: „Мен беш эжеш шары садып алгаш, оларны шенеп көөрү-биле чоруптум, буруудатпайн көрөм“. Үшкүзү мынча дээн: „Мен мырыңай чаа өгленип алдым, ынчангаш кээп шыдавас-тыр мен“.

Чалча эеп келгеш, ээзинге шупту чүвени чугаалаан. Бажың ээзи ынчан ажына бергеш, чалчазынга мынчаар дужааган: „Хоорайның хамык улуг-биче кудумчуларын шалыпкын эргий кезээш, бүгү-ле ядыы, бертик-бежел, согур болгаш аскак-бүскек улусту бээр эдертип эккел“. Чалчазы оон: „Силерниң дужаалыңарны күүсеттим, ынчалза-даа хос олуттар ам-даа бар-дыр“ – деп чугаалаан. Дээрги чалчазынга мынча дээн: „Орук-копаларны эргий кезээш, мээң бажыңымны аалчылар дола бээр кылдыр, бүгү-ле душкан улузунну албадал-биле бээр эккел. Сеңээ чугаалап тур мен: баштай чалааным улустуң кайызы-даа ам мээң доюмга келбес“. Чалаттырганнар хөй, а шилиттингеннер эвээш болдур ийин».

ЛУКА 14:12–24; МАТФЕЙ 22:14

«Императорга – императорнуун, а Бурганга – Бурганнын»

Ином-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер Иисустун сөстөрүндөн буруудадыр чылдак тып алыр дээш, Ону боттарының маргылдааларынче кириштирерин бар шаа-биле оралдажып турганнар. Олар Иисусче өөреникчилерин чорудуптарга, айбылатканнар Аңаа: «Башкы! – деп чугаалаан. – Силерни шынчы база Бурганнын алыс шын оруунга өөредип чоруур кижиге деп билир бис. Кижилерни ылгай көрбөс болгаш, оларның эрге-ажынынга бараан болбас-тыр силер. Ынчаарга Силерниң бодалыңар чүл, биске чугаалап көрүңерем: императорга үндүрүгнү төлээр ужурлуг бис бе азы чок бе?»

Фарисейлер Иисуска орааштыг айтырыг салган. Бир эвес Иисус императорга үндүрүгнү төлээр херек дээн болза, Ону Израильдин эрге-ажынын саткан дээш база рим эрге-чагырганы деткээн дээш буруудадыр бодааннар. Бир эвес Ол үндүрүгнү төлөп болбас дээн болза, Ону Римге удур үймээн үндүргөн дээш буруудадырлар ийик.

Иисус оларның кара сагыштыгын билгеш, мынча дээн: «Ийи арынныглар, Мени чүгө шенеп тур силер? Үндүрүг төлээр чоозунарны Меңээ көргүзүңер». Аңаа мөңгүн чоос эккеп бээрге, Иисус олардан: «Мында кымның чурук-дүрзүзү база ады бар-дыр?» – деп айтырган. Фарисейлер: «Императорнун» – деп харыылааннар. Дээрги-Чаяакчы ынчан: «Ынчаарга императорга – императорнуун, а Бурганга – Бурганнын бериңер» – дээн. Ону дыңнааш, оларның аксы хак деп, Иисусту каапкаш, чоруй барганнар.

Оон соонда Иисус чонга болгаш Бодунун өөреникчилеринге мынча дээн: «Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер Моисейниң салгакчылары-дыр. Силер бүгү чүвени оларның айыткан аайы-биле кылыңар, ынчалза-даа оларның ажил-херээн өттүнменер, чүгө дээрге олар өөредип турар чүвезин боттары сагывас-тыр. Олар угдунмас аар чүьктү улустун эгиннеринге чүктөдип турарлар, а боттары чаңгыс салаазын безин шимчедип, улуска дузалажыр хөңнү чок-турлар. А кандыг-бир чүве кылза, чүгле ат чолуп кылырлар».

МАТФЕЙ 22:15–22; 23:1–5

«Бирги болгаш эң чугула айтышкын»

Бир катап Иисуска ном-хоойлу тайылбырлакчыларының бирээзи чедип келген. Ол Иисустан: «Башкы, ыдыктыг хоойлуда эң чугула айтышкын кайызыл?» – деп айтырган. Иисус аңаа мынча дээн: «„Бодуннуң Бурганың Дээрги-Чаяакчыга бүгү-ле чүлдү-чүрээнден, бүгү-ле сеткил-сагыжыңдан, бүгү-ле угаан-сарыылыңдан ынак бол“. Бо дээрге бирги болгаш эң чугула айтышкын-дыр. А ийиги айтышкын аңаа дөмей-лешкек: „Чанында кижиге бодунга бодун дег ынак бол“. Бо ийи айтышкындан бүгү ыдыктыг хоойлу болгаш медээчилернин өөредии туттунуп турар».

МАТФЕЙ 22:37–40

Ядыы дулгуяк херээженниң салган ийи эн үүрмек чоозу

Иисус бир катап Бурганның өргээзинге улусту мынча деп өөредип турган: «Ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан кичээнип чоруңар. Олар каас-коя тоннар кедеринге база улус чыылган шөлдөргө хүндүледиринге ынак болгай. Олар синагогалар болгаш найыр-дойларга эн хүндүткелдиг черлерге саадаарыңа ынак улус. Олар дулгуяк кадайның эт-хөрөңгизин сыырыпкаш, ооң соонда карак чаап үр мөргүүр улус. Ындыгларны эн-не шыңгыы кеземче манап турар».

Оон Иисус Бурганның өргээзинге салган өргүл акша-мөңгүнү чыыр хааржакка дужааштыр олуруп алгаш, келген улустуң олче акша-мөңгүн салып турарын хайгаарап эгелээн. Оларның аразында бай кижилер хөй болуп, хөй түңнүг акша-мөңгүнү салыр болган. Бир ядыы дулгуяк херээжен база чедип келгеш, хааржакче ийи эн үүрмек чоос салып каан.

Иисус Бодунуң өөреникчилерин кый деп алгаш, оларга мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бо ядыы дулгуяк кадай өргүл салган улустуң шуптузундан хөйнү салды. Олар боттарының артыкшылдыг байындан салып турду, а ол кадай, ындыг ядыы турбуже, бодунуң амыдыраарыңа херек бар-ла кошкулун салып кагды».

МАРК 12:38–44

Иисустун келир үе дугайында чугаазы

Библияның хөй черлери Мессияның чедип кээринин ма-наашкыны болгаш бүгү делегейге Бурганның Чагырга-зын тургузарының дугайында чугаалап турар. Мессия алдарга бүргеткен, өндүр-чаагай чедип кээр ужурлуг, ынчалза-даа бо делегейнин бузут-багы Анаа орукту тулчуушкун чокка чайлап бербес. Ынчангаш бузут-бакты бүрүн тиилээринин мурнунда хөй санныг айыыл-халап болур. Ол дугайында Иисус Боду өө-реникчилеринге чангыс эвес удаа херечилеп чугаалаан:

«Кандыг-даа улуска дуурайладып аарындан кичээнинер. Чүге дээрге хөй-ле кижиге Мээң адым тудуп: „Мен – Христос-тур мен“ – деп келгеш, эндерик улусту мегелеп кааптар. Чоокта дайын-чааның шимээнин болгаш ыракта дайын-чаалар дугайында чугааларны дыңнап каар силер. Ындыг-даа болза, кортпанар. Ол бүгү болур ужурлуг, ынчалза-даа бүгү чүвениң ылаптыг төнчүзү ол эвес-тир. Ийе, бир чонче өске чон, бир күрүнеже өске күрүне халдай бээр. Чер болганга аш-чут база чер шимчээшкиннери болур: ол бүгү, божаан херээженнин эъдиниң аары дег, хилинчектин чүгле эгези-дир. Силерни ынчан хилинчектээр дээш, улуска тудуп берип, өлүрүп эгелээр. Мээң адым ужун бүгү кижиге төрөлгөтөн силерни көөр хөңнү чок апаар. Эндерик улус бо моондакты ажып шыдавастап, бот-боттарын сатчып база көрүшпестеп эгелээр. Хөй меге медээчилер ынчан тыптып келгеш, энмежок улусту мегелеп кааптар. Бузут ынчалдыр нептерээрге, эндерик улустун ынакшылы соой бээр. Ынчалза-даа ол бүгүнү эчизинге чедир шыдашкан кижиге камгалалды алыр. Дээрнин Чагыргазының дугайында бо Буянныг Медээни бүгү делегейге, хамык чоннарга медеглээн турар, бүгү чүвениң төнчүзү чүгле ооң соонда кээр.

Боттарын „Христос мен“ дээр азы „Медээчи мен“ дээр улус тыптып келгеш, болдунар-ла болза, Бурганның шилип алган улусун безин мегелээр дээш, өндүр улуг бадыткал демдектери болгаш кайгамчык чүүлдер көргүзөр. Ол хүннернин айыыл-халавы болуп эрткен дораан-на, хүн караа өжер, ай чырытпастай бээр, сылдыстар дээрден кээп дүжер база

дээрнийн күчү-күштери сириңейнип, божаңнай бээр. Кижиги амытан Оглуның чедип кээринийн демдээ ол үеде дээрге көстүп кээр. Күчү-күжү биле өндүр чырыында бүргеткен, дээрнийн булуттарын кырлап кел чыдар Кижиги амытан Оглуны көрүп кааш, чер кырында хамык аймак-чон кажыыдап база ыглажып эгелээр. Дээр биле чер эстип-хайлы бээр, а Мээң сөстөрим эстип-хайылбас. А ол хүннүн база шактын кажан кээрин кым-даа: дээрнийн төлээлери-даа, Бурганнын Оглу-даа билбес – чүглө Бурган Ада Боду билир... Ынчангаш одуг-сергек болунар, чүгө дээрге Дээргинернийн кандыг хүнде чедип кээрин билир эвес силер».

МАТФЕЙ 24:3–14, 24, 29–36, 42

Он кыс дугайында угаадыглыг чугаа

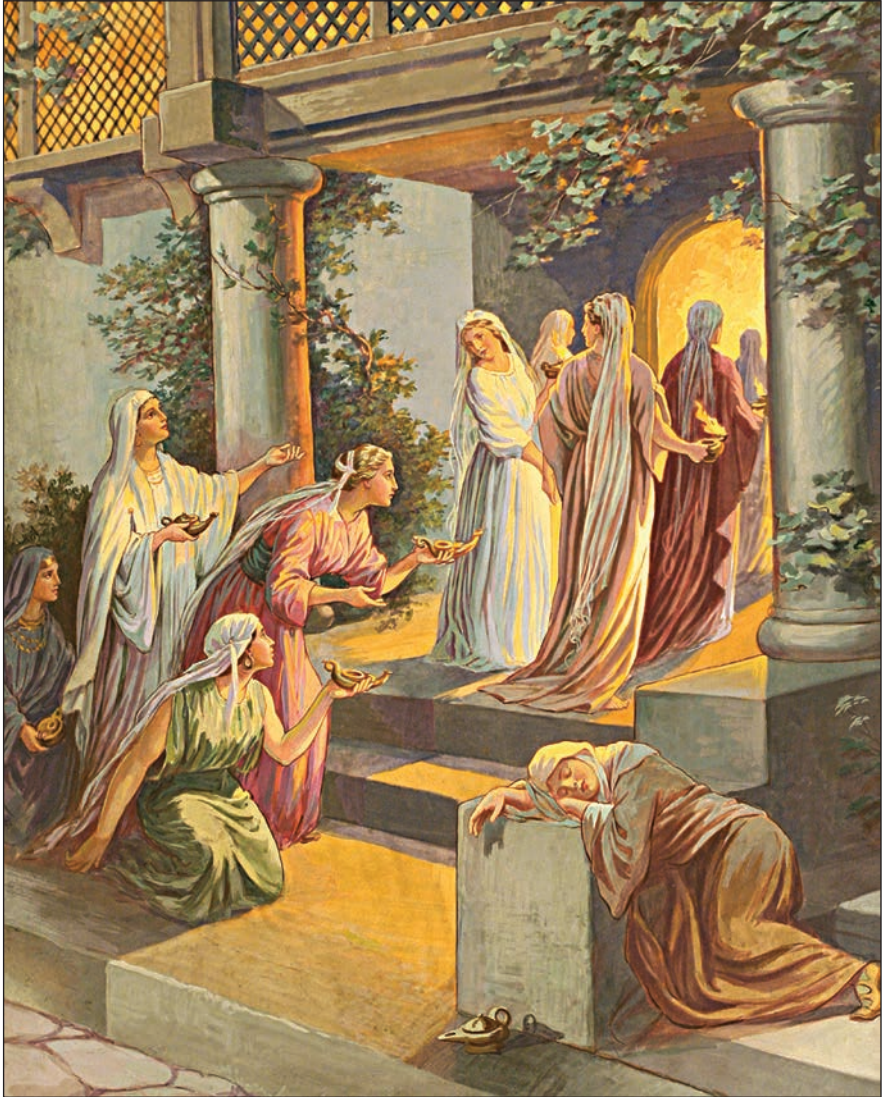
Христостун чер-делегейже ээп келгенинге белен болгаш үр-гүлчү серемчилелдиг болурунун дугайында айтышкынны Иисус угаадыглыг чугааларынга илереткен. Хеп-хенертен чедип кээр Дээрнин Чагыргазын Христос бир угаадыглыг чугаага келин кыстың хып турар чырыткылар туткан эштери кыстарның манааны күдээ эрге дөмейлээн.

«Үс куткан деңнерин туткаш, күдээже уткуштур үнүпкен он кыс турган. Оларның бежи угаанныг, а бежи мелегей чүве-дир. Мелегей кыстар деңнерин ап алза-даа, немей кудар үзү чок болганнар. А угаанныг кыстар деңнери-биле катай саваларда үзүн база ап алганнар. Күдээ оол саадай бээрге, бүгү кыстарның бажы согаш кыннып, удуй бергеннер.

Дүн ортузунда: „Көрүнер, күдээ кел чор! Ону уткуп үнүнер!“ – деп кыйгы дыңналган. Ол дораан хамык кыстар тура халышкаш, деңнерин кыпсып эгелээннер. Мелегей кыстар угаанныгларынга: „Үзүнерден бичииден беринерем, деңнеривис өжүп тур“ – дээннер. А угаанныг кыстар: „Чок, бербес бис, оон башка үс силерге-даа, биске-даа четпейн баар. Ооң орнунга садыгжыларже баргаш, садып алыңар“ – деп харыылааннар. Олар үс садып ап чоруур аразында, күдээ чедип келген. Белен турган беш кыс ооң-биле кады куда доюнче кире бээри билек, оларның соондан эжикти хаапкан. Ооң соонда арткан кыстар чедип келгеш: „Дээрги! Дээрги! Эжиң ажыдып көр!“ – дээннер. А ол: „Чок, силерни билбезим ылап шын“ – деп харыылаан.

Ынчангаш серемчилелдиг болунар, чүге дээрге Кижиге амытан Оглуунун чедип кээр хүнүн-даа, шагын-даа билбес болгай силер».

МАТФЕЙ 25:1–13

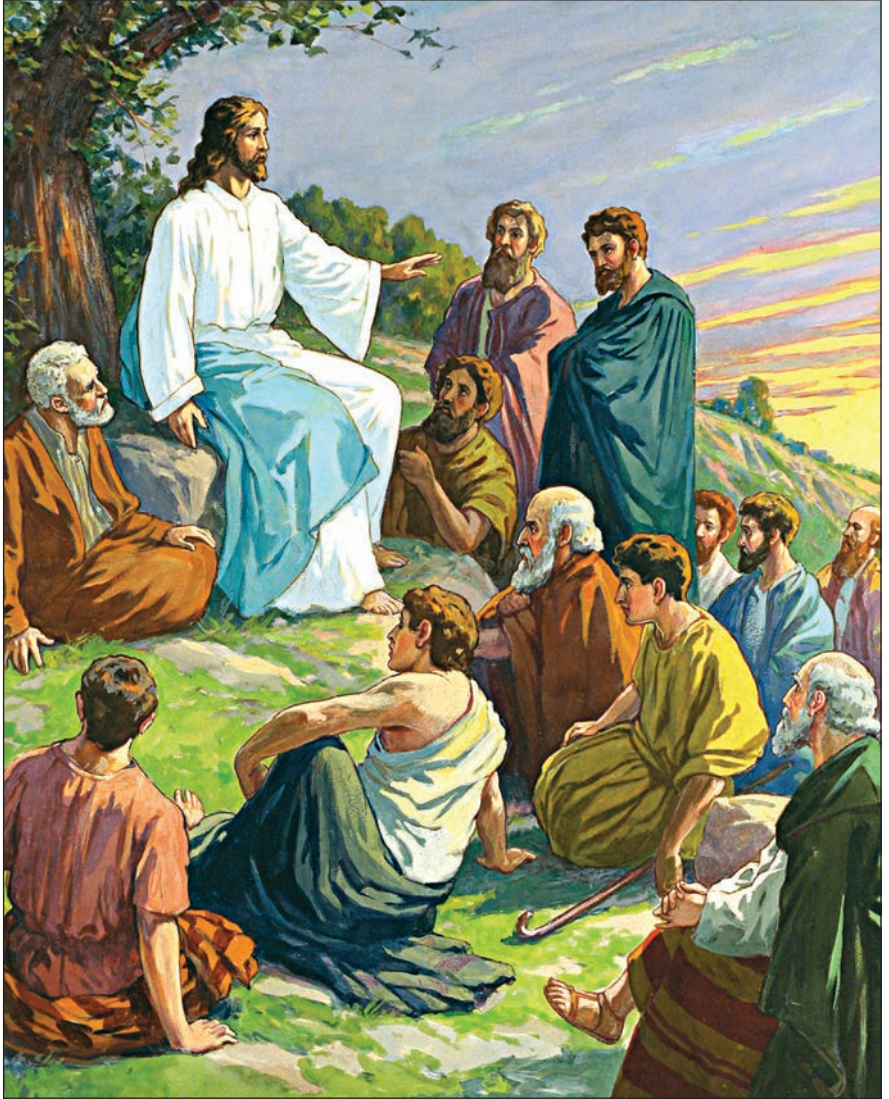

Христос — виноград сывы

Иисус Бодунун өөреникчилеринге мынча деп турган: «Мен дээрге ёзулуг виноград сывы мен, а Мээң Адам — виноград ажаакчызы-дыр. Мээң чимис үнмес шупту будуумну Ол одура кезип кааптар, а чимис үнер адырларымны, оон-даа хөй дүжүттү берзиннер дээш, арыглап кааптар. Мээң силерге медеглээн сөзүмнүн ачызында ам арыгланы берген силер. Силер — Мээң-биле тудуш харылзаалыг болур силер, а Мен — силер-биле харылзаалыг артып каар мен. Будук боду чайгаар чимистелип, дүжүт бербес, ол сыптын тудуш кезээ болур ужурлуг. Мээң-биле тудуш харылзаалыг артып калбас болзунарза, силер база боттарыңар дүжүт эккеп шыдавас силер. Мен дээрге сып мен, а силер — будуктар силер. Кым Мээң-биле тудуш харылзаалыг артып каарыл, Мен база ол кижжи-биле тудуш харылзаалыг болур мен, ол ынчан элбек дүжүттү бээр. Мен чогулда, силер чүнү-даа кылып шыдавас силер. А Мээң-биле харылзаа тутпаан кижжи — үндүр октаттына берген, кадып калган будук дег. Ындыг будуктарны чыггаш, отче киир октап, өрттедиптер. Силер Мээң-биле тудуш харылзаалыг болзунарза база Мээң сөстөрүм силерде бар болза, күзээн-не чүвөнөрүни ынчан диленер, шуптузу бүдө бээр. Адамның Менээ ханы ынаа дег, Мен база силерге ынак мен. Мээң ынакшылымга бүргеткен амыдыранар! Мен база-ла Адамның чагыгларын сагааш, Ооң ынакшылынга бүргеткен амыдырап чоруурум бо. Силер база айтышкыннарым сагыр болзунарза, Мээң ынакшылымга бүргеткен амыдыраар силер. Мээң силерге чагыым бо-дур: бот-боттарыңарга ынак болунар! Бо делегейниң улузу силерни көөр хөңнү чок болур болза, оларның баштай Мени көөр хөңнү чок апарганын сактып чорунар. Силер бо делегейге хамааржыр турган болзунарза, ол силерге бодунун улузунга дег ынак болур ийик. Ынчалза-даа силер бо делегейге хамаарышпас силер, чүге дээрге Мен силерни шилип алгаш, бо делегейден аңгыладым, ол дээш, бо делегей силерни көөр хөңнү чок-тур. Мени истеп-сүрүп турганда, силерни база истеп-сүрө бээр. Мээң сөстөрүмни сагып чорааннар болза, силерниин база сагырлар. Мээң улузум боорунарга, бо делегейниң улузу силерге ол бүгүнү кылыр, чүге дээрге олар Кым Мени айбылап чорутканын билбес-тирлер. Мен бо делегейже келбээн азы олар-биле чугаалашпаан болзумза, олар бачыды дээш буруудапас ийик. А ам оларда бачыды дээш агартыныг чок-тур. Мени көөр хөңнү чок кижжи Адамны база көөр хөңнү чок».

ИОАНН 15:1–7, 9–10, 17–23

Дээрги-Чаяакчының кежээки чеми

Хосталышкын байырлалы келгенде, Иисус Пётр биле Иоанны Иерусалимче чорудупкаш, оларга: «Баргаш, байырлалда дойлаарывыс чемден белеткеп калыңар» — дээн.

Олар Оон: «Силер ону бисти каяа белеткеп кагзын деп күзеп тур силер?» — деп айтырганнар.

Иисус мынча деп харыылаан: «Силер хоорайже кирип кээриңерге, суглуг доңга туткан кижиге уткужуп кээр эвеспе. Ол кижиниң кире бээри бажыңче ону эдерип чеде бергеш, бажың ээзинге мынча дээр силер: „Өөреникчилерим-биле кады Хосталышкын байырлалының кежээки чемин четтирерим өрээл кайдал?“ — деп, Башкы сенден айтырып тур“. Оон ол силерге аайлап-белеткеп каан үстүкү делгем өрээлди айтып бээр. Шупту чүвени аңаа белеткээр силер». Олар чоруткаш, бүгү чүвени Иисустун чугаалаан аайы-биле тып алгаш, байырлалдың чемин белеткеп кааннар.

Үе-шак кээрге, Иисус элчиннери-биле кады чемненири-биле олурупкан. Иисус оларга мынча дээн: «Хосталышкын байырлалының бо чемин хилинчээмниң мурнуу чарыында силер-биле кады четтирерин дыка-ла күзээн мен. Силерге чугаалап тур мен: байырлал дою Бурганның Чагырказынга болбаан шаанда, Мен оон ыңай ону четтирбес мен». Оон Иисус дашканы тудуп алгаш, Бурганга өөрүп четтиргеш, мынча дээн: «Мону хүлээп алгаш, араңарда үлүглей үлежип алыңар. Силерге чугаалап тур мен: Бурганның Чагырказы келбээн шаанда, виноград чимизиниң арагазын Мен оон ыңай ишпес мен».

Оон Иисус хлебти алгаш, Бурганга өөрүп четтиргеш, ону үзе тырткаш, оларже сунмушаан, мынча дээн: «Бо дээрге силер дээш берип турарым Мээң мага-бодум-дур. Мону Меңээ тураскаал кылдыр ынчаар кылып чоруңар». Кежээки чем соонда Иисус база катап дашканы алгаш, мынча дээн: «Бо дашка дээрге силер дээш төгерим Мээң ханым-биле чардынар чаа чагыг-керээ-дир».

ЛУКА 22:8–20

Кежээки чем үезинде чугаа

Кежээки чем үезинде Дээрги-Чаяакчы туруп кээп, аржыыл-биле куржангаш, чунар саваже суг куткаш, өөреникчилеринин буттарын чуп, аржыыл-биле чодуп эгелээн. Кажан Ол Симон Пётрга чедип кээрге, демгизи кайгап-харап, Аңаа: «Дээрги! Силер канчап мээң буттарым чуур дей бердинер?» — дээн. Иисус аңаа: «Мээң чүнү кылып турарымны сен ам дээрезинде билбес-тир сен, ынчалза-даа сөөлүндө биле бээр сен» — деп харыылаан.

А кажан өөреникчилеринин буттарын чуп бергенде, Иисус оларга мынча дээн: «Силерге Мээң чүнү кылганымны билип тур силер бе? Силер Мени Башкы болгаш Дээрги деп адаар-дыр силер, ол чугаанар шын болдур ийин — Мен ылап-ла ындыг мен. Ынчангаш Дээргинер болгаш Башкынар болур Мен буттарыңар чуп бергенимде, силер база бот-боттарыңарнын буттарыңарны чуп бээр ужурлуг силер... Мен силерге үлегер көргүстүм. Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: чалча бодунуң дээргизинден арта бербес, ону айбылап чоруткан кижиден айбылаткан төлээ база арта бербес. Силер ам ону билир болганыңарда, ынчалдыр күүседип чоруур болзуңарза, амыр-чыргалдыг болур силер. Силернин шуптуңарнын дугайында чугаалавадым: шилип алган улузумну Мен билир мен. Ынчалза-даа Бижилгенин: „Мээң хлевим чип орган кижини Менче тавангайын карарты“ дээн сөстери чогуу бүтсүн».

Ону чугаалаан соонда, Иисустуң сагыш-сеткили аажок хөлзеп, мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силернин бирээнер Мени садыптар-дыр». Өөреникчилери Ол кымны ынча дээнин аайын тыппайн, удур-дедир кайгажып каап турганнар. А Иоанн Иисустуң хөрөөнчө ээккеш, Оон: «Дээрги! Ол кым ирги?» — деп айтырган. Иисус: «Хлеб кескиндизин тавакче суп, шыгыткаш, Мээң тутсуп бээрим кижини ол болур» — деп харыылаан. Оон Ол кескиндини шыгыткаш, Искарриоттуң оглу Иудаже сунган. Иуда кескинди хлебти ап алгаш, дораан үнө берген. Дүн дүшкөн турган.

Иуда үнө бээрге, Иисус мынча дээн: «Ажы-төлүм! Чаа чагыгны силерге берип тур мен: бот-боттарыңарга ынак болуңар. Силерге Мээң ынаам ышкаш, силер база бот-боттарыңарга ынчаар ынак болуңар. Силернин араңарга ынакшыл-ла турар болза, силерни Мээң өөреникчилерим-дир деп делегейде хамык улус танып алыр».

Ынчан Иисус өөреникчилеринге шуптузу ол дүнө Оон ойталаар деп чугаалаан. А Пётр Аңаа: «Улус Силерден шупту-даа ойталаар болза, мен кажан-даа ынчанмас мен!» — деп харыылаан. Иисус аңаа: «Алыс шынны сенээ чугаалап тур мен: бо дүнө-ле, аскыр-дагаа алгырар бетинде, Менден үш катап ойталаар-дыр сен» — дээн.

МАТФЕЙ 26:33–34; ИОАНН 13:4–35

Гефсиманияга мөргүл

Ол-ла дүне, кежээки чем соонда, Иисус он бир өөреникчи-зи-биле кады Иерусалимден үнүп чоруткаш, Гефсимания дээр черге чедип келген. Иисус Бодунун өөреникчилери-биле сесерликче кире бергеш, оларга мынча дээн: «Качыгдал мээң сеткилимни өлүмнүү-биле карартыр базып тур. Манаа турунар, Мээң-биле кады сергелеңнеп, удуваңар».

Иисус олардан элээн ырай бергеш, дисектенип олурупкаш, мынча деп мөргүй берген: «Ачай, Сээң күзел-соруун ындыг болза, хилинчектин бо дашказын Менден чайлады берем. Ындыг-даа болза, бүгү чүве Мээң эвес, а Сээң күзел-соруун ёзугаар болзун!» Аңаа дээрнин төлээзи чедип келгеш, Ону быжыктыра берген. Хилинчээн төде бергеш, Иисус улам күштүг мөргүй берген; Ооң дери, ханның дамдылары дег, черже төктүп бадып турган.

Иисус өөреникчилеринче ээп келгеш, оларның удуп чыдарын көргеш, Пётрга мынча дээн: «Силер Мээң-биле кады оода чаңгыш шак иштинде сергек болуп шыдавааныңар ол бе? Күткүлгеге алыспас дээш, серемчилелдиг болуп, мөргүңер. Сеткил-сагыш — сергек, а мага-бот — суларгай болгай».

Олардан ырадыр кылаштай бергеш, Иисус катап база мынча деп мөргүй берген: «Ачай! Хилинчектин бо дашказы Менден чайлаттынмайн, ону Мен албан ижер ужурлуг болзумза, Сээң күзел-соруун чогуп бүтсүн!» Христос бистиң бачыттарывыс дээш Ооң ижер ужурлуг турганы хилинчек-човалаң дашказының дугайында чугаалаан чүве-дир.

МАТФЕЙ 26:36–44; ЛУКА 22:39–46

Иисусту тудуп хоругдааны

Иисус өөреникчилерин үш катап тегерип келген. Келген санында-ла, көөрге, олар удуп чыдар болган. Үшкү удаа келгеш, Ол өөреникчилеринге: «Силер ам-даа удуп дыштанмышаан силер бе? Дыңнаңар, шак-үе келген-дир, Кижиге амытан Оглун бачыттыглар холунга тудуп берип турар-дыр» — дээн.

Иисус ынча деп турда, он ийи өөреникчинин бирээзи болур, үжөн мөңгүн чоос дээш Иисусту Бурганның дээди бараалгакчыларына садыпкан Иуда бо көстүп келген. Иуда-биле кады дыка хөй шериглер база фарисейлер биле дээди бараалгакчыларнын чорудупканы чырыткыларлыг, хылыштар болгаш моңнарлыг улус чедип келген. Саттыныкчы Иуда оларга демдек айтып: «Ошкап каарым кижиге Ол боор, Ону тудуп алыр силер» — дээн турган. Иуда ол-ла дораан Иисуска чеде бергеш: «Амыр-менди-ле, Башкы!» — дээш, Ону ошкап каан.

А Иисус аңаа мынча дээн: «Өңнүк, чүнү кылыр дээш, бээр чедип келдиң? Кижиге амытан Оглун таанда-ла ошкаашкын-биле садарың ол бе?» Оон Иисус Иуда-биле кады келген шериглерден: «Кымны дилеп чор силер?» — деп айтырган.

Олар: «Назарет чурттуг Иисусту» — деп харыылааннар.

Иисус оларга: «Мен-дир мен» — дээн. Ону дыңнааш, олар аткаар баскаш, черже доңгая кээп дүшкеннер. Иисус оларга мынча дээн: «Силер чүгө мени тудуп алыр дээш, хылыштарлыг, моңнарлыг келгениңер ол? Кай, Мен дээрбечи-дир мен бе? Мен хүннүң-не силер-биле кады Бурганның өргээзинге турдум, ынчан силер Меңээ хол дегбээн болгай силер, ынчалза-даа ам — дүмбейге чагырткан силернин үеңер келген-дир».

Шериглер Иисусту тудуп алгаш, Бурганның дээди бараалгакчызының бажыңынче аппаар дээш чорупканнар. А өөреникчилери, Ону каапкаш, дезе бергеннер.

МАТФЕЙ 26:45–57; ЛУКА 22:45–53; ИОАНН 18:1–12

Иисусту шииткени. Пётрнун Иисустан ойталааны

ётр болгаш база бир өөреникчи Бурганның дээди бараал-
гакчызының бажыңының хериминге чедир, херектинъ төн-
чүзү кандыг боорун көөр дээш, Иисусту ырактан эдерип чедип
келгеннер. Дээди бараалгакчылар, чоннун баштыңнары болгаш
бүгү дээди Чөвүлел Иисусту өлүрүп шиидер дээш, Аңаа удур меге
херечилел тыварын оралдашкаш, тыппайн турганнар. Хөй меге
херечилер кээп турган-даа болза, олар Иисусту буруудадыпкы
дег чүве черле тыппааннар.

Адак соонда ийи меге херечи келгеш: «„Бурганның өргээзин
үрегдеп-бускаш, ону үш хүн дургузунда катап тудуп тургузуп
шыдаар мен“ — деп турган кижии бо-дур» — дээннер. Бурганның
дээди бараалгакчызы ынчан туруп келгеш: «Чүге харыылавайн
тур сен? Бо улус Сенээ удур чүнү херечилеп турары ол?» — дээн.
Ынчалза-даа Иисус ыттаваан. Бурганның дээди бараалгакчызы
Оон айтырган: «Дириг Бурганның мурнунга биске чугаалап көр,
Сен — Христос, Бурганның Оглу сен бе?».

Иисус аңаа: «Силер бодунар ынча дидиңер — дээн. — А Мен
силерниң шуптунарга чугаалап тур мен: моон соңгаар Кижии амы-
тан Оглун Күчүлүг Бурганның оң талазында олулар база дээрнин
булуттарын кырлап чоруур кылдыр көөр силер».

Бурганның дээди бараалгакчызы ынчан кеткен хевин ора соп
каапкаш, мынча дээн: «Ол Бурганны дорамчылап тур! Биске ам
херечилерниң херээ чүл? Силер шупту Оон Бурганны дорамчы-
лаанын дыңнадынар! Кандыг шииткел үндүрер силер че?» Ха-
рызынга олар: «Ол буруулуг-дур, өлүр ужурлуг-дур!» — дээннер.
Оон соонда олар Оон арнынче дүкпүрүп, эттеп эгелээннер. Өс-
келери Оон артындан чаактарынче дажып: «Христос, Сени кым
дажыпты? Өттүр билип медегле!» — деп турганнар.

А Пётр ол өйде дээди бараалгакчының бажыңының херими-
ниң иштинге чалчалар-биле кады отка чыннып олурган. Соок
болган. Олче бир чалча херээжен чоокшулап келгеш: «Сен база
Галилея чурттуг Иисус-биле кады турдун чоп» — дээн. Ынчал-
за-даа Пётр хамык улус мурнунга оон ойталап: «Чүнү соора эдип
турарың ол?» — дээн. Ол үнер эжикче чоруптарга, ону көрүп каан
өске чалча херээжен ында турган улуска мынча дээн: «Бо кижии
база Иисус-биле кады чораан чүве». Пётр катап база ойталап, ол

херээженниң Ооң дугайында чугаалап турар Кижизин билбес мен деп даңгыраглаан. Элээн үе эрткенде, орта турган улус Пётрга чоокшулап келгеш: «Сен ылап-ла оларның бирээзи-дир сен, чугаалаар аянындан-на илдең-дир» — дээннер. Пётр ынчан база катап аашкынып, чыгаанга кирип эгелээн: «Мен ол Кижини шуут билбес мен!» Хенертен аскыр-дагаа алгыра берген.

Ынчан Пётр Иисустун: «Аскыр-дагаа алгырар бетинде, Менден үш удаа ойталаар-дыр сен» — дээн сөстөрүн сактып келген. Оон херим иштинден үнгеш, ишкирнип ыглай берген.

МАТФЕЙ 26:58–75

Иисус Пилаттың мурнунда

Эртен эрте Бурганның дээди бараалгакчылары, чоннун баштыңнары дөгере чөвүлежип чугаалашкаш, Иисусту өлүрө деп шийтпир үндүргөннер. Ону хүлээш, Иудеяда рим чагырыкчы Понтий Пилатка аппарып хүлээдип бергеннер. Ынчан Иисусту садыпкан Иуда Ооң шийттирип алганын көргөш, кем-буруузун миннип, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш баштыңнарга үжен мөңгүн чоозун эгидип бергөш: «Буруу чок кижини садып, бачыт үүлгеттим» — деп турган. Иуда чоостарын Бурганның өргээзинге тө чажыпкаш, чоруй баргаш, моңну берген.

Иисусту эккелген иудейлер арыг эвес апарбас дээш, дүрзү-бурганнарга чүдүүр Пилаттың ордузу — преторияже кирбээннер. Пилат боду оларже үнүп келгөш: «Силер Бо кижини чүү дээш буруудадып тур силер?» — деп айтырган. Олар анаа: «Ол чүнү-даа үүлгетпээн болза, бис Ону силерге эккелбес ийик бис» — деп харыылааннар. Оон Ону мынча деп буруудадып турганнар: «Бо кижини бистин чонувусту үймээнче күткүп турарын тодараттывыс. Ол Бодун Христос азы Хаан мен деп чарлап, императорга үндүрүг төлээн херээ чок дээр-дир». Пилат ынчан ордузунче дедир кире бергөш, Иисусту кый деп алгаш: «Сен иудей хаан сен бе?» — деп айтырган. Иисус: «Мээң Чагыргам бо делегейден эвес чүве. Мээң Чагыргам бо делегейден турган болза, албатыларым Меңээ болчуп, сокчурлар ийик» — деп харыылаан. Пилат Аңаа: «Ынчаарга Сен черле хаан ышкажың чүл?» — дээн. Иисус мынча деп харыылаан: «Мен алыс шынны херечилээр дээш төрүттүндүм база ол дээш, бо делегейге чедип келдим. Алыс шынга хамааржыр кым-даа болза, Мээң үнүмнү дыңнап турар». Пилат Иисустан: «Алыс шын деп ол чүнүл?» — деп айтырган. Ынчалза-даа Иисус аңаа оон ыңай хары бербейн барган.

Пилат Иисустун Иродка чагырткан девискээрден келгенин биллип алгаш, ол үде база-ла Иерусалимге келген турган Иродче Ону чорудупкан. Ирод Иисусту көрүп кааш, аажок өөрээн, чүге дээрге шагдан бээр Ону көрүксээн чүве-дир. Ол Иисустун дугайында хөйүнү дыңнаан база Ооң кандыг-бир кайгамчык чүүл кылырын көөр деп идегеп турган. Ирод Аңаа хөй-ле айтырыглар салган, ынчалза-даа Иисус харыылаваан. Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары Аңаа хөй буруудадышкыннар онаап-ла турганнар. А Ирод бодунун шериглери-биле кады Иисусту мага хандыр дорамчылап база кочулап алгаш, Аңаа каас-коя хеп

кедиргеш, Пилатче дедир чорудупкан. Пилат биле Ирод ол хүнден эгелээш, аразында өннүк-тала апарганнар, а ооң мурнунда көрүшпес дайзыннар турган чүве-дир.

А Пилат Бурганның дээди бараалгакчыларын, даргаларны база чонну чыгдыргаш, оларга мынча дээн: «Силер менээ бо кижини, чонну үймээнче күткүп турар-дыр дээш, эккелдиңер. Ынчаарга мен силер бүгүдениң мурнунга Ону байысаагаш, Аңаа онаап турар буруудадыышкыннарыңарны бадыткапкы дег кандыг-даа барымдаа тыппадым». Пилат чаңчыл эдерип, байырлал ужурундан бир хоругдаттырган кижини хостап салыр деп турган. Ол Иисусту хостаарын күзээн, ынчалза-даа чыылган чон: «Аңаа — өлүм! Биске Варавваны хостап беринер!» — деп алгыржып эгелээн. Варавва дээрге дээрбечи кижичүве-дир.

МАТФЕЙ 27:1–4; ЛУКА 23:2, 7–23; ИОАНН 18:28–30, 33–38

«Бодунуң белдир-ыяжын чүктөп чорааш...»

Илат ынчан Иисусту тудуп хоругдааш, эриидээрин дужааган. Шериглер тенниг харагандан оваадай өрээш, Ооң бажынга салып кааш, хааннар кедер хүрең-кызыл хепти Аңаа кедиргеш: «Иудей хаан алдаржызын!» — дээш, Ооң чаагынче дажып турганнар. Пилат катап база иудейлерже үнүп келгеш: «Бо кижиниң кандыг-даа кем-буруузун тыппаанымны билзиннер дээш, мен Ону силерниң мурнунарже үндүрүп келдим» — дээн.

Ынчан Иисус тенниг харагандан өрөөн оваадайлыг база хааннар кедер хүрең-кызыл хептиг үнүп келген. Пилат оон оларга: «Ол бо-дур!» — дээн. Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш таңныылдар Ону көрүп кааш-ла: «Ону хере шаап шаажыланаар! Хере шавыңар!» — деп алгыржы бергеннер. Пилат оларга: «Мен Ооң кем-буруузун тыппадым» — дээн. Иудейлер аңаа: «Бисте ыдыктыг хоойлу бар, а ону барымдаалаар болза, Ол өлүр ужурлуг, чүге дээрге Ол Бодун Бурганның Оглу мен дээн-дир» — деп удурланганнар. Пилат ону дыңнааш, коргары дам барган. Оон өргээзинче катап кире бергеш, Иисустан: «Кайыын келген сен?» — деп айтырган. Ынчалза-даа Иисус аңаа харыы бербээн. Пилат Аңаа: «Мээң-биле чугаалажыр хөңнүн чогул бе? Сени хере шаап каар-даа эргениң база Сени салып чорудуптар-даа эргениң Менде барын билбезиң ол бе?» — дээн. Иисус: «Өрүтен силерге бербээн болза, силерге Мээң бажым билир кандыг-даа эрге турбас ийик. Ынчангаш кым Мени силерге садыпкан ийик, ол кижиниң бачыды силерниинден улуг болур» — деп харыылаан. Ону дыңнаан ояар, Пилат Иисусту хостап салыптар дээш кызыдып эгелээн.

Пилат Иисусту дашкаар үндүртү бергеш, шииткел олудунга олуруп алган. Пилат иудейлерге: «Силерниң хааныңар бо-дур!» — дээн. А олар: «Ону хере шаап шаажыланаар!» — деп алгыржы бергеннер. Чагырыкчы: «Чогум чүү дээш? Ол кандыг кемниг херек кылганыл?» — деп айтырган. А олар улам ыткыр алгыржып-ла турган: «Ону хере шавыңар!» Пилат чүнү-даа кылып шыдавазын база үймээн-даа үнер чыгыы апарганын көргөш, суг алдыртып алгаш, чон мурнунга холдарын чуггаш: «Мен бо кижиниң өлүмү дээш буруу чок мен, бодуңар харыыланаар» — дээн. Ынчаарга чон: «Ооң өлүмү дээш кеземче бистиң база ажы-төлүвүстүң кырынга дүшсүн» — деп харыылаан. Пилат ынчан улуска Варавваны хостап берген, а Иисусту кымчылааш, хере шавары-биле аппаарын дужааган.

—○○○—

Шериглер Иисусту шаажылаары-биле алгаш барганнар. Иисус хоорайдан Бодунуң белдир-ыяжын чүктеп алган үнгеш, «Баш сөөгү» азы еврей дылда «Голгофа» дээр черге чедип келген. Мөөң чон Иисусту эдерип чоруп орган. Чон аразында Ол дээш кажыдап, ыглап-сыктаан дыка хөй херээжен улус турган. Иисус оларже эргилип келгеш, мынча дээн: «Иерусалимниң херээженнери, Мээн ажым ажып ыглашпаңар! Ооң орнунга боттарыңар дээш база ажы-төлүнер дээш ыглажыңар. Чүге дээрге улустуң: „Үре-төл чок, кажан-даа божуваан болгаш эмер чаш ажы-төлү чок херээженнер амыр-чыргалдыг“ — деп чугаалай бээри үе кел чыдар-дыр».

МАТФЕЙ 27:20–26; ЛУКА 23:27–29; ИОАНН 19:1–14, 16–17

Иисусту хере шаап шаажылааны

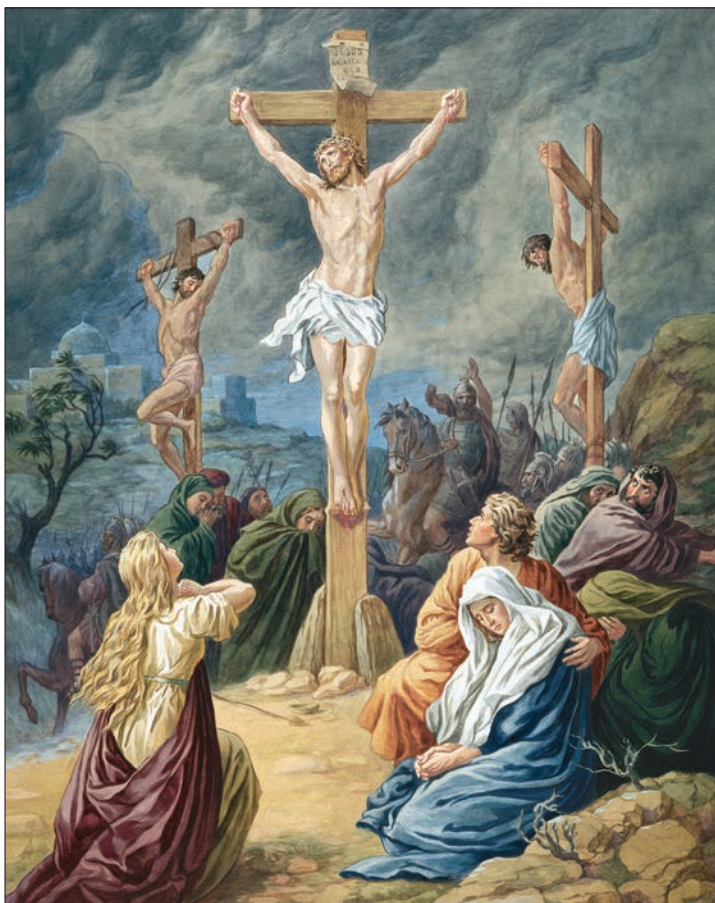
он-биле кады шаажылаар дээш, ийи дерзии херектенни аппарат чорааннар. Баш сөөгү деп адаар черге чедип келгеш, орта Иисусту база херектеннерни: бирээзин Оон оң талазынга, өскезин – солагай талазынга хере шаап кааннар. Иисус мынча дээн: «Ачай! Оларны өршээ, чүнү кылып турарын билбес улус-тур». Пилат белдир-бяшка бижик кадаттырып каан. Еврей, грек болгаш рим дылдарга: «Назареттен Иисус – иудей хаан» деп бижээн болган.

Шериглер, Иисусту хере шаап каан соонда, Оон хевин ап алгаш, аразында үлежип алганнар, а хөйлени дээш үлүг тыртып турганнар. Чыылган чон көрүп турган. А оларның даргалары Иисусту: «Өскелерни камгалап турган де! Бир эвес Ол Бурганның шилип алган Христозу болза, Бодун Боду камгалазын!» – деп кочулап турганнар. Шериглер база чедип келгеш, Аңаа ажыг виноград арагазы берип, Ону дора көрүп: «Сен – иудей хаан болзунза, Бодунну Бодун камгалап ал!» – деп турганнар. Хере шаптырган херектеннернин бирээзи Ону: «Сен Христос болдуң чоп, Бодунну база бисти камгала!» – деп бак сөглөп турган. А өскези эжин соксадып, мынча дээн: «Бургандан кортпазың ол бе? Бодуң база ындыг шииткел алганыңны бода! Бистин шииттиргенивис чөптүг болгай, үлгеткен херээвистиң кем-буруузу ол хире-дир, а Ол багай чүнү-даа кылбаан-дыр». Оон ол кижин Иисуска мынча дээн: «Иисус, Хаан болуп, чагырып келгеш, мени база сактып кээп көрүңерем». Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: бөгүн-не Мээң-биле кады дываажанга турар сен». Хүн үнгенден бээр алдыгы шактан тоску шакка чедир бүгү чер кырын дүмбей карангы шыва апкан. А тоску шак үезинде Иисус: «Эли, Эли, ле-ма савахфани?» азы: «Мээң Бурганым, Мээң Бурганым, чүү дээш Мени кааптың?» – деп ыткыр алгырыпкан. Ол дораан орта турган шериглернин бирээзи суг сиңирер губканы ажыг арага-биле өттүргөш, шиш өргөн бажынга кедиргөш, Аңаа ижиртип турган. Иисус араганы ижипкеш: «Боттаны берди!» – дээн. Оон дыңзыг үн-биле: «Ачай! Амы-тынымны Сээң холунга хүлээдип тур мен» – деп алгырыпкан. Ону чугаалааш, Оон амы-тыны үстү берген.

Ол өйде Бурганның өргээзинде аскан көжеге үстүндөн адаанга чедир ийи чара орлу берген. Чер сириңейнип, хая-даштар буступ калган. Чевеглер ажыттынып, Бурганның хөй-ле улузунуң өлүг

мага-боттары катап дирли берген. Олар Иисустуң катап дирилгенинин соонда, чевеглеринден үнгеш, ыдыктыг хоорайга чедип келгеннер. Оларны хөй улус суглуг караа-биле көргөн. Чүс шериг баштыңчызы база Иисусту таңныылдап турган шериглер чер шимчээшкинин болгаш өске-даа бүгү болган чүүлдерни көргеш, аажок сестип: «Ол ылап-ла Бурганның Оглу-дур!» — деп турганнар. Анаа чыгып келген бүгү улус база болган чүүлдү көргеш, качыгдал илередип, хөрөктерин шанчып, тарап чанып эгелээн.

*МАТФЕЙ 27:45–49, 51–54; ЛУКА 23:35–43, 46, 48;
ИОАНН 19:19–23, 30*

Иисусту орнукшутканы

Ол хүн амыр-дыш хүнүнге белеткел хүнү болган. Амыр-дыш хүнүнде белдир-ыяштарга мөчү-сөөктер астынып артарын иудейлер күзевээн, артында-ла ол амыр-дыш хүнүнде улуг байырлал эртер турган. Ынчангаш олар шаажылаттырганнарның мага-боттарын белдир-ыяштардан дүжүрүп алырын Пилаттан дилээннер. Чагырыкчыдан чөпшээрел алгаш, шериглер чедип келгеш, ийи дээрбечи дүрген өлзүн дээш, чодаларын сый шаап кааннар. А Иисуска чеде бээрге, Ол дем-не өлүп калган болган, ынчангаш олар Ооң чодаларын сый шаппайн барган. Ынчалза-даа шериглерниң бирээзи чыда-биле Ооң быктын өттүр шанчыптарга, балыгдан хан биле суг төктү берген. Бижилгеде: «Ооң сөөктери сыктырбас» болгаш «Олар өттүр шанчып алганы Кижиге көөрлер» деп баш бурунгаар чугаалааны дег, ылап-ла ынчаар боттанганы ол.

Ооң соонда Пилатка дээди иудей Чөвүлелдин ат-алдарлыг болгаш бай кежигүну, Аримафея чурттуг Иосиф кээп чораан. Ол кижиге иудейлерден коргар болгаш, Иисустуң чажыт өөреникчизи турган. Иосиф Пилаттан Иисустуң мага-бодун белдир-ыяштан дүжүрүп алыр чөпшээрел дилээрге, Пилат чөпшээрээн.

Иисуска бир-ле катап дүне кээп чораан Никодим база чедип келген. Ол чагай чыттыг үстүг улуг савалар эккелген. Олар иудей чаңчыл ёзугаар Иисустуң мага-бодун чагай чыттыг чүүлдер сиңирген арыг пөс-биле ораап алганнар. Ооң хере шаптырган черинге сесерлик турган, а ол сесерликке ам дээрезинде кымны-даа ажааваан чаа чевег-куй турган. Иосиф биле Никодим Иисустуң мага-бодун ынаар орнукшудуп салгаш, куй аксын улуг даш-биле дуглай салып кааннар.

Пятницаны солуп кээр даартазында хүндүс Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш фарисейлер Пилатка келгеш, мынча дээннер: «Хайырааты! Ол мегечи дириг тургаш: „Үш хүн эртерге, катап дирлир мен“ — деп чугаалаанын сактып келдивис. Ынчангаш үшкү хүнге чедир чевегни кадарар айтыышкындан бериңерем. Оон башка Ооң өөреникчилери чедип келгеш, мага-ботту оорлап аппаарлар, а оон чонга: „Ол өлүглер аразындан катап дирилди“ — деп чарлай бээрлер. Ол сөөлгү меге баштайгызындан-даа дора болур».

Чөпшээрелди алгаш, олар чевег-куй чанынга таңныылдар тургускаш, ооң аксын таңмалап кааннар.

МАТФЕЙ 27:57–66; ИОАНН 19:31–42

Христостун катап дирилгени

Амыр-дыш хүнү эрткенде, күштүг чер шимчээшкини болган, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының төлээзи дээрдөн дүжүп келгеш, чевег-куй аксында дашты чайладыр идипкен. Оон хевир-шырайы чаңныкка дөмей, а хеви хар дег ак болган. Оон корткаш, танныылдар сириңейнип, өлүг-даа дег кээп дүшкеннер. Оңгарлып келгеш, олар хоорайже чорупкаш, болган бүгү чүве дугайында Бурганның дээди бараалгакчыларынга чугаалааннар. Дээди бараалгакчылар баштыңнар-биле кады сүмелешкеш, шериглерге хөй акша бергеш, мынча дээннер: «Хамык улуска: „Ооң өөреникчилери дүне када келгеш, бис удуп чыдыривыста, мага-ботту оорлап аппаратан-дыр“ — деп чугаалаңар. А ол херектин сураа чагырыкчының кулаанга чеде берзе, сагыш човаванар: силерге багай чүү-даа болбас кылдыр бис оон-биле дугуржуп каар бис». Шериглер акшаны ап алгаш, барып, Бурганның дээди бараалгакчыларының оларга өөрөткенин ёзугаар кылганнар.

Ол-ла хүнде эртен эрте Мария Магдалина, Иаков биле Иосияның авазы Мария болгаш Саломия олар Иисустун мага-бодун чагай чыттыг чүүлдер-биле чаап каар дээш чевег-куй турган сесерликче чорупканнар. Олар бот-боттарынга: «Чевег-куйнуң аксын дуглаан дашты кым биске чайладыр чууп бээрил?» — деп аразында чугаалажып чорааннар. А чедип келгеш, ол аажок улуг дашты кыдыынче чууктап каанын көрүп кааннар. Олар чевег-куйнуң иштинче кире бергеш, оон оң талазында ак хеп кеткен аныяк оолдуң олурарын көрүп кааш, элдепсинип корга бергеннер. Ол оол мынча дээн: «Кортпаңар. Силер хере шаптырып шаажылаткан Назарет чурттуг Иисусту дилеп чедип келген-дир силер. А Ол катап дирли берген, Ол ам мында чок. Оон мага-бодунуң чыткан чери бо-дур. А ам баргаш, Оон өөреникчилеринге Ол өлүглер аразындан катап дирлип келген деп база оларны Галилеяда манап турар деп чугаалаңар».

Олар чевегден дүрген-не үне халышкаш, коргуп-иргип-даа, аажок өөрүп-даа, ол бүгүнү Иисустун өөреникчилеринге чугаалаар дээш чүгүржүпкеннер.

МАТФЕЙ 28:1–8, 11–15; МАРК 16:1–7, 9; ЛУКА 24:1–7

Иисус дириг!

Иажан херээженнер Иисустуң катап дирилгениниң дугайында медээлээр дээш бар чыдырда, Ол Боду оларга орукка уткуй келгеш: «Амыр-менди-ле!» – дээн. Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Кортпаңар! Баргаш, „Галилеяже чоруптуңар“ деп, Мээн ха-дунмамга чугаалаңар. Олар Мени аңаа көрүп каар» – дээн.

Он бир өөреникчиге келгеш, херээженнер катап дирилген Иисусту көргенин чугаалааннар. Ынчалза-даа өөреникчилер бүзүревейн барганнар.

Ындыг-даа болза, Пётр биле Иоанн чевег-куйже маннажыпканнар. Иоанн Пётрдан дүрген маңнаан болгаш, чевег-куйга баштай четкен. Ол ынаар бакылааш, орнукшудулга шывыглары чыдарын көрүп каан. Ынчалза-даа чевег-куйже кирбээн. Ооң соо-биле Пётр чүгүрүп келгеш, чевег-куйже киргеш, Иисустуң мага-бодун орааган турган шывыглар болгаш Ооң бажын шыпкан турган аңгы чыдар орнукшудулга аржыылы көрүп каан. Ынчан Иоанн база чевег-куйже кирип келгеш, ону көргөш, Дээрги-Чаякчы катап дирилген деп бүзүрей берген.

МАТФЕЙ 28:8–10; ЛУКА 24:9–12; ИОАНН 20:3–8

Иисустун Эммаусче бар чыткан өөреникчилеринге көзүлгени

Ол-ла хүн Иисустун ийи өөреникчизи Иерусалимден ырак эвесте турар Эммаус дээр суурже чорупканнар. Орук ара олар аразында сөөлгү хүннерниң болуушкуннарының дугайында чугаалажып чорааннар. Ол дугайында чугаалажып чорларда, Иисус Боду оларга каттыжып келген, а олар Ону танывайн барганнар.

Иисус Бодунун өөреникчилеринден: «Силер чүү дугайында чугаалажып чоруурунар ол база чүге ындыг муңгаргай силер?» — деп айтырган. Оларның Клеопа деп аттыг бирээзи Аңаа: «Бо хүннерде Иерусалимге чүү болуп турганын билбес кижичангыс силер боор силер аа?» — дээн. Иисус: «Чүнү ынча дээринеңер ол?» — деп айтырган. Олар Аңаа мынча дээн: «Назарет чурттуг Иисус-биле болган бүгү чүүл дугайында аан. Ол Бурганның болгаш бүгү чоннун мурнунга ажил-херээ болгаш сөзү-биле күштүг медээчи турган. Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш даргалары-выс Ону өлүрер кылдыр тудуп берипкеш, хере шаап кааннар. А бис Израильди хостаар кижичан Ол боор деп идегеп турдуvus. А оон ыңай мындыг чүүл база болган де: бөгүн, бо бүгү болгандан бээр үшкү хүнде, аравыста турар херээженнерниң чамдыызы бисти кайгаткан болгай. Олар эртен эрте чевег-куйга барып чорааш, Оон мага-бодун тыппааннар-дыр. Дедир эеп келгеш, оларга дээрниң төлээлери көзүлгеш, Ону дириг бар кылдыр чугаалаан дижир болдулар. Оон бистин чамдыывыс чевег-куйга чеде бээрге, шупту чүве херээженнерниң чугаалааны олчаан болган, ынчалза-даа Иисустун Бодун көрбээннер». Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Бурганның медээчилериниң чугаазынга бүзүрээр хире эвес, чүге ындыг сарыыл чок база даамчыргай чүректерлиг улус боор силер! Христос бо бүгү хилинчекти шыдажып эрткеш, Бодунун алдарын чедип алыр ужурлуг эвес чүве бе?» Оон Ол Моисейниң хоойлузундан эгелеп алгаш, шупту медээчилерниң номнарын эргий шүүштүрүп, Бижилгеде Оон дугайында бижээн чүүлдерни оларга тайылбырлап берген.

Олар ынчалдыр чедер дээн суурунга чоокшулап келгеш, Оон салдыкпайн: «Бистин-биле кады артып калынар, хүн ажып, кежээ дүжүп олар болгай» — деп ээрежип эгелээннер. Ынчан Иисус бажыңче олар-биле кады кирип келген. Кажан олар

кежээки чем чип орда, Ол хлепти алгаш, Бурганга өөрүп чет-тиргеш, үзе тырткылааш, оларга ап берген. Ол өйде оларнын карактары ажыттынып, олар Ону танып кааннар, ынчалза-даа Иисус оларга көзүлбейн барган. Өөреникчилер бот-боттарынга мынча дээннер: «Ол орук ара бистин-биле чугаалажып чорда база Бижилгениң утказын биске тайылбырлап чорда, чүректеривис хып чорбажык бе?»

ЛУКА 24:13–32

Иисустун өске өөреникчилеринге көзүлгени

Эммаусче баар орукка Иисустун көзүлгөн өөреникчилери ол дораан Иерусалимче эглип келгеннер. Он бир элчин болгаш өске-даа өөреникчилер чыгып келген турда, олар ынаар чедип келгеш, орукка олар-биле болган чүүл дугайында болгаш Иисусту, кажан Ол хлеб үзе тыртып турда, канчап танып каанарының дугайында чугаалап бергеннер.

Олар ол дугайында чугаалап турда, Иисус Боду оларның аразынга туруп алгаш, мынча дээн: «Чүге аймаарай бердинер? Чүректериңерни чүге чигзиниг долганыл? Хол-будумче көрүңер даан, бо – Мен-дир мен. Мени тудуп суйбап, топтап көрүңер: Менде бар деп көрүп турарыңар эьт-бот болгаш сөөк-даяк хей-чүведе бар эвес». Ынча дээш, Иисус өөреникчилеринге балыгларлыг холдары болгаш буттарын көргүскен. А кажан олар өөрээн түлүү-биле ам-даа бүзүрөп чадап, кайгап-харап турларда, Иисус олардан: «Силерниң мында кандыг-бир чем бар бе?» – деп айтырган. Олар аңаа быжырган балыының кезиин болгаш ары өөнгө турган ары-чигирин ап бергеннер. Ол ону оларның мурнунга чип алган.

Оон Иисус өөреникчилеринге мынча дээн: «Моисейниң хоойлузунда, медээчилерниң номнары болгаш Ыдыктыг ырларда Мээн дугайымда бижээн бүгү чүве боттаныр ужурлуун силер-биле кады чоруур шаамда-ла, чугаалап турдум чоп, ол чүве ам бо ышкажыл. Ынча деп бижээн-дир, ынчангаш Христос хилинчекти көрүп эртер база үшкү хүнде өлүглер аразындан катап дирлир ужурлуг-дур. Ооң ады дээш бачыттарын миннирин база кем-бурууну өршээрин Иерусалимден эгелээш, бүгү чоннарга суртаалдаан турар ужурлуг-дур. Мен Адамның аазаан чүвезин силерге ам чорудуп бээр мен. А силер өрүтен күштү албаан шаанарда, Иерусалим хоорайга артып калыңар».

ЛУКА 24:33–49

«Менээ ынак сен бе?»

он соонда катап дирилген Дээрги-Чаяакчы Галилея хөлүнүн чанынга өөреникчилеринге көзүлген. Симон Пётр, Ийис деп шол атыг Фома, Галилеяның Кана чурттуг Нафанаил, Зеведейнин оолдары болгаш Ооң өске ийи өөреникчизи кады турганнар. Симон Пётр балык тудуп чоруурум ол дээн, өске өөреникчилер база оон-биле кады баар деп шиитпирлээн. Олар хемеже олурупкаш, эриктен ырадыр эжиндире бергеннер, ынчалза-даа ол дүне чүнү-даа тутпааннар.

А даң адып келгенде, Иисус эрик кыдыында бо турган, ынчалза-даа өөреникчилери Ону танывааннар. Иисус олардан: «Оолдар! Че чүл, чиптер балыыңар бар бе?» – деп айтырган. Олар Аңаа: «Куруг бис» – деп харыылааннар. Ол ынчан: «Четкинерни хемениң оң талазынче киир октаптыңар, оон тудуп алыр силер» – дээн. Олар киир октап-каш, туттунган балыктын хөйүнден четкизин ушта тыртып чадап кааннар. Иисустуң онза ынак өөреникчизи ынчан Пётрга: «Дээрги-вис-тир!» – дээн. Дээрги Иисус ол-дур деп дыңнап кааш, Симон Пётр хөлче шурай бергеш, эрикче эштип үне берген. А өске өөреникчилер балыктыг четкизин сөөртпүшаан, эрикче хемелиг эжиндирип чоруупканнар. Эриктен шоолуг ырак эвес черге балыктап турганнар чүве-дир. Эрикче үнүп келгеш, кыпсып каан отту болгаш ынаар салып каан балыкты база ооң чанында хлебти көрүп кааннар.

Бодунуң катап дирилгенинин соонда, Иисустуң өөреникчилеринге үшкү удаа кээп көзүлгени ол болган.

Олар чемненип каапканда, Иисус Симон Пётрга мынча дээн: «Иоанның оглу, Симон! Сен Менээ өскелерден артык ынак сен бе?» Пётр Аңаа: «Ындыг ийин, Дээрги. Силерге ынаамны билир-ле болгай силер» – деп харыылаан. Иисус аңаа: «Мээн хураганнарымны карактап чор» – дээн. Оон өске удаада Ол Пётрдан: «Иоанның оглу, Симон! Сен Менээ ынак сен бе?» – деп база катап айтырган. Пётр Аңаа: «Ындыг ийин, Дээрги. Силерге ынаамны билир-ле болгай силер» – деп харыылаан. Иисус аңаа: «Мээн хойларымче сагыш салып көр» – дээн. Оон Иисус үшкү удаа аңаа: «Иоанның оглу, Симон! Сен Менээ ынак сен бе?» – дээн. «Менээ ынак сен бе?» – деп, оон үшкү удаа айтырган дээш, Пётр мунгарай бергеш: «Дээрги! Силер бүгү чүвени билир силер. Силерге ынаамны-даа билир силер» – деп харыылаан. Иисус аңаа мынча дээн: «Мээн хойларымны кадарып чор».

Пётрнүң Иисустан үш катап ойталааны дег, ам ол Аңаа ынаан үш катап ажыы-биле чугаалаан-дыр. «Мээн хойларымны кадарып чор» деп сөстөр-биле Дээрги-Чаяакчы Иисус Пётрга болгаш өске өөреникчилеринге Аңаа бүзүрээр улус дээш сагыш салыышкынны даандырганы ол.

ИОАНН 21:1–17

Иисус Христостун дээрже көдүрүлгени

Катап дирлип келген Иисус ооң соонда-даа дөртөн хүн дургузунда Бодунуң өөреникчилеринге көстүп кээп, оларга Бурганның Чагыргазының дугайында чугаалап турган. Адак соонда Иисус өөреникчилерин чыып алгаш, оларга мындыг айтышкын берген:

«Иерусалимни кагбаңар, а Мээң чугаалааным дег, Мээң Адамның силерге азааны Ыдыктыг Сүлдениң кээрин манаңар. Иоанн силерни сугже суп турган, а Мээң Адам, каш хүн эртерге, силерни Ыдыктыг Сүлдеже сугар-дыр.

Ыдыктыг Сүлде силерже бадып кээрге, күчү-күштү хүлээп алгаш, Иерусалимге, бүгү Иудеяга, Самарияга база чер-делегейниң кыдыыңга чедир Мээң херечилерим боор силер».

Ынча дээш, Иисус оларның караанга көзүлдүр дээрже көдүрлүп үнгөш, булутче ажытталы берген. Олар дээрже топтап көрүп турда, хенертен ак хептиг ийи эр кижини оларга көстүп келгөш, мынча дээннер: «Галилейжилер, чүгө мында дээрже кайгап тур силер? Силернин мурнунарга дээрже көдүрлү берген Иисус, Ооң ам канчаар чоруй барганын көргөниңер дег, шак-ла ынчаар дедир ээп кээр».

ЭЛЧИННЕРНИН АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГАЗЫ 1:3–11

«Орук, алыс шын болгаш амыдырал»

ээрги-Чаяакчы Иисус Христостун чер кырынга бараан болуушкуну, Ону белдир-ыяшка хере шаап шаажылаа-жеге чедир, үш чыл хире үргүлчүлээн. Дээрги-Чаяакчы камгалал болгаш Бурганның Чагыргазының дугайында Буянныг Медээни суртаалдап турган. Ооң чугаалаан чүүлдериниң чамдык эң чугулалары бо-дур:

«Мен дээрге орук, алыс шын база амыдырал-дыр мен. Чүгле Мени таварты дээрден башка, кым-даа Адамга кээп шыдавас» (Иоанн 14:6)

«Мен улусту өлүглер аразындан катап диргизип, оларга амы-тынны бээр мен. Меңээ бүзүрээр кижиге, өлү-даа бээр болза, амыдыралче эглип кээр» (Иоанн 11:25)

«Бо делегейге турар шаамда, Мен – бо делегейге чырык-тыр мен» (Иоанн 9:5)

«Мен дээрге амы-тынны бээр хлеб-тир мен. Мени сурап кээр кижиге кажан-даа аштавас база Меңээ бүзүрөөн кижиге кажан-даа суксавас» (Иоанн 6:35)

«Кижиге амытан Оглу читкен чүвени тып алыр база камгалаар дээш келген болгай» (Лука 19:10)

«Чүнү-даа мурнай Бурганның Чагыргазынга башкартырын кызынар, Бурганның чөптүг-шынныг деп санаан чүвезинче чүткүнер» (Матфей 6:33)

«Мен амыр-тайбыңны силерге арттырдым, силерге бээрим амыр-тайбыңым ол-дур. Бо делегейниң бээри дег эвес амыр-тайбыңны Мен силерге берип тур мен. Силерниң чүректеринер хөлзевезин, ол ышкаш кортпанар» (Иоанн 14:27)

«Могоп турупкан, аар чүк чүктөөн улус дөгере Меңээ келинер! Мен силерге тамчык-дышты хайырлаар мен. Мээң чагыгларымны бодунарга хомут дег кеткеш, Менден өөренип алынар, Мен биче сеткилдиг болгаш чөпшүл чүректиг мен, ынчангаш чуртталганарны тамчык-дыш бүргей бээр. Чүге дээрге Мээң чагыгларым хомуду чиик база Мээң чүдүртүр чүбгүм аар эвес» (Матфей 11:28–30)

«Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мээң сөзүмнү дыңнап турар болгаш Мени айбылап чоруткан Адамга бүзүрээр кижиге бүрүзү мөңгө амыдыралды алыр база шииткелге онаашпас, харын өлүмден амыдыралче шилчий берген болур» (Иоанн 5:24)

«Оглунга бүзүрээн кижиге мөңгө амыдыралдыг болур. А Оглун тооп дыңнаваан кижиге мөңгө амыдыралды көрбөс, харын Бурганның килени ооң-биле артып каар» (Иоанн 3:36)

«Мени эдерер дээн кижиге бар болза, ол бодунуң күзел-бодалындан ойталазын, бодунуң белдир-ыяжын хүн бүрүдө чүктөп алгаш, Мени эдерип чорупсун» (Лука 9:23)

«Бүгү делегейни холга кирип-даа алгаш, бодунуң амы-тынын ышкынып аар азы көңгүс херекчок чүве кылып аар болза, ол кижиге ооң ажыгы чүл?» (Лука 9:25)

«Мени улус мурнунга ажыгы-биле хүлээп көөр кижиге бүрүзүн Мен база Дээрде Адамның мурнунга хүлээп көөр мен. А Менден улус мурнунга ойталаар кижиден Мен база Дээрде Адамның мурнунга ойталаар мен» (Матфей 10:32–33)

«Дээр биле чер эстип-хайлы бээр, а Мээң сөстөрүм эстип-хайлы бербес» (Лука 21:33)

Элчиннерниң ажил-чорудулгазы

Амдыгаа дээр Дээрги-Чаяакчы Иисус Христостуң дээрже көдүрлүп үнгенинге чедир болган болуушкуннар дугайында чугаа чоруп турган. Оларны Матфей, Марк, Лука болгаш Иоанның тургусканы дөрт Буянныг Медээде тодарадып бижээн.

Чаа Чагыг-керээниң бешки номун «Элчиннерниң ажил-чорудулгазы» дээр. Ында ол үедеги Рим империяның янзы-бүрү девискээрлеринге христиан шажынның нептерээниниң төөгүзүн тодарадып бижип турар. «Элчиннерниң ажил-чорудулгазы» деп Номда кол черни Пётр биле Павел элчиннерниң бараан болуушкуну, ылаңгыя Павел элчинниң өске чоннарга суртаалчы ажил-чорудулгазы, ээлеп турар.

«Элчиннерниң ажил-чорудулгазы» деп Номну номчуп тура, Дээрги-Чаяакчы Иисус Христостуң Голгофада белдир-ыяшка өлүмү болгаш Ооң катап дирилгенин дамчыштыр Бурганның улуска хайырлааны камгалал дугайында медээниң чер-делегейге база тарап эгелээнин көөр бис.

Үш дугаар Буянныг Медээ биле Элчиннерниң ажил-чорудулгазын чаңгыс автор – Лука деп аттыг эмчи, Павел элчинниң эжи бижээн деп санап турар. Оларның бижиттинген үези – Христостуң Төрүттүнгенинден бээр санаарга, 60 чылдарның ортан үези чадавас. Ажил-чорудулга Буянныг Медээниң төөгүзүнүң дорт уланчызы болуп, Христостуң катап дирилгенинден эгелээш, 60 чылдарның эгезинге чедир үени хаара тудуп турар. Ол дээрге христиан шажынның эң баштайгы нептерээшкининиң төөгүзү-дүр.

Ыдыктыг Сүлдениң бадып келгени

Христостун дээрже көдүрүлгени Елеон даандан Иерусалимче эглип келгеш, өөреникчилер черле чыгып чаңчылчааны бажынның делгем өрээлинче кире бергеш, Бурганга тейлеп турганнар. Өөреникчилер-биле кады элээн каш херээженнер, оларның аразында Иисус Христостун иези Мария, турганнар. Иуданың орнунга он ийиги элчин кылдыр Матфий дээр кижини шилип алган.

Хосталышкын байырлалының соонда Беженги хүннүн байырлалында он ийи элчин шупту чаңгыс черге чыгып келген. Хенертен дээрден кедергей күштүг шуурганның шимээнинге дөмей ыт дыңналгаш, оларның турган бажынын дола берген. Оларга оттуг дылдарга дөмей бир-ле чүве көзүлгөн соонда, ол дылдар аңгыланза-ла, кижини бүрүзүнүн кырынга чаңгыстап турупкан. Элчиннер Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкеш, мурнунда билбези дылдарга чугаалап эгелээннер.

Иерусалимге ол өйде делегейнин чер-булуң бүрүзүндөн чыгып келгилээн Бурганга мөгөөр иудейлер база турган. Шимээн дыңнааш, олар ооң дыңналып кээп турган черинче далаш-биле чорупкан. Улус аймап-хөлзей берген, чүгө дээрге кижини бүрүзү дыңнаарга, элчиннер ооң төрөөн дылында чугаалап турар болган. Хөй улус элдепсингенинден: «Бо чүү болду?» — деп удур-дедир айтыржып турган. А чамдык улус: «Олар арага ижип алгаш, эзирип калганнар-дыр» — деп кочулаар болган.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 1:12–26; 2:1–13

Пётрнун суртаалы

III ётр биле он бир элчин чыылган чон мурнунга туруп алганнар, а Пётр бүгү улус дыңнаптар кылдыр дыңзыдыр чугаалап эгелээн: «Иудейлер база Иерусалимниң бүгү чурттакчылары! Бо бүгү чүү чүвөл дээрзин тайылбырлап берейн. Мени кичээнгейлиг дыңнап көрүңер. Бо улус, силерниң бодап турарыңар дег, эзирик эвес улус-тур, ам хүн үнгенден бээр чүглө үшкүшак ышкажыл. Бо дээрге харын Иоил медээчинин мынча дээн чүвези ол боор: „Бурган чугаалаан: Сөөлгү хүннерде Бодумнун Сүлдем-биле бүгү улусту бүргей аптар мен. Силерниң оглу-кызыңар өттүр билип медеглеп эгелээр, аныяк оолдарыңар онзагай көстүүшкүннер көөр, а кырганнар өттүр билген дүштер дүжээр. Мен ол хүннерде эр, кыс чалчаларымны безин Бодумнун Сүлдем-биле бүргей аптар мен, оон олар өттүр билип медеглей бээр. Өрү дээрге база куду черге кайгамчык бадыткал демдектери – хан, от болгаш дүргектелген ышты көргүзөр мен. Дээрги-Чаяакчының өндүр улуг болгаш бүгү улуска илден шииткел хүнү кээр бетинде, хүн дүмбей караңгы бооп, ай хан өннүг бооп хуула бээр. Ынчан Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырган кижиги бүрүзү камгалал алыр“.

Израиль чон, мээң чугаам дыңна: Назарет чурттуг Иисус дээрге Ону дамчыштыр кылган күчү-күштүг херектери-биле, кайгамчык чүүлдери-биле база бадыткал демдектери-биле „Мээң шилип алган Кижим-дир“ деп Бурганның шынзытканы Кижиги ол турган. Ол бүгү силерниң араңарга болган болгаш, ону боттарыңар билер силер. Иисусту силерниң холуңарга Бурганның бодап алганы-биле база баш удур көрүп кааны-биле хүлээдип бээрге, Ону бачыттыг улустуң холу-биле белдир-ыяшка хере шаап өлүрдүңер. Ынчалза-даа Бурган Ону катап диргискеш, өлүмнүң туттуруундан хостап кагды, чүге дээрге өлүм Анаа күш четпес болган-дыр.

Бурган Иисусту катап диргискен, а бис шупту ону херечилээн бис! Бурган Ону Бодунуң оң талазынче өрү көдүрүп алган. Иисус аазаттыңан Ыдыктыг Сүлдени Адазындан алгаш, ам көрүп база дыңнап турарыңар чүвени силерже синниктир бүргээни ол-дур. Ынчангаш Бурган Иисусту Дээрги база Христос кылдыр шилээнин билип ал, израиль чон! А силер Ону хере шаап турган-дыр силер».

Ол суртаалды дыңнап турган бүгү улус сагыжы ыстап аарып, Пётрдан болгаш өске элчиннерден: «Ха-дуңма, бис ам чүнү кылылы?» – деп айтырганнар. Пётр ынчан оларга мынча дээн: «Бачыттарынар миннип, Бурганче эглинер. Силерниң кижиги бүрүзү Иисус Христостун ады-биле сугга суктуруп, бачыттары дээш, өршээлден алзын, оон Ыдыктыг Сүлдени белек кылдыр алыр силер. Ол бүгүнү силерге, үре-салгалыңарга, силерден ырак турар бүгү өске чоннарга, бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчының кый дээри бүгү улуска азаан турган болгай».

Хөй улус Пётрнун сөстөрүн күзелдиги-биле хүлээп алган болгаш, ол хүн үш муң хире кижиги сугга суктуруп алган. Оон бээр-ле, Иисуска бүзүрөөннер ниитилелинин, тодарадырга, Христостун ачызында камгалал алганнарның санын Дээрги-Чаяакчы хүнүн-не көвүдөдип турган.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 2:14–47

Бертик-межел кижини экирткени

Бир катап Пётр биле Иоанн мөргүл шагында Бурганнын өргээзинче бар чытканнар. Бурганнын өргээзинин Кайгамчык каас дээр хаалгазынын чанынга улустун хуннун-не көдүрүп эккелгеш, анаа хайырлал диленири-биле арттырып каары бертик-межел кижини олурган чүве-дир. Бурганнын өргээзинче кирер хаалга аксынга Пётр биле Иоаннны көрүп кааш, демги кижини олардан база хайырлал диленген.

Пётр биле Иоанн олче топтап көргөш: «Бисче көрөм» — дээннер. Бертик-межел кижини олардан кандыг-бир чүве алырын кордап, топтап көргөн. Пётр ынчан: «Менде мөнгүн-даа, алдын-даа чок-тур, ынчалза-даа менде бар чүвени сенээ берейн: Иисус Христостун адынын күжү-биле туруп, кылашта!» — дээн. Оон бертик кижинин оң холундан туткаш, тургузуп келген. Хенертен бертик кижинин тавангайлары, дискектери күш кире берип, ол бут кырынга тура халааш, кылаштап эгелээн. Оон шурагылай аарак кылаштап база Бурганны алдаржыдып, олар-биле кады Бурганнын өргээзинче кирип келген. Бурганнын өргээзинин Кайгамчык каас хаалгазынын чанынга хайырлал диленип олурган кижини Бурганнын өргээзинге турган улус танып каан. Хамык улус оон Бурганны алгап-мактап, кылаштап турарын көрүп кааш, оон-биле болган чүүл дээш элдепсинип, корга берген.

Экирээн кижини Пётр биле Иоанндан салдынар ужур чок болган, а кайгап-хараан хамык улус Соломоннун серизи дээр черге оларны үглөп келген. Ону көргөш, Пётр мынча дээн: «Израиль чон! Чүге ол чүүл дээш кайгап тур силер? Бис бо кижини кылаштай бээр кылдыр бодувустун күжүвүс-биле база Бурганга бердингенивис-биле кылыпкан чүве дег, чүге бисче ынчаар кайгап тур силер? Бистиң ада-өгбевистин: Авраам, Исаак болгаш Иаковтун Бурганы Бодунун Чалказы Иисусту ынчалдыр алдаржыткан-дыр. А силер Иисусту рим эрге-чагыргага хүлээдишкеш, Ону хостаар деп турган Пилаттын мурнунга Оон ойталаан силер. Ыдыктыг, чөптүг-шынныг Кижиден ойталааш, өлүрүкчүнү силерге хостап бээрин дилээн силер. Амыдыралдын Үнер дөзүн өлүргөн силер! Ынчалза-даа Бурган Ону өлүглер аразындан катап диргизип каан, а бис ону херечилээн бис. Бо кижини Иисустун ады быжыктырган-дыр, чүге дээрге Оон адынын күжүнгө бүзүрэн-дир бис. Көрүп турарыңар база билириңер бо кижини Иисуска бүзүрөл шуптунарнын мурнунга бүрүнү-биле экиртип кагды. Ынчаарга, ха-дунма, силер-даа, силернин баштынчыларыңар-даа чүве билбизинден ынчаар кылганын билер мен. Бурган Бодунун медээчилеринин аксы-биле Христостун хилинчек көөрүн баш бурунгаар медеглээш, бүгү чүвени ынчалдыр боттандырды-даа. Силернин бачыттарыңар өршээттинзин

дээш, ооңарны миннип, Бурганче эглиңер! Дээрги-Чаяакчы ынчан силерге чаартыныышкынның үезин хайырлаар база Христос кылдыр шилип бергени Иисусту чорудуп бээр. Бодунуң ыдыктыг медеэчилерин дамчыштыр Бурганның үе-дүпте-ле баш бурунгаар медеглээни дег, бүгү чүвени катап тургузар үе келгижеге чедир, Иисус дээрлерге артар ужурлуг. Бурган Бодунуң ынак Чалчазын катап диргискеш, Ол силерге ачы-буянын хайырлап, шуптуңарны бачыттыг оруктарындан чайлатсын дээш, Ону хамыктың мурнунда силерге чоруткан-дыр».

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 3:1–26

Пётр биле Иоанны тудуп хоругдааны

Пётрнуң суртаалының болгаш бертик-межел кижинин экирээниниң соонда, беш мун хире кижии Иисус Христоска бүзүрей берген. Ынчаарга Пётрнуң чугаалаан сестери Бурганның бараалгакчылары болгаш даргаларның килеңин хайындырыптарга, олар Пётр биле Иоанны тудуп хоругдааш, таңныылдарга кадартып каарын дужааган. Даартазында хүндүс иудейлер даргалары, баштыннар болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары Иерусалимге чыгып келген. Олар элчиннерни эккээрин дужаагаш, бертик-межел кижини экирткенинге хамаарыштыр: «Кандыг күш-биле база кымның өмүнээзинден бо бүгүнү кылган силер?» – деп айтырганнар.

Ынчан Пётр, Ыдыктыг Сүлдеге бүргеткеш, мынча деп харыылаан: «Улус-чоннуң даргалары болгаш баштыннар! Бертик кижиге көргүскен буянывыс дээш, бөгүн бистен харыы негеп, ону канчаар экирткенивисти айтырып турар болзунарза, силер бүгүде база бүгү израиль чон билип алзын: силерниң хере шаап кааныңар, Бурганның өлүглер аразындан катап диргискени Назарет курттуг Иисус Христостуң ады-биле ол кижии мурнунарда каң-кадык турар-дыр! Иисус дээрге тудугжулар силерниң херекчок дээш октапканыңар, ынчалза-даа эң чугула апарган даш-тыр. Камгалаң чүгле Оон кээр, бистин ооң ачызында камгалаң алырывыс дээш, кижии амытанга берип каан өске ат чырык черде чок».

Пётр биле Иоанның дидимин көргөш база ол ийи кижии бөдүүн, эртем-билиг чок улус-тур деп эскерип кааш, оларның суртаалын дыңнап турган даргалар болгаш баштыннар кайгай берген. Ындыг болза-даа, удавайн олар Иисус-биле кады чораан кижилер бо-дур деп танып кааннар; чүгле, экирээн кижини көргөш, оларга удур чүнү-даа чугаалап шыдавааннар. Элчиннерге бичии када үне бээрин дужаагаш, дээди бараалгакчылар биле баштыннар аразында мынча деп сүмелешкен: «Бо улусту канчаар бис? Оларның кайгамчык чүүл кылганын Иерусалимниң бүгү курттакчылары билир болгай, а бис ону меге деп шыдавас-тыр бис. Ынчаарга ол дугайында медээ чонга улам нептеревезин дээш, оларга Иисустуң адындан кымны-даа болза өөредирин хоруп каалыңар».

Оон дээди бараалгакчылар элчиннерни кый депкеш, оларга Иисустуң адындан чүве чугаалавазын база өөретпезин шынгыы дужааганнар. Ынчалза-даа Пётр биле Иоанн оларга: «Бодап көрүнер даан, Бурганга эвес, силерге чагыртырын Ол чүүлзүнер бе? Бис көргөн болгаш дыңнаан чүвевис дугайында ыйттавайн барып шыдавас бис» – деп харыылааннар. Ынчан Чөвүлелге чыылган бүгү улус элчиннерге кеземче онаар аайын тыппайн база чондан корткаш, оларны котпактааш, хостап салыпканнар, чүге дээрге бүгү чон болган кайгамчык чүүл дээш Бурганны алдаржыдып турган.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 4:1–21

Иисуска бүзүрээни дээш эн баштай хилинчек көргөн Стефанның өлүмү

Слчиннерниң саналы-биле, христиан ниитилел чеди дузалакчыны азы бараан болукчуну шилип алгаш, ядыы-түрөңги улус дээш онзагай сагыш салыышкынын оларга дагзып каан. Баштайгы дузалакчы кылдыр Стефанны — Ыдыктыг Сүлде, бүзүрел болгаш күшке бүргеткен кижини шилип алганнар. Стефан чон аразынга өндүр улуг кайгамчык демдектерни кылып турган. Христоска бүзүрөөннерниң удурланыкчылары Стефанны көөр хөңнү чок болуп, ооң-биле маргыжып турганнар. Ынчалза-даа Стефанның мерген угаанынга удурланыр харык чок болганнар, чүге дээрге Ыдыктыг Сүлде Боду чүнү чугаалаарынга ону өөредип турган. Олар ынчан чамдык улусту Стефанны буруудадып, ол Моисейни болгаш Бурганны бак сөглөп турган дээр кылдыр көгүдүп алганнар. Чонну ынчалдыр Стефанга удурландырып алгаш, олар ону тудуп хоругдааш, дээди иудей Чөвүлелге эккелгеннер. Кажан буруудадыкчылар меге херечилелин кылып эгелээрге, дээди иудей Чөвүлелде Стефанче көрүп олурган бүгү улус ооң арны, дээрниң төлээзиниң арны дег, чырып келгенин көрүп каан.

Бурганның дээди бараалгакчызы бүгү буруудадыышкыннарны дыңнап алгаш, Стефандан: «Ол шынныг бе?» — деп айтырган. Ынчаарга Стефан Ыдыктыг Бижилгеден сөстөр-биле харыылап эгелээн. Ооң сойгалаан чугаазын дыңнааш, чыылганнар калчаарап, хорадаанындан диштерин кыжырадып турганнар.

А Стефан Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкеш, карактарын дээрже шиглей көдүргөш, Бурганның алдарын болгаш Бурганның оң талазында турар Иисусту көрүп кааш: «Дыңнаңар, мен аңгайтыр ажыттына берген дээрни болгаш Бурганның оң талазында турар Кижини амытан Оглун көрүп тур мен» — дээн. Ону дыңнааш, бүгү улус хорадап алгыржы бергеш, Стефанның сөстөрүн дыңнавазы-биле, кулактарын бөөшкүннеп алгаш, олче хөмө шуражы бергеннер. Олар ону хоорайдан үндүргөш, даш-биле соп эгелээннер. Стефан: «Дээрги Иисус! Мээң амы-тыным хүлээп ал!» — деп мөргүп турган. Оон дискектенип олуруп алгаш, дыңзыг үн-биле: «Дээрги-Чаяакчы, бо бачыды дээш, оларны буруудатпайн көр!» — дээн. Ынча дээш, ол өлүп калган.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 6:2–15; 7:1–60

Филипп болгаш эфиоп дүжүмет

Етефан хилинчек көрүп өлгөн соонда, Иерусалимге христиан ниитилелге удур истеп-сүрүүшкүннөр эгелээн. Христианнар Иудея биле Самариянын янзы-бүрү хоорайларынче тарап чоруй барган. А элчиннөр Дээрги-Чаяакчынын сөзүн суртаалдаарын соксатпааннар.

Оон бир катап Дээрги-Чаяакчынын төлээзи Филипп дээр христиан кижиге: «Дораан мурнуу чүкче, Иерусалимден Газа хоорай баар кагдынган ээн орукче чорувут» — дээн. Филипп ол дораан чорупкан. Ынчан бир-ле эфиоп кижиге — ызыгууртан дүжүмет, Эфиопиянын кадынынын эртине-байлаанын кадагалакчызы — Бурганга мөгөйип, Иерусалимге четкеш келген соонда, ол-ла орук-биле чанып орган. Эфиоп бодунуң чуузазынга саадапкаш, Исаяя медээчинин номун номчуп чораан.

Ыдыктыг Сүлде Филиппке мынча дээн: «Чуузага чеде бергеш, ооң чаны-биле базып олур». Филипп чуузага чеде бергеш, дүжүметтин Исаяя медээчиден номчуп турарын дыңнап кааш: «Номчаан чүүлүнөрниң утказын билип турар-дыр силер бе?» — деп айтырган. «Кандыг-бир кижиге тайылбырлап бээр болза дээрден башка, канчап билип алыр кижиге мен?» — деп, демгизи харыылааш, чуузага кады олурарынче Филиппти чалаан. А дүжүметтин Бижилгеден номчуп олурган черинде мынча дээн болган: «Дөгөрери-биле аппарат чыдар дөтпө-хураган дег, дүгүн кыргыыр дээн хойнуң үн үндүрбези дег, ол аксын ажытпаан. Ону дора көрүп, чөптүг шииткел кылбааннар. Ынчаарга Ооң салгалынын дугайында кым чугаалап шыдаарыл? Ону чер кырынга амылыг арттырбаан болгай».

Дүжүмет Филипптен: «Айтып берип көрөм, медээчи мында кымнын дугайында чугаалаан чоор: бодунуң дугайында бе азы өске кандыг-бир кижиге дугайында бе?» — деп айтырган. Филипп ынчан тайылбыр кылып, Бижилгениң ол черинден эгелээш, Иисус дугайында Буянның Медээни анаа медегледей берген.

Чоруп-ла оргаш, олар сугга чедип келгеннер. Дүжүмет: «Көрөм, суг бо-дур. Мээң сугга суктуруп аарымга чүү шаптыктап турарыл?» — деп чугаалааш, чуузазын доктаадырын дужааган. Оон олар ийилээн сугну сүзүп кире бээрге, Филипп дүжүметтин Христоска бүзүрелин көргөш, ону сугга суккан. Кажан олар сугдан үнүп кээрге, Ыдыктыг Сүлде Филиппти өске черге алгаш барган. Дүжүмет бодунуң оруун өөрүшкү-маңнайлыг уламчылап чорупкан, а Филиппти ооң соонда черле көрүп көрбөөн.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 8:26–39

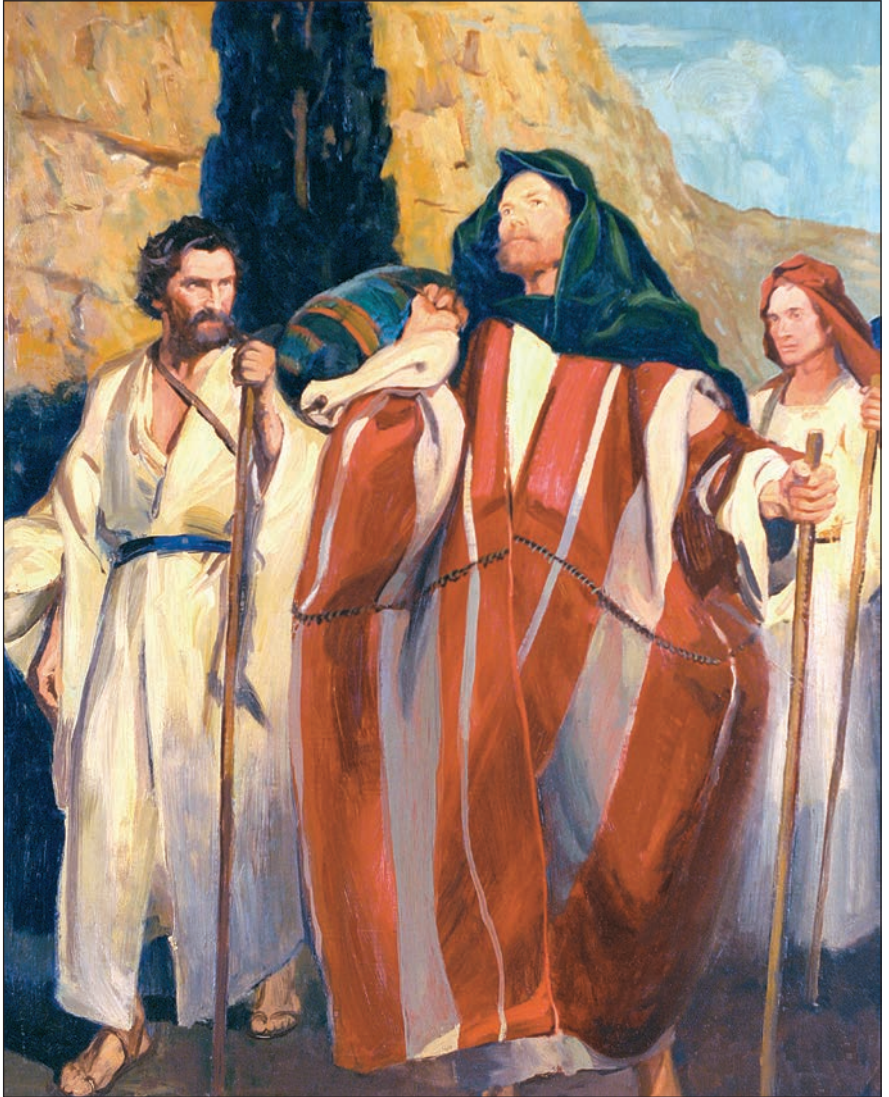
Христианнарның истеп-сүрүкчүзү Савл

Мерусалимде христиан ниитилелди истеп-сүргеннерниң бир рээзи аныяк фарисей Савл болган. Савл иудей шажынчы билигни кончуг эки шингээдип алган база Ыдыктыг Бижилгени эки билир турган. Савл ада-өгбениң чаңчылдары дээш аажок чүткүлдүг, ыдыктыг хоойлунуң хамык сагылга-дүрүмнерин хажык чок күүседир кижиге чүве-дир. Ынчалза-даа, алыс шынны билбес болгаш, Савл Иисус дээрге Мессия-дыр деп бүзүревейн, христианнарны шын чүдүлгени хажыткан улус деп санап чоран. Ол Иисус Христостун өөреникчилериниң бажыңнарынче чүткүп кирип, оларны тудуп алгаш, хүлүп, кара-бажыңнадып, хилинчек болгаш өлүмгө онаап турган.

Стефанны даш-биле соп өлүрүп турда, Савл шаажылакчыларның хевин кадарып, ооң-биле бо шаажылалга хамаарылганын көргүскен. Ол каржы-дошкун кижиге эвес-даа болза, чөптүг шииткел боттанып турар-дыр деп бүзүрели ону чайгылыш чок кылып каан.

Айыылдыг чүдүлгө хажыдыышкыны ырадыр тарап, ооң бир төвү Дамаск хоорай апарган деп дыңнааш, Савл ынаар чоруур деп шиитпирлээн. Дээрги-Чаяакчының өөреникчилеринге килеңи хайныгып, Савл Бурганның дээди бараалгакчызынга чеде бергеш, Дамаскының синагогаларынче бижээн чагааларны оон дилеп алган. Чагаалар Савлга Христосту эдерген бүгү улусту Дамаскыга тудуп алгаш, хүлүп-бектээш, Иерусалимче эккээринге дузалаар ужурлуг турган.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 7:58; 8:1, 3; 9:1-2

Дээрги-Чаяакчының Савлга көзүлгени

Кажан Савл Дамаскыже чоокшулап бар чыдырда, хенертен ону дээрден чырык хөмө чырыдыпкан. Савл черже кээп ушкаш: «Савл! Савл! Мени чүге истеп-сүрүп тур сен?» – дээн үн дыннап каан. Ол: «Силер кым силер, Дээрги?» – деп айтырган. А Дээрги-Чаяакчы: «Мен – сээң истеп-сүрүп турарың Иисус-тур мен – деп харыылаан. – Сени сүрген кымчыже бажың чайгаш, хей-ле бодунга хора чедирер сен». Савл коргуп-сүртеп, мынча дээн: «Дээрги, чүнү кылырын дужаар силер?» Дээрги-Чаяакчы анаа: «Туруп келгеш, хоорайже чорувут. Анаа баарыңга, сээң ам чүнү кылыр ужурлуунну улус чугаалап бээр» – деп харыылаан.

Савл-биле кады чораан улус дылдары көжүп калган турган: олар үннү дыннаарын дыңнааннар, ынчалза-даа кымны-даа көрбээннер. Савл черден туруп келген, а карактарын ажыдып-тарга, ол чүнү-даа көрбөс апарган бооп-тур. Кады чораан улузу ону холундан четкеш, Дамаскыже аппаратаннар.

Дамаскыга Христостун шынчы талалакчызы Анания дээр кижиге турган. Дээрги-Чаяакчы анаа ажыдыышкын кылып: «Анания! Бо дораан Дорт дээр кудумчуга бар, оон Иуданын бажыңындан Тарс хоорай чурттуг Савл дээр кижини айтыр, ол ам ында мөргүп турар-дыр. Ол Менден ажыдыышкын алган: чедип келгеш, холдарын анаа дээскеш, оон карактарын экиртип бээр Анания дээр кижини көргөн-дир» – дээн. Анания мынча деп харыылаан: «Дээрги-Чаяакчы, мен ол кижиге дугайында база Иерусалимде Сээң улузунга удур ооң кылганы эндерик бузуттуг үүлгедиглер дугайында хөй улустан дыңнаан мен. А бээр кээрге, ол Сээң адыңга бүзүрээр бүгү улусту тудуп хоругдаар эргени Бурганнын дээди бараалгакчызындан дилеп алгаш, чедип келген-дир». Ынчаарга Дээрги-Чаяакчы анаа: «Ынаар бар, чүге дээрге ол кижиге – Мээң шилип алган чепсээм-дир. Ол Мээң адымны өске чоннарнын, хааннарнын болгаш израиль чоннун мурнунга меделгээр. Мээң адым ужун ооң ам кайы хире хилинчек көөрүн Бодум анаа айтыр мен» – дээн.

Анания Дээрги-Чаяакчының анаа айытканы черже чорупкан. Бажыңче кире бергеш, ол Савлга холдарын дээскеш: «Дунмам Савл! Бээр кел чорунда, сенээ уткушкан Дээрги Иисус сээң карактарың катап көре берзин дээш база Ыдыктыг Сүлде сени бүргезин дээш, мени сенче чорудупту» – дээн. Ол дораан Савлдын карактарындан балык казыры дег чүве адырлып кээп дүшкен соонда, ооң согуру эттине берген. Ол-ла хүнде Савл Иисустун адындан сугга суктуруп алгаш, синагогаларга Иисус дээрге Бурганнын Оглу-дур деп суртаалдап эгелээн.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 9:3–20

Савлдың Дамаскыдан дескени

Савлдың суртаалдарын дыңнаан улус шупту кайгап: «Иерусалимге Иисуска бүзүрөөн улусту чок кылырын кызып турган кижин ол эвес чүвө бе? Оларны тудуп хоругдааш, Бурганның дээди бараалгакчыларынче аппаар дээш, ол бээр кел чораан эвес чүвө бе?» – деп турганнар. А Савл бүзүрелинге улам быжыгып, бодунуң суртаалдары-биле Иисус дээрге Христос дээрзин шынызыдарга, Дамаскыда чурттаан иудейлер аайын тыппайн турган.

Элээн үр үе эрткенде, иудейлер Савлды өлүрөр дээш, сүлчээ кылганнар. Ону боттандырары-биле, олар Савл Дамаскыдан чоруур деп баарга, тудуп алыр алзын дээш, хоорайның шупту хаалгаларыңа шериглер тургузуп кааннар. Савл ол дугайында билип кааш, хоорайга артып калган. Иисустуң өөреникчилери дүне када келгеш, ону улуг аргаан хааржакка олурткаш, хоорай ханазының артынче бадырыпканнар.

Савл Дамаскыдан чоруткаш, Иерусалимге чедип келген. Аңаа ол Иисустуң өөреникчилеринге каттыжып аарын оралдашкан. А олар шупту Савл ылап-ла Иисустуң өөреникчизи деп бүзүрөвейн, оон коргар болганнар. Элчиннерниң бирээзи, Варнава, ынчан ону эдертип алгаш, өске элчиннерге келгеш, Савлдың орукка чорааш, Дээрги-Чаяакчыны көргенин, Бурганның ооң-биле канчаар чугаалашканын база Иисустуң ады-биле оон Дамаскыга кайы хире дидим суртаалдаанын оларга чугаалап берген. Ынчан элчиннер база бүгү христиан ниитилел Савлды бүзүрөөн эжи кылдыр хүлээп алган. Савл (а оон Павел деп өске ады база бар) Христостуң элчиннериниң бирээзи апарган. Ооң амыдыралының сорулгазы Христосту өске чоннар улунга суртаалдаары апарган.

Павел элчин аңгы-аңгы хоорайларда Христоска бүзүрөөннер ниитилелдеринге хөй чагаалар бижээн. Оларның бирээзинге Павел элчин мынча деп бижээн: «Ынчан чедишкимин деп санап чораан чүүлүмнү ам Христостуң ачызында хей хоозун деп санап тур мен. Ол туржук, мээң Дээргим Христос Иисусту билип алырының өндүрүңгө деннээрге, өске бүгү чүүл шуут херек чок деп санап тур мен. Иисусту бодааш, өске бүгү чүүлдү өдек дег үндүр октапкан мен. Чүгле Христос-биле харылзаам бар болзун, чүгле Ооң-биле бүрүн катчып алың! Ыдыктыг хоойлуну дамчып кээр агартышкынны эвес, а Христоска бүзүрөөринден дөстелир, бүзүрел дамчыштыр Бургандан кээр агартышкынны чедип алың!»

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 9:21–28; ФИЛИПЧИЛЕРГЕ ЧАГАА 3:7–9

Пётрнуң Иоппияга Тавифаны диргискени

Иоппия дээр өртөөл хоорай Чер ортузу далайның эринде турар. Ооң Яффа деп ады база бар. Иоппияга Иисустуң бир кыс өөреникчизи турган. Ооң адын Тавифа азы «Элик» дээр чүве-дир. Ол хөй буянныг херектер кылып, улуска хайырлал берип чораан. Оон бир катап Тавифа аарааш, удавайн чок болган. Эштери ооң мага-бодун чуггаш, кырыкы өрээлче салып кааннар.

Пётр элчин ынчан Лидда хоорайга турган. А Лидда Иоппияның чоогунда турар боорга, Иоппия чурттуг христианнар Пётрге ийи кижичорудупкаш, ооң оларже саадал чок чедип кээрин дилээннер.

Кажан Пётр чедип кээрге, ону кырында өрээлче кири бергеннер, а бүгү дулгуяк кадайлар ону үглөп келгеш, олар-биле кады турган үзүнде ол херээженниң даарап берген хөйлеңнерин болгаш өске-даа хевин ыы-сыылыг көргүзүп эгелээннер. Пётр оларның дөгөрезин өрээлден үндүрүпкеш, дис кырынга олура дүшкеш, мөргүп эгелээн. Оон өлгөн кижиче эргилгеш: «Тавифа, туруп кел!» — дээн. Ол херээжен карактарын ажыдып келгеш, Пётрну көрүп кааш, ковайып келген. Пётр олче холун сунгаш, тургузуп алган. Оон Пётр өөреникчилерин болгаш дулгуяк кадайларны кый депкеш, Тавифа дириг дээрзин оларга көргүскен.

Ол болуушкун бүгү Иоппияга билдингир апарган болгаш, хөй улус Дээрги-Чаяакчыга бүзүрей берген. А Пётр Иоппияга алгы-кеш эттээр Симон дээр бир кижиниң бажыңыга элээн үр чурттап турган.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 9:36–43

Чүс шериг баштыңчызы Корнилий

Иисус Христос болгаш Ооң элчиннериниң чурттап чораан үезинде, чүгле Израильдиң чери эвес, а Чер ортузу далай кавызының бүгү чурттары база, Римниң чагыргазының адаанче кирген. Римчилер ол чурттарга шериглерин тудуп турган. Италий дээр батальон шериг Чер ортузу далайда өртөөл Кесарияга турган. Ол батальоннуң баштыңчыларының бирээзи чүс шериг баштыңчызы Корнилий болур чүве-дир. Ооң боду-даа, өг-бүлезиде-даа Бурганны аажок хүндүлээр, Аңаа бердинген улус турган. Корнилий ядыларга хөй хайырлал бээр, Бурганга үргүлчү мөргүүр кижиде чүве-дир. Бир-ле катап көстүүшкүнге аңаа Бурганның төлээзи чедип келгеш: «Корнилий! Мөргүлдөр болгаш ядыларга хайырлалдарыңны Бурган бодап алган-дыр. Ам Пётр деп адаткан Симонну эккээр кылдыр Иоппияже улустан айбылавыт. Сени база бүгү өг-бүлени камгалаар сөстөрүң ол сеңээ чугаалап бээр» — дээн. Бурганның төлээзи Корнилийден чоруй баарга, ол бодунуң ийи чалчазын болгаш Бурганга бердинген бир шынчы шерийн кый деп алгаш, бүгү чүвени чугаалааш, оларны Кесарияның мурнуу талазында турар Иоппияже чорудупкан.

Шериглер Иоппияга келгеш, аңаа Пётрну тып алганнар. Пётр шериглерни хүлээгеш, хондуруп алган, а даартазында хүндүс олар-биле кады Кесарияже чорупкан. Оларны ында Корнилий, бодунуң төрөлдөрүн болгаш чоок эш-өөрүн оларның кээринин мурнунда чыып алгаш, манап турган. Пётр ынчан чыылган улуска чугаалап эгелээн: «Бурган улусту ылгай көрбөс дээрзин ам-на билдим. Кандыг-даа чоннуң иштинден Ону хүндүлээр база чөптүг чорукту барымдаалаар улус Ооң сеткилинге кирер-дир. Бурганның израиль чонга чорудуп бергени медээ дугайында билер силер. Амыр-тайбың дугайында Буянның Медээзин Ол бүгүдөниң Дээргизи Иисус Христостуң аксы-биле медегледи. Иоаннын суртаалдааны сугга суктуруушкун соонда, Галилеядан эгелээш, бүгү Иудеяга чүү болуп турганын билер силер. Бис Иисустуң иудейлер чуртунга база Иерусалимге кылып турган бүгү чүүлдериниң херечилери бис. Иудейлер Ону шаажылап ыяжынга кадай шаап өлүргөннер. Ынчалза-даа Бурган Иисусту үшкү хүнде катап диргискен. Ол биске улуска суртаалдаарын база дириглерни-даа, өлүглерни-даа шиитсин дээш, Бурганның салып кааны шииткекчи — Ол Боду

дээрзин херечилээрин дужааган. Бүгү медээчилер Оон дугайында херечилеп, Аңаа бүзүрээн кижигү бүрүзүнүн бачыттарын Оон ады-биле өршээрин бадыткап турганнар». Пётрнуң суртаалынын соонда Корнилий боду, оон өг-бүлөзи бүрүнү-биле болгаш бүгү эш-өөрү Бурганнын Оглу Иисус Христоска бүзүрөй бергеш, Оон ады дээш сугга суктуруп алганнар.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 10

Дээрний төлээзиний Пётрну кара-бажындан хостааны

Ол үеде Ирод хаан христиан ниитилелге хамааржыр улусту истеп-сүрүп эгелээн. Ооң дужаалы-биле Иоанның акызы Иаков элчин өлүртүп каан. Иудейлерге ол чорук тааржырын көргөш, хаан Пётр элчинни база тудуп хоругдааш, ону кара-бажыңче киир октааш, Хосталыышкын байырлалының соонда ону чон мурнунче үндүрүп келгөш, оон шаажылаар деп бодаан. Пётрну кара-бажыңга он алды шериг кадарып турган. А христианнар ниитилели бүгү ол үениң дургузунда Пётр дээш Бурганга бар шаа-биле мөргүп турган.

Иродтун Пётрну чон мурнунче үндүрүп кээр деп турганы хүннүн бүдүүзүндө дүне элчин ийи илчирбе-биле демирледип алгаш, удуп чыткан, а кара-бажыңның эжиин таңныылдар кадарып турган. Хенертен дүн ортузунда Дээрги-Чаяакчының төлээзи Пётрга көстүп келгөш: «Дүрген тур» — дээн. Ол дораан илчирбелер Пётрнун холдарындан кээп дүшкен. Оон дээрний төлээзи Пётрга: «Идик-хевиң кедип ал» — дээн. Дээрний төлээзиниң кылып турар хамык чүүлү херек кырында болуп турарын билбейн, Пётр ону эдерип үнүп келген. «Көстүүшкүн көргөн боор мен» деп, ол бодап чораан. Бирги болгаш ийиги ээлчегниң таңныылдарының чаны-биле эрткеш, олар хоорайже үнер демир хаалгага чедип келгеннер. Хаалга боду-ла ажыттына берген. Олар үнүп келгөш, бир кудумчу дургаар кылаштап чорупканда, дээрний төлээзи хенертен чоруй барган.

Пётр миннип келгөш, мынча дээн: «Ам ылап шын билдим: Дээрги-Чаяакчы Бодунун төлээзин чоруткаш, мени Иродтун холундан база иудей чоннун меңээ онаар боор деп манап турганы шаажылалдан камгалаан-дыр». Пётр долгандыр көрдүнгөш, Иоанн Марктын авазы Марияның бажыңынче чорупкан. Ында хөй бүзүрөөннер чыылгаш, мөргүп турган чүве-дир. Оларга келгөш, Пётр Дээрги-Чаяакчының ону кара-бажындан канчаар үндүрүпкенин чугаалап берген.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 12:1–17

Павел элчинниң бирги аян-чоруу

Павел элчин өске чоннар улузунуң аразынга Буянныг Медээни суртаалдаар деп бодунуң хүлээлгезинге шынчы бооп арткан. Ол Дээрги-Чаяакчы Иисус Христостун: «Ынчангаш барыңар, Аданың, Оглунуң болгаш Ыдыктыг Сүлдениң ады-биле бүгү чоннарны сугже суп, оларны Мээң өөреникчилерим боор кылдыр ээлдириңер» деп христианнарга бөгүн-даа болза онза чугула хевээр арткан айтыышкынын чүткүлдүг эдерип келген. Сирияда Антиохия хоорайдан эгелээш, Павел Буянныг Медээ суртаалдаар дээш, Рим күрүнениң янзы-бүрү хоорайларын болгаш девискээрлерин таварып эрткен үш үр хуусаалыг аян-чоруун кылган.

Бирги аян-чорукче Павел-биле кады Варнава элчин база үнүпкен. Антиохиядан корабль оларны Кипр ортулукче эккелген. Кипрден олар Биче Азияже (амгы Турцияже) эжиндирип келгенер, а оон бирде чадаг, бирде элчиген мунуп чорааш, Галатия дээр девискээрге чеде бергеннер. Аңаа, Икония хоорайга, суртаалын эгелеп алганнар. Дыка хөй чон Христоска бүзүрей берген. Икониядан элчиннер Листра хоорайже чорупканнар. Листрага Дээрги-Чаяакчы Павелди дамчыштыр бир бертик кижини экиртип каан. Улус Павел биле Варнаваны бурганнар-дыр деп бодаан. Зевс дээр грек бурган-ның бараалгакчызы оларга өргүл кылыр деп барган. Ынчалза-даа ол дугайында дыңнап кааш, элчиннер хевин ора соп каапкаш, чон аразынче кире халчып, ыткыр алгыржы бергеннер: «Улус-чон! Бо канчап бардыңар? Силер-биле дөмей кижилер-дир бис! Силерге Буянныг Медээ медеглеп келдивис. Бо хоозун дүрзү-бурганнарны каапкаш, дээрниң, черниң, далайның база оларда бар бүгү чүвениң Чаяакчызы дириг Бурганче эглиринерни күзеп тур бис. Эрткен үе-шагда Бурган чон бүрүзүнге бодунуң оруу-биле чоруурун чөпшээрэн. Ынчалза-даа буянныг үүлезин кылып, Бодунуң дугайында үргүлчү херечилеп келген. Ол силерге дээрден чаъсты болгаш дүжүткүр өйде дүжүттү берип, а ол ышкаш аъш-чемни силерге хайырлап база чүректериңерни өөрүшкү-биле долдуруп келген».

Элчиннер Листрага дидим суртаалдап турган. Ындыг-даа болза, Листрага келген элээн каш иудейлер: «Оларның чугаазында шын чүве чок, шуптузу меге-дир» — деп чонну күткүткеннер. Павелди даш-биле соп турганнар, ынчалза-даа Бурган ону камгалап каан болгаш, ол дириг артып, оруун уламчылаан. Листрадан Павел

Дервия хоорайга чедип келгеш, аңаа база Буянның Медээни суртаалдаан, оон хөй улус Дээрги-Чаяакчыже эгли берген. Дервиадан Павел биле Варнава Бурганның авыралы-биле ам күүсеткени даалга дээш оортан үнүпкени Антиохияже эглип келгеннер. Антиохияга чедип келгеш, олар христианнар ниитилелин чыггаш, оларның суртаалын дамчыштыр өске чоннар улунга бүзүрелдин эжиин Бурганның канчаар ажыдып бергенин дыңнатканнар.

Павел элчиннің бирги аян-чоруу үш чыл хире уламчылаан.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 13; 14

Павелдин ийиги аян-чоруу

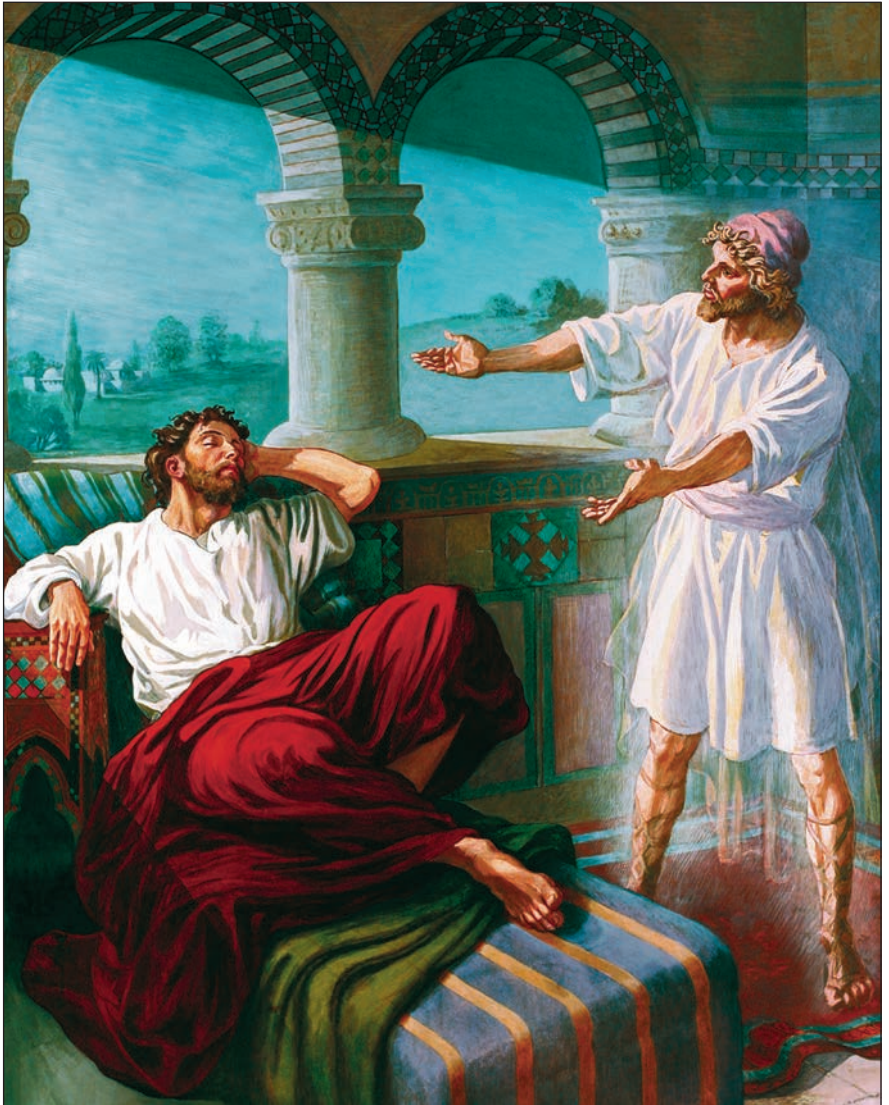
Буянныг Медээ суртаалдаар ийиги аян-чоруунун үзинде Павелди еврей уктуг христиан Сила үдеп чораан. Антиохиядан олар катап база Дервия биле Листра хоорайларже (Павелди анаа элээн каш чыл бурунгаар даш-биле соп, өлүрүп каар часкан чүве-дир) чорупканнар. Павел анаа сөөлзүредир оон шынчы дузалакчызы апарган Тимофей деп аныяк оолга ужуражы берген.

Олар Эгей далайның азия талаккы эрик кыдыында турар Троада хоорайга келгеннер. Дүне када Павел мындыг көстүүшкүн көргөн. Оон мурнунга Македония чурттуг бир-ле кижиге турупкаш: «Македонияга келгеш, биске дузалап көр!» – деп дилеп-тир. «Ол дүш көргөн соонда, Бурган бисти Буянныг Медээни Македонияга медеглезин дээн-дир деп түннээш, доп-дораан ынаар чоруптарын шийтпирлээн бис» деп, Элчиннерниң ажил-чорудулгазының автору Лука бижип турар. Ол боду Павелге Троадага каттыжып алган хире. Македония болза Грецияның соңгу-чөөн талазында рим девискээр чүве-дир.

Павел биле эштери Эгей далайны корабль-биле кешкеш, Филиппы хоорайга эжиндирип келгеннер. Европада бирги христианныр ниитилели ылап-ла Филиппыга үндезилеттинген турган боор. Филиппыга Павел биле Силаны кара-бажыңнап каан, а ол дугайында чугаа мооң соонда боор. Павел Филиппыдан Эгей далайның эриинде улуг өртөөл хоорай Фессалоникага келген. Анаа дыка хөй эллиннер (грек дылдыг улус), а ол ышкыш чамдык еврейлер Христоска бүзүрөй берген. Ындыг-даа болза, еврейлер аразында Павел биле Силаның удурланыкчылары база бар болуп, чонну оларга удур көдүрүпкөн. Ынчан Павел Сила-биле кады Верия хоорайже чоруур ужурга таварышканнар. Вериядан Павел Грецияның кол хоорайы Афиныга келген. Греция ол үеде Римге чагыртып турган. Ону Ахайя деп эде адап каан болган. Афиныга Павел Бурганның сөзүн философтар болгаш бөдүүн чоннун мурнунга суртаалдап турган. Ол дугайында бис база-ла дараазында бир чугаадан номчуур бис. Афиныдан ол Рим күрүнеде эң чугула хоорайларның бирээзи болур Коринфке келген. Коринфке Павел бүдүн чартык чыл болган. Ол үеде анаа улуг христиан ниитилел тургустунган. Коринфтен Павел далайлап Биче Азияже эглип келгеш, Эфес дээр улуг хоорайга барган. Оон ол оруун уламчылааш, Иерусалимге чедип каапкаш, Антиохияже эглип келген.

Павелдин ийиги аян-чоруу база-ла үш чыл хире үргүлчүлээн. Ол үеде Павел элээн каш муң километр орукту эртип каапкан.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 15:36 – 18:22

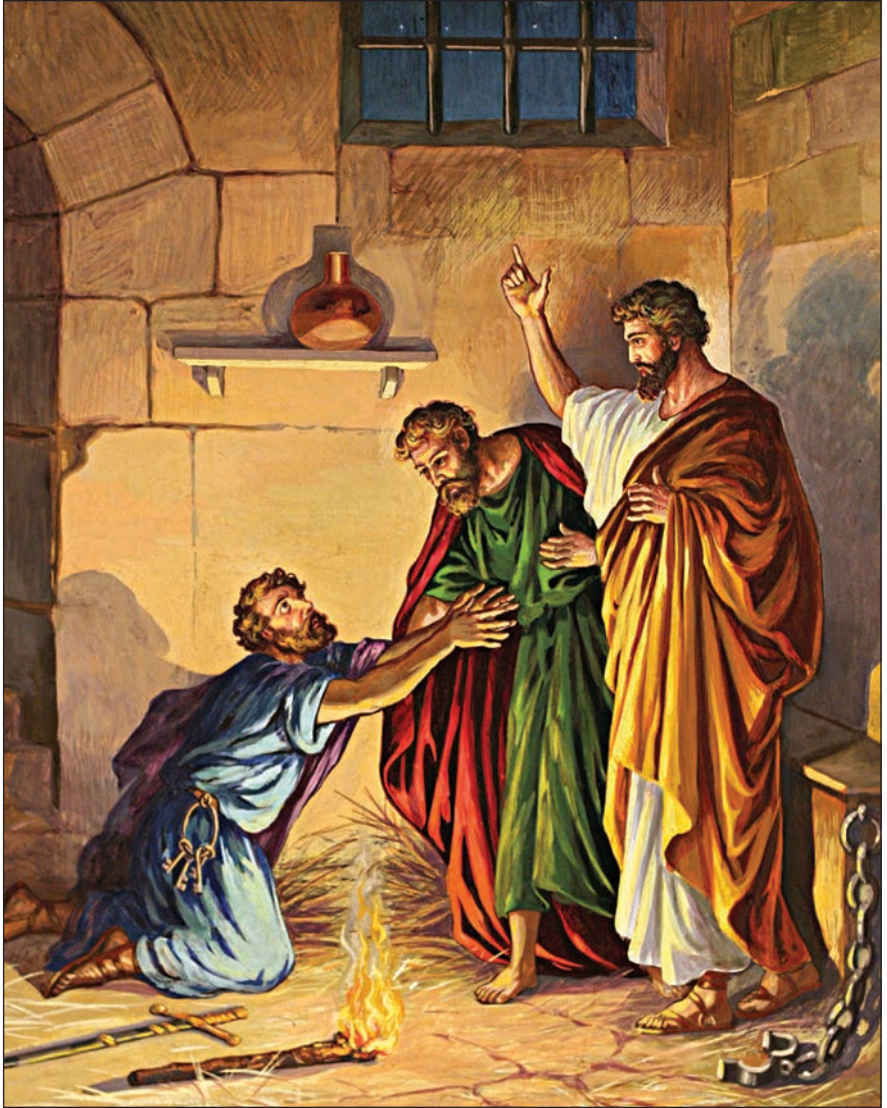
Павел биле Сила кара-бажында

Тир катап Павел элчин бодунуң орукка чораан эжи Сила-биле кады рим колония-хоорай Филиппыга келген. Олар аңаа өттүр билиишкин бээр букка алыскан бир чалча кысты экиртип кааннар. Бодунуң өттүр билиишкиннери азы келир үени баш бурунгаар чугаалаары-биле ол кыс бодунуң ээлеринге хөй олча-ажык эккеп берип турган. Олча-ажыынын үнер дөзү читкенин көргөш, ооң дээргилери Павел биле Силаны тудуп алгаш, оларны хоорай шөлүнчө даргаларга эккелгеш, мынча дээннер: «Бо улус иудейлер-дир, олар бистиң хоорайы-выска хөлзээзин үндүрүп, бистиң, рим хамаатыларның, хүлээп көр-безивис азы күүсетпезивис ужурлуг чанчылдар суртаалдап турлар». Бүгү чон база Павел биле Силага удурланып үнген. Ынчан шериг даргалары элчиннерниң хевин ужулдургаш, оларны шывык-биле эриидезин деп дужааганнар. Ооң соонда оларны кара-бажыңче киир октапкаш, таңныылга серемчиледиг кадарар айтышкын бергеннер. Кара-бажың танныылы ындыг айтышкын алгаш, оларның буттарын аар доорбаш ыашка чыпшыр демирлеп каан. Ынчалза-даа Павел биле Сила ундаравааннар. Дүн ортузу чедип турда, олар мөргүп база Бурганга йөрээлдер ырлап турганнар, а өске хоругдаттырганнар оларны дыңнап олурганнар.

Хенертен күштүг чер шимчээшкени эгелээн болгаш, кара-бажыңнын таваа безин сириңейнип, ооң шупту эжиктери ажыттынып, хамык хоругдаттырганнарның илчирбелери кошкап, адырлы бергилээн. Таңныылдар даргазы оттуп келгеш, болган чүүлдү көргөш, хоругдаттырганнар десе берген-дир деп бодааш, бичии-ле болза амызынга четтинер часкан. Ынчалза-даа Павел аңаа: «Бодунга хора чедирбе! Бис шупту мында бис!» — дээн. Таңныыл кортканындан сирилевишаан, Павел биле Силаның мурнунче кээп дүшкеш: «Дээргилер, камгалал алыр дизе, мен чүнү кылайын?» — дээн. А олар: «Дээрги Иисуска бүзүрө. Ынчаар болзуңарза, бодун болгаш өг-бүлөң камгалал алыр силер» — деп харыылааннар. Ынчан таңныыл оларны кара-бажыңдан үндүргөш, балыгларын чуп берген, оон доп-дораан бүгү чоок кижилери-биле кады сугга суктуруп алган.

Даартазында хүндүс Павел биле Силаны кара-бажыңнадып каан шииткекчилер кара-бажың даргазынче каш кижини чорудуп, ол Павел биле Силаны салыпсын деп сөглеткеннер. Ынчалза-даа Павел оларга мынча дээн: «Бисти, рим хамаатыларны, шииткел үндүрбейн, чон мурнунга эттеп турдулар, оон кара-бажыңче киир октаптылар. А ам олар бисти бүдүү салыптар деп турар де? Чок! Ол канчап-даа бүтпес! Олар боттары кээп, бисти моон үндүрзүннер». Хоорай албанында турар улус ол сөстөрни шииткекчилерге дамчыткан. Павел биле Сила рим хамаатылар дээрзин дыңнааш, олар коргуп, чедип келгеш, элчиннерге буруузун билингеннер. Павел биле Силаны кара-бажыңдан үндүрө бергеш, хоорайдан чоруй баарын дилээннер.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 16:16–39

Павел Афиныда

Тистиң чугаалап турганывыс дег, Павел бодунуң Буянныг Медээ суртаалдаар ийиги аян-чоруунуң үезинде Афиныга кээп чораан. Афины хоорай бодунуң үезиниң делегей культуразынын төвү болгаш хөй шылгараңгай философтар — Сократ, Платон, Аристотель болгаш өскелерниң-даа төрөөн чери турган. Хоорайда эндерик дүрзү-бурганнар барын көргөш, Павел хорадай берген. Ол хүннүң-не синагогага иудейлер болгаш Бурганны хүндүлээр бүгү улус-биле, а ол ышкаш аңаа шөлге таварышкан улус-биле чугаалажып турган. Чамдык философтар — стоиктер болгаш эпикурийжилер — оон-биле маргыжа берген. Чамдыктары: «Бо чалчыраашпай чүнү чугаалаар деп турар ирги?» — деп айтырганнар. Өскелери: «Ол кижини өске черлер бурганнарын суртаалдап тур ышкаш» — дээр болганнар, чүге дээрге Павел оларга Иисустун дугайында база Оон катап дирилгениниң дугайында медеглээн чүве-дир.

Павелди ареопагга* эккелгеш, мынча дээннер: «Силер чүү деп ыңдыг чаа өөредиг суртаалдай бердиңер, ону билип шыдаар бис бе? Бир-ле элдеп, дыңнап көрбээнивис чүүл чугаалаар-дыр силер. Ынчангаш ол чүл дээрзин билип алыксап тур бис».

Павел ареопагтын мурнунга турупкаш, мынча дээн: «Афинының чурттакчылары! Силерниң бүгү ажыл-херектеринерге бурганнар хүндүлээринге сундулуунарны көрүп тур мен. Чүге дээрге мен хоорайны кезий кылаштааш, силерниң ыдык чүүлдеринерни топтап көрдүм. „Билдинмес Бурганга“ деп бижээн өргүл салыр чер безин тып алдым. Билбес хиреңерде, Аңаа мөгейип турарыңар ол билдинмес Бурган дугайында силерге медеглээр бодап тур мен. Делегейни база ында бар бүгү чүвени чаяаган Бурган дээр биле черниң Дээргизи болганда, Ол кижини холу-биле туткан өргээлерге чурттавас. Ол чүү-даа чүве хереглевес болгаш, улустун Аңаа бараан боорун-даа бодавас, а Боду шупту улуска амыдыралды, тынышты база арткан бүгү чүүлдү берип турар. Улус черни бир кылдыр чурттазын дээш, Ол чаңгыс кижиден бүгү кижини төрөлгөтөнни тывылдырган. Ол бүгү улуска чер кырынга чурттаар үелерни, тодаргай девискээрлерни айтып берген. Улус

* Афинының эң ат сураглыг хамаатыларындан тургустунган чөвүлелдин хуралдарда чыглыр тейи база ол чөвүлелдин ады.

Олче баар оруун дилеп тыпсын, Аңаа канчап-чооп-даа болза чоок-шулазын база Ону тып алзын дээш, Бурган бүгү чүвени кылган, а херек кырында Ол бистин кижини бүрүзүңгө чоок болгай. Оон ачызында чурттап, шимчеп база амыдырап чоруур болгай бис. Ол дугайында силерниң чамдык шүлүкчүлеринер: „Бис – Оон үре-салгалы бис“ – деп чугаалаан-дырлар. Ынчангаш бис Оон үре-салгалы болганывыста, Бурганның бодаралын кижиниң уран чаянын база чогаадыкчы бодалын ёзугаар даштан оя соктаан азы алдын, мөңгүндөн кылган кандыг-бир дүрзү-бурганга дөмейлей бодавас ужурлуг бис. Бурган бүгү улуска алыс шынны билбес чораан үезин соонга каапкаш, ам чер болганга бачыдын миннинин дужаап турар-дыр. Чүгө дээрге Ол Бодунуң шилип алган Кижизин дамчыштыр бо делегейни чөптүү-биле шиидер хүнүн доктаадып каан. Бурган Ону өлүглер аразындан катап диргискеш, Ону шилип алганын бүгү улуска көргүскен».

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 17:16–31

Павелдин үшкү аян-чоруу

Элээн үе эрткенде, Павел бодунуң Буянныг Медээ суртаалдаар үшкү аян-чоруун кылган. Ол Антиохия хоорайдан катап база сонгу чүкче чорупкан. Фригия девискээрин эрткеш, ол Эгей далайның чөөн талакы эриинде турар өртөөл хоорай Эфеске келген. Ол үеде Эфес миллионнун дөрттүн бир кезии чеде бээр чурттакчы чоннуг улуг хоорай чүве-дир. Ол хоорайга Павел ийи чыл хире ажылдаан. Ынчангаш бүгү Асия девискээрге (ол үеде амгы Биче Азияның чүгле кезиин Асия деп адап турган) иудейлер-даа, эллинер-даа Дээрги-Чаяакчы Иисус дугайында суртаалды дыннааннар. А Бурган Павелдин холу-биле эвээш эвес кайгамчык чүүлдү кылган.

Эфеске Артемида бурганның каас-коя өргээзи турган. Ону 220 чыл тудуп келген, эрте-бурунгу делегейиниң чеди кайгамчык чүүлүнүн бирээзи болур өргээ чүве-дир. Ус-шеверлер болгаш чуркчулар ол өргээниң бичиiletкен дүрзүлерин мөнгүндөн кылгаш, суй белек кылдыр садып турганнар. Олар хоорайга Павелге болгаш христианнарның удуртукчуларынга удур улуг үймээн үндүргеннер, чүге дээрге Артемидага мөгөйип турган дыка хөй улус дириг Бурганче эгли берген чүве-дир. Павел Эфести каапкаш баар ужурга таварышкан. Ол Эгей далайны корабль-биле эжиндирип кешкеш, Македония биле Грецияда мурнунда суртаалдап турганы черлерге, ооң иштинде Филиппы биле Коринфке, четкен. Оон ол Асияже эглип келгеш, Троядага ийиги удаа суртаалдаан. Павел Троядадан бодунуң оруун уламчылааш, Асска четкен, а оортан корабль-биле Митилина, Самос, Трогиллия болгаш Милетти тавартыр эжиндирип эрткен. Павел Милетче Эфестин хөй санныг христианнар ниитилелиниң удуртукчуларын чалап алган. Оларны ооң соонда черле көрбезин билгеш, байырлажып алыр бодааны ол. Кос болгаш Родос ортулуктарда өртөөлдерни база Биче Азияда Патара болгаш Тир өртөөлдерни таварып эрткеш, Павел Птолемидадага чедип келген. Птолемиададан ол бодунуң аян-чоруун Кесарияны тавартыр шуут-ла Иерусалимге чедир уламчылаан. Бодунуң Буянныг Медээ суртаалдаар үшкү аян-чоруунга Павел үш чыл ажыг болган – Христостун Төрүттүнгениниң соонда 54-тен 57 чылга чедир.

Павел элчинниң Буянныг Медээ суртаалдаар аян-чоруктары анаа аян-чоруктар эвес турган. Иисус Христос дугайында буянныг медээ тарадып чораш, ол хөй хилинчекти көрүп эрткен. Павел боду мынча деп бижээн: «Ажыл-херээмге бодумну черле хайыралавайын

—○○○—

келдим, кара-бажыңга олардан хөй хоругдаттырып келдим, кар-
жы-дошкуну-биле эттедип-соктуртуп чордум, өлүрүнүң кырынга
хөй катап турдум. Иудейлер мени беш катап үжен тос улай кымчылап
турду. Римчилер мени үш катап шыкпыштаан; бир катап даш-
тар-биле соктурткан мен; үш катап далайга корабльга озал-ондакка
таварыштым база бир катап бүдүн дүн биле хүннү ажык далайга
эрттирдим. Хөй-ле аян-чорук кылгаш, айыыл-халапка үргүлчү та-
варжып чордум: үерлээн хемнерден-даа, дээрбечилерден-даа, чаң-
гыс чер чурттугларымдан-даа, өске чоннар улузундан-даа. А хоо-
рай-суурларга, ээн черлерге, далайга айыыл-халаптар; а ха-дунма
бооп баажыланган улустан кээр айыыл-халап?»

*АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 18:23–21:34;
КОРИНФИЧИЛЕРГЕ 2-ГИ ЧАГАА 11:23–26*

Караң көрнүрүнүн бачыды

Эрги Чагыг-керээден номчуурувуска, Бурган Бодунун чонунга илбиленип-шидиленири, төлгелээри, караң көрнүрү, бүдүү билири дээн ышкаш чүүлдернин кандыг-даа хевирин кылырын шыңгы хорраан, харын-даа ол хоругну үрэннерни өлүрерин дужааган болуп турар: «Канчаар-даа болза илби кылып, төлгелевенер» (*Левит 19:26*). «Чон аразынга бодунун оглун азы уруун от өттүр эрттирер кижиге турбас ужурлуг; төлгечи, караң көрнүр кижиге, илбилеге сөстөр чугаалаар кижиге, сымыраачы, шишпикчи, илбичи, өлүг улустун сүнезиннерин кыйгырар кижиге база турбазын. Чүгө дээрге ындыг чүүлдер кылып турар улус Дээрги-Чаяакчынын мурнунга бужар болур, шак ол бужар-бак чоруу дээш, Дээрги-Чаяакчы Бурганың оларны сээң мурнундан үндүр сывырып турар» (*Ыдыктыг хойлуна каттааны 18:10–12*). «Бир эвес эр азы херээжен кижиге өлүг улустун сүнезиннерин кый дээр азы караң көрнүр болза, оларны өлүрүп каар херек; ындыг улусту даштар-биле соп каапсын: өлүмү дээш олар боттары буруулуг-дур» (*Левит 20:27*).

Павел элчиннин үшкү аян-чоруунун үезинде Эфес хоорайга болган бир таварылга бо-дур. Бурган аңаа Павелдин холу-биле эвээш эвес кайгамчык чүүлдерни кылган. Ынчангаш ооң ажылдап кедип турганы аржыылдары болгаш баартыктарын безин аарыг кижилерге дегзирге, олар экирий бээр, а буктары олардан үне бээр болган. Чер кезип, буктар үндүр сывырып чоруур чамдык иудейлер база Дээрги-Чаяакчы Иисус Христостун адын ажыглап, букшуураан улуска: «Павелдин суртаалдап турары Иисустун ады-биле бо кижиден үне бер» — деп турганнар. Чижээлээрге, Бурганның дээди бараалгакчызы иудей Скеваның чеди оглу ынчап турган чүве-дир. Ынчалза-даа бук оларга бир катап мынча дээн: «Иисусту билир мен, Павелди база, а силер кымнар силер?» Оон буква алыскан кижиге чеди алышкыже халый бергеш, оларга күш дөгөп, чула эттеп кааптарга, олар бажындан шалдан-чанагаш, балыг-бышкын үне халышканнар.

Эфесте чурттаан бүгү иудейлер болгаш гректер ол дугайында дыннап кааш, аажок кортканнар, ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Иисус Христостун адын хүндүлээри дам барганнар. Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөөн хөй кижилер чедип кээп, бачыттыг херектерин ажыы-биле миннип турган. А мурнунда караң көрнүп турган кижилер боттарынын илби-шидичи дүрүг-номнарын чыгаш, хамык улус көрүп турда, өрттедипкеннер. А өрттеткен дүрүглернин ниити өртөөн санап көөрге, бежен муң мөңгүн чоос хире бар болган! Дээрги-Чаяакчынын медээзи шак ынчалдыр калбаа-биле нептереп, күш кирип олурган.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 19:11–20

Павел элчинниң Эфестин христианнары-биле байырлашканы

Эфестин христианнар ниитилелин башкарып турган удуртукчулар Павел-биле байырлажыр дээш, Милетче чедип кээрге, ол мынча дээн: «Асияга мээң келгеним баштайгы хүнден-не үргүлчү силер-биле кады канчаар чурттап турганымны билир силер. Мен Дээрги-Чаяакчыга караам чажын эндере төп, иудейлерниң кара сагыштыындан салым-хуумга таварышкан шенелделерни ажып эртпишаан, биче сеткилдиг бараан бооп келдим. Силерге ажыктыг болгу дег бүгү чүүлдү суртаалдап, силерни хөй улус мурнунга база бажыңнар кезип, коргуш чок өөредип келдим. Бачыдын миннип, Бурганче эглириниң база Дээргивис Иисус Христоска бүзүрээриниң дугайында иудейлерге-даа, өске чоннар улузунга-даа медеглеп келдим. А ам, Ыдыктыг Сүлдениң айытканы-биле, мени ында чүү манап турарын билбес-даа болзумза, Иерусалимче чоруур ужурулуг мен. Чүгле Ыдыктыг Сүлдениң хоорай бүрүзүңге менээ сагындырыг кылып, Иерусалимге мени хилинчек болгаш хоругдал манап турарын чугаалап келгенин билир мен. Ынчалза-даа амы-тыным менээ кандыг-даа үне чок, чүгле бодумнун чарыжым төндүр маннап, Дээрги Иисустун менээ даандырган бараан болуушкунун эчизинге чедирген болзумза – Бурганниң авыралының дугайында Буянның Медээни улуска дыңнаткан болзумза! Араңарга аралажып, Бурганның Чагыргазын суртаалдап турганым улустан чангызыңар-даа мени моон сонгаар көрбезин билир мен... Мен силерден чоруй баарымга, каржы бөрүлөр чедип келгеш, коданны черле өршээвес дээрзин билир мен. Бүзүрөөннер оларны эдерзин дээш, алыс шынны соора өөреди бээр улус силерниң араңарга безин тыптып кээр. Ынчангаш серемчилелдиг болуңар!.. Мен ам силерни Бурганга болгаш Ооң авыралдыг медээзинге хүлээдип тур мен. Ол медээ силерни быжыктырып база Бурганның ыдыктаан бүгү улузунга азаан өнчүнү силерге берип шыдаар. Мен кайыңардан-даа алдын, мөңгүн, идик-хеп алырын күзевээн мен. Бодумнун база эш-өөрүмнүн хереглээр чүвезин бо ийи холум-биле ажылдап ап келгенимни билир силер. Чүнү-даа кылып турган болзумза, бодумнун үлегерим-биле бис ажылдаар, Дээрги Иисустун сөстөрүн сактып, кошкак улуска дузалажыр ужурулуг бис дээрзин силерге көргүзүп келген мен. Ол: „Алырынга көөрдө, бээри – амыр-чыргалдыг“ – дээн болгай».

Павел ынча дээш, шупту улус-биле кады дис кырынга олурупкаш, мөргүп алган. Ынчан бүгү улус ыглап-сыктап, ону кускактааш, ошкап турган. Ылаңгыя ооң: «Моон сонгаар мени көрбес силер» – дээн сөстери оларның шуптузун мунгарадыпкан. Оон олар Павелди корабльга чедир үдеп кааннар.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 20:17–38

Павел Фест чагырыкчының мурнунда

Павел Иерусалимге чедип кээрге, ону тудуп хоругдап каан. Даартазында хүндүс Павелди дээди иудей Чөвүлелдин мурнунга тургузупкан. Шийткелге элчиннин чугаалаан сөзүнүн соонда иудейлер аразынга алгыш-кырыш эгелээн. Маргылдаа улам күштүг өөскээш, Павелди үзерлеп кааптар чазарга, рим шериг баштыңчызы ону шивээже аппаарын бодунун шериглеринге дужааган.

Ол-ла дүне Дээрги-Чаяакчы шивээге Павелге көстүп келгеш, мынча дээн: «Павел, дидим бол, чүге дээрге Мээң дугайымда Иерусалимге херечилеп турганың дег, Римге база херечилээр сен». Даартазында хүндүс дөртөн ажыг иудей Павелди өлүрбээн шаанда, чүнү-даа ижип-чивес деп дангырак берген. Ол дугайында дыннап кааш, Чөвүлелге Павелди камгалап каан шериг баштыңчызы ону ийи чүс чадаг шериг, чеден аъттыг шериг болгаш ийи чүс адыгжыга камгалаткаш, Кесарияже чорудупкан. Кесария ол үеде Иудеяның рим чагырыкчыларының турар чери турган чүве-дир. Кесарияга Павел рим чагырыкчы Феликске байысааткан. Павелге удур бүгү буруудадышкыннарны дыңнап алгаш, Феликс ооң кандыг-даа буруузон тыппаан. Ынчанмыже ону хоругдал адаанга ийи чыл тударын дужааган.

Ийи чыл эрткенде, Феликстин орнунга чагырыкчы эрге-дужаалга Порций Фест деп кижини томуйлап каан. Томуйлаашкын соонда каш хонук эрткенде, иудей хаан Агриппа биле ооң кыс дунмазың Вереника Фестке байыр чедирип, Кесарияга чедип келгеннер. Олар Павелдин чугаазын дыннап шыдаар кылдыр, Фест бүгү чүвени таарыштырыпкан. Агриппа биле Вереника байырланчыы кончуг байдалдыг шийткел черинче кирип келгеннер. Олар-биле кады шериг баштыңчылары болгаш хоорайның алдар-хүндүлүг улузу келген. Павелди база эккелген. Ол бодунуң амыдыралының дугайында, Дээрги-Чаяакчыже канчап эглип, Христосту херечилеп турганынын дугайында чугаалап берген. Ол мынча дээн: «Ынчалза-даа Бурган менээ бөгүнге чедир дузалап турар болгаш, ам мында бүгү чоннуң – улугнуң-даа, бичениң-даа мурнунда туруп алган, херечилеп тур мен... Христос хилинчекти көрүп эртер база өлүглер аразындан эң-не баштай катап дирлип кээр ужурлуг деп, Ол иудейлерге болгаш өске чоннар улунуңа чырыкты эккээр деп чугаалап тур мен».

Павел чугаалап турда, Фест: «Сээң угааның солуудаан-дыр, Павел! Хөй эртем-билииң сени сээденнедипкен-дир!» – деп быткыр үзе кирген. Павел: «Мен сээденневээн мен, хүндүлүг Фест, чугаалап турар чүвем алыс шынныг-даа, сарыылдыг-даа. Бөгүн мени дыңнап турар бүгү улус, чүгле бо илчирбелер чокка, мен дег болу бээринер дээш, Бурганга тейлеп тур мен» – деп харыылаан.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 23 – 26

Павел Римче баар орукта

Павел элчинни дириг Бурган дугайында болгаш Камгалакчы Иисус Христос дугайында херечилели дээш кара-бажыңнап каан. А Павел, шииттирер хире чүве кылбаанын билир болгаш, ону император боду шиитсин деп негээн: рим хамааты болгаш, Павел ону негээр эргелиг турган. Ынчангаш ону корабльга өске хоругдаттырганнар-биле кады Римче чорудупканнар. Павелди кадарарын чүс шериг баштыңчызы Юлийге дагзып каан.

Эжиндириишкин үезинде далайга күштүг шуурган көдүрүлген, ынчангаш корабль чалгыглар аайы-биле чоруп берген. Шуурганның үшкү хүнүнде улус бар-ла чүьктү корабльдан далайже дүжүр октапкан. Хөй хүннер дургузунда шуурган киткеп келген болгаш, корабльга турган улуста камгалал алыр кандыг-даа идегел ышкындырган. Дыка үр кым-даа чүнү-даа чивээн турган. Павел ынчан туруп келгеш, мынча дээн: «Силер мээң сүмем дыңнап, Криттен эжиндирип үнмес турган-дыр силер, эш-өөр. Ынчанган болза, бо хамык айыыл-халапка, чидиригге таварышпас ийик бис. Ынчалза-даа ам сорук кириңер: силерниң кайыңар-даа өлбес-тир, а чүгле корабль бустур-дур. Эрткен дүне мээң мөгейип, бараан бооп чоруурум Бурганның төлээзи меңээ келгеш барды. Ол меңээ: „Павел, кортпайн көр. Императорнун мурнунга турар ужурлуг сен, ол дээш, Бурган Бодунун авыралы-биле кады эжиндирип чорууруң бүгү улуска амы-тынны хайырлаар-дыр“ — диди. Ынчангаш сорук кириңер, эш-өөр. Мен Бурганга база бүгү чүвениң Ооң чугаалаан аайы-биле болурунга бүзүрээр мен. Бисти кандыг-бир ортулукче үндүр октаптар ужурлуг».

Шуурганның он дөрткү хүнүнде далайжылар иемдик эриктиг мугулдур көрүп кааннар. Олар, болдунар чүве болза, аңаа доктаап туруптарын шиитпирлээннер. Якорьларны, бичии парусту көдүргеш, олар эрикче эжиндирип чорупканнар. Ынчалза-даа корабль сыык черге кадалы берген. Думчуу хандыр кадалгаш, шимчевейн барган, а артыгы талазын күштүг чалгыглар буза шаап эгелээн. Чүс шериг баштыңчызы эштип билир бүгү улуска эрикке чедир эштирин, а арткан улуска калбак ыяштар болгаш корабльдын бузундуларындан туттунгаш, камгаланырын дужааган. Ынчалдыр корабльга турган ийи чүс чеден алды кижии шуптузу амы-тынныг арткан болган.

Ол ортулуктуң чурттакчылары далайжыларны эвилени-биле уткуп алган. Дээрги-Чаяакчы аңаа Павел элчинни дамчыштыр хөй кайгамчык чүүлдерни кылган. Үш ай эрткенде, олар боттарынын

Римче оруун бир александрийжи корабльга уламчылааннар. Олар чоруур бетинде, ортулуктун чурттакчылары оларга хөй хүндүткел көргүзүп, херектиг бүгү чүве-биле хандырганнар. Ортулукка хөй улусту аарыгларындан экиртип каан Павел элчин дээш ынчанганнары ол.

Павел элчин Дээрги-Чаяакчы дээш ажилдаарын уламчылап, хөй шенелдени шыдажып эрткен. Ооң амыдыралынын базым бүрүзүн бүрүн күчүлүг болгаш ээ көрнүүчел Бурган удуртуп турар деп, ол ыяк бүзүрээр чораан. Римчилерге чагаазынга Павел мынча деп бижээн: «Бурганга ынак, Ооң бодалын эзугаар кыйгырткан улуска шупту чүве ачы-буянныг боорунче угланган боор».

*АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 25:1–12; 27:14–44; 28:1–11;
РИМЧИЛЕРГЕ ЧАГАА 8:28*

Павел Римде

элчиннерниң ажыл-чорудулгазының автору, Буянныг Медээ бижикчизи Лука мынча деп бижээн:

Римге кээревиске, Павелди бир шериг кижиге кадарткаш, аңгы чурттаарын чөпшээреп каан. Үш хүн эрткенде, Павел эң алдар-хүндүлүг иудейлерни чыып алган. Олар дугуржуп алган хүнүндө аалчылар бажыңынче Павелге чедип келгеннер. Павел эртенден кежээге чедир Бурганның Чагыр-газының дугайында оларга тайылбырлап база херечилеп, Моисейниң хоойлузу болгаш медээчилерниң номнарынга үндөзилээш, Иисустуң дугайында оларга шынзыдып келген. Чамдык улусту ол бодунуң сөстери-биле бүзүредип шыдаан, а өскелери бүзүревейн барган. Олар аразында маргыжып эгелээш, тарап чоруур деп турда, Павел оларга түңнел сөстөрүн чугаалаан: «Ыдыктыг Сүлдө Исаяя медээчининиң аксы-биле ада-өгбелеринерге алыс шынны чугаалап каан-дыр: „Барып, бо чонга: ‘Дыңнааш-даа, угаап билбес-тир силер, көргөш-даа, эскербес-тир силер’ — деп чугаала. — ‘Бо чоннуң чүректери дашталып калган, ол кулаан кумнап, караан хаптап алган. Оон башка олар караа-биле көрүп, кулаа-биле дыңнап, чүрээ-биле угаап билиптер турган ийик; оон башка олар Менче эглип кээп кээр ийик, а Мен оларны экиртир ийик мен’ — деп чугаала“. Ынчангаш Бурган Бодунуң камгала-лын өске чоннар улузунче чорутканы база олар ону дыңнап каары силерге билдингир болзун!»

Павел Римге бүдүн ийи чыл иштинде бодун боду азырап чурттап, аңаа ужуражып келген кижилер бүрүзүн хүлээп ап турган. Ол Бурганның Чагыргазын дидими-биле, доктар чокка суртаалдап, Дээрги Иисус Христостуң дугайында улуска ажы-биле өөредип келген.

Элчиннерниң ажыл-чорудулгазы деп Ном бо сөстөр-биле төнгөн.

Павел элчинниң ооң соондагы салым-чолу номчукчуларны сонuurгадып турар боор. Библияда ол дугайында чүнү-даа чугаалаваан. Павел элчинниң христиан ниитилелдер болгаш аңгы кижилерге чагааларындан, а ол ышкаш өске бижимел барымдаалардан билдинип турары-биле, Павел хоругдал адаанга эрттиргени ийи чыл соонда, хосталып үнгөш, Италия, Греция болгаш Биче Азияга Буянныг Медээ нептередип ажылдаан болуп турар. Эрте-бурунгу христиан төөгүчүлөрнүн-биле, каржы-дошкун рим император Нероннуң үезинде христианның истеп-сүрүп турда, Павел элчин Христоска бүзүрели дээш шаажылаттырган.

АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА 28:23–31

Элчиннерниң чагаалары

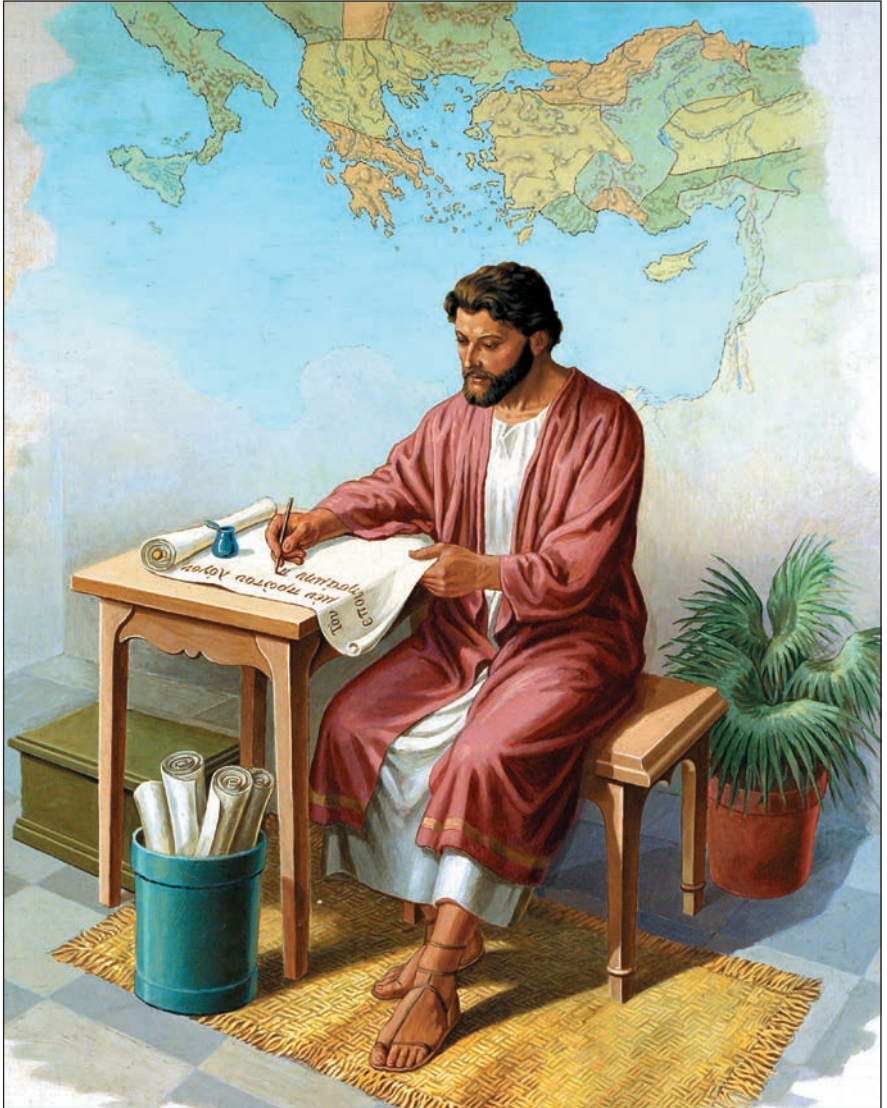

А ээрги-Чаяакчы Иисус Христос катап дирилген соонда дораан Ооң өөредии – Буянныг Медээ – Палестинага, бүгү Рим күрүнеге болгаш Чоокку Чөөн чүктүн чурттарынга, а оон бүгү делегейге дүрген нептереп эгелээн. Иисустун элчиннери Бурганның сөзүн суртаалдаары-биле янзы-бүрү хоорайлар болгаш чурттарже тарап чоруй барган. Дээрги-Чаяакчы оларның сөстөрүн кайгамчык чүүлдер-биле шынзыдып турган: кажан олар Иисус Христостун ады-биле Бурганга мөргүүрге, аарыг кижилер экирип, бертик кижилер кадык апарып, өлүг кижилер безин дирлип турган, а ол бүгүнү көргөннер Бурганның сөзүн чүрээнге шыгжап ап, бачыттың оруундан үнүп турганнар. Христианнарны истеп-сүрерге-даа, оларның Иисус Христоска бүзүрели өлүм дээш коргуушкундан күштүг болган.

Христоска чаа бүзүрөөннерни быжыглаар дээш, элчиннер христианнар ниитилелдеринге чагаалар бижип турганнар. Чамдык чагаалар чаңгыс арын хире кыска-даа, а өскелери, чижээлээрге, Римчилерге чагаа ышкаш, аажок узун-даа болур-ла. Иаков, Пётр, Иоанн болгаш Иуданың чагааларын бүгү христианнарга бижээн, ынчангаш оларны Ниити чагаалар дээр. А Павел элчинниң чагааларын тодаргай кижилер болгаш христиан ниитилелдерге бижээн.

Павел элчин чамдык чагааларын хоругдаткан тургаш, бижээн. «Буянныг Медээни суртаалдааным дээш, хилинчек көрүп, херектен дег бектиг-дир мен. Ынчалза-даа Бурганның медээзин бектээри болдунмас!» деп, Павел бодунун өннүү Тимофейге бижээн (*Тимофейге ийиги чагаа 2:9*).

Элчиннерниң шупту чагаалары Ыдыктыг Сүлдениң башкарыл-газы-биле бижиттинген, ынчангаш, Библияның өске кезектери ышкаш, олар база улусче угланган Бурганның сөзү болур. Баштайгы христианнар оларны кызымаа-биле чара бижип, христиан ниитилелдерге база бажыңнарынга номчуп, эш-өөрүнге көргүзүп, оларны белекке берип, ооң-биле Бурганның сөзүнүн нептерээринге дузалап турганнар. Ол үеде папируска, тодаргайлаарга, кулузунга дөмей үнүштен кылган чүве бижиир материалга азы тускай эттээн алгы – пергаментиге бижип турган.

Элчиннерниң чагаалары

(уланчызы)

Элчиннерниң чагааларының утказын кыска хевири-биле дамчыдары берге. Чагаа бүрүзүнде оларның авторларын дамчыштыр Бурганның ажыдып турары өндүр улуг алыс шыннар бар. Элчиннерниң чагааларының илереткени чамдык кол темалар бо-дур:

Бүзүрел болгаш ажыл-херек (*Иаковтуң чагаазы*).

Хилинчектерни шыдамыккай ажып эртер ужурлуг бис (*Пётрнуң бирги чагаазы*).

Самыыраашкын болгаш Бургандан ойталаар чорук аразында арыг-шынчы чорукту канчап кадагалап аарыл (*Пётрнуң ийиги чагаазы*).

Өөрүшкү болгаш тиилелге (*Иоанның бирги чагаазы*).

Ынакшыл (*Иоанның ийиги чагаазы*).

Экииргек болуру (*Иоанның үшкү чагаазы*).

Канчап бүзүрелди камгалап ап, бодун буураашкындан кадагалап аарыл (*Иуданың чагаазы*).

Бүзүрээри дээш агартыышкын (*Римчилерге чагаа*).

Христос – Дээрги-Чаяакчы (*Коринфичилерге бирги чагаа*).

Аргалалдыг бараан болуушкун (*Коринфичилерге ийиги чагаа*).

Камгалал ыдыктыг хоойлуну күүседирин дамчыштыр эвес, а чүгле Христосту дамчыштыр кээр (*Галатчыларга чагаа*).

Христианнар ниитилели Христостун мага-боду дег (*Эфесчилерге чагаа*).

Христианнарның чаңгыс эви (*Филипчилерге чагаа*).

Христостун алдары болгаш өндүр улуу (*Колосчуларга чагаа*).

Иисус Христостун чер-делегейже катап чедип кээри (*Фессалоникчилерге бирги, ийиги чагаа*).

Дээрги-Чаяакчыга шынчы бараан боору болгаш Аңаа бердиниг (*Тимофейге бирги, ийиги чагаа*).

Христиан ниитилелдерниң удуртукчулары ыдыктыг амыдыралдын үлегерин көргүзөр ужурлуг (*Титке чагаа*).

Бот-боттарын өршээр херек (*Филимонга чагаа*).

Христостун эң дээди өргүлү (*Еврейлерге чагаа*).

Бо Чагаалар Библияның чугула кезээ болур. Оларның хөйүн билип алыры берге, ындыг болганда, оларны далаш чок болгаш бодамчалыг номчуур херек.

Иаковтуң чагаазы

Маковтуң чагаазындан бис хөй кыска болгаш ханы уткалыг мерген сөстөр болгаш суртаалдарны тып алыр бис. Чижээлээрге, **бо делегейниң бай-байлааның дугайында:** «Хүн өрттендир чип, кааннаарга, оѳт-сиген кадып каар, ооң чечээ тоглааш, аянный хевирѳ урели бээр. Бай кижѳ база бодунуң хамык ажил-херээн бүдүрүп чорааш, шак ынчаар чиде бээр»; **амыдыралдын шенелдериниң дугайында:** «Шенелделерни шыдажып эртип турар кижѳ амыр-чыргалдыг, чүге дээрге оларны шыдажып эрткеш, Бурганга ынак улуска Ооң азааны шаңналды – мөңгө амыдыралды алыр»; **килен дугайында:** «Ханы ынак ха-дунма, мону дыннаар: кижѳ бүрүзү чулчуруурун шеглеп, дыннаарынче сундугуп көрзүн база ол ышкаш белен-селен киленневезин. Чүге дээрге киленге алыскан кижѳ Бурганның мурнунга чөптүг-шынның чорук чедип ап шыдавас»; **Бурганның айтышкыннарын күүседириниң дугайында:** «Бурганның сөзүн чүглө кулак дашты-биле дыңнап эрттирбейн, ону херек кырында боттандырып чорунар. Оон башка боттарынарны мегелээнинер ол»; **ѳзулуг бүзүрел дугайында:** «А Бурганга бүзүрел база ындыг – ол чүглө боду, ажил-херектер чокта, өлүг боор. Шак-ла ынчаар, мага-боттуң амы-тын чокта өлүү дег, Бурганга бүзүрел база ажил-херек чокта, өлүг»; **аас-дылдын бачыттарының дугайында:** «Дыл база ындыг: мага-бодувустуң хензигийне кезээ-даа болза, улуг ажил-херекти бүдүрүп шыдаар. Улуг эзимни ынай от чаштанчызы өрттедиптерин бодап көрүнөр даан!.. Чаңгыс суг бажындан дус чок база дустуг суг үндүр агар деп бе?»; **дангырак дугайында:** «Ха-дунма, хамыктың мурнунда дээр-биле-даа, чер-биле-даа база өске-даа дангырактар-биле дангыраглаванар. Бурганга шииттирбес дээш, „ийе“ деп чугаалаанынар „ийе“ дээн болзун, „чок“ деп чугаалаанынар „чок“ дээн болзун»; **аарыг улус дугайында:** «Кайы-бирээнер аараан дижик? Христианнар ниитилелиниң удуртукчуларын кыйгыртып каарга, олар демги кижини Дээрги-Чаяакчының адындан олива үзү-биле чаап, ооң кадыкшылы дээш мөргүзүннер. Бүзүрел синген мөргүл аарыг кижиниң кадыын эгидиптер, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы ону кадык кылыптар. А ол кижѳ бачыт үүлгеткен болза, Бурган ону өршээр»; **бачыдын миннири болгаш мөргүл дугайында:** «Бурган силерни экиртсин дээш, үүлгеткен бачыдыңарны бот-боттарынарга миннинер база бот-боттарынар дээш мөргүнөр. Чөптүг-шынның кижиниң мөргүлү аажок күштүг салдарлыг боор»; **соора барган улуска ынакшыл дугайында:** «Ха-дунма, кайы-бирээнер шынның оруундан соора баарга, ону өске кижѳ Бурганче ээлдирипкен дижик. Билдингир болзун: бачыттыг кижини шын эвес оруктан Бурганче ээлдирген кижѳ ону өлүмден камгалаар база ооң хөй бачыттарын өршээрин чедип алыр».

Пётр элчиннің ийи чагаазы

Мисус Христостун он ийи элчининиң бирээзи болур Пётр Биче Азияда христианнар ниитилелдеринче ийи чагааны адрестеп чоруткан. Пётр бирги чагаазын Нерон императорнун чагырган үезинде христианнарны хилинчектеп база өлүрүп турган каржы-дошкун истеп-сүрүүшкүннер болуп турда бижээн деп даап бодаашкын бар. Нерон Рим күрүнеге христиан өөредигни узуткаарын күзеп турган. Пётр элчин бодунун Христосту дамчыштыр харылзаалыг ха-дунмазын сорук киирер дээш мынча деп бижээн:

Бурган силерни ада-өгбөнерден салгап алганынар хей-хоозун амыдыралдан адырар дээш, алдын азы мөңгүн ышкаш үнезин чидириптер чүүлдер-биле эвес, а арыг болгаш кем чок Хураган – Христостун үнелиг ханы-биле төлөөн дээрзин билир-дир силер!.. «Бүгү улус оът-сигенге дөмей, а оларның чараш-каазы шөлде оът-сигеннин чечээ дег. Оът-сиген кадып каарга, чечээ тоглай бээр, а Дээрги-Чаяакчының сөзү мөңгези-биле артар» деп Бижилгеде чугаалаан. Силерге медээлээн камгалалдың сөзү ол-дур.

Ханы ынак эш-өөр, бо делегейде даштыкылардан, түр када турар улустан дег, силерден дилеп тур мен: бодунарның-на сагыш-сеткилинерге удур демисежир бузуттуг-бак күзээшकिनерге алыспайн көрүнер. Бүзүрөвээн өске улус аразынга бодунарны ак сеткилдиг ап чорунар... Бистиң бачыт талазы-биле өлгөш, чөптүг-шынныг амыдыраарывыс дээш, Иисус бачыттарывысты Бодунун мага-бодунче чүктеп алгаш, шаажылал ыяжынче аппаратан. Силер Ооң балыгларының ачызында экирөөн силер. Силер оруундан азып-тенээн хойлар дег чордунар, ынчалза-даа силер ам Кадарчыңар болгаш амы-тыныңарның Кадагалакчызынче дедир ээп келген-дир силер.

Силерге чедирген хора дээш хора-биле, дорамчылал дээш дорамчылал-биле харыылаваңар. Ооң орнунга силерни бак көргөн улуска Бурган ачы-буянын көргүссүн дээш, оларны алгап-йөрөөп мөргүнер... Чүректеринерге Дээрги-Чаяакчы Христостун ыдыктыын хүндүленер.

Христос, бистиң бачыттарывыс дээш, чангыс удаа хилинчек көргөн болгай. Ол, кем чок Боду, кем-буруулуг улустун орнунга, силерни Бурганче эккээр дээш, хилинчек көргөн. Ооң мага-бодун өлүрүп кагза-даа, Сүлдези-биле Ол тыңгарлып келген...

Христосту эдергенинер дээш, улуска дора көрдүрөр болзунарза, амыр-чыргалдыг силер, чүгө дээрге Бурганның өндүр бедик Сүлдези силерже сиңнигип, кады чурттай бергени ол-дур... Силерниң кайынар-даа өлүрүкчү, ооржу, кем-херек үүлгедикчизи болбазын азы киришпеске киржип, хирлиг холун пашче сукпазын – ындыг чүүлдер дээш хилинчек көрбезин. А христиан болганыңар дээш хилинчек көрзүңөргө, оон ыятпаңар, харын Христостун адын эдилээниңер дээш, Бурганны алдаржыдыңар.

Эрте-бурунгу христиан төөгүчүлөрнүү-биле, Пётр Рим хоорайга өлүмгө шииттирген. Пётрнун бодунун дилээ-биле, ону белдир-ыяшка бажы куду кылдыр хере шаап каан, чүгө дээрге ол бодун Дээрги-Чаяакчы Иисус Христостун хере шаптырганы дег кылдыр хере шаптыраыңга төлөп чок деп санаан.

*ПЁТРНУҢ 1-ги ЧАГААЗЫ 1:18–19, 24–25;
2:11–12, 24–25; 3:9, 15, 18; 4:14–16*

Иоанн элчиннің үш чагаазы

Эрте-бурунгу христиан төөгүчүлөрннн-биле, ол үш чагааны элчин болгаш Буянныг Медээ бижикчизи Иоанн бижээн. Иоанның бижээни Буянныг Медээзиниң-даа, шупту үш чагааның-даа бир эң чугула сөзү – ынакшыл.

Иоанның бирги чагаазының кол темалары мындыг: ынакшыл, Бурган-биле харылзаалыг амыдырал, өөрүшкү, бүзүрелдин тиилеп турар күжү, амыдыралдың утказы. Ол чагаадан чамдык чагыглар бо-дур: **чырыкка чорурунун дугайында:** «Ынчаарга Ооң чырыкта боору дег, бис база чырыкка амыдыраар болзувусса, аравыста сырый харылзаалыг апаар бис, Ооң Оглу Иисус Христостун төккен ханы бисти кандыг-даа бачыттан арыглаар. Чырыкка хамааржыр мен деп турар кижини Бурганга бүзүрөөн акы-дуңмазын көөр хөңнү чок болза, ол карангыда турар хевээр-дир»; **бо делегейге хамаарылга дугайында:** «Бо делегейниң бүгү чүвезинге-даа, ооң бодунга-даа ынак эвес болунар: бо делегейге ынак кижиниң сеткилинде Адага ынакшыл чок. Чүге дээрге бо делегейде бар бүгү чүве, бачыттыг бүдүжүвүстүн күзээни бүгү чүве, бистиң көрүжүвүстүн олчалап алыксааны бүгү чүве, улустун бо амыдыралынга адыыргаары хамык чүве – ол бүгү Ададан эвес, а бо делегейден келген-дир. Бо делегей оон тывылдырган хамык күзээшкиннери-биле каттай-хаара эстип-хайлы бээр, а Бурганның күзел-соруун күүседип чоруур кижини мөңгө амыдыраар»; **Христостун удурланыкчызының дугайында:** «Иисусту Христос эвес-тир дээр кижиден артык мегечи бар бе? Ындыг кижини – Христостун удурланыкчызы-дыр. Ол Аданы-даа, Оглун-даа хүлээп көрбес. Оглун хүлээп көрбес кижиниң Адазы-биле харылзаазы база чок, Оглун хүлээп көөр кижиде Ада база бар»; **Камгалакчы Иисус дугайында:** «Христос улустун бачыдын чайладып аппаар дээш келгенин, Ооң Бодунда бачыт чогуун билер силер. Ооң-биле харылзаалыг апарган кижини бүрүзү бачыт кылбастай бээр»; **ынакшыл дугайында:** «Улус Ону дамчыштыр амыдыралды алзын дээш, Бодунун эр чангыс Оглун бо делегейге чорудупкаш, Бурган ооң-биле биске Бодунун ынакшылын көргүскен-дир. Бурган дээрге ынакшыл-дыр, ынчангаш ынакшылга бүргедип амыдырап чоруур кижини Бурган-биле харылзаалыг артар болгаш, Бурган база ооң-биле кады амыдыраар. Бурган баштай биске ынакшаан боорга, бис ынак-тыр бис. Иисусту Христос-тур деп бүзүрээр кижини бүрүзү Бурганның ажы-төлү болур. Бурганга ынаавысты Ооң чагыгларын күүсеткенивис-биле көргүзөр бис, а Ооң чагыгларын күүседири берге эвес»; **меге медээчилер дугайында:**

«Бурганның Сүлдезин мынчаар билип ап болур силер: Иисус Христостун чер кырынга ёзулуг мага-боттуг чедип келгенин хүлээп көөр сүлде бүрүзү Бургандан келген сүлде-дир. А мага-боттуг келген Иисус Христосту хүлээп көрбес өттүр билип медеглээр кижиги бүрүзүнүн сүлдези Бургандан келбээн-дир. Ол дээрге Христостун удурланькычызының сүлдези-дир»; **мөңгө амыдырал дугайында:** «Бурганның Ог-лунун адынга бүзүрээш, шуптунар мөңгө амыдыралдыг боорунарны билип алзыннар дээш, мен бо бүгүнүн дугайында силерге бижидим».

ИОАННЫҢ 1-ги Чагаазы

Иуданың чагаазы

15о чагааны Матфейниң бижээни Буянныг Медээде (13:55) демдеглеп турар демги ол Иуда элчин бижээн деп ниити хүлээп көрдүнгөн.

Иуда христианнарны «Бурганның Бодунуң улузунга чаңгыс удаа болгаш кезээ-мөңгөде хайырлааны бүзүрел дээш чүткүлдүг туржурун» чагып турар. Эрги Чагыг-керээден алган чижектер-биле Иуда бүзүрөөннерни бачыттыгларның ажил-херээн өттүнмөңөр деп баш бурунгаар сагындырып турар: «Ол бүгүнү ам билир-даа болзунарза, Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун Египеттен үндүрүп эккелгеш, камгалаанын, ынчалза-даа Аңаа бүзүрөвээн улусту сөөлүндө барып узуткап каанын силерге сагындырар бодадым. Боттарының бедик байдалынга артып калбайн барган, чурттаар ужурулуг черин каапкаш барган дээрниң төлээлерин база сактып келиңер. Бурган ам оларны өндүр улуг шииткел хүнүндө кезедир дээш, мөңгө кинчи-биле демирлеп алгаш, алды ораннын дүмбейинде тудуп турар. Содом биле Гоморраны болгаш оларны хүрээлээн хоорайларны база сактып келиңер. Ук хоорайларның чурттакчылары, дээрниң ол төлээлери кара олчаан, самыраашкына алзып, бужар хевир-биле бирикшижип турганнар. Шупту улусту кичээндирер дээш, оларны мөңгө оттуң кеземчези-биле шаажылаан. Аранарже кире берген улус база шак ынчаар мага-бодун бужартадып, дээди эрге-чагырганы хүлээп көрбөстөп, өндүр улуг күштерни бак сөглөп турар. А ол улус боттарының билип-даа шыдавазы, чүглө адыгуузунар ышкаш, согур меделиниң аайы-биле билири чүүлдерни бак сөглээш, алызы барып узуткаттырар».

Шак ол Бурганга бүзүрел чок орукка удурланыштыр Иуда элчин бүзүрел аайы-биле канчаар амыдыраарын айтып турар: «А силер, ханы ынак эш-өөр, эң-не ыдыктыг бүзүрелиңерге амыдыралыңарны быжыглап тургузунар-ла, мөргүлдөп туруңарда, силерни Ыдыктыг Сүлдениң күжү башкарзынам. Бурганның ынакшылының ачызында бодуңарны шынчы кадагалап, Дээргивис Иисус Христос Бодунуң мөңгө амыдыралга чедирер өршээлин силерге хайырлаарын манаңар. Чигзинип чоруур чамдык улуска өршээлден көргүзүңер. Өске улусту оттан ушта соп, камгалаңар, а бир чамдыктарга өршээл көргүзүп тура, кичээнинер, оларның бачыттыг бүдүжү бужартадып каан хевинге безин дээр хөңнүңер чок болзун».

—○○○—

Чагаа Бурганны алгап мактаарының кайгамчык чараш сөстери-биле дооступ турар: «Дың чаңгыс Бурганга – силерни илдигип кээп дүжеринден кадагалап шыдаар база өндүр-бедик Бодунун мурнунче кем-буруу чок, өөрүшкүлүг улус кылдыр чедире берип шыдаар Камгалакчывыска – Дээргивис Иисус Христосту дамчыштыр алдар, өндүр-чаагай чорук, күчү-күш база эрге-чагырга эрткен бүгү үелерден бээр, ам болгаш кезээ-мөңгөде доктаазын! Аминь».

Павел элчинниң чагаалары

Уаа Чагыг-керээже Павел элчинниң он үш чагаазы кирген. Оларны Рим, Коринф, Эфес, Филиппы, Колоссы, Фес-салоника хоорайларда болгаш Галатия девискээринде чурттап турар христианнарже, а ол ышкаш ооң Тимофей, Тит болгаш Филимон деп кады ажылдакчыларынче бижээн. (Чаңчыл ёзу-гаар Еврейлерже чагааны база Павел бижээн деп санап турар.)

Павелдиң чагаалары Чаа Чагыг-керээниң дөрттүң бир кезиин ээлээн. Элчинниң чагааларында сиңген ажыдышкынның бүгү байлаан каш арынга дамчыдар арга чок. Бо номга бис Павелдин чагааларының чүгле чамдызын көрүп көрээлинер.

ЫНАКШЫЛ

«Бурган дээрге ынакшыл-дыр» деп, Библия өөредип турар.

Коринфичилерге бирги чагаазында Павел ынакшыл дугайында мынча деп бижип турар:

«Бир эвес мен кижилерниң, харын дээрниң төлээлериниң-даа дылдарынга чугаалап билир тургаш, өске улуска ынак эвес болзумза, ажыы чок өткүт дааш-шимээн үндүреринге өйлешкеним ол-дур.

Өттүр билип медеглээр арга менде бар-даа болза, бүгү чажыттарны билир-даа болзумза; бүгү билиглерни меңээ берген-даа болза, ол ышкаш дагларны шимчедиптер бүзүрел менде бар-даа болза, а ынакшылым чок болза, мен чүү-даа эвес-тир мен.

Менде бар хамык эт-хөрөнгини ядыыларга үлеп бээр база мага-бодумну, алдаржыыр дээш, өлүртүр кылдыр бериптер-даа болзумза, а ынакшылым чок боор болза, ол бүгү меңээ кандыг-даа ажык-дуза эккелбес».

Ынакшыл – Иисус Христостун өөредииниң алыс ужур-утказы. Иисус мынча дээн: «„Бодунун Бурганың Дээрги-Чаяакчыга бүгү-ле чүлдү-чүрээнден, бүгү-ле сеткил-сагыжындан, бүгү-ле угаан-сарыылындан ынак бол“. Бо дээрге бирги болгаш эң чугула айтышкын-дыр. А ийиги айтышкын аңаа дөмейлешкек: „Чанында кижиге бодунга бодун дег ынак бол“. Бо ийи айтышкында бүгү ыдыктыг хоойлу болгаш медээчилерниң өөредии туттунуп турар» (*Матфей 22:37–40*).

Бурганның ынакшылының дугайында Иисустун сөстери бо-дур: «Аңаа бүзүрөөн кижиге бүрүзү өлбөзүн, харын мөңгө амыдыралдыг болзун дээш, Бурган Бодунун эр чаңгыс Оглун берипкен. Ооң бо делегейниң улузунга ынакшылы ол хире болган-дыр» (*Иоанн 3:16*).

ЫНАКШЫЛ

«Ынакшыл шыдамык-даа, буянныг-даа.

**Ол адааргаачал, мактаныычал,
адыыргак эвес. Ол дүктүг арынныг болбас,
бодунга ажык сүрбес,**

хорадаачал эвес база хомудал шыгжап чорбас.

**Ынакшыл бузут дээш өөрбес,
а алыс шын-биле денге өөрүүр.**

Ол чүү-даа чүвени шыдажып эртер.

**Ооң бүзүрели, идегели, шыдамык чоруу кажан
кезээде хевээр артар...**

**Ынчаарга ам кезээ шагда артып каар үш чүүл:
бүзүрел, идегел, ынакшыл бар.**

Ынчаарга оларның эң чугулазы — ынакшыл».

Коринфичилерге 1-ги чагаа 13:4–13

«Кижиг бүдүжүнүң ажил-херээ» болгаш «Сүлдениң үре-түңнели»

ээрги-Чаяакчы Иисус Христос Бодунуң өөреникчилеринге мынча дээн: «Мен дээрге сып мен, а силер — будуктар силер. Кым Мээң-биле тудуш харылзаалыг артып каарыл, Мен база ол кижиг-биле тудуш харылзаалыг болур мен, ол ынчан элбек дүжүттү бээр. Мен чогулда, силер чүнү-даа кылып шыдавас силер». Даг кырынга суртаалга Иисус мындыг чижек киирген: «Меге медээчилерден кичээниңер. Олар силерже хой кежи эштип алган чедип кээр, а херек кырында араатан бөрүлөр боор. Оларны кылган ажылының үре-түңнелинден танып аар силер. Харагандан виноград чимизи азы тенниг оотпактан фиға чимизи чыыр ийикпе? Шак ынчаар эки ыяш чаагай чимис бээр, а багай ыяш багай чимис бээр».

Галатчыларга чагаазында Павел элчин «кижиниң бачыттыг бүдүжүнүң ажил-херээниң» болгаш «Ыдыктыг Сүлдениң үре-түңнелиниң» дугайында бижип турар: «Кижиниң бачыттыг бүдүжүнүң ажил-херээ илдең көскү. Ол дээрге самырал, бужар күзээшकिनер, туттунмас туралаашкын, дүрзү-бурганга чүдүүрү, караң көрнүрү, адаан-өжөөн, килең-кылык, алгыш-кырыш, аңгылажыг, бактажыры, өлүрүкчү чорук, арагалаары, эмин эрттир хөглөп-дойлаары болгаш өске-даа ындыг янзылыг чүүлдер-дир. Мен силерни ооң мурнунда-даа сагындырып турдум, ам база катап сагындырып каайн: ындыг чүүлдер үүлгедикчилери Бурганның Чагыргазын канчаар-даа салгап албас. А Сүлдениң үре-түңнели бо-дур: ынакшыл, өөрүшкү, амыр-тайбың, шыдамык болгаш буянныг чорук, энерел, бүзүрел, томаарыры болгаш бодун туттунуп билири».

*ГАЛАТЧЫЛАРГА ЧАГАА 5:19–23;
МАТФЕЙ 7:15–17; ИОАНН 15:5–6*

Тимофей деп аныяк эр

Тавел бодунуң Буянныг Медээ суртаалдаар ийиги аян-чоруунуң үезинде Дервия биле Листрага чеде бергеш, аңаа аныяк христиан оол Тимофейге таварышкан. Ооң авазы Евника Христоска бүзүрөөн еврей херээжен, а ачазы — грек кижиге турган. Тимофейниң кырган-авазы Лоида база христиан кижиге чораан. Тимофей, Буянныг Медээ бижикчизи Лука ышкаш, Павелдин үргүлчү эдерип чоруур кижиге апарып, ооң-биле кады Македония, Греция, Биче Азия болгаш Римге безин кады чораан. Эрте-бурунгу христиан төөгүчүлери-биле, Павел Римге шаажылаттырган соонда, Тимофей Эфес хоорайда улуг христианнар ниитилелин удурту бергеш, христианнарга удур истеп-сүрүүшкүннер болуп турда, хилинчек көрүп өлүртүп каан.

Павел элчин Тимофейге ийи чагаа бижээн. Ол чагааларнын чугула бодалдарынын чүгле чамдыызы бо-дур: **бүгү улус дээш мөргүл дугайында:** «Сенден чүден артык дилээм бо-дур: Бурганга дилеглерлиг, чалбарыглыг, өөрүп четтиришкинниг, өскелерге болушкан мөргүлдөр — бүгү улус дээш мөргүлдөр болзун. Хааннар биле эрге-чагырга ээлээннер база ол санче кирзин. Бистиң оожум база амыр-шөлөөн, Бурганны хүндүлөп, Аңаа төлөптиг амыдырап шыдаарывыс дээш, ол ындыг болзун. Ындыг боорга, эки-даа, Камгалакчывыс боор Бурганга таарымчалыг-даа»; **меге өөредиглер дугайында:** «Сөөлгү үелерде чамдык улустуң бүзүрелден ойталай бээрин Ыдыктыг Сүлде тодаргай чугаалап турар. Олар мегениң сүлделерин дыңнап, буктардан укталган өөредиглерни эдере бээрлер»; **бай-байлак дугайында:** «Бузуттуң бүгү хевирлеринин үнер дөзү — акша-хөрөңгиге хандыкшыл. Ону чедип алыксааш, бүзүрелдин оруундан чайлай берген, боттарыга хөй хинчек онааштырган улус чок эвес болдур ийин. А сен, Бурганның кижиге, ол бүгүден ойлап-дес! Чөптүг-шынныг чорукче, Бурганны хүндүлөп чурттаарынче, бүзүрелче, ынакшылче, шыдамык чорукче, чөпшүл боорунче чүткү»; **бүзүрээринин маадырлыг чоруунуң дугайында:** «Бүзүрел дээш, төлөптии-биле демисеш, мөңгө амыдыралды чаалап ал. Ол амыдыралче Бурган сени кыйгырган болгай, а сен хөй херечилер мурнунга бүзүрелинни ажыы-биле тулган эки медеглээн сен»; **Бурганга ёзулуг бараан болушкун дугайында:** «Бүгү чүүлдер талазы-биле: чугаа-сөзүн, бодуну ап чорууруң, ынакшылын, бүзүрелиң база арыг-чаагайың-биле бүзүрөөннерге үлегер бол.

Бижилгени улуска номчуурунга, суртаалдаарынга база өөредиринге бодунну бараалгадып көр».

Павел Тимофейге ийиги чагааны кара-бажынга шаажылал манап тура, бижээн деп даап бодаашкын бар: «Мен төлөптийи-биле демисештим, мөнгө амыдыралды, чарышты төндүр маннадым, бүзүрелди кадагаладым. Мени ам актыг-шынныг тиилекчиге бээр шаңнал манап турар, чөптүг Шииткекчи боор Дээрги-Чаяакчы, сөөлгү хүн кээрге, ону меңээ тыпсыр. Ол шанналды чүгле меңээ эвес, а Ооң ээп кээрин ынакшыл-биле манаан бүгү улуска база тыпсыр».

ТИМОФЕЙГЕ 1-ги болгаш 2-ги ЧАГААЛАР

«**Чаңгыс Дээрги-Чаяакчы, чаңгыс бүзүрел, чаңгыс сугга суктурары...**» Чагаалардан шүлүктөр

лар шупту бачыт үүлгеткеш, Бурганның чайынналчак чырыын-дан ырадыр шөлүттүрүпкеннер болгай (*Римчилерге чагаа 3:23*).

Бачыттың төлээн төлевири — өлүм, а Бурганның ачы-буянныг белээ — Дээргивис Христос Иисуска башкарткан мөңгө амыдырал болгай (*Римчилерге чагаа 6:23*).

Бурган-даа чаңгыс, Бурган биле кижиге төрөлгөтөнниң эптештирикчизи — Боду база кижиге — Христос Иисус-даа чаңгыс! (*Тимофейге 1-ги чагаа 2:5*).

Христос бистин бачыттарывыс дээш өлгөн (*Коринфчилерге 1-ги чагаа 15:3*).

Иисус — Дээргивис дээрзин аксын-биле хүлээп көрүп, чугаалаар болзунза база Бурган Ону өлүглөр аразындан катап диргискен деп чүрээнге бүзүрээр болзунза, камгалалды алыр сен (*Римчилерге чагаа 10:9*).

Белдир-ыяшка чүү болганының дугайында медээ өлүм-чидимниң оруу-биле бар чыдар улуска мелегей чүүл боор, а камгалалдын оруу-биле бар чыдар биске — Бурганның күчү-күжү боор (*Коринфчилерге 1-ги чагаа 1:18*).

Серемчилелдиг болунар, бүзүрелден быжыг туттунунар, туруштуг болунар, күштүг болунар! (*Коринфчилерге 1-ги чагаа 16:13*).

Буянныг Медээден ыятпас мен, чүгө дээрге ол — Христоска бүзүрөөн бүгү улусту: хамыкты мурнай иудейлерни, а ооң соонда өске бүгү улусту камгалаар дээн Бурганның күчү-күжү-дүр (*Римчилерге чагаа 1:16*).

Мегеге туттурбанар: Бурганны карак ажиттаары болдунмас. Кижиге чүнү тарып аарыл, оозун ажаап алыр (*Галатчыларга чагаа 6:7*).

Бүгү улус оыт-сигенге дөмей, а оларның чараш-каазы шөлде оыт-сигенниң чечээ дег. Оыт-сиген кадып каарга, чечээ тоглай бээр (*Пётрнуң 1-ги чагаазы 1:24*).

Черде мага-бодувуска амыдырап тура, кылган бүгү буянныг-даа, бузуттуг-даа херектеривис дээш, шаңналды азы кеземчени ап, бис шупту Шииткекчи Христостун мурнунга турар ужурлуг бис (*Коринфчилерге 2-ги чагаа 5:10*).

Ынчангаш бистин аравыстан кижиге бүрүзү Бурганның мурнунга боду дээш боду харыы тудар (*Римчилерге чагаа 14:12*).

Бөгүн, Бурганның үнүн дыңнап кагзынарза, үймөөн үндүргөн үенерде дег, чүректериңер дашталдырбанар (*Еврейлерге чагаа 3:15*).

Чүгле чаңгыс Дээрги-Чаяакчы, чаңгыс бүзүрел, чаңгыс сугга суктурары бар (*Эфесчилерге чагаа 4:5*).

Иоаннга Бургандан Ажыдышкын

Бистин чурттап турарывыс чер-делегей мөңгө турбас. Библияның хөй черлеринден сөөлгү үелер дугайында өттүр билген медеглелдерни номчуп болур. Ынчаарга ол дугайында Иоаннга Бургандан Ажыдышкында – Библияның сөөлгү номунда тускай хевир-биле чугаалап турар.

Иоанн Иисус Христостун он ийи элчининиң бирээзи турган. Эрте-бурунгу христиан төөгүчүлөрнни-биле, бүгү элчиннер, Иоанндан аңгыда, Христоска бүзүрели дээш шаажылаттырган. А Иоанн база Христос дээш хилинчек көргөн – ону Патмос дээр грек ортулукче шөлүпкен. Иоаннга аңаа Дээрги-Чаяакчы көстүп келгеш, мынча дээн: «Мен дээрге Альфа болгаш Омега-дыр мен, эгези болгаш төнчүзү-дүр мен. Көрүп турар бүгү чүүлүңнү дүрүггө бижээш, христиан ниитилелдерже чорудувут» (*Ажыдышкын 1:8, 11*).

Ажыдышкын номунда сөөлгү хүннернин болуушкуннарын символ-демдектер дамчыштыр тодарадып бижээн: чеди христиан ниитилелге чагаалар, чеди таңма, аъттыг дөрт кижичи, чеди труба, Бурганның килениниң чеди дашказы, Армагеддон, амыдыралдын ному, араатанның саны – 666, Вавилон – өндүр улуг самыыраан херээжен, чеди баштыг болгаш он мыйыстыг араатан, он хаан, муң чыл болган күрүне, Чаа Иерусалим, эртине даштар, амыдыралдын ыяжы...

Ажыдышкын номун тайылбырлаттынмас чажыттар долган. Ынчалза-даа бир чүүл шуут билдингир: Дээрги-Чаяакчы черже катап база чедип келгеш, бо делегейни шиидер. Ооң ийиги удаа чедип кээрин баштайгы христианнар манап турган, ону бис база манап турар бис.

Чеди христиан ниитилелче чагааларның бирээзин номчуптаалыңар. Ол чеди ниитилел Ажыдышкынны бижээн үеде бар турган, ынчалза-даа оларже чагаалар келир үедеги христиан ниитилелдерге база хамааржыр. Ол чагааның кайы-бир сөстери силер биле биске хамааржыр чадавас.

«Мен эжик артында соктап тур мен»

Ажыдышкын номунда Иоанн мынча деп бижип турар:
«Бурганның бүгү чаяалгазының эге дөзү, алыс шынныг болгаш шынчы херечи Аминь деп аттыг Кижиниң медеглээн сөстери бо-дур. Силерниң ажыл-херээнерни билир мен. Силер соок-даа, изиг-даа эвес силер. Шуут соок азы шуут изиг боорунарны дыка-ла күзээн мен! Ынчалза-даа изиг-даа, соок-даа эвес, а чылбай болганыңарда, Мен силерни аксымдан үндүр дүкпүрүптейн! Мынча дээр-дир силер: „Мен бай мен, эртине-байлаам эгээртинмес, меңээ ам чүнүң-даа херээ чок“. Ынчалза-даа кежик чогунарны, чөгенчиг ядыынарны, согурунарны болгаш шалдаңыңарны билбес-тир силер. Байыыр деп бодазыңарза, сүмем бо-дур: от-биле арыглаан алдынны Менден садып алыңар. Силерниң ыянчыг шалдаңыңар көзүлбезин дээш, ак хептен база садып алыңар. Карааңар көрзүн дээш, каракка чаар эмден база садып алыңар. Ынак улузумну чемелээш, кезедир мен. Ынчангаш чүткүлдүг болуңар база бачыттарыңар миннип, Бурганче эглинер.

Дыңнаңар, Мен эжик артында соктап тур мен. Мээң үнүмнү дыңнааш, эжиин ажыдыптар кижиниң бажыңынче киргеш, ооң-биле кады чемненир мен.

Тиилээш, Ачамның дүжүлгезинге Ооң-биле кады орупканым дег, тиилээн кижиге Мээң дүжүлгемге Мээң-биле кады орап эргени бээр мен. Дыңнаар кулаа бар кижиге бүрүзү Сүлдениң христиан ниитилелдерге чүнү чугаалаанын дыңназын».

АЖЫДЫШКЫН 3:14–22

«Чаа дээр болгаш чаа чер»

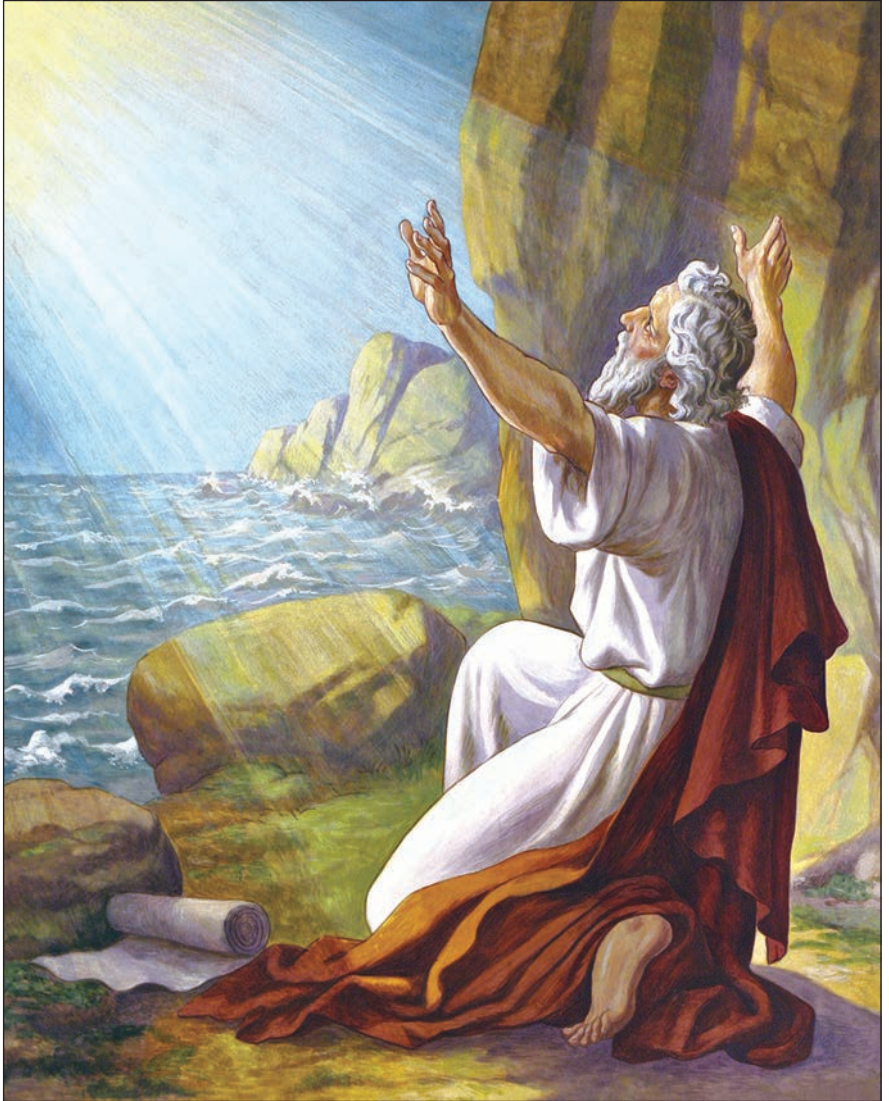
Моаннга Бургандан Ажыдышкынның элээн каш сөөлгү эгези — сөөлгү шииткел, чаа дээр болгаш чаа черни символчудуп тодарадып бижээни-дир.

«Мен оон кончуг улуг ак дүжүлгени база ында саадаан Бурганны көрүп кагдым. Оон түрлүг көрүжүнден дээр биле чер ис чок чиде берген. Мен ынчан дүжүлгенин мурнунда турар улуг, биче өлүг улусту көрүп кагдым. Ажыдып каан номнар база бар болду. Оон база бир номну — амыдыралдың номун — ажыдып кагды. Өлүглерни оларның кылган херектерин барымдаалап, номнарда оларның дугайында бижээнин ёзугаар шииткен. Далай аңаа чораан өлүг улусту үндүр чалгыпкан. Өлүм болгаш Тамы боттарының өлүг улузун берипкен. Оон оларның кижги бүрүзүн черге кылган херектерин барымдаалап шииткен.

Мен оон чаа дээрни болгаш чаа черни көрүп кагдым. Биеэги дээр болгаш биеэги чер чиде берген, далай база оон ынай чок болду. Мен, Иоанн, ыдыктыг хоорайны, чаа Иерусалимни, база көрүп кагдым. Ол дээрде Бургандан дүжүп орду база душтуу оолга бээр-биле белеткээн душтук кыс дег шиметтинген болду. Дээрде дүжүлгеден ыткыр үн мынча дээнин дыңнадым: „Бурганның турар чери ам улус аразында доктаап турупкан-дыр. Бурган ам кижилер-биле кады чурттай бээр, Ол ам оларның Бурганы, а олар Оон чону болур. Бурган кижилерниң караанда чаш бүрүзүн чодуп бээр. Моон соңгаар өлүм-даа, ыг-сыгы-даа, ажыг-шүжүг-даа, аарышкы-даа турбас, чүге дээрге бүгү эрги делегей чиде берген“. Дүжүлгеде саадаан Бурган ынчан меңээ: „Көр! Хамык чүвени чаартып тур мен!“ — диди. Ол оон соонда: „Ону бижи, ол болза шынныг болгаш бүзүрелдиг сөстөр-дир“ — деп немеп кагды. Ол оон соонда меңээ мынча диди: „Боттанган-дыр! Мен Альфа болгаш Омега, эгези болгаш төнчүзү-дүр мен. Кагып-суксаан кижиге амыдырал хайырлаар суг бажында халаска ижиртир мен. Тиилээн кижги бо бүгүнү Менден салгап аар. Мен — оон Бурганы, а ол — Мээң оглум болур. А кортуктар, шынчы эвестер, бужартааннар, өлүрүкчүлөр, самыырааннар, караң көрнүрлөр, дүрзү-бурганга мөгөөрлөр болгаш хамык мегечилер боттарының хуу-салымын күгүр кыпкан оттуг хөлден тып аарлар. Ийиги өлүм ол-дур“.

Хоорайга хүннүн-даа, айның-даа херээ чок, ону Бурганның өндүр чайынналчаа чырыдып турар, а Хураган — оон чырыткызы-дыр. Хоорайже чүдек-бужар чүү-даа кирбес, ыянчыг чүүлдер үүлгедикчилери азы мегечилер кирбес, чүгле Хураганда бар амыдыралдың номунда аттарын бижээн улус кирер».

АЖЫДЫШКЫН 20:11–13; 21:1–8, 23, 27

Библияның сөөлгү арны

Ыдыктыг Бижилге, Библия, Бурганның Оглу Иисус Христостун ийиги удаа чедип кээринин дугайында өттүр билген медеглел-биле доозулган. Библияның сөөлгү арнын — Иоаннга Бургандан Ажыдышкынның түннел кезээн номчуптаалынар:

Дээрниң төлээзи меңээ мынча дээн: «Сен бо номнуң өттүр билип медеглээн сөстөрүн чажырып, таңмалава. Ол бүгү боттаныр үе чоокшулаан-дыр. Каржы, бак чүүлдер кылып чоруур кижини оозун уламчылазын, чүдөк-бужар улус хирге улам борашсын. А чөптүг-шынныг чурттап чоруурлар ынчалдыр чурттазыннар-ла. Ыдыктыг улус ыдыктыг хевээр артысын. Дыңна! Удавас чедип келгеш, шанналды Бодум эккээр мен. Кижини бүрүзүңгө ооң кылганын барымдаалап бээр мен. Мен Альфа болгаш Омега, биргизи болгаш сөөлгүзү, эгези болгаш төнчүзү мен. Амыдыралдың ыяжындан чимис чиир база хоорайже хаалга дамчыштыр кирер эрге алыр дээш, Ооң айттышкыннарын сагып турар улус амыр-чыргалдыг. А хоорай даштынга бужартап будалганнар, караң көрнүрлер, самырааннар, өлүрүкчүлөр, дүрзү-бурганга чүдүүрлер болгаш мегеге ынакшып, ооң аайы-биле кылып турар улус артып каарлар. Мен, Иисус, бо бүгүнү христиан ниитилелдерге херечилезин дээш, дээрден төлээмни чоруттум. Мен дээрге Давидтин Дазылы база үре-салгалы мен, эртенги чырык шолбан мен. Сүлдө-даа, душтук кыс-даа: „Чедип кел!“ — деп чугаалап тур. Ону дыңнап турар кижини база: „Чедип кел!“ — дизин. Суксаан кижини база чедип келзин. Күзээн-не кижини бо халас белекти — амыдырал хайырлаар сугну дозуп алзын».

Мен, Иоанн, бо номнуң өттүр билип медеглээн сөстөрүн дыңнап турар кижини бүрүзүңгө сагындырып тур мен: бо сөстөргө бир-ле чүве немээр кижини тыптып келзе, Бурган олче бо номда бижээн хамык хай-халапты салыптар. А бо номнуң өттүр билип медеглээн сөстөрүндөн бир чүве кааптар кижини тыптып келзе, Бурган ооң амыдыралдың номунче кирер үлүүн-даа, бо номда бижээн ыдыктыг хоорайга чурттаар үлүүн-даа казып кааптар. Кым бо бүгүнү херечилээнил, Ол: «Ийе, Мен удавас чедип кээр мен» — деп тур.

Аминь! Дээрги Иисус, чедип келем! Дээрги Иисустун авыралы силер бүгүдеге доктаазын. Аминь.

АЖЫДЫШКЫН 22:10–21

Καὶ λέγει μοι, Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου, ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω ἔτι καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι.

Ἴδου ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. ἐγὼ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὠ, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.

Μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἔξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. Ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φάρμακοι καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.

Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός.

Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, Ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω, Ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ,

καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, Ναί, ἔρχομαι ταχύ. Ἄμην, ἔρχου κύριε Ἰησοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων.

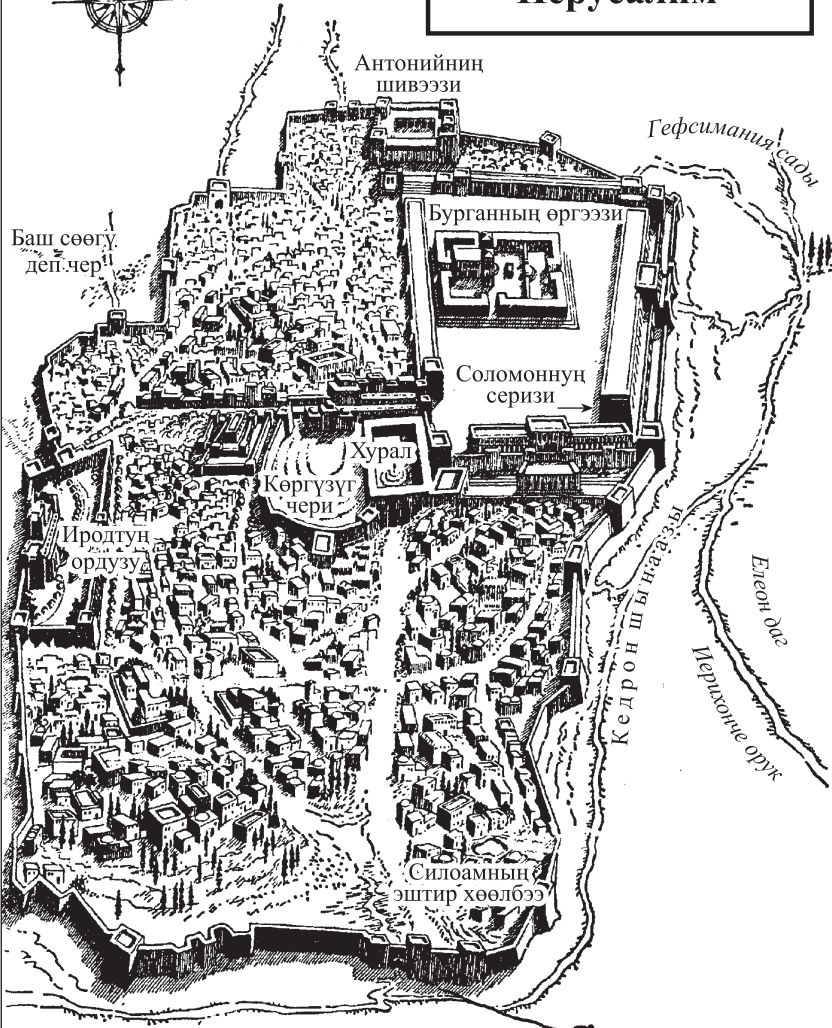
Ἀποκάλυψις 22:10–21

**Географтыг аттар болгаш библейжи
черлерниң фоточуруктары**

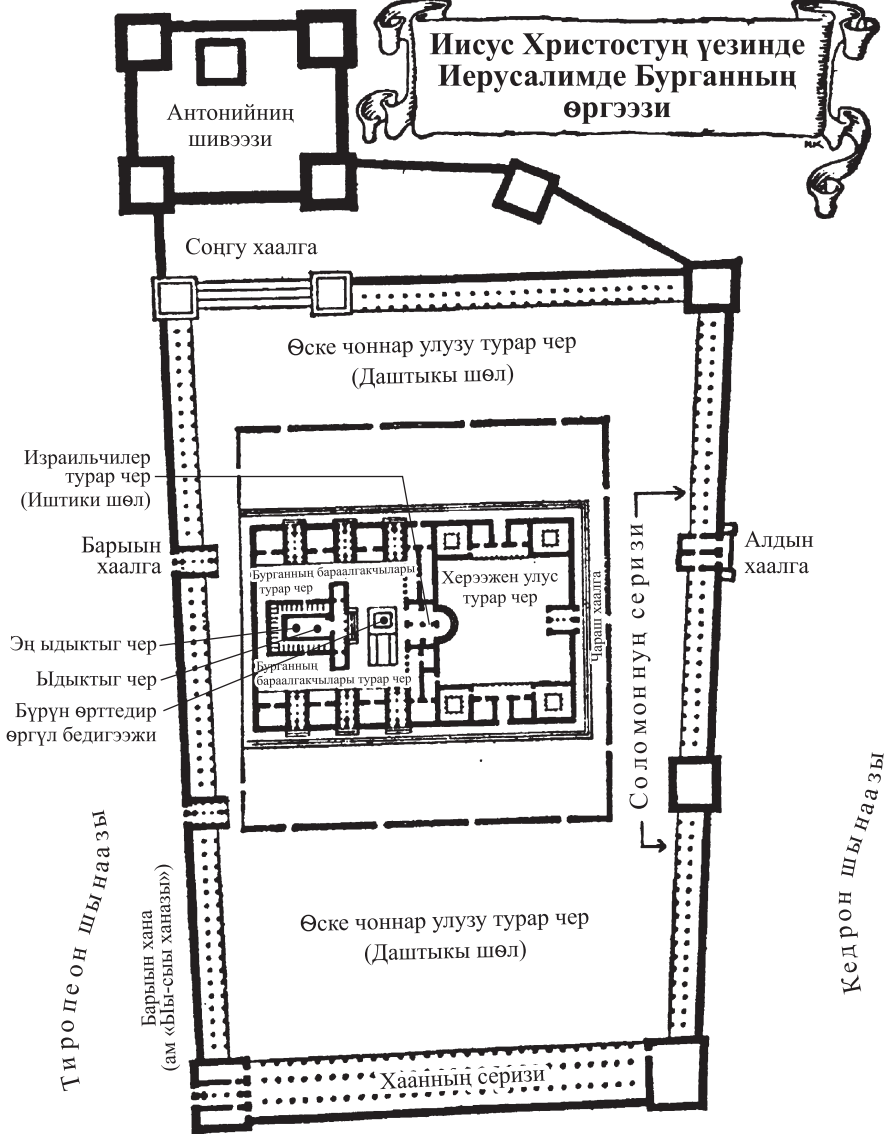

Иисус Христостун үзінде Иерусалим

Бен-Энном шынаазы

Иисус Христостун үзінде
Иерусалимде Бурганның
өргээзи

**Иисус Христостун
үзінде
Рим империя**

Павел элчинниң бирги аян-чоруу

Павел элчинниң ийиги аян-чоруу

ИЕРУСАЛИМ. ЕЛЕОН ДААНДАН КӨСТҮР ЧЕР (чөөн чүктөн)
Соломоннун туттурганы Бурганнын өргээзи турган чер. Ам ында Омарнын
чүдүлгө өргээзи бар.

ИЕРУСАЛИМ БОЛГАШ ЕЛЕОН ДАГ
*Хоорайга чедип келгеш, ону көрүп тура, Иисус ооң ажыын ажып ыглаан
(Лк 19:41).*

СИНАЙ ДАГ

Дээрги-Чаяакчы Синай дагның бажынче дүжүп келгеш, Моисейни даг бажынче кый дээрге, ол ынаар үнө берген (Хост 19:20).

ДУС (ӨЛҮГ) ДАЛАЙ

Ол беш хаан шупту Сиддим шынаазынга (Дус далайның чоогунга) каттыжып алганнар (Эге дөс 14:3).

ФАВОР ДАГ

Сен соңгу болгаи мурнуу чуктү чаядың; Фавор биле Эрмон даглар Сээң адың дээш өөрүшкүлүг ырлажып тур (Ыд. ыр 88:13).

НАЗАРЕТ

Елисаветаның иштелгениниң алдыгы айында Бурган Бодунуң төлээзи Гавриилди Галилеяның Назарет хоорайында Мария деп аттыг кысче чорудупкан. Мария Давид хаанның салгалы болур Иосиф дээр кижиге-биле дүгдешкен турган (Лк 1:26–27).

ВИФЛЕЕМ

Иудея черинде турар Вифлеем, сен Иудеяның чагырга турар хоорайларындан чүнүң-биле-даа дора эвес сен, чүге дээрге Мээң израиль чонумңу кадарар Чагырыкчы сенден үнер-дир (Мф 2:6).

ИОРДАН

Иисус ол үеде Галилеядан Иордан хемче, Иоаннга сугга суктуруп аар дээш, чедип келген (Мф 3:13).

КАПЕРНАУМ

Ол Назаретти каапкаш, Галилея хөлүнүң эриинде, Завулон биле Неффалимниң черинде турар Капернаум хоорайга чурттай берген (Мф 4:13).

ГАЛИЛЕЯДА КАНА

Ийи хун эрткенде, Галилеяның Кана хоорайжыгажынга куда дою болган, а Иисустуң авазы аңа киржип келген (Ин 2:1).

ИУДЕЯДАН САМАРИЯЖЕ БААР ОРУК

Иисус Иудеяны каггаш, дедир Галилеяже чорупкан. Ооң оруу Самарияның черин таварып эртер турган (Ин 4:3–4).

ГЕННИСАРЕТ ХӨЛ (ГАЛИЛЕЯ ДАЛАЙ)

Бир-ле катап Иисус Геннисарет хөлдүң чанынга турда, чон Бурганның сөзүн дыңнаар дээш, Ону ол-бо чүктен кызып, бөлдүнчүп келген (Лк 5:1).

ВИФАНИЯ

Хосталышкын байырлалынга чедир алды хүн артканда, Иисус Ооң өлүглер аразындан катап диргискени Лазарның чурттап турганы Вифанияже чедип келген (Ин 12:1).

РИМДЕ КОЛИЗЕЙ

ХӨЙ ХРИСТИАННАРНЫҢ ХИЛИНЧЕК КӨРҮП ӨЛГӨН ЧЕРИ

Иисусту шынныгы-биле херечилээн дээш база Бурганның медээзин суртаалдаан дээш, бажын кестиртип өлгөн улусту база көрдүм. Олар араатанга-даа, ооң дүрзүзүнге-даа мөгейбээннер, ооң таңмазын хаваанга-даа, холунга-даа бастыртпааннар (Ажыд 20:4).

Библияже айтылгалар индекси

ЭРГИ ЧАГЫГ-КЕРЭЭ

Библияның ному	Арын	Библияның ному	Арын	Библияның ному	Арын
ЭГЕ ДӨС		3:1–12	82	БАШТЫҢЧЫЛАР	
1:1–13	10	4–10 эгелер	84	ҮЕЗИ	132
1:14–25	12	11 эге; 12:1–17, 30	86	6–7 эгелер	134
1:26–31; 2:7–22	14	12:31–40;		13:1–5; 14:5, 6;	
3:1–23	16	13:20–22	88	15:14, 15; 16:1–3	136
4:2–12	18	14:5–22	90	16:14–30	138
6:5–18	20	14: 23–31; 15:1–18	92		
7:1–23	22	16:1–31	94	РУФ	
7:24–8:17	24	17:1–7	96	1:1–17	140
8:18–22; 9:8–17	26	20 эге	98	1:19–21; 2:1–16;	
11:1–9	28	20:12	298	4:13–17	142
12:1–7	30	32:1–20	100		
13:1–18	32	33:7–11	102	1 ХААННАР	
13:14–16; 15:1–6;		35:4–29	104	1:1–18	144
17:15–16	34	40:17–38	106	1:25–28; 2:1–10,	146
18:1–19; 21:1–3	36			18, 19, 26	
19:1–26	38	ЛЕВИТ		3:1–14	148
22:1–18	40	19:26; 20:27	466	4:1–18	150
24:1–60	42			8:1–22; 9:2, 17;	
24:63–67;		САННАР		10:1	152
25:24–28	44	13:1–34; 14:1–30	108	13:13–14; 16:11–	
27:1–41	46	14:29–30, 34	116	23	154
27:41–46; 28:1–5,		16:1–3, 23–35	110	17:1–53	156
10–22	48	21:4–9	112	17:57–58; 18:1–11;	
29:1–28	50	22:3–35; 23:7–20	114	19:1–6	158
32:9–31	52	27:12–23	116	20:1–43; 26:2–21	160
33:1–20	54				
37:1–4	56	ЫДЫКТЫГ		2 ХААННАР	
37:5–20	58	ХООЙЛУНУ		1:1–4, 23–27;	
37:21–35	60	КАТАПТААНЫ		2:1–4	162
39:1–20	62	5:32–33; 6:4–25	118	6:2–19; 7:14–16,	164
39:21–23; 40:1–22	64	18:10–12	466	18–29	
41:1–36	66	26:1–19	120	11:2–17; 12:1–14	168
41:37–48	68	29:23	38	14:25–26; 15:1–6;	
41:54–57; 42:1–25	70	32:10	184	18:2–14, 32–33	170
42:36–38; 43:1–34,		34:1–12	122		
45:1–15	72			3 ХААННАР	
45–50 эгелер	74	НУННУҢ ОГЛУ		3:5–28	172
		ИИСУС		6:12–13	180
ХОСТАЛЫШ-		1:1–7; 2:1–16	124	6:14–36; 7:23–26,	
КЫН		1:9	130	38–39	174
1:6–14	76	3:7–17; 4:1–24	126	8:3–11, 22–52	176
2:1–4	78	6:1–24	128	10:1–3	178
2–3 эгелер	80	10:6–15	130		

Библияның ному	Арын	Библияның ному	Арын	Библияның ному	Арын
11:1–13	180	ИОВ		9:6; 53	274
12 эге	182–186	1–2, 4–5 эгелер;		11:4–9	264
14 эге	186	19:25–26	246	40:28–31; 53:4–7	260
16:29–17:6	188	38–42 эгелер	248		
17:7–24	190	ЫДЫКТЫГ		ИЕРЕМИЯ	
18:18–39	192	ЫРЛАР		19:13–15; 20:1–13	216
		1	250	36:1–10	218
4 ХААННАР		9:11	252	36:14–32	220
2:19–22; 4:1–7	194	13:3	274		
5:1–8	196	18:2	252	ДАНИИЛ	
5:9–17	198	22	166	1:3–20	226
6:8–23	200	32:8	252	3 эге	228
11–12 эгелер	202	33:9	252	5:1–31	230
17:2–6	208	36:5	252	6:1–11	232
17:7–18	206	49:15	252	6:12–27	234
17:24–33	210	50:9, 12	168		
18:1–7; 19:9–19	212	50:12	252	ОСИЯ	
24:8–20	222	61:9	252	1:10; 4:1–2, 6; 9:1;	
25:1–16	224	66:3	252	14:2, 5–6	266
		89:3	252		
2 ЧЫЛДАР		93:22	252	ИОИЛ	
4:1–6	174	102:2, 11	252	1:15; 2:1, 28–32;	
24:1–25	202	110:10	252	3:1–2, 16–17	268
26 эге	204	117:6	252		
34:1–8, 14–19,		118:9, 94	252	ИОНА	
29–33	214	118:105	253	1–4 эгелер	270
		125:5	252		
ЭЗРА		144:18	252	МИХЕЙ	
1–6 эгелер	236	150	250	4:1–8; 5:7	272
				5:1	274
НЕЕМИЯ		УГААДЫГЛЫГ			
1–8 эгелер	242	ЧУГААЛАР	254		
9:1–6; 9:32–10:29	244	20:20	170		
ЭСФИР		ЭККЛЕСИАСТ	256		
1–3 эгелер	238				
4–10 эгелер	240	ИСАЙЯ			
		2:2–4	262		

ЧАА ЧАГЫГ-КЕРЭЭ

Библияның ному	Арын	Библияның ному	Арын	Библияның ному	Арын
МАТФЕЙ		3:11–17	304	6:1–8	326
1:19–21	282	4:1–11	306	6:12	350
2:1–10	292	4:12–22	308	6:16–34	328
2:10–12, 16–18	294	5:3–16	322	6:33	428
2:13–15	296	5:17–37	324	7:1–14	330
2:19–23	298	5:38–48	326	7:15–29	332

Библиянын ному	Арын	Библиянын ному	Арын	Библиянын ному	Арын
7:15–17	490	2:40, 50–52	298	11:1–50	374
8:23–27	340	2:40–52	300	11:25	428
10:32–33	428	3:2–18	302	12:12–19	380
11:28–30	428	5:1–10	318	13:4–35	400
13:3–9, 18–23	336	5:17–26	320	14:6, 27	428
13:24–33, 44–50	338	7:11–16	334	15:1–7, 9–10,	
13:55	486	7:37–50	378	17–23	396
14:22–33	346	8:22–25	340	15:5–6	490
17:1–9	348	9:23, 25	428	15:14	30
18:1–5	370	9:28–36	348	18:1–12	404
18:21–35	350	10:25–37	352	18:28–30, 33–38	408
19:13–15	370	10:38–42	356	19:1–14, 16–17	410
21:1–11	380	12:15–21, 29–34	358	19:19–23, 30	412
22:14	384	13:34–35	382	19:31–42	414
22:15–22	386	14:12–24	384	20:3–8	418
22:37–40	388, 488	15:3–7	362	21:1–17	424
23:1–5	386	15:11–32	364		
24:3–14, 24,		16:19–31	360	АЖЫЛ-	
29–36, 42	392	17:11–19	366	ЧОРУДУЛГА	
25:1–13	394	18:10–14	368	1:3–11	426
26:33–34	400	18:43	372	1:12–26	432
26:36–44	402	19:1–10	376	2:1–13	432
26:45–57	404	19:10	428	2:14–47	434
26:58–75	406	19:37–40	380	3:1–26	436
27:1–4	408	19:41–44	382	4:1–21	438
27:20–26	410	21:33	428	6:2–15; 7:1–60	440
27:45–49, 51–54	412	22:8–20	398	7:58	444
27:57–66	414	22:39–46	402	8:26–39	442
28:1–8, 11–15	416	22:45–53	404	8:1, 3; 9:1–2	444
28:8–10	418	23:2, 7–23	408	9:3–20	446
		23:27–29	410	9:21–28	448
		23:35–43, 46, 48	412	9:36–43	450
МАРК		24:1–7	416	10 эге	452
1:1–8	302	24:9–12	418	12:1–17	454
3:13–19	308	24:13–32	420	13–14 эгелер	456
4:37–41	340	24:33–49	422	15:36–18:22	458
5:21–42	342			16:16–39	460
10:46–52	372	ИОАНН		17:16–31	462
12:38–44	390	2:1–11	310	18:23–21:34	464
16:1–7, 9	416	2:13–23	312	19:11–20	466
		3:1–21	314	20:17–38	468
ЛУКА		3:16	488	23–26 эгелер	470
1:5–21	278	3:36	428	25:1–12	472
1:22–25, 57–80	280	4:1–42	316	27:14–44	472
1:26–35	282	5:24	428	28:1–11	472
2:1–7	284	6:3–14	344	28:23–31	474
2:9–14	286	6:35	428		
2:15–20	288	9:5	428		
2:21–35	290	10:1–5; 7–18, 30	354		

Библияның ному	Арын	Библияның ному	Арын	Библияның ному	Арын
ИАКОВТУҢ ЧАГААЗЫ	480	10:9; 14:12	494	ТИМОФЕЙГЕ 1-ГИ БОЛГАШ 2-ГИ ЧАГААЛАР	492
ПЁТРНУҢ 1-ГИ ЧАГААЗЫ		КОРИНФИЧИЛЕР- ГЕ 1-ГИ ЧАГАА			
1:18–19, 24–25	482	1:18	494	ТИМОФЕЙГЕ	
1:24	494	13:4–13	489	1-ГИ ЧАГАА	
2:11–12, 24–25	482	15:3; 16:13	494	2:5	494
3:9, 15, 18;		КОРИНФИЧИЛЕР- ГЕ 2-ГИ ЧАГАА		ТИМОФЕЙГЕ 2-ГИ ЧАГАА	
4:14–16	482	5:10	494	2:9	476
ПЁТРНУҢ 2-ГИ ЧАГААЗЫ		11:23–26	464		
2:5	20	ГАЛАТЧЫЛАРГА ЧАГАА		ЕВРЕЙЛЕРГЕ ЧАГАА	
ИОАННЫҢ 1-ГИ ЧАГААЗЫ	484	5:19–23	490	3:15	494
		6:7	494	АЖЫДЫШКЫН	
ИУДАНЫҢ ЧАГААЗЫ	486	ЭФЕСЧИЛЕРГЕ ЧАГАА		1:8, 11	496
		4:5	494	3:14–22	498
РИМЧИЛЕРГЕ ЧАГАА		ФИЛИПЧИЛЕРГЕ ЧАГАА		20:11–13; 21:1–8, 23, 27	500
1:16; 3:23; 6:23	494	3:7–9	448	22:10–21	502
8:28	472				